

אשר יקראו בשם ה' יושבי ציון

עדיקים במיתתו
קרובים חיים

תשרי

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (יכמיהו ח)

א תשרי תרצ"ו

רבי יצחק מאיר העשיל ב"ר אברהם יהושע העשיל זי"ע מקאפיטשיניץ

רבינו הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל ראש שושלת קאפיטשיניץ זי"ע אחי הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף ממעזיבוז רוסיא זי"ע הרה"ק ר' משה מרדכי זי"ע, נולד בזינקוב כ"א כסלו בשנת תרכ"ב לאביו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממעזיבוז בעל אור יהושע זי"ע בן הרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר ראש שושלת זינקוב זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת לאה רחל ע"ה בת הרה"ק ר' שלום יוסף פריעדמאן מסאדיגורא זי"ע בן הרה"ק רבי ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זי"ע בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע בן הגה"ק רבי אברהם זי"ע ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

נסתלק לגנזי מרומים א' תשרי א' לראש השנה בשנת תרל"ו ומנוחתו כבוד צבית החיים החדש בעיר וויען, ששם טמונים לדיקי לבית רוזין ומהם הרה"ק ר' ישראל מטשארקוב זי"ע, והרה"ק ר' מרדכי חזן ממונוסטריטש זי"ע שנקרף על קד"ה.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממלח מקומו באלמורות לבית קאפיטשיניץ זי"ע, הרה"ק ר' משה העשיל הי"ד זי"ע הרה"ק ר' שלום יוסף העשיל זי"ע, הרה"ק ר' מרדכי שרגא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

בשם רבינו: שלום בית איז א סגולה לפרנסה. [שלום בית הוא סגולה לפרנסה] (מנהגי נשואין)

רבינו היה לדיק גדול וקדוש, ונתפרסם כפועל ישועות, הסתופף בכל דודו הרה"ק ר' דוד משה מטשארקוב זי"ע, גדולי תורה ולדיקים שדודו כדוהו ביתרת הכבוד, והעריכוהו מרומים, מהם הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מבעלזא זי"ע שזוהו אוחו עד ללכת שיולא אל תוך הרחוב, שכיבוד זה לא ראו אלכו שיעשה לשום רבי כי אם לרבינו, ולהרה"ק ר' דוד משה מטשארקוב זי"ע ולהגה"ק ר' שתי שפוטל ווייס אב"ד סימאני זי"ע.

כמו כן הייתה ידיו ומהבה מיוחדת שררה בינו לבין מחותנו הרה"ק ר' ישראל האגער מווישניץ בעל אהבת ישראל זי"ע. פעם נפגשו רבינו עם מחותנו מווישניץ. בשיחתו שאל לו רבינו: מחותן אמור נא לי מה עושה כבודו כאשר בא אליו יהודי ספר מדרך הטוב (אטשערנאווייער דייטשען) להזכירו לטובה ולזכרה, דהרי ידועים דברי הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע שהזכרת רשע לטובה ולזכרה לא די שאינה מועלת לו אליו אף גורמת לו רעה? השיב לו מחותנו שבעירו גראסוורדיין אין באים אליו אנשים כאלו. אמר לו רבינו: מחותן יקירי זהו בדרך הלכה, אך מהו עושה באמת? השיב בעל אהבת ישראל: יאמר נא כבודו מה הוא עושה במקרה כזה. ענה לו רבינו: הנה בתורה הק' אכל הגר וישמעאל, כאשר אברהם אבינו ע"ה שלחם מביתו והיה ישמעאל אמא למים, כתיב: כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם (פרשת וירא כ"א י"ז) ואיתא בחז"ל (בראשית רבה) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רשע"ע מי שעתידין בניו להמית את בניך בזמא אתה מעלה לו בחר שנאמר (ישעיהו כ"א) משא עברכ וגו' לקראת אמא התיו מים שהיו מוציין לקראת הגולים מיני מלוחים ונדודת נפוחים וכו' כדאיתא התם אמר להם השעה לדיק הוא או רשע אמרו לו לדיק אמר להם באשר הוא שם איני דן את העולם אלא בשעתו. כך הוא גם כשאלם עזה בא אליו, הרי טרם זבאו לחדרי ממתין לפעמים זמן רב, ובזמן ההמתנה בזולתי מהרהר בדעתו מה הביאו לבוא אליו, ובהרהר זאת עולה בדעתו גם הרהור תשובה, כי חושב שלכטח משהו לא כקורה אלכו, ועל רגע זה פועל אני ישועה עבורו. הרה"ק מווישניץ שנתפעל מתשובה זו קם חזקו ונשקו. (מעשי אבות)

כשהגיע לפרקו נשאר להרבנית הצדיקת מרת גיטל ע"ה בת דודו הרה"ק ר' מרדכי שרגא מהוסיאטין זי"ע

לאחר הסתלקות חותנו בכ"ב אייר שנת תרנ"ד החל לנהוג עדה קאפיטשיניץ על פי הוראת דודו הרה"ק ר' דוד משה מטשארקוב זי"ע, וסיפר שלאחר פטירת חמיו פנו אליו מעיירות שונות לשמש כרבם, שאל רבינו את דודו – רבו הרה"ק ר' דוד משה מטשארקוב זי"ע מאיזה עיירה לקבל את המינוי, הרה"ק מטשארקוב הטיל גורל, וכשלא הפתח אמר הרה"ק מטשארקוב "מזל טוב קופיטשנילער רבי".

בשנת תרע"ז במלחמת העולם הראשונה, נמלט עם משפחתו לווינה, ונשאר בה עד לפטירתו. ואלפי חסידים נהרו אליו להסתופף בכלו ולקבל ברכותיו, מהם הגה"ק ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאט הנקרא דער אלט-שטאטער רב זי"ע שכל שנה הלך בין כסא לעשור לרבינו ונתן לו פתקה, ששהה גם כן בווינה מחמת המלחמה.

הגה"ק רבינו רבי רפאל יעקב דוד ווילובסקי בעל ה"רידב"ז זי"ע נולד ביום ל' שבט תר"ה לאביו הגאון הגדול רבי זאב מקוברין זי"ע בעיר קוברין במחוז גראדנא ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הנדיל ע"ה

אגודת הרבנים החרדים באמעריקא הכירה בזכרונם על כן ברצונם לרומם את מצב היהדות באמעריקא הזמינו את רבינו שיבוא לפאר ולרומם את יהדות ארה"ב, ואכן בשנת תרס"ג קם רבינו ונסע שוב לארה"ב כדי לחזקם, ביאתו של רבינו עשתה רושם עמוקה לטובה, ואכל וועידת אגודת הרבנים החרדים בפילאדלפיה הכירו ברבינו כ"זקן הרבנים", כאשר ראו שרבינו יסאך לגור עם ובחרו בו לכהן כרב העיר טשיקאגא, אמנם כאשר רבינו ניסה לתקן את הטעון תיקון, נתקל בהתנגדותם של רבני המקום שהיה אנשים נאורים רח"ל, על כן ויתר רבינו על הכבוד המדומה ועזב את העיר טשיקאגא, כבר אז ראה רבינו לעלות לארץ ישראל, אמנם נתעכב הדבר זמן רב, אבל בס"ד אחר כל העיכובים והמניעות זכה רבינו לקיים שאיפתו ועלה להשתכן בארץ ישראל.

בהגיעו לארץ ישראל התיישב רבינו בעיירה קפת תובצ"א, תושבי המקום שצטוב עינם קלטו מיד את גדלותו של רבינו ורב כחו עטרוהו מיד בעטרת הרבנות, כאשר זכה רבינו והגיע אל המנוחה ואל הגחלה עם כלפיה, פתח רבינו את ישיבתו 'ישיבת תורת ארץ ישראל', כאשר במסגרת הישיבה למדו מאה וחמישים תלמידים מובחרים, שאותם עיצב רבינו שהיו מלאים ודגושים בתורה ויראה טהורה בכל המובנים.

דימים ההם כאשר התחילו לעשות 'היתר מכירה' על ידי כמה רבנים בארץ ישראל וברוסיה התנגד רבינו לזה בכל החוקה, ויאל נגד היתר מכירה הלז במלחמת חרמה כאשר פסל את היתר מכל וכל.

כמו כן השתדל רבינו לחדש את דיני השמיטה בכל פרטיה ודקדוקיה, כאשר בחלק מעבודתו בזה, הדפיס רבינו מחדש את הספר פאת השלחן להגאון רבי ישראל אשכנזי משקלוב זי"ע אשר עיטרה בפירוש נאה משלו בו פירט כל ההלכות הקשות התלויות בשמירת שמיטה, גם יסד רבינו אז לראשונה קרן מיוחדת לתמוך בעובדי השדה שומרי השביעית, למען יוכלו לעמוד בנסיון הקשה, ומאז ועד עתה נתחזק דבר השמיטה יותר ויותר.

ביום א' תשרי א' דראש השנה בשנת תרע"ד נסתלק רבינו לשמי מרום, והוצא לקבורה בציה"ח העתיק בעיר קפת.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הגה"ק ר' אהרן יצחק זי"ע והגה"ק ר' שלמה בצלאל זי"ע

וספריו הקדושים: בית רידב"ז, נימוקי רידב"ז, שו"ת רידב"ז, תוספות הרי"ד על תלמוד ירושלמי, חנה דוד, מגדל דוד, קונטרס השמיטה: הלכות שמיטה, קונטרס הלכה למעשה: דין פירות שביעית.

מנעוריו ראו שעדיו לגדלות ונאורות, כאשר עוד בצעירותו נודע שמו והתפרסם חיפ מהר כ'העליו' בה' הידועה, וכל תושבי עירו רכשו לו כבוד כראוי וכיאות לתלמיד חכם כעיר זה.

כשהגיע לפקדו נשא להרבנית הצדיקת מרת מרים בלומא ע"ה

בהגיע רבינו לגיל עשרים ושש בשנת תרכ"ח לערך נבחר לשמש כרב בעיירה איזאבלין, שמנתה עם קהילה קטנה בת שמונים משפחות יהודיים, וניהל עם רבותו ביד רמה.

כעבור שלש שנים בשנת תרל"א עבר רבינו לגור בעיר ווילנא עם שימש כדרשן בחסד עליון, אשר דבריו התקבלו בחיבה בעיני כל שומעיו. ביושבו עם הוליא לאור עולם בשנת תרל"ד את ספרו "מגדל דוד".

בשנת תרל"ו כאשר כבר פקע שמי' דרבינו בניהול הרבנות ביד תקיפה, באו אליו תושבי עיר באברויסק שיבוא לכהן פאר ולשמש ברבנות בעירם, רבינו נעתר לבקשתם והעתיק מושבו לעירם, ביושבו עם זכה רבינו להדפיס את ספרו "חנה דוד".

בשנת תרמ"ג עבר רבינו לעיר פולוקה, עם יסד ארבעה שנים על כסא מלכותו, עד שנת תרמ"ז שאז נקרא לשמש ברבנות בעיר ווילקאוויסקה, אך נאלץ לפרוש מן הרבנות עם כי חוק הזמן הוא היה שרב העיר כריך ללעת שפת המדינה (שהיתה עם פולנית) מה שרבינו לא ידע ולא הכיר, על כן עבר רבינו בשנת תר"נ לשמש כרבה של העיר סלוקה, עם יסד ישיבה גדולה, שבו התמסר במיוחד

להגברת הלימוד בתלמוד ירושלמי "שזכורו יגאלו ישראל מגלותם", והכניס חשקת התורה בתלמידיו היקרים שגדלו לשם ולתפארת ובמהרה פקע שמייה דהישיבה בכל הסביבה, כאשר כל אחד משתוקק לתלמוד תורה אצל רבינו, ורבינו העמיד תלמידים חסודים והגונים, אשר שמש הלך לפניהם לתהילה בתלמידי רבינו.

מפעל חייו היה הוצאת התלמוד ירושלמי בתוספת חידושים ופולפולים על דרך בעלי התוספות בתלמוד הבבלי, אשר רבינו השקיע כל כחו ומרצו לעשותו ראוי לכל הרואה לתלמוד זה, בכך ראה "לעטר הדרך ולבדר הדרך האמיתי בירושלמי, אשר כל ישראל יכולים לעבור בו".

בשנת תר"ס קם רבינו ויאל לארה"ב לגייר כסף להדפסת פירושו על התלמוד ירושלמי ולמכור את ספריו, ונחל עם האלחה גדולה, לאות הוקרה לתומכיו באמעריקא הקדיש את סדר נזיקין לכבודם.

ב תשרי תקע"ז

רבי אהרן מבעלזא הנקרא ר' אהרן משיח ב"ר צבי זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן קצנלבויוגן מבעלזא זי"ע הנקרא רבי אהרן משיח נולד לאביו הגה"ק ר' צבי זי"ע ממשפחת הגה"ק ר' יחזקאל קצנלבויוגן אב"ד האמבורג בעל כנסת יחזקאל זי"ע

רבינו היה גאון אדיר וקודש קדשים, אחד מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל חוזה מלובלין זי"ע ומהרה"ק הרבי ר' אלימלך וויסצלוס בעל נועם אלימלך מליזענסק זי"ע.

מסופר עליו שבאחד הליכות עבר אחד מחסווי העיר על יד ביתו, וראה בעד החלון כי איש מכובד ובעל הדת פנים יושב ולומד עם רבינו, והתפלל על שאורח נכבד בא לעיר ואין יודעים מזה? למחרת שאל את רבינו לזהותו של האורח בעל הדת פנים שלמד עמו? רבינו ברוב ענותנותו ותמימותו לא הבין פשר השאלה, ושאל: וכי אינך מכיר? האם אליך אינו נכנס אליהו הגביא כפי שנקנס אלי?

מעולם נס מרבנות, ולא ראה בכסא הרבנות שסרבו בו אנשי קהלתו בבעלזא, עד שלבסוף לא יוכל לעמוד כנגדם, אבל בשנה ראשונה למלכותו נסתלק לגנזי מרומים ביום ב' תשרי ב' דראש השנה בשנת תקע"ז.

הגה"ק ר' שלמה קלוגר זי"ע בהספידו עליו אמר: הרב הגדול המקובל מו"ה אהרן מקהילת בעלזא.. מי היה מקיים והגית בו יומם ולילה יותר ממנו, הצדיק הזה היה מדרכו בחיים להטיב לכל ולהשתדל בטובת ישראל במה דאפשר, וכמה חסווי בניס הולידו בני קיימא בזכותו... כמה נפשות וילדים בישראל החיה הרב בזכותו... ואמרנו שבזכותו נזכה לביאת משיח ולהבית הגדול.

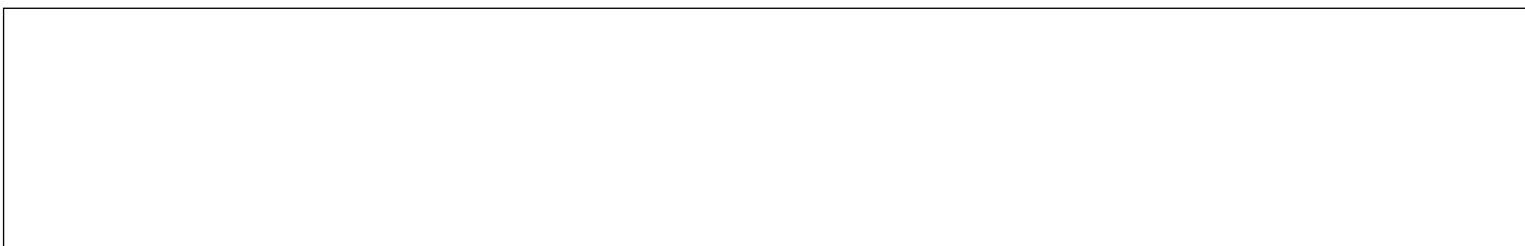
הבית החיים בעיר בעלזא

על מצבתו חרות: איש אלקים קדוש יאמר לו הרב הגאון המפורסם בתפלתו ובהשתדלותו עשה פלא לחיים לכל יהיו מתים מו"ה אהרן בן מוה"ר אבי ז"ל נפטר ביום ג' ב' דראש השנה שנת תקע"ז לפ"ק תלצה"ח וזיעועכ"א.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' משה אב"ד וולאדווי זי"ע, ואת מקומו מילא הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מבעלזא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ב תשרי תרל"ב

רבי ברוך מרדכי ב"ר שלמה חיים זי"ע האדמו"ר האמצעי מקוידנוב

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי פרלוב האדמו"ר האמצעי מקוידנוב זי"ע אחי הרה"ק ר' נח מהורודישן זי"ע והרה"ק ר' אברהם אהרן מפוחוביץ זי"ע נולד בשנת תקע"ח לאביו הרה"ק רבי שלמה חיים ראש שושלת קוידנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מלעכוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת לאה ריזל ע"ה בת הרה"ק ר' דוד משה זי"ע נכד הגה"ק בעל חכם צבי זי"ע וחתן הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע

שְׁפָטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ כָּל שְׁפָטֵיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ (פרשת שופטים ט"ז י"ח) הנה ידוע מספרים הקדושים שקאי על שיערי הגוף, (עיין של"ה הק' פרשת שופטים) ויש להוסיף להכתוב מפרש מהו השופטים והשטרים שתתן לשערי הגוף? אשר ה' אלקיך נתן לך, כלומר לזכור תמיד כי השי"ת החסדו הגדול ברא לך פה לדבר ואזנים לשמוע ועינים לראות ואיך ימרה בהם את פי ה'. (וימי זכרון)

שבת הוא מסוגל לרפואה
אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המקה רח שבתו יתן ורפא ורפא (פרשת משפטים כ"א י"ט) יש לומר: שבתו, זו שמירת שבת כראוי. רק יתן האדם, שבתו, ורפא ירפא אותו הקב"ה מכל תחלואיו. מלאן אמרו: (מסכת שבת י"ב) תנו רבנן: הנכנס לבקר את החולה אומר: שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לברא. (ממעניות הגלח)

ממנהגי רבינו
היה נזהר מאד ללמוד ספר חק לישראל אחר התפלה בתפילין דרבינו תם ואחר כן היה לומד זה"ק בתפילין דר"ת.

היה נוהג לסיים ברכת השכיבו בשעה עם הש"ץ ולענות אמן.
נהג לקרות שמו"ת בערב שבת אחר התפלה בתפילין דר"ת והיה קורא בס"ת כמ"ג בשם האר"ז ל' לבד בעש"ק חנוכה היה קורא שמו"ת קודם אור הבוקר כי היום קצר והמלאכה מרובה.

נהג שלא לאכול מאכלי חלב בערב שבת קודש.
ערב שבת קודש נהג לטעום אחר הטבילה במקוה מהדגים ולומר: טועמיה חיים זכו.
בשבת ויום טוב לא היה מדבר כי אם בלשון הקודש, וכן צסוכה כל ימות החג.

נהג לעשות התרת נדרים בערב ראש חודש אלול ולקבל נזיפה.
בליל פסח בחרוז: ואמרתם זבח פסח היה אומר שלשה פעמים.
בלילי חוה"מ לא היה אומר והוא רחום קודם ברכו.

אמר: דכל אחד יביא נר לבית המדרש להדליק לכבוד הרשב"י, וטוב לומר כשמדליק: הרינו מדליק נרות לכבוד התנא רשב"י אור לדיקים ישמח נר רשעים ידעך, ויהי נועם וכ"ו, ונהג להדליק נרות כמנין טוב.

בליל שלפני המילה נהג להתקבץ ולומר מאמרי זוה"ק מפרשת לך לך המתחיל ויהי אברהם עד סוף הפרשה וכא"ל היה אומר מאמר א' בקול וכן יש לומר מהקדמת הזוהר פקודא שציעאה וכו' ורע"מ מפי תזריע המתחיל וזיוס השמיני, ואח"כ היו עושין סעודה. (משמרת שלום)

כשהגיע לביתו של אברהם אבינו, קרא אביו שמו בישראל ברוך מרדכי: ברוך על שם רבו הרה"ק ר' ברוך ממעוזבו זי"ע שהיה מתלמידיו, ומרדכי על שם זקנו הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע

רבינו היה קדוש ודקיק נגבד המושל ביראת אלוקים, ובעל מופת גדול. פעם סיפרו לאביו רבינו מופת מנבו, ענה ואמר: מה החידוש בזה הלא כחוב בתורה: לא יחל קְדָרו כָּל הַיָּאֵל מִפְּיו יַעֲטֶה (פרשת מטות ל' ג') ופירוש הספרים הקדושים: דמי שאינו מחלל את פיו אזי ככל היולא מפיו עושה הקב"ה.

ופעם אמר רבינו כתיב וְהָיָה אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת תָּוֶן בְּעֵינֶיךָ כָּל רֵאִיָּה (מגילת אסתר ב' ט"ו) פירוש: כי מי שמעשיו הטובים בהסתר נושא חן בעיני כל רואיו והעיד בניו הקדוש עליו שרבינו היה נאה דורש ונאה מקיים, שמואל חן בעיני כל רואיו.

בי"ז מנחם אב שנת תרכ"ב נסתלק אביו הק' ורבינו מילא את מקומו בקוידנוב וכמו כן ויהיו כנשיא ארץ ישראל עוד בחיי אביו.

כשהגעו לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' שלום מאוזולא מינסק זי"ע מגדולי תלמידי הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע

סיפר רבינו: אבי רבי שלמה חיים זי"ע, הוכיחו ויסורו אותו קשות על מדת העצבות, שאלתיו: והרי לקוי אני במדת מגנות יותר ממנה? ולמה אתה מוכיחני דווקא על עצבות? ענה לי אבא: על דברים אחרים בטח תחזור בתשובה, לא כן העצבות, יתכן שלעולם לא תחזור, כי בזה אינך רואה בזה חטא. סיים רבינו ואמר: דבר זה רמו יוסף הדקיק לאחיו באמרו: ועתה אל תעלצו (פרשת ויגש מ"ה ה') וכדברו חז"ל: אין ועתה אל לא לשון תשובה (בראשית רבה כ"א ו') שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמד (פרשת עקב י' י"ב) כלומר, תחלה עליכם לשבוע על העצבות שצבם. (ממעניות הגלח)

מסופר כאשר חלה רבינו וסבל יסורים נוראים לא נשמע ממנו אנהה וקיבל היסורים באהבה, והיה מרגלל בפומיה לומר: קְפָאָה נְפָשִׁי בִּי קְטָאָתִי לָךְ (תהלים מ"א ה') פעם כשבדקו הרופא ונפלט מפיו: אוי עם איז שלעכט [אוי המלכ רע] גער בו רבינו: איך אפשר ליהודי לומר ככה? (וימי זכרון)

נסתלק לגנזי מרומים ב' תשרי בשנת תרל"ב
נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע שמיילא את מקומו ובנו הרה"ק ר' שלום מקארלינאוו ברייהו בעל דברי שלום זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
מתורתו של רבינו

וַיִּקְרָא לְמַטֵּהוּ וְלֵאמֹר הַיְיָהוּ וַיִּאמֶר קְרָאוּ מִהוּדָה עַמִּי גַם אֶתְּכֶם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָכוּ עִבְדוּ אֶת יְהוָה כְּדַבַּרְכֶם (פרשת בא י"ב ל"א) אל תהיו רק נאה דורשים אללא גם נאה מקיימים – עבדו את ה' כדברכם.

רבינו הרה"ק רבי יצחק ארי' זעקל הנקרא הבעש"ט ממיקלשטאדט זיע"א, היה מגזע משפחה מיוחסת בישראל, נולד בשנת תקל"ח לאביו הרה"ק ר' מתתיהו מווארמש זיע"א נכד הרה"ק רבי אליהו אשכזי ליאנץ בעל אדרת אליהו הנקרא ר' אליהו בעל שם זיע"א, בן הרה"ק ר' משה לואנץ זיע"א מגזע רבינו רש"י הק' יע"א

על לחם כר ומים במשורה, כמו"כ לערך שנה אחת נהג רבינו לאום משצת לשבת, וכן הרבה לסגף עמנו בכל מיני סיגופים, אבל לאחרים פזר נתן בהרחבה גדולה, כאשר כל אשך לו חילק לעניים מרודים בחפץ לב ומאור פנים.

במהרה יאך טבעו של רבינו בכל העולם בגלותו בחכמת הרפואה כאשר ריפא חולים עד להפליא, ומכל קאווי תבל שיחרו את פני רבינו לעמוד לימין נאנחים, אמנם במיוחד התפרסם בריפוי חולי הנפש אשר למשוגעים נחשבו, כאשר מחלק קמיעות ובהשבעות, וראו בזה פלאות במאוד מאוד, והרבה סיפורים הלכו ברוח זה.

אמנם בכל זאת לא גבה לבו ולא החזיק טיבותי' לנפשי' ופקיע שמי' בכל העולם בענותותו וספל כך שהיתה טבועה בנימי נפשו.

בשנת תקפ"ב נבחר רבינו לכהן פאר כאב"ד מיכלשטאדט ובערפעלדען, שם ישב רבינו על כסא ממלכתו כ"ו שנים, כולם לטובה שווים, כאשר הרים כבוד התורה במקומות ממשלתו.

בזמנים שלפני ראש השנה שנת תר"ח נפל רבינו למשכב, כל חושבי העיר העתירו לרפואתו, אמנם ננעלו שערי שמים, והתדרדר מצבו של רבינו עוד ועוד רח"ל, ביום ב' דראש השנה כבר לא הציג כף רגלו על הארץ, אמנם רבינו היה בדעה ללוהב ובהרגישו שקיאו קרב ועומד לעבור לעולם שכולו טוב, ביקש לקיים מצוות היום, וקרא להבעל תוקע

שיתקע לפניו בשופר, נאמן למאונותו ניסה הבעל תוקע כמה פעמים להוציא קול שופר, בלא הצלחה, עד שאמר רבינו להבעל תוקע תכסו את פני ומיד תוכלו לתקוע, וכך הוא כאשר רק כיסו פני הקודש תיכף יאך קול שופר בשאגה גדולה, וכל העם העומדים נחרדו עד למאוד.

ביום המחרת ג' תשרי אום גדליה נתדרדר מצבו של רבינו אראלים ומאוקים אחזו בארון הקודש, אמנם נאחו אראלים את המאוקים ונשבה ארון הקודש ונשמתי רבינו עלתה השמימה לגנזי מרומים להתענג מזיו שכנתו ומרב טוב האפון ללדיקים.

יש אמרים שרבינו נסתלק ביום ד' תשרי.

ואמר רבינו לפני הסתלקתו שימליץ טוב להפלה צעת ארה כשיעלו לקברו, ודבים נשעו על ידו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו נתפרסם עוד בזמני טל-ילדותו בחור עילוי, חריף ומתון, בהיותו כבן שמונת שנים, לא נמלא מלמד בעיירה הקטנה מיכלשטאדט שהיה מוכשר להיות מלמד לילד זה שהיה מצוין בכשרונותיו. על פי עתה של הרב דמתא הסכימו הוריו לשלוח בן יהודים זה, כך וענוג לאחת מן הערים הסמוכות כדי ללמוד גם

תורה מפי אחד המלמדים המובהקים ורבה של מיכלשטאדט מסר על ידי הילד מכתב להרב של אותה העיר, ובמכתב זה העיד הרב על רבינו שהוא יניק וחכים. כשמסר רבינו את המכתב ליד הרב, ראה הלה לנסותו בדברים ולתהות על קנקנו. ואמר לו: — רואה אני מתוך מכתבו של הרב ממיקלשטאדט כך שעדיין לא הגעת לידי חכמה, כי הרי בתורה (בראשית מ"א מ"ג) נאמר על יוסף וַיִּקְרָא לְפָנָיו אֶבְרָהָם וּמִפְרָשׁ רָשׁׁי: אז בחכמה וכך בשנים. מתחלה הוא משצח את יוסף שהיה אז בחכמה ואחר-כך הוא מזכיר שהיה כך בשנים, ואילו רבה של מיכלשטאדט כותב עליך כי אתה יניק וחכים מתחלה יניק ואחר כן חכים. כלומר לעת עתה אתה, יניק ויש תקווה לאחריתך שאתה חכים, אבל הלא משום זה - ענה הילד תוך כדי דבור — מביא רש"י אחר הפירוש הזה את דברי בן דורמסקית שאמר למפרש ההוא: עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים? כי באמת אם כוונת השם הזה היתה להזכיר שצחו של יוסף בחור חכם, כי אז היו לריכיים בראשונה להזכיר שהיה כך בשנים ובכל-זאת היה אז בחכמה. ולפי זה היו לריכיים לקרוא לו כך אז, אלא בודאי יש פירוש אחר למלת אברה, וכמו שפירש רש"י אחרי-כך שאין אברהך אלא לשון ברכיים, — אבל כשמזכירים שצחו של ילד, לריכיים מקודם להדגיש את ילדותו: הוא יניק ובכל זאת הוא חכים. שמע הרב את תשובתו הממוכמת של הילד, עמד ונשקו על ראשו ואמר מובטחני כך, שתהיה בעתיד אחד מחכמי ישראל.

בהיות רבינו בן ט"ז שנים עלה ללמוד בישיבת רבו הגה"ק ר' נתן אדלער זיע"א אבד"ק פראנקפורט, שם למד בצוותא חדא עם ריעו מרן הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זיע"א, שם מילא את עמנו בתורה ובסתרי תורה בתורת הגבלה ובתורת הגסת, עד שבהיות רבינו בן ח"י שנים כבר השלים עמנו בחלקי התורה והי' בקי בכל אלו.

בזמנים ההם עבד רבינו את זורא צפריקות נוראה, כאשר היבל על עמנו שלא לאכול שום דבר הבא מן החי, וכן פרש מכל תענוגי עולם הזה, ועמד בזה במסירות נפש משך כל ימיו, ועלה ונתעלה במעלות רמות צפריקות ונזירות.

כאשר היה רבינו כבן כ"ב שנה, שך רבינו לעיר ווארמס, ופתח שם שערי ישיבתו כאשר הרבה תלמידים נוהרים ללמוד בילבו ולהתחמס לאורו, ועסק עממה בתורה יומם ולילה בגבלה ובנסת, כאשר הוא מכלכל את כולם בהרחבה, אמנם הוא עמנו התקיים

ד תשרי תש"ב [א]

רבי אהרן יחיאל ב"ר ירחמיאל משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן יחיאל האפשטיין האדמו"ר האחרון לבית קאזניץ זי"ע נולד בקוזניץ בשנת תרמ"ט לאביו הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר זי"ע הרה"ק משה אליקים בריעה בעל באר משה זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת קאזניץ בעל עבודות ישראל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקות מרת ברכה צפורה גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי מלויעב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום השני טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן משטערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע

עד שא"ל שזהו זכיה לסדר קידושין בחופה כזו, כי זקינו של החתן, ה"ה הרה"ק בעל עבודת ישראל מקאזניץ זי"ע, הבטיח כי עד עשרה דורות יבא לחופת בניו, כששמע זאת, נזעזע מאד ואמר שמפחד לגשת לסדר קידושין, לאחר שהפליחו בו ביקש שיתנו לו מלבוש מהעבודת ישראל, נתנו לו גארטיל ואבנטו וכנס לחדר ושהה שם איזה זמן, אחר כך יצא וסייר לסדר קידושין באמרו שהוא מפחד לסדר קידושין בחופה שהעבודת ישראל נמצא שם, כי היה לו להתכונן על זה כמה ימים, ועכשיו כבר מאוחר מלי. (בישורן מלך)

סיפר אחד מחושבי עיר יאסין אשר מלפנים היה מצאי ביהו של רבינו, וחשוך בניס במשך שנים רבות היה ונזקק לישיבה, ובא לרבינו וביקש את ברכתו להפקד בדבר ישיבה, אך רבינו דחהו ואמר לו: טרם הגיעה שעת הרחמים ועת הרלון. עתה לך וצבוא הזמן אקראך. דרכו של רבינו היתה לנדוד ממקום למקום, לחזור אחר החוטאים בכדי להשיבם מעון, פעם אחת כאשר האבדך הנ"ל נסע לרבינו לעיר הקייט אוטוואקא, מצא את רבינו יושב בגפו על ספסל ביער. קרא לו רבינו ואמר לו: עתה הינך יכול לבקש מלפני את כל אשר תחפוץ. כי בא מועד ועת רלון, כך רשום משאלותיך על גבי קוויטל והגישו לי ואבדך!

אמר האבדך: כיצד אכתוב והלא אין לי ברשותי לא דף ולא עט והנני נמצאים רחוק ממקום ישוב? אמר לו רבינו: לך נא חפש ביער חתיכת ניר וכתוב עליה את מצוקשך. כמאווה ועושה שם האבדך אל היער פניו, והחל תר ומחפש אחר חתיכת ניר, ולאחר עמל ויגיעה מצא ניר מעטיפה גדול ומלוכלך שגשאה אורחו הרוח התגולל בתוך עפר היער. אמר לו רבינו: טול ניר זה, כי גם הוא כשר לכתיבה. אמר האבדך: רבי הרי אין לי עט ובמה אכתוב? אמר לו רבינו: יוקח נא מעט מן החול, הרטיבהו במים ויהי לטיט, וקח קיסם אחד מענפי העץ, והיה לך הטיט לדי והקיסם לקולמוס. ולא אחר האבדך מלעשות כדברי רבינו, כתב את מצוקשו והגיש לרבינו את הקוויטל. ועיניו בו רבינו, ולפתע התרומם רבינו מן הספסל שעליו ישב, בא אל אחד העצים, הלך הימנו ענף גדול, והחל מכה את העץ עם הענף תוך כדי שהוא לועק בפולגנית: פתח את הדלת! פתח את הדלת! כך לעק כמה וכמה פעמים. אחר כך הפנה את הענף כלפי האבדך בעצמו, והכהו מכות נוראות עד זוב דם. לבסוף אמר: פעלתי עבורך בן אחד, אמנם אינני יודע אם תרוה ממנו נחת... לאחרי המעשה הזה נולד לו בן, אשר נספה בימי הזעם ה'7. וברבות הימים נולדו לו שני בנים זכה לגדל משפחה לתפארת. (רשומים בשמך)

סיפר איש אחד מאנשי העיר לודזש: שרבינו הגיע פעם אחת ללודזש לשבות שם, ובמוצאי"ק הביאו לחצר הגדולה ששם התאכסן רבינו, שולחנות רבים והעמידו אותם בשורה, ואלפי אנשים התקבלו ובאו שם, ורבינו עלה על השולחן וכינור בידו ועיניו ערומות, והוא מנגן בכינור ברטט ובסילודין. והיתה שם התעוררות גדולה וגשמעו

רבינו היה מפורסם איש חלקים קדוש לדיק עולם, ואיש פלא מאד. אשר לא חפץ בהגהת אלמורות והזריח מעליו את הבאים להסתופף צלילו, ולעומת זאת השיב רבים מעון, ואותם היה מקרב, יחד עם הרבה מרי לב ונדכאי רוח שסובבו אותו תדיר. חלפים נסעו אליו מקרוב ומרחוק והוא היה יושב כל הלילה וחזקם כל אחד ואחד בסבלות העלומה.

הנהגתו היתה מופלאה מאד ובעיני רבים היתה מוזרה ובלתי מובנת, אמנם גדולי עולם התרו מאד בחנשיהם להישמר בכבודו ולהזהר בגחלתו, ולדעת כי כל מעשיו קודש.

הרה"ק ר' שמעון מזעליחוב זי"ע משגיח רוחני בישיבת חכמי לובלין, שהסתופף בכל רבינו כעבדא קמיה מריה, אמר פעם לתלמידיו: כשיבא משיח לדקינו ישב הרבי מקאזניץ ראשונה במלכות. (ימי זכרון)

אלל רבינו היה דיבור אחד מאביו א חומש'ל, ולפעמים כשלא זכר בדיוק מה שמע מאביו הק' היה אומר: לאז מיד יד דערמאנען ווי אזוי דער טאטע האט אויסגעזען ווען ער האט דאס געזאגט, אפשר וועל איך מיד דערמאנען דאס ווארט, והוסיף שעל כן מלינו כמה פעמים בגמרא שעמד במקום פלוני וכדומה, היה באיטליז וכדומה, כדי שיזכור את ההלכה, שנאמרה שם. (שיח זקנים)

רבינו היה צדיקות רב עם הרה"ק ר' קלונימוס קלמן מפיסלנה בעל חובת התלמידים הי"ד זי"ע, והסתופף בכל הרה"ק ר' ישראל הינוקא מסטאלין זי"ע ובכל עת שנסע רבינו אליו שמע קידוש מפי הינוקא, ולא היה מקדש על היין בעצמו.

וסיפר רבינו על זקינו של רבו מסטאלין ה"ה הרה"ק ר' אהרן פלוב מקארלין בעל בית אהרן זי"ע צעת חתונתו של הבית אהרן זי"ע עג"ב הרבנית הצדיקה מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת קרעמניץ זי"ע בן הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק מדרארהביטש זי"ע, הנקרא רבי איציקל מדרארהביטש בן הגה"ק ר' יוסף מפיסטין הנקרא רבי יוסף איש אמת זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסוויז הי"ד זי"ע, נכד הגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק וס' אפי רברבי זי"ע. אמר חותנו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע: איתא אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני (מסכת סוטה ב') אלל בת אריך שידעו מי היה אביה, אלל ב'פלוני העיקר לידע מי הוא, ואין אריך לדעת מי אביו, ואמר: א שיינע פלוני, א שיינע פלוני, וסידר הקידושין. (קובץ פרי יצחק)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ק ר' אברהם פנחס מקיניוץ-אוסטראה זי"ע סיפר הרה"ק האדמו"ר מחולדות אהרן זי"ע שמע מפיו חמיו זי"ע שמע: שבתחנת הרה"ק ר' אהרן מקאזניץ זי"ע הי"ד, נתכבד הרה"ק ר' צבי אלימלך מצלאזוב זי"ע בעל צבי ללדיק (שהיה קרוב למשפחת הכלה) לסדר קידושין, והיה מסתפק אם לסדר או לא.

פעם אמר רבינו: באים אלי אנשים רבים ומבקשים להיוושע בממון, עניים הם בכסף ואיש אחד בא אלי לבקש קצת שכל, דעת, הלא העני בדעת גרוע מעני בכסף, אלא מה? עסק לך עם עולם של כסילים ואיך תדרוש מהם דעת כי יבקשו דבר נכון. (חסידים מספרים)

מי שאוכל בצום גדליה אוכל את כל השפעות הטובות שקיבל בראש השנה. (ימי זכרון)

סיפר רבינו זי"ע: כשהתחתן רבינו עם הרה"ק עם הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע ישבו יחדיו רבינו אכל מעט, והרבי ר' הערש היה דוחף אליו את הכף [ער האט אים אלץ געשטופט דעם לפעל] שיאכל, עד שאמר לו: מיין רבי הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימנוב זי"ע האט געגעסען. אמר לו רבינו: אייער רבי האט געהאט א משרת, וואס ער האט אים אויסגעוואשען דעם טעלער מיט טערען, האט ער געגעסען, איך האב נישט אזעלכע גבאים. (שיח זקנים)

ד תשרי תש"ב [ב]

רבי אהרן יחיאל ב"ר ירחמיאל משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן יחיאל האפשטיין האדמו"ר האחרון לבית קאזניץ זי"ע נולד בקוזניץ בשנת תרמ"ט לאביו הרה"ק ר' ירחמיאל משה זי"ע בן הרה"ק ר' יחיאל יעקב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר זי"ע הרה"ק משה אליקים בריעה בעל באר משה זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת קאזניץ בעל עבודות ישראל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקות מרת ברכה צפורה גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' מרדכי מלויעב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום השני טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן משטערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע

כחיות נוראות, בדומה לשעת אמירת כל נדרי. (רשומים בשמך)

יסודות של האוהל מסביב מקום הקבורה שנמסר להם בידי אוחו זקן. כעבור יומיים מת אוחו הגוי בפתע, כוות האזכרים ראה זאת כאות אשר משמים האריכו ימיו רק כדי שיוכל למסור את המידע היקר ליהודים.

פעם חטפו החסידים סיריים מרבינו ואחד מהם שבר את הקערה, אמר רבינו על הגמרא הזנועים מושכים את ידיהם (מסכת יומא ל"ט) קשה, מה הכוונה מושכים ידיהם, הלא בכלל לא הוסיפו את ידיהם? ותיירץ: שבאמת פשטו את ידיהם, כי למאכל קדוש כריך להראות שחושקים להמאכל ווייל לו א' מאכל קדוש דארף מען ווייז אז מזויל עם וואר כך משכו ידיהם בחזרה, אבל אין כריכים לשבור את הקערה. (סיח זקנים)

כוות האזכרים נישא אל מלאכת הקודש ברטט ויראה. תחילה ניקו את השטח והכינו אותו לזיקת בטון כדי להקים מצבה לשני האזכרים. לאחר התייעצות עם אדוני דורנו, הכינו נוסח מצבה עבור רבי אהרן מקאזניץ זי"ע, ותוכנית לבניית אוהל עבור בעל 'אור הגנוז וכתר נהורא' זי"ע.

פעם אחת הגיע רבינו לביתו של אחד מחסידיו בשעת חלות הלילה, כשראה בעה"ב את רבינו אמר לו: כמה אני יכול לכבד אתכם? אמר רבינו: אז מ'לאזט מיך אריין אין א' אידיש הויז, איז דער גרעסטער כיבוד. [אם נותנים לי להיכנס לבית יהודי הרי זהו כיבוד הכי גדול] מפני שכל מקום שהגיע, נאספו אנשים ושבחו הכסאות וכדומה. (סיח זקנים)

ביום י"א כסלו התאספו איבור חשוב מלונדון בראשות הרה"ג רבי שמעון הירשלער שליט"א, להקים מצבה על כיון קדשם של בעל "כתר נהורא" והרה"ק רבי אהרן מקאזניץ זי"ע הטמון לידו.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשנת הזעם בשנת תש"ב נסתלק רבינו לגנוי עולם בד' תשרי וטמנוהו שם בבית החיים בזעליחוב, שעל פי בקשתו נטמן בעיר זעליחוב סמוך לכיון הרה"ק ר' אהרן מזעליחוב על כתר נהורא זי"ע מגדולי תלמידי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע. אמנם מחמת טוב העתים לא הקימו את מצבתו, ובימי השואה הרסו האזכרים את בית החיים לתל עולם ולא יכלו לאתר מקום מנוחתו.

שבעים שנים עברו מאז. ואחרי חיפושים רבים ועבודה מפרכת נמצא בדרך פלא כיון קדשו: בשנה האחרונה התגלה הצדיק הקדוש בחלום לחושב ארה"ב העוסק רבות בגילוי וחידוש קברי צדיקים בפולין, הצדיק פנה אליו ואמר: אני הוא רבי אהרן מקאזניץ, הלא הגך פועל בעבור רבים הקבורים בפולין, למה אינך פועל גם למען בית החיים בו אני טמון?! העסקן הקיץ נרעש משנתו, יצר קשר מידי עם הרב חיים האפשטיין, בן אחר בן למגיד הקדוש מקאזניץ, וסיפר לו על חלמו הנורא. השניים לקחו את דבר החלום ומשמעותו ברצינות הראויה, וכאן החלה להתגלגל שרשרת של צירורים וחקירות עד שהגיעו למיקום הוולאי של הכיון הקדוש.

כאמור לעיל, גם המסורת אודות מקום פטירתו וקבורתו לא היתה ברורה ושמעות שונות וסותרות הגיעו לידיהם. במסקנת הצירורים והחקירות הובהר כי 'הלכה כמנהג אחרונה' וכי רבי אהרן זי"ע נפטר ונקבר בזעליחוב. בשלב זה התחיל מסע הצירורים כאשר משלחת של אזכרים נסעה לעיר זעליחוב לצירור אודות מיקום בית הקברות. בדואר למקום חשכו עיניהם: כל השטח שניה אורחו, כמעט שלא נשאר זכר מקברים או מצבות, וכל האזור מלא שיחים ועצים!

כאן אירע דבר פלא גדול. גוי ישיש מתושבי הכפר הופיע בפני הקבוצה באמרו כי הוא יכול להעיד על מיקומו המדויק של הכיון, ואכן, האזכרים ניקו את השטח ומלאו ארבע

ד תשרי תע"ג

הרה"ק רבי יואל בעל שם אב"ד לבוב ב"ר משה

רבינו הרה"ק רבי יואל האלפערין מאוסטרא, אבד"ק לבוב זי"ע (הנקרא גם בשם ר' יואל בעל שם) נולד לאביו הגה"ק ר' משה זי"ע

× שטח בית החיים בעיר אוסטרהא של רבינו

רבינו התפרסם במאוד כגאון הגאונים, איש חלקים קודש הקדשים, והיה בעל מקובל מפורסם, ושמעו הולך מסוף העולם ועד סופה.

רבינו כיהן כאב"ד לוינק, והיה ראש וועד גאוני ארבע ארצות, משם עבר לכהן פאר בק"ק פינסק. ופקיע שמה בכל העולם בגאונות וכה תורתו.

בשנת תנ"ב כאשר הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ זיע"א בעל סמיכת חכמים עלה מק"ק אוסטרא לעיר פויזן, ונתפנה הכסא מלוכה בעיר אוסטרא, פנו תושבי אוסטרא אל רבינו לזקשו שיקבל עליו עול הרבנות בעיר, רבינו קיבל מזקשתם ועלה לכהן פאר בעיר.

בשנותיו האחרונות, נקרא רבינו לכהן כאב"ד לבוב למלאות מקום הגה"ק ר' נפתלי הירץ אשכנזי זיע"א.

רבינו היה בקי במאוד בלירופי שמות של קמיעות והשבעות, כמו"כ ריפא חולים, גם היה כוחו גדול ברפואת משוגעים שנטרפו דעתם ובעלי מרה שחורה ל"ע, וגם בגירוש דיבוקים אשר נכנסו בגופם של אנשים, הרבה מהסגולות והרפואות של רבינו נשארו מפורסמים עד היום ליודעי ח"ן, המשתמשים עד עתה בהם.

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ד' תשרי תע"ג ומנוחתו כבוד צבית החיים הישן באוסטרא.

זרעו אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי זי"ע ומכתביו נקבלו ונארו בדפוס בספר תולדות אדם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק ר' רפאל משה אלבאז זי"ע (ערך שמיני עצרת) איתא בירושלמי: ר' חייא חלף אדוך פלן אחו ואמרו ליה דקא מזלזלי אינשי בשמיני עצרת נטל פתקא וכתב עליה ביום השמיני עצרת תהיה לכם אל תיקרי תהיה אלא תחיה. ע"כ ופי' המפרשים שעל ידי זה יהיה לכם אריכות ימים. וקשה למה נטל פתקא ולא אמר בפיו בהדיא ופי' הרב מוה"ר ר' יואל בעל שם זל"ה. על פי מאי דאיתא בכמה מקומות בגמ' דר' חייא לא היה יכול לבטא ח"ת ובמקום ח"ת היה אומר ה"א. וכמ"ש במגלה כשאתה מגיע לנפשנו חתה לה' לא נמצאת מחרף ומגדף. ובזה יבוא על נכון. שכיון שר' חייא לא היה יכול לומר בהדיא אל תיקרי תהיה אלא תחיה. והיה קורא שניהם תחיה לכן נטל פתקא וכתב וכו' ודוק. (עדן מקדם)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ה תשרי ת"ו

רבי נפתלי הכהן ב"ר יצחק אב"ד לובלין

רבינו הגה"ק רבי נפתלי הכהן מיוחס אב"ד לובלין ומדינה זי"ע אחי הגה"ק המובהק ר' חיים הכהן אב"ד פראנקפורט ופוזנא זי"ע נולד בפראג לאביו הגה"ק ר' ר' יצחק הכהן מפראג זי"ע בן הגה"ק ר' שמשון הכהן כ"ץ מפראג זי"ע, נכד הגה"ק הנשיא ר' עקיבא הכהן מבודין זי"ע שהוא מגזע פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן הגדול ע"ה וממשפחת רבינו הגה"ק ר' מאיר קאצנעלבוויגען מחכמי איטאלי בעל מהר"ם פאדובא זי"ע, ולאמו ע"ה בת רבינו הגה"ק יהודא לוואי הנקרא מהר"ל מפראג זי"ע זי"ע בן הגה"ק ר' חיים מורמייזא אב"ד וראש מדינת אשכנז זי"ע בן הגה"ק ר' בצלאל זי"ע בן האיש האלקים הגה"ק ר' יהודא לוואי הזקן זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

רבינו היה גאון הדור גאון אדיר ומוזהק שכתב עליו נכדו הגה"ק ר' נפתלי הכהן השני אב"ד פאזנען ופראנקפורט דמיין בעל סמיכת חכמים זי"ע שכל גדולי דורו ובהוסס הגה"ק רבינו דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע מרזיזס לו ספיקותיהם ושאלות חמורות שלהם.

רבינו היה בתחילה דרשן בפראג מקום מולדתו, ומשם נבחר לאב"ד פרוסטיץ ואחר כך לאב"ד ניקלסבורג ומדינת מעהרין, ומשם לעיר פינסק ולבסוף לאב"ד לובלין שעל שמה הוא נקרא, וכשהיה שם אב"ד, היה הגה"ק רשכבה"ג רבי יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת החורה זי"ע ריש מחיבתא.

רבינו היה גם כן קדוש ומקובל וכיחיד בדורו, וזכה לשני בנים גדולי הדור הוא הגה"ק ר' יצחק הדרשן בפראג ולובלין זי"ע שהיה חתן הגה"ק ר' מנחם מענדל מרגליות אב"ד פרעמישלא זי"ע, והגה"ק ר' חיים הכהן כ"ץ זי"ע חתן הגר"י לוריא זי"ע אשר מילא מקומו, וגאוני והקדושי ארץ יאלו מחלצי רבינו.

נסתלק לגנזי מרומים ה' תשרי בשנת ת"ו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

דאס אלטע אידש'ע קווארטל אין לובלין

בית החיים הישן בעיר לובלין

ו תשרי תרע"ג

רבי יהושע ברוך רייניץ ב"ר נתן פייטל זי"ע אב"ד טשעטשאווין

רבינו הגה"ק רבי יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשאווין בעל ספר המכתבים זי"ע אחי הגה"ק ר' משה אב"ד בית הכנסת תהלים שוהל ליד הכותל המערבי זי"ע, הגה"ק ר' יוסף שלמה אב"ד קהל ספרדים מישקאלץ זי"ע והגה"ק ר' אברהם יעקב אב"ד באלקאן קאפוש זי"ע הגה"ק ר' קלמן אב"י בק"ק לעלס זי"ע. נולד בקיססינגען בשנת תקפ"ג לאביו הגה"ק ר' נתן פייטל רייניץ אב"ד ה' מאד בעל דברי רנ"ף זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם הנקרא ר' אברהם מוריניו בעיר רייניץ זי"ע בן הגה"ק ר' אליהו זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייזל תרע"ג

בישבו, עד שמלאו אותו צמקוה, כשהחזירו אותו למסיבת החתן היה מלא קרה, עמד על רגליו חותני בעל מנוחה אשר זי"ע והטיח כלפיו דברי מסור, והוכיח אותו בדברים קשים ואמר: האם כך מתנהג יהודי שומר תורה ומצוה, אשר מסכן את כריאותו על ידי טבילה במים קרים ? ! כך הוא מקיים מה שכתב בתורה: ונשמרתם מאד לנפשותיכם ? ! על זה ענה לו אבי מחותנו: האם יהודי שמותך שיושב בתענית משבת לשבת, כן הוא מקיים את המצוה: ונשמרתם מאד לנפשותיכם ? ! והסיף על זה רבינו בדרך דביחה: הנה במעמד זה נודע לי שישן עוד שתי עבירות בעולם והיינו ללכת למקוה ולהתענות, לכן מאז אני נזהר לא לעבור על העבירות הללו. (עולמו של אבא)

רבינו היה גאון אמתי חריף עצום, וקדוש ישראל בא כפול חושי תורה עם כל גדולי זורו.

היה אב"ד באלקאן ואחר כן בטשעטשאווין. גם בטשעטשאווין נהג רבנותו ברמה ועמד בראש ישיבה. עסק בתורה בדקות ועבד את ה' בקדושה וצטורה, היו לו כל מיני מנהגים משלו, למשל, כל יום חמישי צערב ערך בחינה לתלמידיו בחומש ורש"י

צפרפת השבוע, לכבוד המאורע לבש בגדי חג וכובע של שבת על ראשו כשפניו מאירים כמו בזלי שבת קודש.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הלבדיקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז בעל מנוחה אשר מטשענגער זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל אב"ד טשעטשע זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מפאפא זי"ע. וסיפר רבינו: בחתונה שלי היתה בחודש טבת בקור ובשגל, כשעמד ללכת לחופה, לא מלאו את אבי הגה"ק ר' נתן פייטל זי"ע והיו מחפשים אותו הכל

רבינו חיבר ספר המכתבים ראשון והשני, וגם נדפס ממנו חושי תורה בסוף ספר חותנו מנוחה אשר.

נסתלק לגנוזי מרומים ו' תשרי שנת תרע"ג

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מאיר מכפר באנישע זי"ע, וחתינו ה"ה חתנו הגה"ק ר' שלום קרויז אב"ד לנענעניעמיהאלי זי"ע, וחתינו הגה"ק ר' מנחם גרשון מאשקאוויטש אב"ד טשעטשאווין זי"ע, הגה"ק ר' משה גרינוואלד זי"ע, מוה"ר חיים מילנר ז"ל, מוה"ר ברוך פאשקעס ז"ל

לחכם לשובע, ולא תצטרכו לישיבת ענייני כרבי צדוק שלא תחרב הארץ, וישבתם לבטח בארצכם. (עולמו של אבא)

כמה ממנהגי רבינו

לרבינו רבי שלמה יצחקי ז"ל היה קורא תמיד "רש"י הקדוש" וכל מלה ברש"י היה מוציא מפיו בדחילו ורחימו.

היה נוהג לחנוג את כל יום ראש חודש כאחד מחגי ישראל: הוא עבר בעצמו לפני התיבה בשחרית וקרא את ההלל בשירה גדולה, בלויית מקהלת בני הישיבה, לאיר התפלה ערך סעודת ראש חודש ברוב פאר. בסעודה זו השתתפו לא רק תלמידיו וחלק מבני קהלתו, אלא גם אורחים וכפריים רבים, שבאו במיוחד מכל הסביבה של טשעטשאווין, כדי לשמוע אל הרינה ואל התפילה של רבם היה ברשותו קונטרס של חידושי תורה בכתב ידו של הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפאט בעל אוהב ישראל זי"ע, אחד מאברכי הישיבה היה קורא מהקונטרס הזה בתוך הסעודה בקול רם וכל המסובים היו מקשיבים באימה ויראה, כי חידושי תורה אלו היו מלאים יראת שמים ובדברי מוסר היוצאים מן הלב, בסיום הסעודה עברו כל המסובין לפניו כבני מרון וקבלו ממנו את ברכת חודש טוב, תוך נשיקת ידו.

נוהג לעשות עסק גדול במעמד קידוש לבנה, לבש את בגדי השבת והיה מברך בהתלהבות ובהתרגשות עצומה ובסוף היה יוצא בשירה ובזמרה, תוך ריקוד במעגל עם כל המתפללים, בסיום התפלה היה מחלק בין המתפללים עוגיות, צימוקים, שקדים אגוזים, וכוסיות יין שרף, להגיד: לחיים וחודש טוב.

היה מפליג בשבחו ומספר על גדולתו בתורה של הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא בעל הנודע ביהודה זי"ע. ברשותו היו שני חפצים של הנודע ביהודה, מגש של כסף ומעיל לשבת (שנשארו לו בירושה מחמיו) כשיקר אורח מכובד בביתו של איזהו בעל הבית מטשעטשאווין שלחו לכבוד האורח כמה תפוחים או תפוחים על מגש זה.

בליל שבת כשחזר מבית הכנסת פשט את בגדי שבת שלו החדשים והיפים ולבש את המעיל השחור והקרוע של הנודע ביהודה, וכן חבש על ראשו את הספודיק של חמיו בעל מנוחה אשר ועשה קידוש.

מתורתו של רבינו

שמעתי מזקינו זי"ע דלכן מהני תשובה לפי שבספר תורה קיימא לו, אם כתב מתחילה שלא לשמה מעביר עליה קולמוס ומקדישה בסוף. הכי נמי האדם אם חטא כל ימיו, בתשובה מעביר קדושה על כל ימיו למפרע והזדונות נעשו זכיות. (לחם אשר)

שרים ודפוני חנם ומדברך פחד לבי (תהלים ק"ט קס"א) יש לומר: כי לפעמים האדם חוזר בתשובה ושב על ה' מחמת שהרשעים יורדים לחייו ורודפים אותו, לכן אמר דוד המלך ע"ה: שרים רדפוני חנם, כי בלא"ה, מדברך פחד לבי. (עולמו של אבא)

בדרך צחות

בדרך צחות אמרתי לפרש מאמרם ז"ל (מסכת שבת פ"ט) א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מה דכתב: כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמוך. (ישעיה ט"ז ט"ז) לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמוך אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו אמר ליה בניך חטאו אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמוך אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה אמר לו ליעקב בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם: בני בלתי ישראלי: (פרשת שמות כ"ב) עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת עלייהו פשו להו חמשין דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלא דצלווי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלא עלי ופלא עליך וכ"ו. רק יצחק אבינו למד זכות עלינו ואמר פלא עלי ופלא עליך, אפשר דהיינו טעמא דכיון דיצחק אבינו אהב את עשו על כי ציד בפיו, אף כי ידע יצחק מהות בנו עשיו מכל מקום אהב אותו ע"כ כי ציד בפיו, נארה ע"כ פ' כוהב יראת ה' והיה די לו שלא היה אפיקורס סרי ופלא להכחיש התורה ופרהסייה לכן אם אהב יצחק את עשיו בעבור שרק נראה כוהב מכ"ש שאהב את יעקב ובניו אף הגרועים שבהם, ע"ג ויתתוהו בפייהם ובלשונם יזכו לו ואעפ"כ והוא רחום יכפר לכן היה יצחק יכול ללמד זכות אף שאמר לו השם יתעלה בניך חטאו כי נגד ערך עשיו כל ישראל כשרים הם. (מכתב השני)

בגמרא (מסכת גיטין נ"ו) שרבי צדוק היה מתענה ארבעים שנים כדי שלא תיחרב ירושלים, על זה אמר רבינו: כעת מובן לי מה שכתב בפרשת בחוקתי (כ"ו ה') וְאֶלְתֶּם לְחֻמְכֶם לְשִׁבְעֵי וְשִׁבְתֶּם לְבָטַח בְּאַרְצְכֶם: רצה לומר: אם בחקותי תלכו ותהיו עמלים בתורה ואת מצותי תשמרו, אז ואכלתם

ו תשרי תקע"ב

דער שפאלער זיידע רבי אריה לייב ב"ר ברוך

רבינו הרה"ק רבי אריה לייב משפאלי הנקרא דער שפאלער זיידע ז"ע נולד בנר ראשון של חנוכה בשנת תפ"ה בעיר שפאלי הסמוכה לאומן לאביו הרה"ק ר' ברוך גרונדי ז"ע מגזע רבינו המהר"ל מפראג ז"ע ולאמו הצדיקת מרת רחל ע"ה

הפסח נקראה פתאום עיר אחת הסמוכה לשפאלי, וילאו כולם נקיים מנכסיהם, וגם לזרכי הפסח לא נשאר להם מאומה. ואז נסע רבינו תיכף לאותה עיר, והביא את כל הקמחא דפסחא שהכין, ואפה מצות בשביל כל העיר, אז הבין כל אחד, שרבינו הכין רפואה קודם למכה.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ו' תשרי בשנת תקע"ב כבן פ"ז שנה ומנו"כ בעיר שפאלי, ובהתאם לזוואתו לא הועמדה שום מצבה על קברו, והגיעו רק ארון גדול ועליו כתוב יום פטירתו.

בניו הק' הר"ר אברהם ז"ע הר"ר יעקב ז"ע הר"ר פסח ז"ע היה כולם יראי אלקים תלמידי חכמים אבל לא הגיה שום אחד מהם להיות רב או מו"ץ. וגם נתגדל בביתו הרה"ק ר' חיים יוסף מפסיסטין ז"ע שנתייחס מאביו זילדורו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מדברי תורתו של רבינו ז"ע

בכל לילה כידוע כשארם הולך לישן נשמתו עולה למעלה וידו כוחתה כל מעשיו שעשה באותו היום ואמר רבינו ז"ע שבש"ק הנשמה עולה ביום השבת גופיה, כדי שהיד תכתוב מעשי יום השבת בעלם היום, ולא בלילה שאחריו, כמו שכתוב (במדבר כ"ח י') עלת שבת בשבתו

סגולה נגד גיאות

הלימוד חומש עם פירוש רש"י הק'

בחריש ובקציר עולמים

עזור לשוברים בשביעי, בחריש ובקציר עולמים: עזור לשוברים בשבת עם חרישה ושתיקה מדברי חול, ובקציר: לקצר בדברים לא לדבר מה שאינו נכרך, עולמים: זאת כריך לעשות לעולם אפילו בימי חול.

מדוע נקרא המלשין בשם מסור, הלז על פי דקדוק הלשון הוא כריך להקרא בשם מוסר? אלא הענין הוא כך, כי זה האיש המלשין, נעשה תיכף מסור לגמרי בידי הסטרא אחרא, גופו, נשמתו ורכושו גם התורה ותפלה שלו. (תפארת מהרא"ל)

הַגִּתּוֹ שֶׁלְּךָ בְּיָמֶיךָ, פְּסוּר פְּאִיפֶר יִפְאֵר (תהלים קמ"ז) אמר רבינו: שיש "פר" דינים והג' שמות הקדושים הוי' אהי' אהו' נמתקו דינים אלו, לכן בתיבת "כפור" חוץ אותיות "פר" יש עוד אותיות כ"ו מספר השם הקדוש הוי' ב"ה, ובהיבת "כאפר" חוץ אותיות "פר" ישנם אותיות כ"א כמנין שם אהי', וכן בתיבת "יפזר" חוץ אותיות "פר" נשארו אותיות י"ז מספר השם אהו'. (דבש לפי)

שיר המפורסם מרבינו ז"ע

קול ביער אנוכי שומע אב לבנים אוי קורא אהא / א געשריי א געוואלד און א געפילדער א פאטער אין וואלד זוכט זיינע קינדער.

בני בני היכן הלכתם אשר עלי כך שכתחם / קינדער קינדער וואו זייט איהר געוועזן וואס אויף מיר האט איהר שוין פארגעסען.

בני בני לכו לביתי כי לא אוכל לשבת יחידי בביתי / קינדער קינדער קומט לו מיר אהיים ווארום מיר איז אומעטיג או זיענע אליין.

אביו ואמו של רבינו היו שניהם יראי אלקים בעלי לדיקה מפורסמים, גומלי חסדים בגופם, ויחד ניהלו את ביתם לשם ולתפארת, במיוחד הצטיינו במצוות הכנסת אורחים, בה השקיעו את מיטב מאמצייהם לקיים מצוה נעלה זו לכל פרטיה ודקדוקיה, כל אורח קיבל רשות לשאת שם שבעה ימים, כשככל יום הוגשו לו סעודות כיד המלך, וטרם עוזבו את המקום היה מקבל גם תרומה הגונה מידו של המארח. פעם נזדמן לאכסנייתו מרן רבינו הרה"ק הבעש"ט ז"ע לפני התגלותו, ושהה שם כמה ימים, והי בחצי הלילה מצאו ר' ברוך יושב וזוכה בקול נהי כפי תמזורים על גלות השכינה ועל צרות ישראל, כשלידו נראית דמות אדם בלבושים לבנים בעל זקן ארוך. ר' ברוך התעלף מיד מהמחזה המרטיט הנגלה לפניו, והבעש"ט ז"ע עורכו והשיב את רוחו, וזיך אוחזו בזן זכר שיהיה לדיק גדול יסוד עולם. משתקפה נפשו לדעת מי הוא אותו זקן עוטה לבן שישב עימו בחדר? אמר לו הבעש"ט ז"ע: כיון שזכית לראותו אגלה לך סוד עניינו. הזקן הזה הוא הרה"ק רבינו יהודה לוואי בעל מהר"ל מפראג ז"ע, אשר ייחוסך משורשו וגזעו, נשמתו עומדת לחזור לעלמא הדיון לתקן תיקונים גדולים ונוראים, אתה זכית שנסמה קדושה זאת התגלגל בזנך אשר תוליד, מכיון שאתה מאכאלי, ומשום כך תקרא להבן שיוולד לך "לייב" והבטיח הבעש"ט ז"ע שיבוא להשתתף בביתו של הילד ולברך אותו באותו מעמד. וכן היה שהבעש"ט השתתף בביתו של רבינו ואחר הברית הגיה הבעש"ט ז"ע את ידיו הק' על ראש הילד ואמר: הנה אנכי עם הארץ, איני יודע לברך ברכות בלשון הקודש, אולם זוכר אני שבהיותי נער למד עמי אביו את הפסוק בחומש ואברהם זקן, אז הוא "פאלער" זקן הוא "זיידע" וכך הפירוש: ואברהם זקן אברהם אביו איז געווארען אונזער זיידע, אני מזכיר את הילד הרך הגימול שזכה להיות זיידע לכל ישראל, כשם שאברהם אביו ע"ה היה הסבא של כל ישראל. שחוק קל התפשט בין השומעים, אולם מאז כינוהו כולם בשם "זיידע" וגם הוריו קראו לו ה"זיידעלע שלנו" ושם זה ליווהו כל ימי חייו, ואף כאשר התפרסם כבר לדיק ומופת הדור אשר פעל ישועות בקרב ישראל וביטל גזירות רעות, קראוהו הסבא הקדוש משפאלי.

רבינו היה לדיק נסתח, קדש קדשים בעל מקובל גדול וגורא כל מעשיו לשם שמים. ובכל דוקר היה פותח בתפלה: יהי רצון מלפניך אב הרחמים שתאליל עלי ועל כל ישראל עמך ברכות טובות ישועות ונחמות הן בצרכי הגפס והן בצרכי הגוף.

כל מגמתו היה להכניס רשעים תחת כנפי השכינה, דר בתחילה בכפר שכל בני הכפר רעים וחטאים, והוא למדס תורה ויראה, וממש גיירם כגירי לדיק, וכשפעל זאת הכפר אחד נסע לכפר השני ולא זז משם עד שהכניסם תחת כנפי השכינה, ובכל מקום בואו היה שמש, או שחט או מלמד, ורבות לא ראה לקבל על שמו, וכעם על שקראו אותו בחוץ רבי, ואף אח"כ כשנתגלה וילדו ממנו שיהיה איש אלקים, מנרה הטהורה וקראו אותו בכ"מ הסבא קדישא, ונהרו אליו אלפי ישראל מכל הארצות, ופעל טובות וריפא חולים, מכל מקום לא פסק דרכו בקדוש לילך תמיד בגלות מעיר לעיר ומכפר לכפר להיטיב בני ישראל ולקרצם לאביהם שבשמים, לא נהנה מעוה"ז וחיי לער חיה כל ימיו, היה בעל מופת גדול, והעיד עליו הרה"ק היהודי מפרסיסחא ז"ע שיש בזה הסבא קדישא לעשות מכל איש גל של עצמות, ודבריו נשמעים בשמים.

רבינו היה פזון גדול בצדקה, ולא היה מקפיד בנתינת לדיקה, והיה נותן אפילו לבגדים, שאלהו הבעלי בתים פעם לפשר הדבר? אמר להם: יש לפעמים שלמעלה סוגרים את שערי רחמים אז אני שולח את הגנבים שלי לשבור ולפרץ את המנעולים.

היה תלמיד מהרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה בעל יעקב יוסף ז"ע, ותלמיד מהרה"ק ר' פנחס מקארין ז"ע, וחברו ועמיתו של הרה"ק ר' יעקב יצחק מפסיסחא הנקרא דער יוד הקדוש ז"ע

פעם אחת נסע רבינו לכל העיירות הסמוכות לשפאלי וקנה הרבה חטים על פסח, ואחר כן עתן את כל החטים, והכין קמחא דפסחא לרוב. והעולם התפלא מאד, ולא ידעו מה מעשהו, בשביל מי הוא כריך כל כך הרבה קמח על פסח? ושלשה ימים קודם

ז תשרי תרי"ב

רבי מנחם נחום ב"ר מרדכי זי"ע הרה"ק ממאקרוב

רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום טווערסקי ממאקרוב זי"ע נולד בשנת תקס"ד לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד טשערנאביל זי"ע בן הרה"ק המגיד רבי מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע מראשי מפיצי תנועת החסידות. בן הגה"ק ר' צבי זי"ע בן הגה"ק ר' נחום גאון שהיה נקרא רבי אדם בעל שם זי"ע ולאמו בתו של הרה"ק ר' דוד לאה"ק זי"ע מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע

מלהגיד תורה בעריכת השלחן, אעפ"כ השמיעו ליבורים ואמרות טהורות בהזדמנויות שונות.

וכשהגיע רבינו לפרקו נשא הרבנית הגדולה מרת הינדל מאטל ע"ה בת הרה"ק ר' יוסף הלוי הרוויץ מטורטשין זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע חתן הרה"ק ר' מרדכי אב"ד דובנקה וקאריץ זי"ע.

ומסופר שבעת שבעה ההתקשרות הווארט בין הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ובין הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע שהיתה בעיר קאלק מחוז וואלין, כאשר קידס הר"ר מאטיילי זי"ע את פני החוזה זי"ע בשעה י"ב אחר חצות הלילה, אמר החוזה זי"ע להר"מ זי"ע כי עשה חשבון נפשו כמה עסק השנים והחדשים הימים והשעות, איך הכעים להבויט"ש ואין לו אום נחמה לנפשו, כ"א בזכרו כי ימות ויבא בכלל אלי קבר, ויתהרה מאתו עפר, ואז לא יכעים את השי"ת, זהו נחמתו. זהו שאמר איוב: ונחמתי על עפר ואפר.

פעם אחת נסע רבינו ואחיו הרה"ק מסקווירא זי"ע עם אביהם המגיד זי"ע וידוע כי המגיד היה נוסע תמיד במרכבה שלו שהיתה גדולה וכבדה, ויבאו למקום אחד בלילה ונהפכה שמה המרכבה הנ"ל. והיה מונח המגיד למטה ועליו רבינו ועליהם היה מונח הרה"ק מסקווירא זי"ע רבינו ניזוק רק מעט, והמגיד ניזוק הרבה עד שהיה כפצע בינו ובין המות ר"ל, והיה הדם שותת ממנו מאלד עד שהוכרח הרה"ק מסקווירא לעזוב אום את אחיו ואביו והוא הלך עם העגלון לחפש ולמצוא מים לעצור הדם של אביו הק', כי היה המקום רחוק מישוב בני אדם, והיה סיעתא דשמיא מה שנסאר המגיד בחייו, ואחר שנסעו ממקום זה אמר המגיד לבניו הקדושים: כי במקום זה שנהפכה שמה המרכבה שלו אום הרג קין את הבל.

נסתלק לגנזי מרומים בז' תשרי בשנת תרי"ב זי"ע נשאר אחרינו בנו יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' יעקב יצחק ממאקארוב זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה ארזים נטע הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל בן הרה"ק ר' מנחם נחום בעל מאור עינים ראש שושלת טשערנאביל זי"ע, שמונה קני מנורה שהאירו במרחבי רוסיה הגדולה.

הרה"ק ר' מרדכי זי"ע בהגיעו לפרקו נשא את בתו של הרה"ק ר' אהרן מקארלין זי"ע וממנה נולדו לו שלושה מבניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע הרה"ק ר' משה מקאריסטשוב זי"ע והרה"ק ר' יעקב ישראל ראש שושלת מטשערנאביל זי"ע, ולאחר שנפטרה עליו אשתו הגדולה, הגיעו לו מחותנו הרה"ק ר' גדליה מליניץ בעל תשואות חן זי"ע וגיסו הרה"ק ר' אשר פערלאווי הרב הצעיר מסטאלין זי"ע כי ישא את בתו של הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע, אך הר"ר דוד התנגד לשידוך, בנימוקו טעמו, כי טפה הוא צפתו אמורה ללדת שבעה בנים, ואילו הוא יהיו שמונה בנים, ושלושה יש לו כבר מזיווגו הראשון, ואם כן תלטרך בתו להיות לאלמנה ולהינשא לאחר כדי להוליד עוד שני בנים, ביקש הר"ר מרדכי שהות של שלשה ימים כדי להתישב בדעתו בענין. כעבור שלושה ימים בא ואמר: שאלתי את פי מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע והוא הסכים לשידוך, ואמר: כי אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, כלומר שנים מבני בנינו יהיו נחשבים כבנינו, הסכים הר"ר דוד לשידוך ובתו הרבנית הצדקה מרת פייגלע ע"ה היתה לאמה של מלכות. בניה היו רבינו הבעל הלולא זי"ע הרה"ק ר' אברהם המגיד מטריסק זי"ע והרה"ק ר' דוד ראש שושלת טאלנא זי"ע והרה"ק ר' יצחק ראש שושלת סקווירא זי"ע והרה"ק ר' יוחנן ראש שושלת רחמסטריווקא זי"ע.

מסופר שפעם סיפרו לפני הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע שבני הרה"ק מטשערנאביל ממשיכים אחריהם רבבות מישראל, ושאלוהו: מי הסמיכם לכך? השיב: יש להם סמיכה מדוד המלך ע"ה! שכן כתוב: סמוכים לעד לעולם, ומדוע – עשויים באמת וישר!.

רבינו היה קדוש ולדיק הדור חו"פ איש חי רב פעלים בעל מופת גדול ונורא ורבים הלכו לאורו, ועבודתו שכלב ז' תפילה היתה בהתלהבות נורא שעי"ז זה קירב לבבות ישראל לבניו שבשמים.

ומסיפר שאביו הק' קודם הסתלקותו אמר לבנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע דו קענסט קבלה, זאלסטו זיין א רבי, ולהרה"ק מטשערנאביל זי"ע אמר: דו ביסט א למדן זאלסטו זיין א מלמד, ולרבינו אמר, דו קענסט זינגן זאלסטו זיין א חזן.

רבינו לא נהג לומר דברי תורה ברבים, ואף כי אביו זי"ע וזקנו הרה"ק המאור עינים זי"ע היה דרכם להאריך בדברות קודש מלהבות אש בעניני מוסר ודרכי עבודת ה', ברם מנהגם של בניו שמונת נרות המערכה, שונים היו, ארבעה מהם אמרו תורה וארבעה מהם נהגו למונוע את עצמם. ולסימנא מילתא נאמרה מפי זקני החסידים: כי אלו שש עירם מתחיל באת "ט" אמרו תורה הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע הרה"ק מטשערנאביל זי"ע המגיד מטריסק זי"ע והרה"ק מטאלנא זי"ע, ולעומתם רבינו זי"ע והרה"ק מקאריסטשוב זי"ע והרה"ק מסקווירא זי"ע והרה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע לא נהגו לומר תורה, אכן אף אלו שדרכם בקודש היה להימנע

מתורתו של רבינו זי"ע

ושחט אותו על ירך המזבח צפונה (ויקרא א' ו"א) צריך האדם לזבוח את יצרו בהני תלת מילי, ירך: היינו לקדש את עצמו בשמירת הברית. המזבח: הוא שולחנו של אדם כמש"ל בברכת נ"ה: עכשיו שולחנו של אדם מכפר וכו', צפונה: מצפון זהב, ואתה צריך לזבוח יצרו שלא לחמוד לצבור הון, ומכש"כ שלא יחמוד ממון אחרים ח"ו, שמי שהוא להוט אחר הבצע ואם אין ידו משגת ח"ו הוא מלסטם את הבריות, וכשהוא זובח יצרו באלו השלשה אז יוכל להיות לפני ה'.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע (בתפילת ר"ה וי"ב) שכשאין לאדם מליץ יושר שימליץ טוב בעדו, עכ"פ יקיים מול מגיד פשע, שידע בעצמו שפשע ויתוודה על מעשיו הלא טובים, כמו"כ כאן עכ"פ צריך האדם לידע נאמנה שהדבר אסור ולא יטשה בעצמו.

ח תשרי תרט"ו [א]

רבי אלעזר ניסן ב"ר משה בעל זכרון אלעזר מדראהביטש

רבינו הרה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זיע"א אבדק"ק דראהביטש בעל זכרון אלעזר, נולד בחודש תמוז תקמ"ו בעיר שינאווא, לאביו הגה"ק רבי משה זיע"א אבדק"ק אוהעל בעמח"ס ישמח משה ועוד בן הרה"ק ר' צבי הירש מפרעמיסלא זיע"א, בן הגה"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו זיע"א, בן הגה"ק ר' אהרן זעליג מסטאניסלאוו זיע"א בן הגה"ק ר' שרה ע"ה בת הרה"ק ר' ניסן מפרעמיסלא זיע"א. ביום שנוולד רבינו הראו לאביו בחלום דבר גדול, דברי הגמ' (ביצה טו:) מעשה ברבי אלעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו וכו', ע"כ קרא לו אביו בשם 'אלעזר', והוסיף לו השם ניסן ע"ש חותנו הרה"ק ר' ניסן מפרעמיסלא זיע"א

בתחילת שנותיו ידע רבינו סבל רב וזכר גדול צנים, כאשר לא התקיימו ילדיו ונעדרו רח"ל בקטנותם ה"י, והיו לו זכר גדול מזה, ביום מן הימים כאשר זו' התממרה מאוד על זאת, קיבלה מכתב מחותנה הרה"ק בעל ישמח משה זיע"א שכתב לה, היות ויש לה אז זקן ה"ה הגאון רבי יקותיאל זלמן זיע"א אבד"ק הראשון מדראהביטש (שהיה זקינה של הרבנית רויזא בלומא ע"ה) על כן יעזר לה שתלך להשתטח על קברו ותבקש רחמים על עצמה, ותבטיח לו שהבן הראשון שיוולד לה ייקרא על שמו, ובזה מובטח לה שיתקיימו זרעה, כמובן שעשתה כדברי חותנה, ואכן לשנה נולד לה את בנה שנקרא בשם יקותיאל יהודה, ה"ה מרן הייטב לב זיע"א.

דרכו בקודש היה נעלם ונשגב מעיני בני אדם, כאשר עבד את בוראו בהשקט, משעות לפני אשמורת הבוקר, ועד שעה שחיים בלהריים, שעסק בחזרה ותפלה וישב רוב היום מעטור בטלית ותפילין, ורק אז הלך לטעום מידי לאכילה, כאשר אח"כ המשיך הלאה בעבודתו בקודש נסתר מעין רואים.

מכל מקום קאת מגלותו ניכר אלל דרשותיו הנפלאות שהיה דורש ברבים, כאשר יכול לדרוש למשך כמה שעות ברציפות בלי להכין עצמו מקודם, וכמו"כ כיטט בע"פ דפים שלמים מהזכר הקדוש ושאר ספרי קודש, עד שהכמי דורו העירו עליו שמוחו כלאחד מן הראשונים, וזכרונו נפלא באין דומה לו.

לפעמים היה רבינו נופל לדביקות עילאה למשך ג' או ד' שעות, אחוז בשרעפי קודש כאשר ידו הק' מחזקת במנחו ופניו להבים, וקשה היה לעוררו מדביקותו בבוראו.

עוד בוצין מגלותו של רבינו נודע פעם אחת, כאשר התבטא על ראותו שקונים את הכתבי עת שילאו לאור עולם בימים ההם, ולשאלתו אמאי קונים זאת, אמרו לו מקורביו שקונים זאת כדי לראות את הנעשה והגשמע ברחבי תבל, נענה רבינו ואמר, אמאי כריכים לקרוא בכתבי העת, אני בלמדי את היחא לישראל' נודע לי כל החדשות הנשמעים ומתרחשים בעולם, ונשאלו מקורביו עומדים משתוממים מדבריו שנאמרו בתום לב.

כאמור לעיל ברח רבינו כל ימיו מן הרבנות והפירסום, ועבד את בוראו בהשקט לעצמו, אמנם בשנת תקל"ד כאשר התפנה הרבנית בעיר סיגוט, הפליר בו רבינו מרן הישמח משה בבנו רבינו זיע"א שיואל לקחת עליו את עול משרת הרבנות, וגם כתב רבינו מכתב המלכה לעיר סיגעט, בזה"ל: היות ושמעתי כי אתם מבקשים רב ומורה לקהלכם, הנני בזה להודיעכם כי בני יחידי הרב ר' אלעזר ניסן ראוי לראותה אינטלא, והוא גדול כלאחד הראשונים בחריפותו ובקיאיותו ולדקתו וקדושתו. והגם כי כיום אז מעיד על בנו, אולם אנכי אגלה טפה ואכסה טפחיים, ולא תבוש בו בעולם הזה ולא תכלמו בו בעולם הבא. עכ"ל.

פעולות הישמח משה הניבו פירות, ותושבי העיר סיגוט בחרו ברבינו כרב לעירם, ואכן עלה רבינו לכהן פאר בעיר סיגעט, אשר ניהל אותה ביד רמה למשך שש שנים, רבינו לא חת מפני איש והעמיד הדת על תילה, כאשר נודע לו על בעל עבירה גדול שאמ אפשר להחזירו למוטב, או כאשר סירב אחד לדין תורה ולא היה מנום מלהענישו, היה רבינו מרים האזור החגור במכנסיו ובו ברגע נפח הלה את נשמתו, ותרעד כל העיר מגודל קדושתו, ופחדו להמרות את פיו יותר.

ביושבו בעיר סיגוט, נסע פעם רבינו לשבות שבתו במחוז ניר שבאונגאריין, בערש"ק לא מאלו דגים בכל העיר, ונטערו המארחים של רבינו על שלא יהיה חלילה דגים

בילדותו ראו כבר שלגדולות נוצר, וקיים כל המלוות בשמחה ובחשק, ומסופר שכאשר שלחו רבינו לאיזה מקום, הלך כל הדך ברקיעה מגודל שמחתו שזכה לקיים מלות כיבוד רב.

בהיות רבינו בן תשע שנים, נחלה רבינו במאוד מאוד, ושכב במיטה בלא אונים, המצב התדררה במאוד מאוד, ויחד רבינו הגדול בראותו שבנו יחידו מפרפר בין חיים למוות, על כן שלח רבינו שני אנשים כשרים שילכו להעתיק עבור בנו אלל ליון הקדוש של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א, והורה להם, שכאשר יבואו לחצר בית החיים, יאמרו שהם מנדבים פרוטה לזקה בעד הנשמה אשר הלך להגיד לנשמת הרה"ק הרבי"א זיע"א שצלו להתפלל על קברו, והטעים דבריו באמרו שבמרומים אין אפשרות להוסיף במלוות, על כן כאשר יגידו כנ"ל יחפלו הרבה נשמות לזכות בפרוטת הזקה הזו, ועל כן יורו במרוצה להודיע להלדיקו, ואחר כן ילכו על קברו ויתפללו בעד בנו, אמנם ליווה להם להביט על המורה שעות לראות השעה המדוייקת כאשר יעמדו שם.

כעבור זמן מה ראו השתנות לטובה בפני רבינו, ובחוד מן קט התעורר מעלפוטו וקרא לרבינו אשר בא אליו במרוצה, כאשר הגיע רבינו אמר לו רבינו: 'אבא מעתה כבר אהיה בריא וחקום מחוליי בעו"ה', שאלו רבינו מהיכן אתה יודע זאת, נענה רבינו ואמר 'בעת ממש היה אללי יהודי אחד אשר בירך אותי והבטיח לי שמעתה אהיה בריא אולם' ותיאר בפני רבינו את לורת היהודי, שהיה ממש דמות לורתו של הרה"ק הרבי"א מליזענסק זיע"א, תיכף הביט רבינו על המורה שעות, וכאשר חזרו השליחים, ראו שזה היה במכוון באותו שעה שהם עמדו על הליון והעתירו לרפואת רבינו. ואכן זכה הדור שרבינו הבריא וזיכה את דורו בהנהגה והדרכה.

עוד בינקותו זכה ללמוד תורה ביגייעה עצומה, כאשר למד רק חומש ותהלים ודקדק מאוד בלימודו עד שזכה לחדש חידושים נפלאים, ומאוד שמח שמחה גדולה שזכה לחדש חידושים כאלו, עד שגם רבינו הק' הפליאו ומעתיק משמו בספרו ישמח משה, וכותב שם בשם 'בני היניק והיניק' וכו'.

מאוד התפרסם רבינו משחר על ילדותו במידת האהבת ישראל החקוקה דם לבבו, ואכן רבינו זיע"א אמר פעם על עצמו שבמידה זו יכול הוא להתפאר שיש לו אהבת ישראל באמת, וגם על המליצה חרטו דבר זה.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הלדיקת מרת רויזא בלומא ע"ה בת הגה"ז ר' אהרן זיע"א אבדק"ק חאלאראוו, (מתלמידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א), חתן הרה"ז ר' נחום זל"ל פרנס וראש הקהל דק"ק דראהביטש, (נכד הרה"ק רבי יקותיאל זלמן זיע"א האבד"ק הראשון דק"ק דראהביטש) חתן הגה"ז רבי מאיר זיע"א אבד"ק חירוב, בן הגה"ז ר' אברהם זיע"א אבד"ק טייטשין.

חותן רבינו נתן לו נדן לחתונתו סכום גדול של מטבעות זהב, אשר רבינו הטמינו בקרקע לקיים דברי חז"ל 'כספים אין להם שמירה אלא בקרקע, לימים כאשר נכרך רבינו למעות, חפר בקרקע ולא מלא המטמון, ניסה לחפור עוד מסביב אנה ואנה ולא מלאו, על כן שלח רבינו שליח לרבינו הק' להזכיר לפניו גודל האבידה, ולבקש מלפניו שיעתיק בעדו שומאל אבידתו, שלח לו רבינו לומר, אמאי כריכים בני להון ועושה, ורכוש גדול, בני כריכים להרביץ תורה על פני תבל, ולהרבות בגמילות חסדים עם בני ישראל, והבין רבינו שכבר לא ימצא את המטמון כפי שאכן היה, וקיים רצון רבינו לקבל עליו משרת רבנות.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ח תשרי תרט"ו [ב]

רבי אלעזר ניסן ב"ר משה בעל זכרון אלעזר מדראהביטש

בסוף שנת תרי"ד ורבינו זן ס"ח שנים, בשבוע שקודם שבת סליחות נפל רבינו למשכב וחלה את חליו אשר ממנו לא קם עוד, בערש"ק ההוא הלכו כמה תלמידי חכמים מהיראים שבעיר לקבץ מעות לזכרון פדיון שבויים, ובאו להתדפק גם על דלת בית רבינו, שכן רבינו ועיניו הק' זולגות למעות, באמרו: 'אחינו עוסקים במצות פדיון שבויים ואני אינן כוחי אחי להיות להם לעזר לזכות במצוה הגדולה הזאת כדרכי.

בליל שב"ק שזבה ח' תשרי תרט"ו ראו ששעותיו ספורות עלי אדמות, זו' הרבנית האלקנית ע"ה שהיתה מנהגה ללכת מדי שבת בשבוע בלבוש 'שטערן טיכל' לא רתה להוריד מעליה את השטערן טיכל' כי חששה שמה כאור צוקר כבר יהיה אחר ההסתלקות ושזב לא תהיה מסוגלת ללבושה, על כן נשארה ער כל הלילה לזושה בלבוש השבת הזה, בהגיע לפנות צוקר של יום שב"ק קשעה חלה טרם השיב רבינו את נשמתו הטורה ליוצרו, התישב רבינו על מיטתו ולקח בידו את קופת הטבקה, וכדרך שנהג כל ימיו שבעת שאיפת הטבקה עשה תנועות ויחודים עשה גם עתה, וכדרכו לא לקח בשום פעם את הטבקה תיכף כאשר פתח את הקופסא, אלא סובבוהו בין אכזעותיו הק' חמשה או ששה פעמים, ורק אח"כ קירבו לחוטמו והריח בה, וגם עתה עשה כן ולא ראו עליו שום השתנות, ולא היה ניכר על רבינו שהוא כבר גוסס רח"ל, המוקרבים שראו בעיניהם את הדביקות הנפלא הזו השתוממו עד למאוד, בגמר רבינו את עבודתו הק' הזאת, נשכב שוב על מיטתו ונסתלק לחיי עולם הבא.

במשך כל השב"ק עצרה הרבנית ע"ה בעד למעותיה ולא ראו עליה שום עצב מחמת קדושת יום השב"ק, אמנם במוצאי שב"ק פרצה בבכי מה, ואמרה בכל שנה בליל יום הקדוש אמר בעלי הק' הפסוק 'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך', השנה אני אומרת הפסוק 'פלגי מים ירדו עיני על שכן את עמי'.

מנוחתו כבוד בעיר רבנותו דראהביטש.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק ר' יהוהאל יהודה זיע"א אבדק"ק סיגעט בעל ייטב לב הרה"ק ר' שמואל זיע"א אב"ד גארליץ. הרה"ק ר' מנחם [נחום] לבי מדאמבראווא זי"ע

חתימו: הרה"ק ר' ישראל הכהן ראפאפורט זיע"א אבד"ק טארנוב

מספריו: נשאר מעט מזעיר, כי רבינו סבל על עיניו וקשה היה לו מלאכת הכתיבה, אמנם מעט מזעיר שכן נשאר נאסף ונדפס בשם זכרון אלעזר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לשב"ק, אמנם רבינו לא דאג כלל, אלא אמר לאשת הבעה"ב שחזין על הכירה קדירה עם מים וצללים וכל שאר תכלינים, וכן עשו, לעת ערב חזי שעה קודם כניסת השבת, בא ליפור גדול והסליד דג גדול מאוד שמשקה מן המים, והיה לפלא בראותם שרזון יראיו יעשה, והקב"ה ממלא להלדיק כל האטריותיו.

מעיר סיגוט עבר רבינו לכהן פאר ברבנות העיר מונקאטש, כאשר משם נקרא בשנת ת"ר לכהן פאר במקום מגורי בית חותנו הק' - בעיר דראהביטש, אשר במהרה הלכח רבינו שם במאוד מאוד, וניהל את העיר ביד רמה, מאוד נתקשר רבינו בחיבה לתושבי העיר, ולכן בשנת תר"א כאשר הוסרה העטרה מעל ראשו של רבינו עם הסתלקות אביו הגדול מרן הישמח משה זיע"א, כשביקשוהו תושבי העיר אהעל שיבא למלא מקום אביו הק' מיאון רבינו להעטר בעטרת אביו, ונשאר לגור דראהביטש. אמנם נר אלקים טרם יבנה ומרן הישמח משה ראה שקילו קרב, אמר להמקורבים אליו שכל מי שיראה ליוושע בדבר יושעה ורחמים, יוכל לפנות אל בנו ויוושע אצל בנו כמו אצלו בעלמו, באמרו אשר הכח שיש לו אצל הקמיעות, יש לבנו צפה קדשו, אשר מתקיים בו לדיק גוזר והקב"ה מקיים.

עיניו בדולחות היה לרבינו, כאשר ידע וראה כל הקורה בגלילות העיר, פעם אחת כאשר בנו מרן הייטב לב היה אבד"ק בעיר אהעל, נסע הייטב לב לשבת שבתו בלב רבו הרה"ק מראפשיץ זיע"א, ונסע דרך העיר דראהביטש לבקר את אביו הג', כאשר אחיו הרה"ק ר' נחום הערש זיע"א ראה מרחוק שאחיו מגיע, נכנס לאביהם רבינו זיע"א לבקר שבתו הייטב לב בא לשבת שבתו אצליהם דראהביטש, נענה רבינו ואמר 'לא, הוא נוסע לראפשיץ ורק בא לבקר כאן', עמד ר' נחום הערש משתומם על דברי אביו, ועל כן המתין לאחיו בחוץ, כאשר הגיע אחיו שאלו ר' נחום הערש אם נשאר לשב"ק, אמר לו הייטב לב שבעתו לשבת בראפשיץ ורק בא לבקר את אביהם, וראה ר' נחום הערש שרבינו חזה מראש מסעותיו של בנו.

היות ותמיד ברח רבינו מפירסום ומנהגה, על כן לא חפץ רבינו שיטריחו אנשי שלומו להגיע לשבות בלב קורתו, ואף כאשר באו ממרחקים היה משלחם מעל פניו, כי לא חפץ בשררה יתירה, ואם בהנהגת העיר לא יכול להשתמש, אמנם עד כמה שיכול למעט בהנהגה יתירה היה ממעט.

פעם שבת רבינו את שבתו בעיר קליין-ווראשאני, ונתארח בבית הרבני החסיד הגניד מו"ה אפרים איינליג ע"ה, בעת ההוא התארח הילד אלכסנדר עוזר איינליג בן אחיו של המארח בבית דודו, מאחר שאביו נפטר עליו, וע"כ לקח אותו דודו לחסות בלב קורתו עדי יגדל, ובהיות רבינו שם נכנס הילד לחדרו של רבינו, כראות רבינו את הילד קרא אותו אליו, ושאלו מה אתה לומד, ענה הילד אסף, שאלו רבינו אתה יכול להראות לי אסף בשמים, ענה הילד לא, אני רק יכול להראות בסידור, אמר לו רבינו אני כן יכול להראות לך אסף בשמים, נענה היניק וחריף לרבינו ואמר אם הייתי רבי גם אני הייתי יכול להראות אסף בשמים, דברי היניק מאלו חן בעיני רבינו, ע"כ סטר על לחיו של הילד הנבון ואמר לו 'דו בארדער, זאלסט מיר זיין א אלטער יוד', ושיבה את הינוקא בפני אנשי הבית, מדברי הלדיק לא נפל דבר ארצה, ואכן האריך ר' אלכסנדר עוזר ימים, והגיע לגבורות, כאשר בהסתלקותו היה קרוב לשנת התשעים.

עבודת הקודש היה לרבינו בשאיפת אצב הטבקה, כאשר טרם שאף מהטבקה עשה תנועות ויחודים, ולא לקח בשום פעם את הטבקה תיכף כאשר פתח את הקופסא, אלא סובבוהו בין אכזעותיו הק' חמשה או ששה פעמים, ורק אח"כ קירבו לחוטמו והריח בה, פעם אחת אמר רבינו על זה כי טב"ק ר"ת ק'דוש ב'רוב ט'ובד, ותמיד ראו שיש לרבינו עבודה נעלה ותמירה בזה.

ט תשרי ג'תתצ"ו [א]

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא בן יוסף זי"ע

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא זי"ע נולד בשנת ג"א תש"ס לאביו ר' יוסף ע"ה וכתוב הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה: יוסף אבי ר"ע גר צדק היה (בסנהדרין ל"ב) מבני בניו של סיסרא שר צבא יבין מלך כנען

וזהב, והיה עולה למטתו בסולמות של זהב, וקבע ר"ע ישיבת גדולה צבני ברק (כבסנהדרין ל"ב) ומכל הארצות באו אליו ללמוד תורה, והוא היה אחד מראשי סנהדרין ציבנה, שידע בשבעים לשונות, (כבסנהדרין י"ז) ר"א ור"י ור"ע ושמעון התמני דן לפנייהם בקרקע, ור"ע עוד נהגדל יותר מכל בני דורו, שאמרו עליו שלא הניח כמותו בצרף (יבמות פרק ט"ז) ור' דוסא בן הרכנים הזקן ואחיו יונתן אמרו עליו ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, אשרי שזכה לזה, כל גדולי הדור ואפילו רבותיו חשבוהו כרע וכאח (כבסנהדרין ק"א) כשחלה ר"א נכנסו ד' זקנים לבקר ר' טרפון, ר' יהושע, וראב"ע, ור"ע, ואמר ר"א שמכוני ואשמעה דברי ר"ע תלמיד. בפרט ר' טרפון ור' גמליאל הגשיא ור"א מצן עזריה שהיה עשירי לעזרא היה לו אוהבים חברים נאמנים ודבקה וקאורה נפסם צנפסו.

עוד היה מן חבירי ר"ע, ר"י בן בתירא, ור"י בן צבא ר' יוחנן בן נורי, ר' חלפתא, וחנניה בן אחי ר' יהושע, ר' ישמעאל אנהבו שקראו ריע אחי (סנהדרין נ"א) פפוס בן יהודה, ר' יצבב ור' יוסי הגלילי ועוד אחרים, ר"ע הנזכר במשנה כ"ז פעמים ורוב פעמים בנגעים כלים ואלהות, (סתתור"א) עם ר"א רבו חולק במשנה כ"ח, עם ר' ישמעאל כ"ו, עם ר"ע כ"א, עם ריב"ז י"א, עם ריה"ג י' פעמים ועם ר' יהושע רבו, ור"ג רק ג"פ עם כ"א (שם) וכתב בעל מלפפה איתן (יבמות ט"ז) ר"ע נזכר בש"ס תקס"ד פעמים והלכה כמותו תשע"ה פעמים, ובמכילתא נזכר חמשים פעמים, אמרי ז"ל (סנהדרין פ"ו) סתם מחגי' רבי מאיר, סתם תוספתא ר' נחמיה, וסתם ספרא ר' יהודה, סתם ספרי ר"ש, וכולהו אליבא דר"ע, גודל ר"ע נוכל להבין מדברי מאמרי חכמינו ז"ל, וכמ"ש (מנחות כ"ט) בשעה שעלה משה למרום, מאלו להקב"ה שיושב וקושר קשרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעבד על ידך? א"ל אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו רבש"ע הראהו לך? א"ל חזור לאחורייך, הלך וישב בסוף ח' שורות, ולא היה ידע מה הן אומרים תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד א"ל תלמידיו רבי מנין לך? א"ל הלכה למשה מסיני נתיישב דעתי, אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נותן התורה על ידי? א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני, (בגיטין מ"ז) קראו לר"ע אור"ר בלום, (בשקלים רפ"ג) קראוהו אב העולם, (בערוצין נ"ג) אמרו עליו לבו כפתחו של אולם, (בחיגיגה י"ד וט"ו) אמרו שהיה מהנכנס לפרדס, נכנס בשלום ויאל בשלום, וכשבקשו מלאכי השרת לדחפו א"ל הקב"ה הניחו לזקן זה שראויה להשתמש בצבדוי.

ר"ע היה עני ומעביר על מדותיו (תענית כ"ה) על כל דבר אמר כל מה לעבד רחמנא לטב עבד (ברכות ס') היה חונן עניים ועוסק בגמ"ח, והיה גבאי לדהק (חיגיגה י"ד) היה חסיד גדול ואמר טוב שימות ולא יעבור אפילו על דברי חבריו (עירוצין פ"ב) כשחלה אחד מתלמידיו הלך לבקרו, ולא מש ממטתו לשרתו, (נדרים מ') בשמים הכריזו הזהרו בר"ע ותורתו, (קידושין ס"ו) ה' אוהב את כל אדם, ואמר והאבת לרעך כמוד זה כלל גדול בתורה, היה עובד ה' בכל כחו, ומפני הכריעות והשתחויות שעשה בתפלתו, אדם מניחו בזויות וז ומאלו בזויות אחרת (ברכות ל"ה) וכשכיבדהו אמר כמה עקיבא בשוק (מו"ק כ"ד) ר"ע אומר כל הפורש מר"ע כפורש מן החיים (קידושין ע"ב) משמת ר"ע בטל כבוד התורה, ונסתמו מעיינות החכמה (סוטה מ"ט) ר"ע היה אוהב כל תלמיד חכם עד שדרש את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח (בבא קמא מ"א) אליו נתייחס ספר אותיות דר"ע, וליס אמרים גם ספר היצירה, תמיד היה מזכיר ימי עניו ומרודו, ונתן שבה והודאה להקב"ה, ששם חלקו מיושבי בית המדרש, ומימינו לא אמר הגיע עת

עד בן מ' היה ר"ע רועה בהמות אדונו כלבא שבו. העשיר היותר גדול בירושלם, ובו של אדונו רחל ראתה כי הרועה הוא כנוע ומעלי, ומלא חן בעיניה, וגילתה לו אהבתו אליו. ושכוננה היא להנשא אליו אם יעזוב לאן אביה. וילך לבית המדרש לגדולי הדור ללמוד תורה, והוא גם הוא גמר דעתו לעשות רבונה. וקדשה צלינעה. כששמע כלבא שבו מדבר זה, גירש את ר"ע עם בתה מביתו. והדירה מנכסיו! ובלך נישאת לר"ע וחיו יחד בדוחק גדול בעניות, ובימי החורף היו יגנים צבית התבן צלי כר וכסת. ופ"א בא אליהם אליהו הנביא בדמות עני, וסיפר שאשתו ילדה, ואין לו אפילו מעט תבן לשום מראשותיה. ובקש מר"ע ואשתו שיתנו לו מעט תבן, ר"ע ואשתו אמרו זה לזה הנה עוד יש עניים גדולים ממנו, ונחמו כן זא"ז.

ואיתא בירושלמי (שבת פ"ו ה"א) שרחל אשתו מכרה קליעת שער. וזנה בהכסף את בעלה, שיכול ללמוד תורה. והוא גם הוא היה מביא חבילה עלים בכל יום ומכר לפרנסתו, והלך בכל יום לבית המדרש ללמוד א"צ. וכבר ידע בעצמו שיאל מכלל ע"ה. והרגיש שנפשו חשקה בתורה. נטל רשות מאשתו שיוכל לילך ולשמש גדולי הדור. ונתנה לו רשות בשמחה על י"ב שנים, והלך לר' אליעזר ור' יהושע (כמסופר בצד"ר פ"ו) כשבא לפנייהם אמר להם: רבותי פתחו לי טעם משנה, וישב לרגלם ושתה צלמא את דבריהם ונעשה כמעין המתגבר, והיה ה' עמו ומן השמים זכו ליה שנעשה גדול הדור בי"ב שנים! אחר עבור הי"ב שנים שאמרה אשתו, חזר לבייתו. ושמע לההוא סבא שאומר לאשתו עד כמה את מתנגדת כאלמנה חיה, והיא ענתה אם ישמע לי היה יושב עוד י"ב שנים, כיון ששמע דבריה חזר לר"א ור"י, כי הבין שמן השמים הודיעהו שילך בחזרה, וצלי להראות עם אשתו חזר ליבנה (כתובות ס"ב) ונשאר עוד שם י"ב שנה, ולמד כל החכמות בפרט מר' יהושע רבו למד מעשה מרכבה (חיגיגה י"ג): ומר"א למד הלכות כשפים (סנהדרין ס"ח) חכמת הרפואה וחכמת הטבע (מדרש שמואל פ"ד ובמ"ר פ"ט) וגם היה תלמיד ששימש את נחום איש גם זו כ"ב שנה, ולמד ממנו מדות טובות וחסידות. ור' יהושע רבו סמכו (סנהדרין ס"א) ואז כבר היה נו"ח כמה פעמים רבותיו בהלכה, ושמעו הולך וגדול מסוף העולם ועד סופו, ומנבעת ועד אנטופרם התקבצו אליו תלמידים, (ולר"ז: כתובות ס"ג) כ"ד אלף תלמידים, (ולר"ז: נדרים ג') כ"ד אלפי זוגי תלמידים למדו אלכו כמפי משה רבינו:

וכאשר נשלמו הכ"ד שנה משעזב אשתו הענייה, והיא חכתה צאהבה ואמונה עליו, ושמחה שהוא לומד ושיעשה תלמיד חכם גדול, שם ר"ע לרך פעמיו עם תלמידו לאלפים למקום שאשתו יושבת, והיא יתה לקראתו בצגדים קרועים, כי לא הי לה כלום, דמייגע כפה החיה את נפשה, ולא קיבלה משום אדם, והלכה לקראתו עם אלפים ורבות מישראל, שבאו לקבל פני גדול הדור, והאנשים וגם התלמידים לא הכירו את אשתו, וכשבאת אליו ונפלה לפניו, ונשקה את כרעיה, התלמידים ראו לדחפה, ולעקב ר"ע: הניחו להענייה כי תורה שלי ושלכם שלה היא! כי היא הביאני עד הלום שלמדתי תורה! ובמשך כ"ד שנים אלו התחרט כלבא שבו שגד מבחו ומחתנו שאסר נכסיו עליהם, בפרט ששמע שחתנו הלך לבית המדרש ללמוד אך לא ידע שהוא נעשה גדול הדור, וכששמע שבא חכם גדל הדור מיבנה, הלך גם הוא לקבל פניו. כדי להתיר נדרו, ולא ידע שזהו החכם הוא חתנו, ופתח לו ר"ע בפתח חרטה, אילו היית יודע שהחתן שלך הוא הרועה יהיה גברא רבא מי נדרת? והשיב כלבא שבו אפילו יודע פרק אחד, או הלכה אחד לא הייתי נודר, אז גילה לו ר"ע: שהוא חתנו הרועה, ונפל כלבא שבו על אפיו ונשקו לכרעיה ויהיב ליה פלגא מנכסיו, ור"ע נעשה עשיר גדול, כי גם מלא אורחות גדולות (מנדרים נ') ובצבות דר"ב פ"ו נאמר: שהיה לו שולחנות של כסף

ט תשרי ג'תתצ"ו [ב]

התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא בן יוסף זי"ע

ותמיד היה ר"ע נטוה והיה מקפחו בקראי בפני הקיסר, ומקנטרו בדברים וכ"כ פעל נאחון ר"ע, עד שאשתו של טורנוסרופוס הניחה את צבלה, והתגיירה ואח"כ כשמתה רחל בת ככלא שבעה אשתו של ר"ע לקחה את אשת טורנוסרופוס לו לאשה) וטורנוסרופוס היה ממתין על השעה שימסור ר"ע בידו, לנקום בו נקמתו, ועשה פעולת אלל המלכות שיהרג ר"ע על ידו, ואף שר' יוסי בן קיסמא, ויוחאי אביו של רשב"י עשו פעולת הרבה (שהם היו קרובים למלכות) להציל את ר"ע ממינתה, מכל מקום מאת ה' היתה זאת, שיאל משפטו להריגה ביסורים קשים ומרים, ואף שכבר היה נרחץ משפט מות על ר"ע, מ"מ לא נחו תלמידיו לבקרו בבית האסורין ללמוד ממנו תורה, וגם הם לא היו יראים אף שחרב שלופה על כוארם שבזיל לימוד תורה, כדאמרו ז"ל (ויבמות ק"ח): ששקרו אדם בת' זו שיכך לשאלו דבר בדין מיאון מר"ע בבית האסורים, וכן (פסחים ק"ב) איתא שרשב"י הלך אללו שילמוד עמו תורה, וכן (ירושלמי פ"ב בימות) איתא שר' יוחנן הסנדלר תלמידו התלבש עצמו ככוכב, ועבר לפני בית האסורין ושאל שאלה מר"ע ור"ע השיבו.

ובעבר יו"כ בשנת ג' אלפים בשנת תת"פ (י"א תתל"ו) הולילו את ר"ע להריגה, וזמן ק"ש הי' (בכרת ס"א) ובקברי מקום מושב שרי רומי הי' (שמחית פ"ח) ור"ע קרא ק"ש בשמחה ובדביקות גדול, ואיתא (וישלמי פ"ט בכרות) ר"ל טורנוסרופוס הרשע, שבא חרש אהה או תבעט ביסורין, אמר לו: לא חרש אני אלא כל ימי הייתי מנטער לקיים בכל נפשך, ועכשיו שבא לידי לא אחיימנו? וסרוקו בשרו במסרקות של ברזל, והי' ר"ע מקבל עליו עול מלכות שמים, וכשהגיע לאחד היה מאריך עד שיאחזה נשמתו באחד, יתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיאחזה נשמתך באחד, והיו שוקלין את בשרו במקולין (מנחות כ"ט) אבל (במדרכ רבה משלי פ"ט) איתא שאליהו הנביא ז"ל ור' יהושע הגרסי משרת ר"ע הלכו שניהם ומאלו פתח בית האסורים פתוח. ושר של בית הסוהר יאן, ולקחו גופו של ר"ע, והלכו כל הלילה עד שהגיעו לטרפילון של קסרי, ונפתחה מערה לפנייה ומאלו שם מטו והשכיבוהו אורו שם וילאו ונסתרה המערה ע"כ, כשהגיעה השמעה לר"י בן ברזל ור"ח בן תריון, ולאחיי ישראל כולם חגרו שק, והקיעו בגדיהם, והספידוהו הספד גדול (שמחות פ"ח) וכל ישראל בכו על העדרת רבן של כל ישראל, ואותו היום נולד רבינו הקדוש צבל מסדר המשניות ר' יהודה הגשיא (קידושין פ"ב) בניו של ר"ע היו ר' שמעון (בכרות ספ"ו) ולרש"י ורשב"ס ר' יהושע בן קרח נמי היה בן ר"ע, (מעוד קטן כ"א) יוספך שגם בחיי ר"ע מתו בניו, וב' בנות היה לו אחת נחארכה לבן עזאי (שם) ואחת לר' יהושע בן כפאסי (לסתור"א) וזכות התנא הקדוש האלקי רבי עקיבא יעמוד לנו ולכל ישראל אמן.

בשעה שהולילו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מנטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נטול את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואחיימנו ועכשיו שבא לידי לא אחיימנו היה מאריך באחד עד שיאחזה נשמתו באחד יתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיאחזה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה (תהלים י"ז י"ד) ממתים ידך ה' ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב: כתב רבינו הש"ה: הראה לנו ר"ע צמליצות לשונו דין אחד צענין מסירת נפשו על קידוש השם, והוא זה שלא יחשוב אדם מאחר שהיא מצוה רבה מצות קידוש השם אהדר אחר מצוה זו כדרך שמהרין אחר כל המצות ואביא את עצמי לידי כך, למשל כשרואה עו"כ ירוק עליו וכיוצא בזה ציון כדי שיתפסוהו וישרפוהו או אם יכול להמלט יאמר לא אמלט כדי לקדש השם, העושה כן הוא מתחייב בנפשו רק המצוה היא אם בע"כ בא עליו דבר זה אז יקדש השם יהרג ואל יעבור, וזה שדייק ר"ע מתי יבוא לידי: כלומר לא שאני אביא בעצמי לדבר זה רק יבוא לידי. (של"ה ענף יוסף בכרות ס"א)

לעמוד וליכך מזהמ"ד חוץ מערב פסח וערב יוה"כ, כך לא פסק פומיה מגרסא (פסחים ק"ט) ואפילו כשבנו ר"ש היה נוטה למות לא ביטל ר"ע ת"ת, עד שבאו ואמרו לו שמת בנו (שמחות פ"ח) הוא בעצמו אמר מימי לא קבלתי מתנות ולא עמדתי על מדותי (מגילה כ"ח) ואמר כל המתגאה על דברי תורה, דומה לנבלה מושלכת בחוץ שכל העובר ושב מניח ידו על חוטמו ומתרחק ממנה (אבות דרבי נתן פ"א) ר"ע לא רק בעצמו עשה צדקה אלא היה מעשה והלך לקבץ תמיד נדבות לעניים (ירושלמי פסחים ספ"ד) ואמר צדקה תציל ממות.

איתא (ע"ז ה') הקב"ה הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכ"כ עד שהגיע לתורתו של ר"ע, שמה בתורתו ונתעצב במיתתו, ואמרו (שם כ"ה) אשרי לר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם, ר"ע מאדם בספרים חיובנים, עד שאמר (סנהדרין ק') הקורא בספרים חיובנים אין לו חלק לעולם הבא. איתא (במדרכ רבה) ר"ע ארוך בזוהר היה ור' מאיר מגיע לכחה, ובמ"ר שיר השירים עה"פ) אשקך מיון הרקח, כגון משניות של ר"ע, אם יתן איש את כל הון ביתו בזהבה אם פותחין אומות העולם כל הסביות שלהן בדבר אחד

מן התורה, ונותנין כל ממונם בדמיו של ר' עקיבא וחביריו אין מתכפר להם לעולם. ר"ע היה דן את כל אדם לכף זכות, והיה אוהב וריחם על כל אדם, לא רק על החיים אלא אף על המתים, ותיוקן תקנות לעלוי נשמת הרשעים (ובכחה רבתי פ"ב) שאל תיטוק של רשע, שעבר על כל עבירות שבתורה, ולמדו תורה. עד לאיתחזי הרשע הוא, ואל תנוח דעתך שהנחת את דעתי, ומי יכול לכתוב או לספר שבה אדם הענק הזה, הגדול שבתנאים הקדושים שכל מה שמספרים ממנו רק כטפה מן הים, לערך גדולתו וקדושתו:

נגדולי תלמידיו היו ר' מאיר, ר' יהודה, ר' יוסי, רשב"י, ור' אלעזר בן שמוע, ר' יוחנן הסנדלר, ר' אלעזר בן יעקב, ר' נחמיה, ר' חנינא בן חכנאי, ר"א בן ריה"ג, ר' אלעזר הסמא, ר' אחא, רבי בנימן בן עזאי, נחמיה העמסוני, ר"ש בר' אלעזר, ר' שמעון בן יהודה, צבל תרגום אונקלוס, ר' חנון, ר' חדקא ועוד ועוד, והנה לערך נ"ב שנה אחר החורבן כשסבלו בני ישראל לרות רבות ממלכות רומי, שהבדידה ידה עליהם עמד איש גבור חיל בשם שמעון בר כוזבא (ונקרא ג"כ בר כוכבא) שעשה עצמו למשיח ואמר שעליו נאמר בפסוק דרך כוכב מיעקב) ומרד במלכות רומי ובגבורתו כבש ערים רבות, ועיר מלוכה שלו היה העיר רבתי ביתר, ויהודי ביתר משחורו למלך וכתרוהו, והאיש הנ"ל עשה הרג רב ברומיים, ופרקו היהודים מעליהם עול רומי, והאיש בר כוכבא היה בן אחיו של ר' אלעזר המודעי, וכשהצליח בכל דרכיו אף ר"ע שהי' אז זקן מאד למעלה מן ק', הי' חלוק בו, עד שכתב הרמב"ם (פ"א ה"ג מהל' מלכים) שר"ע היה נושא כליו של בן כוזבא, ומי היה שראוהו את ר"ע רבן של כל ישראל שהיה דבוק בבן כוזבא והוא לא יתקרב אליו, כה התאחדו כמעט כל העם והלכו בחר בן כוזבא, רק התנא ר' יוחנן בן תורתא. אמר לר"ע יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא בא, ודיבר על לב ר"ע עד שר"ע הניח את בן כוזבא בראותו שאינו הולך בדרכי השם, ומקשה עורף לעלת ותקנת חכמים, והמלך טריאנוס מלך רומי שלח על היהודים את שר כבאו בן אחותו אדריאנוס, ועשה ר"ל הרג רב ביאודים אשר בעיר ביתר, אשר לא היה מעולם לא בימי נבחרו ולא בימי טיטוס, וגזר בגזירת מיתה ללמוד תורה ולשמור דתי התורה אבל ר"ע דבק נפשו בתורה ומצוה, ומקהיל קהילות, ולמד תורה בביתו והזיירו חביריו שלא לעשות כן, בפרט חבירו פפוס בן יהודה, אבל הוא לא שמע להם, ואמר כי היא חיינו ואורך ימינו.

ולא היה ימים מועטים שחפסו לר"ע וחבשוהו בבית האסורין ה' תשרי (מג"ת) ומסרוהו להשר הרשע טורנוסרופוס (הוא השר שהתוכח תמיד עמו ר"ט, לפני תפיסתו בעניני האמונה,

ט תשרי תרנ"ח

רבי נפתלי הירצקא ב"ר יעקב פרץ בעל זכרון נפתלי מראצפערט

רבינו הרה"ק רבי נפתלי הירצקא זילברמאן מראצפערט זי"ע בעל זכרון נפתלי נולד בשנת תק"פ לאביו הרה"ק ר' יעקב פרץ זי"ע בן אחר בן מרבינו הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע

והמתינו עליו שיכנס לכל נדרי ולא הגיע, נכנסו לחדרו ומלאוהו שנסתלק נשמתו הטערה לגנזי מחומים זי"ע.

דברי תורתו הוא בספר זכרון נפתלי ונשארו אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' משה שמיאל מקומו זי"ע והרה"ק ר' אהרן זי"ע חתנו של הרה"ק ר' נפתלי מליזענסק זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר זי"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

תמונת כתי"ק של רבינו זי"ע

רבינו היה קדוש איש לדיק מפורסם מופת הדור והדורו רבים הלכו לאורו ואלפים מישראל נשעו אלכו, ועבודתו שכלב זו תפלה ה' באש להבה ובקולות ועשה הרבה לכרכי העניים והיה גבאי לדיקה גדול של כולל שומרי החומות לדיקה רבי מאיר בעל הגם לעניי ארץ ישראל, ומעולם לא עלה על לבו להיות ראש ומנהיג ורבו של ישראל, אדרבה היה ענותו שפל בדעתו, והי' ירא חטא, ולא רצה ליהנות מעולם הזה כלל, והי' בתענית כמעט כל ימיו ומאכלו האהוב הי' תפוחי אדמה קרים,

אגב מספרים שכאשר נסתלק רבינו מן העולם, בשעת הלוייה ספד עליו אחד מן הרבנים הספדנים קרא ואמר: מיין טייערע ברודער ר' הירצקא! פאר דיר וועט גארנישט פעלן דארט אויבן, די קאלטע קארטאפל וועסטו דארט אויך האבן אבער פאר אונו ביסטו אן אבידה שאין לה תמורה.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' כזי הירש פריעדלעדער מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע ומהרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף זי"ע שכל שבת מברכים שבת בטאהש כללו, ומהרה"ק ר' שמואל שמעלקא מסעליש זי"ע ומהרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע והיה דבוק להרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע ונסע אליו פעמים רבות לימים נוראים וימים טובים, וגם הסתופף רבות כלל הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע ובכל עת ששהה כללו התפלל תפלת שחרית במנינו של הרה"ק מראפשיץ שהתפלל בשעה מאוחרת יותר מן הציבור, ועד עת התפלה עסק רבינו להתכונן לתפלה בהכנת הגוף והנפש,

פעם אחת נכנס הר"ר אשר ישעי לבית המדרש לתפלה בזמן מוקדם מהרגיל, ורבינו עדיין לא היה מוכן לתפלה, ולא ידע לשית ענה בנפשו, הר"ר אשר הרגיש זאת ברוח קדשו וניגש אל רבינו ואמר לו: איך זענט שוין גרייט? ומיד כאשר הר"ר אשר הוליא מפיו דיבורים אלו, הרגיש רבינו שהוא כבר מוכן לעמוד ולהתפלל כי הרה"ק מראפשיץ פעל זאת בדיבורו כלד.

וכמו כן נסע רבינו לכל לדיקי דורו ובכל מקום עמד למטה אלל התנור, ולא רצה לילך לכותל מזרח,

נתקבל לאב"ד לעיר יאנושי ובשנת תרמ"א עבר לראצפערט שעל שמה הוא נקרא.

בשנה אחרונה לפני הסתלקותו נסע רבינו עם הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע לכמה עיירות, ורבינו היה כמו הגבאי, בעיר אחת כיבדוהו רבינו בשבת להיות הש"ץ לפסוקי דזמרה, וכשהגיע לחיבות "נפשיו חכתה לה", הגביה רבינו את העמוד ממקומו והניחה מעל ראשו, וכה רץ סביב סביב בבית המדרש ואמר נפשיו חכתה לה. אחר התפלה, בעת עריכת שלחנו הטהור אמר רבינו להר"ר ברוך: איך ווייס נישט עפעס האט זיך מיר געדאכט ביי פסוקי דזמרה אז ס'איז יום כפור, התאנח הר"ק ברוך אנהה עמוקה! ובערב יום כפור שלאחריו בשנת תרנ"ח נכנס רבינו לחדרו אחר סעודה המפסקה,

סגולה לפרנסה

הרה"ק ר' אליעזר פיש אב"ד מאטע-סאלקא זי"ע אמר בשם רבינו זי"ע דכאשר הנרתיק של המזוזה הוא מעץ היינו הכלי שבו קובעים את המזוזה על משקוף הבית, זהו מסוגל לפרנסה, כי ע"ץ הוא בגמטריה כס"ף.

בחמשה עשר בשבט היה רבינו רגיל לומר כל ספר תהלים בלי הפסק, ובעיקר היה מתפלל שיעזור הש"ת שיוכל לקיים מצות ד' מינים באתרוג נאה ומהודר, פעם אחת בעת שאמר תהלים והתפלל בעד אתרוג דכרו בקודש בכל שנה ושנה, בא אליו אז איש אחד ודמעויתו על לחיו כי אשתו היא מקשה לילד והיא רח"ל בסכנה גדולה, וביקש מרבינו שיתפלל בעדה, ונכמרו רחמיו עליו, והפסיק באמצע אמירת תהלים לשאול את שמה ואף האציל לו ברכתו הטהורה והבטיח שלא יאונה אליה כל רע והכל יהיה צעאיטי, ועשה בזה טובה גדולה לאיש הנ"ל, אבל מכיון שלא אמר כל ספר תהלים בלי הפסק על כן לא זכה שיהיה לו אתרוג מהודר כרצונו. (גדול בישראל)

י תשרי תשל"ז [א]

רבי משה יצחק ב"ר נפתלי אלימלך זי"ע מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי משה יצחק געווירצמאן מפשעווארסק הנקרא בפי כל ר' איציק'ל זי"ע נולד בי"ב לחודש טבת שנת תרמ"ב בעיר גארליץ לאביו הרה"ק ר' נפתלי אלימלך זי"ע מצאצאי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע ולאמו הצדיקת מרת חנה ברינדל זי"ע

הדיינים, ראשי הקהל וכ"ו. בצמאע הסעודה, נחעוררה איזה שאלה על עמס מהעוף, והאל שם משא ומתן בנידון, אך אף אחד מהרבנים לא ראה לפסוק הלכה למעשה בפני הבעש"ט הקדוש, וכולם חיכו למוצא פיו. פתח הבעש"ט ושאל את בעל האכסניה: האם כל יוצאי חלציד מסובים כאן עמנו? "כשעננה בהן, חזר ושאל": האם אין חסר כאן אחד מהם? צלית ברירה סיפר בעל הבית שחסר כאן בן אחד, שהיום נעשה בר ומאזה, אולם הוא שוכב במיטתו כאבון דומם מאז לידתו לפני י"ג שנים, הוסיף הבעש"ט את מקלו לאחד מן המסובים, ואז הוא: לך אל הבחור ואמור לו שיקום ויבוא לכאן. והיה כשמוע הבחור את הדברים האלה, נתיישב על מיטתו ואחר קם על רגליו, לבש בגד צפת, ונכנס אל החדר, שם הסב הבעש"ט הקדוש ושאל המסובים. כשנכנס, נעמד הבעש"ט על רגליו מלא קומתו, וקידם אותו ברוב דרך ארץ כמקבל פני רב, והוסיפו אצלו בראש השולחן, ופתח ושטח לפניו את דבר השאלה כשימו: יפסוק נא הרבי, נתן הבר מאזה את עיניו כמתבונן ושקול בדבר, ופסק: כשר! "מיד אחר כך צוה הבעש"ט להחזירו למיטתו, וכשיאל מן החדר נעמד שוב וליווהו לחדרו ברוב הכנעה. הבחור נשכב על מיטתו ותיכף החזיר נשמתו ליוצרה. אחר הדברים האלה סיפר הבעש"ט: הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע בעל תבואות שור זי"ע א"מיהר פעם בערב צבת קודש בדרך אל המקווה ובדרכו ניגשה אליו אישה אחת בשאלה על עוף. אך ומכיון שהזמן היה קצר, פסק לה אחר התבוננות קצרה, טריפה! הנה, המשיד הבעש"ט", בעוף זה הייתה מגולגלת נשמה אחת שאחר זה כמה גלגולים זכתה ילה כנס בעוף כשר ולהגיע לידי ישראל, ובמה שהגאון הקדוש הטריפה, לא זכתה לבא על תיקונה, ונדחתה שוב. אחר הסתלקותו של אותו גאון ציוס שלישי כ"ז לחודש שבט בשנת תל"ז, בזה אותה נשמה והזמינה אותו לדין לפני בית דין של מעלה. ואכן אחר דין ודברים יצא הפסק, שעל הגאון לירד שוב לעולם הזה, ושהנשמה הג"ל תגולגל שוב פעם בעוף כשר, ושהוא יוציא לאור לדה להכשירה, ובכך תבוא על תיקונה השלם, אולם, היות והגאון בעל 'תבואות שור' החזיר את נשמתו הטעורה ליוצרו ממש כפי שניתנה לו – זכה ונקייה מכל רבב של חטא – מלבד דבר זה אי לכך, התנה אותו קדוש את הסכמתו לפסק זה בתנאי שיהא שרוי בזה העולם כאבון דומם, כדי שלא יבא לידי ניסיון וקלקול חס ושלוש. והנה, לעת הזאת שבה לדינו עוף זה, אשר בו נתגלגלה הנשמה הג"ל הושר להכשירה כדי שיתקנה הגאון הקדוש בעל 'תבואות שור' שאכן פסק עליה: כשר.

הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע היה מקרב ומכבד בנן של הקדושים ובפרט את נכדי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע ומאוד הפליג במעלת מי שזוכה לקרב אותם, ואמר בשם רבו הרה"ק ר' נפתלי לבי הרוויץ בעל זרע קדוש/אילה שלחה ראש שושלת ראפשיץ זי"ע: שכשיבוא משיח לדקינו, שאלתו הראשונה תהיה אם קירבו את נכדי הרה"ק הר"ר מליזענסק זי"ע, ואמר על עצמו: ואני אוכל להשיב לו שאכן קירבתי אותם. והוסיף רבינו טעם הדבר בשם רבו הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע, כי ידוע שהרה"ק הר"ר מליזענסק זי"ע התפלל מתחילה שאלאזיו יהיו עניים, אלא שבעקבותיה דמשיחא וועט מען זיי בצאווארפן מיט גאלד, אם כן נמאס שאלו המחזיקים את נכדו הרה"ק הר"ר מליזענסק זי"ע מקרבים זמן ביאת משיח צב"א. (נועם בקדוש)

הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זי"ע אמר שכל יהודי שניכול מהשוואה היו אתו עמו שני מלאכים שליווהו על כל צעד ושעל לשמרו ולהצילו, והוסיף רבינו שמדברי הרה"ק

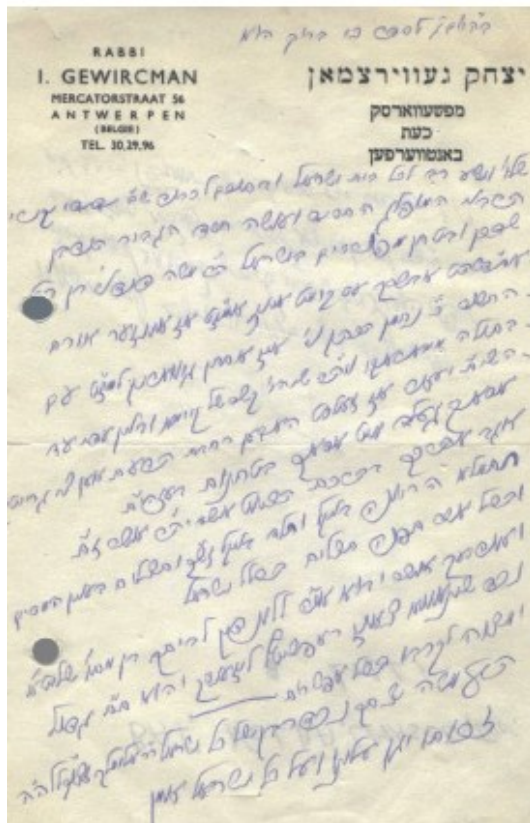
דיים ברית פון רבינו זי"ע האט יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע א פעטער געהייסען לוגעבן א נאמען משה, אזוי ווי דאס קינד איז געווען אין א סכנה עס איז איז געווען באו מיס עד נפש, און מ'האט אים ממש ווי ארויסגעלויגן פון וואסער, דעריבער פאסט זיך די נאמען משה באזירט אויפ'ן פסוק: **כִּי מִן הַיָּם מְשִׁיתָהּ.** (פרשת שמות ב' ז')

רבינו היה מגדולי לדיקי דורו איז לדיק חסיד טהור לב, מתמיד בתורה וביראת שמים, וכבר מטל שחר ילדותו היה ידוע כעילו גדול.

היה מקושך בלב ונפש ללדיקי דורו, ומהם דודו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע, ובנו הרה"ק ר' משה משינאווא זי"ע, הרה"ק ר' שמחה ישכר דוב האלבערשטאם מליזענסק זי"ע, הרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע, הרה"ק רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/יוואל משה מסאטמאר זי"ע, ועוד לדיקים גדולי ארץ, אך את רבו המובהק היה הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע

כשהיה רבינו פעם בצרה"ב, ובא הרה"ק ר' יצחק הורוויץ ממעליץ הנקרא ר' איציקל מעליצער זי"ע לבקר את רבינו, וכיבדו בפירות וביניהם היה אונגערישע

פשעווארסק כתב וחתמת רבינו

פלויעמען. סיפר רבינו ששמע מרבו הרה"ק מליזענסק: שהסגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערבארמדיגער בעל קדושת לוי מצארדיטשקוב זי"ע אכל פעם בסעודה ערב יום הקדוש אונגערישע פלוימען, ואמר שמסוגלים לשמחה. (בית חיון)

מעשה נורא סיפר רבינו ששמע מפי רבו בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע מרן הבעש"ט זי"ע א הגיע פעם בדרכו לעיר אחת וסר לבית אכסניה. בעל האכסניה, שהכיר בערכו הרם של אורחו הנשגב, ערך לכבודו של תורה סעודה גדולה בהשתתפות כל בני העיר, הרב דמתא,

י תשרי תשל"ז [ב]

רבי משה יצחק ב"ר נפתלי אלימלך זי"ע מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי משה יצחק געווירצמאן מפשעווארסק הנקרא בפי כל ר' איציק'ל זי"ע נולד בי"ב לחודש טבת שנת תרמ"ב בעיר גארליץ לאביו הרה"ק ר' נפתלי אלימלך זי"ע מצאצאי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע ולאמו הצדיקת מרת חנה ברינדל זי"ע

פעם ניגש לרבינו אליו בחור להתכרך מפיו, ובאותה שעה יצב רבינו ללא מגבעת, וידועה הקפדתו של רבינו לקרוא את הקוויטלעך עם חגורה ומגבעת, אי לזאת קם למקום בו עמדה מגבעתו בכדי לחובשה לראשו, אלא שאז שם על לב שעל השולחן – שם נחה מגבעתו – נמלא עוד כובע הדומה לשלו. ביקש רבינו שיקראו לבעל הכובע השני שיצדוק למי שייך כל כובע. ורבינו הסביר את אעדו בכך: שמכיוון שהכובע אינו שייך לו, אינו רואה בשו"א לגעת בכובע שאינו שלו. (באר מ"ם חיים)

נסתלק לגנזי מרומים יום הקדוש י' תשרי שנת תשל"ז
זכותו הגדול יגן ועל כל ישראל אמן

מבעלזא מפורש יואל כי במלאך אחד לא היה סגי להאילו, כי לגודל הסכנה ושעת דין קשה היה לורך צב' מלאכים דייקא. (בדידי הוה עובדא)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' ישכר דוב הכהן גלאנץ, נכדו של הרה"ק ר' אריה לייבוש לייבוש מווישניא בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף.

בראש השנה שנת ת"ש נכנסו האורחים לפשעווארסק וגירשו את יהודיה, אז נטל רבינו את מקל הגדולים להאלאשיץ, עד כי בחודש סיון גורש יחד עם שאר יהודי האיזר לארץ גזירה בסביבי. וסיפר רבינו דבשנת תרל"ז כשסכנת המלחמה האחרונה כבר היתה מרחפת על פני אירופה, קם רבו הרה"ק ר' חנה האלבערשטאם מקאלשיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע קודם תקיעת שופר והכריז שכל הקהל יקבלו עליהם מצות וְאֶהְיֶה לְרַעַךְ פְּמוֹךְ. (שמוסגל שיתקבלו התפלות) (דברי נפתלי)

רבינו היה נכדו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ולכן נהג לערוך סעודת מלוה מלכה במואלי שבת קודש בהרצחה גדולה, כי כידוע התראה דוד המלך ע"ה אל הרבי רבי אלימלך וביקש ממנו שיסעוד סעודת מלוה מלכה במואלי שבת, אמר לו הרבי רבי אלימלך: שהוא כבר זקן מלהחיל במנהג זה, אבל יאווה לבניו ודורותיו אחרי שחזיקו במנהג זה בהרצחה, הבטיח לו דוד המלך שאם בניו ויו"ח יעשו כן, יזכו לפעול בכח זה ישועות רבות, וכן הוה שרבינו השתמש בכח זה, וב"ה זכה לפעול ישועות גדולות. (עבודת עבודה)

בסעודת מלוה מלכה נהג עבודה קדושה בחלוקת שומים, והסביר הדברים על יסוד הקבלה בשם מרן רבינו הבעש"ט זי"ע ששום במואלי שבת סגולה לפרנסה. וסדר עבודתו כך היה: מקודם הלך עם הקרעה לקבץ כסף ללדקה, ואחר כך באותה קערה נתן השומים שחלק אחר כן, והכל במחשבה מחוכמת בעבודת הקודש בהלנע כדרכו. רבות נפלאות סיפרו אנשי שלומו ומעריאיו. ופעם אחד קיבל אחד שום רקוב, ורצה להחזירו לו, שחק אליו רבינו ואמר לו: ה'רקוב אומה יתיר טוב! והלז הכליה והלך וגדול. (יפה שיחתו)

פעם חש לרבינו כרגלו כאבים חזקים, וחסיד אחד שהיה נוכח וסם לב ליסורי שסבל רבינו התבטא ואמר: כבר הגיע הזמן שהמשיח יבוא וכך יתפטר רבינו מייסוריו. הגיב רבינו ואמר: וועגען מיינע פוס מוז משיח נישט קומען? (בגלל הרגליים שלי המשיח לא ריך להגיע) (באר מ"ם חיים)

סגולה לעשירות
בשם רבינו שאחד מן הסגולות לעשירות הוא כאשר עוסק בלימודו במסכת במקום אחד ובתוספת ציין גמרא אחרת בזה הענין במקום אחר, שילך לחפש במקום השני מה שכתוב שם וילמדו אותו ביחד, ועל ידי זה יזכה לעשירות, כאמור (ירושלמי מסכת ראש השנה פרק ג') עניינים במקומם ועשירים במקום אחר. (בדידי הוה עובדא)

סגולה לפרנסה
בשם רבינו לבישת שטריימל היא סגולה לפרנסה. (יאושר בארץ)

מתורתו של רבינו
פעם אחת בא איש אחד מלוגאנא לאנווערפן לבנו לשבות על שבת קודש, ובליל שבת הפציר בנו של האיש הנ"ל שיבא ביחד אתו לרבינו לעריכת השלחן, והאיש הנ"ל מלאן ללכת באמרו מה רואים שם, הלא הרבי אינו אומר דברי תורה כלל. (שהיה רגיל לשמוע דברי תורה מפי רבותי בעת עריכת שלחנם) אבל בנו הפציר בו מאוד, עד שנעתר לו והלכו לרבינו. כשבאו לשם ראו חבורת אנשים סביבות רבינו, ורבינו מדבר אליהם, כשהטו אזניהם שמעו שרבינו אומר בזה"ל: ס'איז דא מענטשן וואס מיינען אז אויב דער רבי זאגט נישט קיין תורה איז ער ארגער ווי א גוי. [והיה רוח"ק ממש] ומאז והלאה היה דבוק האיש הנ"ל לרבינו כל ימיו. (קובץ גינת ורדים)

י תשרי תש"ג

ר' ישראל בן הרה"ק ר' פינחס הי"ד הרה"ק מסטרעטין

רבינו הרה"ק ר' ישראל בראנדווין זיע"א מסטרעטין בערזאן, נולד בשנת תרל"ה לאביו הרה"ק ר' פינחס מסטרעטין זיע"א, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת בלומא ע"ה (בת הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זיע"ע, בן הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זיע"ע). טרם לידת רבינו זכה אביו לקבל ברכת קודש מהרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא

ז"ל התכונן רבינו לעלות ארצה ולהשתתף בשמחתה, אך המלחמה הנוראה שהשתוללה שם הגיעה גם לגאליצא מנעה ממנו להפק רצונו.

כאשר נכנסו הגרמנים לעיר מגורו רבינו, שלחוהו ביחד עם שאר תושבי העיר למחנה באכניע, שם שהה זמן מה גם עם מרן הרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זיע"א ואחיו הרה"ק ר' מרדכי מזילגעריי זיע"א ששהו שם טרם בריחתם לארץ ישראל, הרה"ק מזילגעריי סיפר פעם אחת לבנו הרה"ק ר' יעקב מרדכי זיע"א בשהותם בארץ ישראל, שפעם אחת בהיותם במחנה באכניע התקיימה שם סעודת ברית, בעת הסעודה סיפר רבינו שהרה"ק המגיד מטשאארנאציל זיע"א הוזמן פעם אחת לסעודת ברית מילה, אחר הברית שאל אם מתקיים סעודת ברית, אמרו לו שהבעה"ב הוא עני ואין ביכולתו לערוך סעודת ברית, מיד אסף המגיד זיע"א מהחסידים סכום הדרוש לעריכת הסעודה, ונימק שהס"מ מתאמץ שלא יהיה סעודות מלוא כמרומו בשמו בר"ת ס'עודת מ'לוא א"ין ל'עשות, ס'יום מ'סכת א"ין ל'עשות, ס'עודת מ'ילה א"ין ל'עשות, ועל כן מתאמץ הוא להחליט כוחו וכן לעשות סעודה. סיים רבינו ואמר וכאשר כן עושים סעודת ברית מה עושה הס"מ כדי שיהי' לו חלילה אחיזה וחלק בהסעודת מלוא, הוא הופך את המפה שעל השולחן, הנוכחים הביטו מיד על המפה וראו שאכן המפה הייתה הפוכה.

רבינו זכה לקדש שם שמים במשך כל ימי חייו, וגם סיים את חייו על קידוש ה' ביום הקדוש המקודש אלל כל בני ישראל, כאשר בעצם יום הכיפורים שנת תש"ג בעמדו עטוף בטליתו ומלוכבץ בצגדי לבנים ומעתיך להקב"ה בתפלה ותחנונים על השנה החדשה, הגיעו הרשעים האחרונים ימ"ש ומשכו את רבינו לרחובת של עיר, כאשר אחרו עמו נלקח בנו מחמדו הרה"ק ר' יהודה צבי זיע"א, ורכומו על קידוש ה' הי"ד זיע"א.

ארץ אלל יכסה דמם ואלל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה בלכת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל דלק בב"א

זרעו אחריו, מזיוו"ר: בנו הרה"ק ר' יעקב מרדכי מסטרעטין זיע"א

מזווי"ש: הרה"ק ר' יהודה צבי זיע"א דיין בפאלהייז הי"ד, הב' הק' ילחך הי"ד, הבתולה בלומא הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשנות בחרותו עסק בחוריה בחשק והתמדה נשגבה, כאשר כל מגמתו ושאיפת חייו הייתה ההתמדה בלימוד התורה, בעת מלחמת עולם הראשונה כאשר ברח רבינו מחמת המניק לעיר ווין נתפס לשרת בצבא רח"ל, כאשר נודע הדבר להרה"ק מהוסיאטין זיע"א, עמל הרה"ק רבות עד שפעל שישחררו את רבינו מלשרת שם, כאשר השתחרר רבינו נכנס מיד לבית המדרש והתחיל ללמוד בסקידה עזומה, אציו ששמע על שחרורו הלך לבקרו, ופגשו עומד ברגל אחד על הקרקע ורגל אחד על הספסל כאשר ראהו עומד כך, נענה ואמר ידעתי אבל לא ידעתי שעד כדי כך.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית מרת יענטא גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים יוסף לאנגער מטורקא סטרעטין זיע"א (חתן דודו הרה"ק ר' אורי מראטהין זיע"א חתן הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין הג"ל) בן הרה"ק ר' יעקב מרדכי ראצינאוויטש זיע"א, בן הרה"ק ר' משה יוסף מוואלקאוויסק זיע"א, בן הרה"ק ר' ילחך דראצינאוויטשער מיאמפאלע זיע"א, בן הרה"ק ר' יוסף מיאמפאלע זיע"א, בן הרה"ק מרן רבי יחיאל מיכל זיע"א המגיד מזלצטשוב.

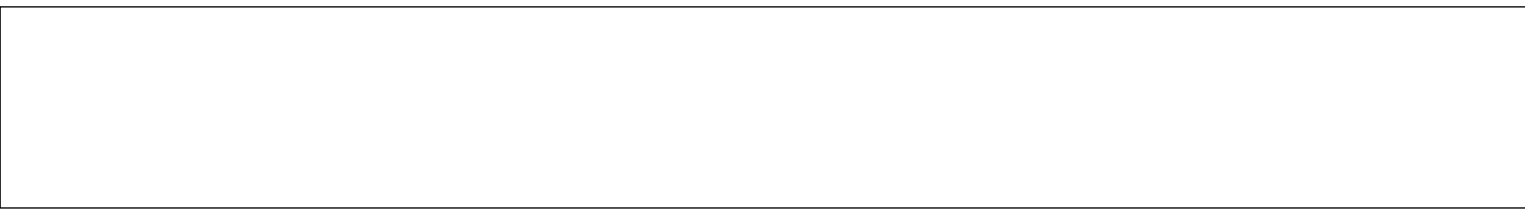
כל ימיו היה רבינו חטיבה אחת של גמילות חסדים ומסירות נפשו להזולת, כאשר עמל רבות להחיות בתים רבים, בתקופות שלא הי' להם חטף תושבי עירו בערזאן, הי' רבינו מתחנן אלל בעלי הי"א"ל שלא יתנו לחיים בציהמ"ד, אלל יעדיפו ליתן לו המעות למען יוכל להחיות בהם נפשות בני ישראל אשר אין להם מה להכניס צפיהם.

מאוד שמר רבינו על קדושת בית המדרש ואם היה חלילה שומע אחד מדבר דיבור חול באמלע התפלה, היה קם ממקומו שבראש המזרח למחות בהמדבר שיבצ בקצה הביהמ"ד בלד מערב, עם כל זאת במהרה התפרסם בעירו בערזאן כאיש קדוש אשר תפלתו בוקעת שערים, כאשר התחטא להקב"ה כבן אלל אציו, עד שבעת שהי' רבינו מתפלל לא היה מי שיהיו לדבר בשעה מרוממה זו, הן מחמת נועם מחיקות תפלותיו של רבינו, והן מחמת שרעו ממנו כאשר ידעו שלא יחוס על כבודו וימחה חיקו.

הרבנית הצדקנית מרת יענטא גיטל ע"ה נפטרה על פני רבינו בצעירותה בשנת תרס"א, כאשר השאירה אחריו רק את בנם הרה"ק ר' יעקב מרדכי מסטרעטין זיע"א, באותו עת ראה רבינו למלאות משאת נפשו אשר השתוקק זה רבות בשנים לחונן עפרה של ארצו הק' ועשה כל אמתלאות להגיע לכך, אמנם נטרפה השעה ולא אסתיעא מילתא.

קשר נפשי היה לרבינו עם ארצו הק', ומאוד חפץ להעלות לאיון ברניה, ולהתאחד עם בנו הגדול הרה"ק ר' יעקב מרדכי זיע"א, ותמיד השתוקק רבינו שכל התשמישי קדושה שלו יהיו מארץ ישראל, בזה אסתיעע רבות בבנו הגדול שהתגורר שם אשר עמד הכן תמיד לקראת אציו הגדול להמציא לו כל הצרכיותיו, ואכן הצליח והתפילין, וכן הד' מינים, והיו לליל הסדר שלח לו בנו תמיד מארץ ישראל, דבר אשר הסיב עונג רב לרבינו זיע"א.

בשנות הזעם כאשר האורר הגרמני התחיל במזימותיו נתחזקה רצונו הק' לתקוע אהליו בארץ ישראל, וכבר עשה פעולות בזה, כאשר בשנת תש"ב כאשר נכדחו הרבנית מרת בלומא טויבא ע"ה התחתנה עם בעלה כ"ק אדמו"ר ר' משולם זוסיא מטשאארנאציל

יא תשרי תרצ"ו

רבי פנחס חיים ב"ר יהודה צבי זי"ע בעל תורת חסד מראזלא קאליב

רבינו הרה"ק רבי פנחס חיים טויב מראזלא קאליב בעל תורת חסד זי"ע נולד כ"ב תשרי שנת תרכ"ז, לאביו הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה מראזלא זי"ע בן הרה"ק ר' משה חיים ראש שושלת ראזלא זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע הנקרא בפי החסידים בלשון חיבה "דער אלטער קאלובער בן הר"ר משה יחזקאל טויב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא טשיפא ע"ה בתו של הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארא בעל דמשק אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמארא זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר בעל זכרון דברים זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מנכדי בעל תוס' יר"ט ולמעלה בקודש זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יחיאל יהודה מראזלא ומארגארעטן בעל תורת יחיאל – לב שמח החדש זי"ע, בנו הרה"ק ר' נפתלי לבי זי"ע בנו הרה"ק ר' משה עזרא מסאמאשאוויוואהר הי"ד זי"ע וחותנו ר' יחיאל מיכל לוקערבערג מסטריא הי"ד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

שם אשר במלואו אל"ף שי"ן רי"ש במספר ואת"ם הדבקי"ם ב"ה' אלקיכ"ם חיי"ם כלכ"ם היר"ם. (שמון למנחה)

רבינו היה מפורסם במדות ישרות ובפרט צמדת ענוה, שהיה הוא אכלו ממנו כעפר לכל דבר, וכמעט שלא נתן שניה לעיניו, ושמו היה נודף לחריף עצום ובקי נפלא.

כשהגיע לפרקו היום י"ז שבט תרמ"ד נשא להרבנית הצדיקת מרת פיגא ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם חיים הוראוויץ (השני) מלינסק זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל השני אב"ד לינסק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם חיים הארוויץ אב"ד לינסק זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי לבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן מנחם מענדל הראשון אב"ד לינסק זי"ע, בן הרה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הרה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הרה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליץ בעל הרמ"א זי"ע.

אחר חתנתו סמוך רבינו על שולחן חותנו במשך שלשה שנים בלינסק, ובמשך הזמן היה רבינו נתפרסם לשם לחריף ובקי נפלא יותר מכל חכמי לינסק, שהיתה אז עיר ואם הישראל מטרופולין של חכמים, וחקי לינסק מספרים מנפלאות וגדלות רבינו, ולמודו הטהור, והתנהגותו בשם ודקותו בתורה הקדושה, והייתו ממנו לא איברא לילה אלא לגירסא (מסכת עירובין ס"ה) והיה ספון מאוד בעיני חותנו מהר"א זי"ע, שהכיר בו יראתו וגאונותו וגדולתו בחכמה קדומה, וחייב אותו כבדת עינו, ואמר עליו נפלאות גדולות על רוב ערכו, אבל לא לעולם חוסן, שלא ארכו ימי שלותו, כי את אשר יאהב ה' יוכיח, שבתוך זמן שאכל מזונות אכל חותנו בפסח שנת תרמ"ו, התבערה ללהב יאה בעל עיר לינסק, ונשרף כמעט כל בית ישראל עם הונם ורכושם, ובתוכם ביתו, ובית חותנו. (זרעא קדישא)

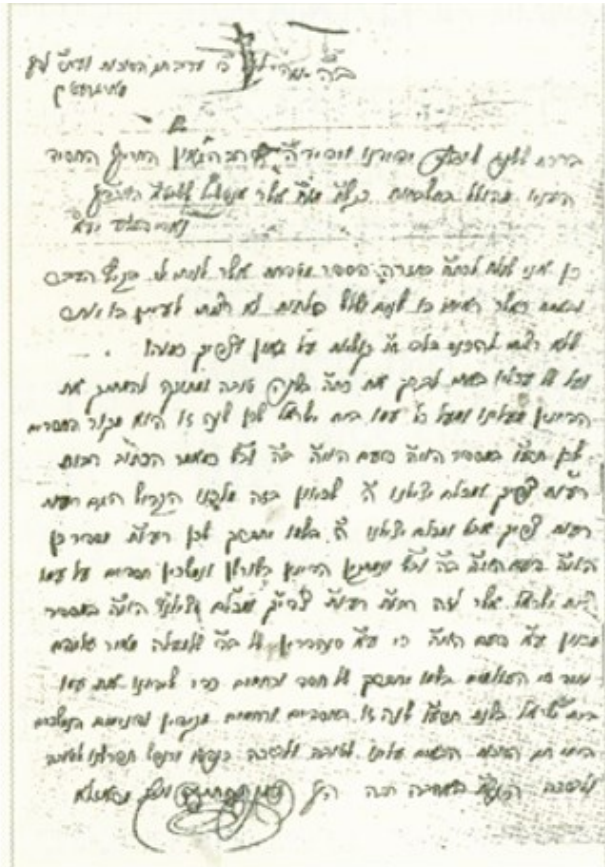
לאחר פטירת אביו א' סיון ראש חודש מ"ה בעומר שנת תרמ"ז הוכרח רבינו אז למלכות מקומו, ואף על פי שרבינו היה אז כבן עשרים שנה.

בתחילת שנות רבנותו נחלה רבינו ל"ע על אזניו וכמעט שאבד חוש השמיעה רח"ל, כאשר רופאי עירו נתיאשו ממנו, התיישב בדעתו לנסוע לק"ק לעמבערג אל הרופאים הגדולים, אולי ימצא תרופה לאזניו. טרם נסיעתו סר אל חותנו מהר"א זי"ע, לקבל את הרכה קדשו, כששמע חותנו את דברי רבינו, קפץ את אגרופיו ונכה אותו על אזנו, ואמר: א רב מוז הערעען! ומיד התחיל כאבו לסור ממנו, ועד שצא לביתו כבר נתרפא אזנו והלה לה' יתברך לגמרי. (זרעא קדישא)

בתקופת מלחמת העולם הראשונה ברח למארגארעטן וקבע בית מדרשו בתוככי עיר מארגארעטין, בה התגורר עד שנת תרפ"ג שחזר אז לראזלא.

שם במארגארעטן קשר רבינו קשר מיוחד עם הרה"ק ר' אשר אנשיל ווייס אב"ד סילאדי נאדיפאלו בעל שמן למנחה הי"ד זי"ע שכו כן קבע הוא שם משכנו בשנות מלחמת העולם הראשונה, מני אז התכתבו ביניהם בתדירות בחיובות ואהבה רבה. על פי רוב נסובו מכתבים אלו ברזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, בהיות רבינו נלך לבית זדיטשטוב – קאמארא ומגדולי המקובלים בדורו, היה עסק עם בעל שמן למנחה זי"ע בתורת הח"ן העמוקה מני יס. (שמן למנחה)

נסתלק לגנזי מרומים י"א תשרי שנת תרל"ז

מכתב מרבינו

יא תשרי תקכ"ט

רבי אברהם אביש ב"ר צבי הירש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין

רבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפורטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל ע"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנן זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

ממקומו והוליקוהו במצבו הראשון לחוץ ורק אח"כ התעורר מדביקותו וידע את אשר נעשה. (אהל אברהם)

חיבור ספרים יקרים ה"ה ברכת אברהם, מחזה אברהם, עמק המלך, קנה אברהם, כמו כן חיבר ספר גדול על הזוה"ק אבל נאבד ממנו, והי' לרבינו יעקב אב"ד מדבר זה עד יום מותו.

והמגיד הגדול הרה"ק ר' דוב צער ממעזריטש זי"ע אמר שכל החידושים המפורסמים וסגרים צפי כל העולם בשם "העולם" כולם נאמרו בימיו משמי' רבינו זי"ע.

מגודל דקתו וקדושתו שלא ראה להראות בפני אנשים סיפר שפעם אחת נסע לכפר אחד ושקעה השמש, והדרך היה מסוכן לנסוע בלילה אז הלך להכפרי המחזיק בית המרזח ובקשה שירשהו ללון שם. והנה שם לן גם כן איש בליעל גנב, ובלילה בעת כולם היו ישינים גנב המרגליות של הבעה"ב ושכב על משכבו וישן, אבל רבינו עוד היה ער ועסק בחורה. בבוקר קמו משנתם וראה הבעה"ב שגנבו אכלו המרגליות, נתן עינו ברבינו שהוא לקחם בלילה בעת שכולם היו ישינים והוא לא היה ישן. והתחיל לבזות אותו עם מכת לחי, ורבינו לעק בצבתי: תאמינו לי שאנכי לא גנבתי מאומה כאן, אבל הכפרי הבעה"ב לא עזבו ויסרהו מאוד. ובכל זאת לא חפץ לגלות מי הוא, והנה באותו העת נחלה פתאום הגנב במחלת השבץ ל"ע, והתחילו להפשיט מעליו מלבושיו כדי לרפאהו, ומלאו בכיסו בגדיו את המרגליות טמונים, וראו אשר לחנם חשדו ולערו את רבינו. (אהל אברהם)

פעם בשנת בצורה בזבז רבינו כל הונו לפרנסת עניים, אמר לו אחד רבינו עובר על דברי חז"ל (כתובות נ') שאל יבזבז אדם יותר מחומש, ענה לו: הדברים האלה אינם אמורים במקום שיש מאוס פיקוח נפש, שהרי אפילו בשבת החמורה נחית מפני פיקוח נפש כל שכן מילתא דרבנן והרי כתוב (משלי כ"א כ"א) רודף דקה וחסד ימלא "חיים" דקה וכבוד. (אוצר שיחות לד"ק)

נסתלק לגנזי מרומים י"א תשרי ומנו"כ בעיר פראנקפורט דמיין מימינו בעל הרי"ף זי"ע ומשמאלו הגה"ק ר' שמואל שאטין כ"ץ בעל חידושי מהרש"ך זי"ע.

נשאר אחריו בניו הגאונים הגה"ק ר' אלעזר אב"ד שאוועל וזאגר ישן זי"ע, הגה"ק ר' יעקב אב"ד לוקניק זי"ע הגה"ק ר' משה מקאריב זי"ע הגה"ק ר' אריה ליבוש מקאריב זי"ע הגה"ק ר' יוסף מקאליש זי"ע הגה"ק ר' צבי הירש מפפד"מ זי"ע הגה"ק ר' עוזר אב"ד ביאלא מעזריטש וריאזאל זי"ע.

מבית מדרשו ילאו גדולי ישראל וכתוכם הגה"ק ר' זלמן חסיד מפפד"מ זי"ע רבו של הגה"ק מנחם החתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' חיים אוערבראך זי"ע אב"ד לונטשיץ בעל דברי משפט זי"ע וסיפר כל זמן שהזכירו את שם רבו תמיד בא לידו התפעלות נפשיות, וכמה פעמים אמר לבנו: תדע בני חביבתי! כי בזכרי את חסידותו וגודל פרישותו ולדקתו הרבה של מורי ורבי, כל גופי מזדעזע, כל אברי יודוון מחוד רטט וחיל והנני נרעש ונפחד מהרד גאונו ומרוב חסידותו ופרישותו בקודש. (תפארת אברהם).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון הקדוש מאור הגולה המפורסם בקאוי ארץ, רוח המקום ורוח הכריות נוחה הימנו האי עניו והאי חסיד ואיש אמת. וסיפר שהיה אומר: אלמלי היה אדם יודע כמה גדול הוא כחה של האמת לא היה משקר לעולם. הרה"ק ר' לייזרעלע אייגר בעל אמרי אמת זי"ע אמר עליו: שהוא בערך האר"י הק' בחכמת האמת. והרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש מפסיסחא זי"ע אמר: שלא הי' בעולם עוד תם וישר כמוהו. (כמתים לופים)

שימש והרביץ תורה בק"ק וואין, ווישניץ, לוקאבי, יאנוב דליטא, מעזריטש, רווועל, קארוב, ליסא, ולבסוף ימיו נתקבל לאב"ד פראנקפורט דמיין שעל שמה הוא נקרא עד היום.

חבה יתירה היה לו מגדולי לדיקי דורו, והדורות שלאחריו כולם כל אחד על פי דרכם היו מרבים תמיד לספר בשבח וגודל דקתו הטוב. והעריאורו והקדישהו לאיש אלקים ואמרו: אליהו הנביא היה מתגלה אליו וילמדוהו דעת חכמה ובינה, הביאו אל עמק הרזים וינשאהו לבעל רוח הקודש. מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע אמר עליו: כי הוא בעל רה"ק ובקי במתיבתא דרקיעא. (אהל אברהם)

הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע אמר: הרבה נשמות גדולות חיו אז בימי רבינו, הבעש"ט וסייעתו וחכמי הדור אדירי התורה כולם, ואולם נשמתו של הרבי ר' אביש'ל היתה הגדולה מכולן.

פעם אחרת מספרים כאשר התחיל החוזה זי"ע לדבר אודותיו מיד התלבשו פניו זיו ונוגה ועיניו היו מזהירים ומאירים וקולו היה הולך וחזק מרגע לרגע ובהיותו מלא התלהבות קרא מלב ונפש: מאברהם עד אברהם לא קם כאברהם! כלומר מאברהם אבינו ע"ה עד רבינו לא קם עדיין כאברהם איש לדיק תמים בזה.

מספרים שהרה"ק ר' לוי יצחק מבארדישוב בעל קדושת לוי זי"ע איקלע לעיר ליקוב, כשבא לבית הכנסת שמה חזר לאחריו באמרו: כי רואה הוא בכאן קרני אור גדול, ושאל מי היו הגדולים שהיו והתפללו כאחרת הדין? וימנו את כל הגדולים מדורי דורות ולא נתקררה דעתו עד שהגידו לו כי הר"ר אביש'ל מפפד"ם היה כמה שנים רב בעיר. (תפארת אברהם)

למד תורה מרבו המובהק הגה"ק ר' שמואל בן ר' אורי שרגא פייבוש אב"ד פיוורא בעל בית שמואל על שו"ע ואבן העזר זי"ע, ואח"כ בישיבת הגה"ק ר' צבי הירש האלבערשטאט בעל עטרת צבי זי"ע ובפראנקפורט אכל הגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ בעל סמיכת חכמים זי"ע.

וכהשגייע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת בת הקצין הגה"ק ר' אליהו הכהן ממעזריטש זי"ע חתן רבו בעל בית שמואל זי"ע. אחר חתונתו התבודד עצמו בכפר שלא יבזבז שם יהודי זולתו, ופירנס עצמו ואשתו בדוחק מחנות הטון, והוא למד כל היום וכל הלילה בנגלה ובנסתר.

פעם אחת בעת שהתפלל שמונה עשרה צביהמ"ד פתאום התפרץ בו אש, והגג אשר הי' מנסרים התחיל כבר ליפול פרקים פרקים עד נפל כולו ומפני דביקותו לא זע ולא נתר

יב תשרי תרט"ז

הרה"ק ר' יחיאל מיכל בן הרה"ק ר' משה ז"ע מזוועהל

רבינו הרה"ק ר' יחיאל מיכל גאלדמאן מזוועהל זיע"א נולד בשנת תקמ"ח לאביו הרה"ק רבי משה מזוועהל זיע"א בן הרה"ק רבי יחיאל מיכל זיע"א המגיד מזלאטשוב, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיה סעריל ע"ה בת הרה"ק רבי דוד ז"ק זיע"א אב"ד גארדאוויטש, בן הרה"ק רבי אברהם ז"ק זיע"א אב"ד שארגראד

טוב לשמים ולבריות ירא חטא.. קדוש וטהור שלשלת היוחסין.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק רבי מרדכי מזוועהל זיע"א, הרה"ק ר' יצחק שלמה מזעליחוב זיע"א, הרה"ק רבי משה זיע"א.

חתימו: הרה"ק רבי משה יוסף זיע"א אב"ד וואלקאוויסק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדקנית מרת דבורה ע"ה בת הרה"ק רבי ישראל חיים מלודמיר זיע"א בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א וחתן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א.

רבינו היה מעיין טהור של אהבת ישראל אשר זרם מלבבו טהור אל כל יהודי באשר הוא שם, נקודת הפשטות שהיוותה מתמיד סימן ההיכר של בית זוועהל לדורותיהם, לבשה פנים חדשות בהנהגתו של רבינו, כאשר משך אליו בעצמות אהבה וחיבה המוני יהודים בני עליה והכפריים הקרובים והרחוקים.

אמנם עבודה מיוחדת היתה לרבינו בקירובם של הפשוטים דווקא, כאשר תמיד היה לבו עמם ולא היה מסיר דעתו מהם לרגע, כאב את כאבם והתאנח בסבלם, כאשר תמיד חיפש עד כמה שניתן להקל על העם שבשדות אלו המושפלים והמדוכאים, ברחמים אין קץ ובהארת פנים ושמחה, העלה את המוני בית ישראל הכפריים ממריכות חייהם הקשים אל חיים מאושרים יותר, והפיה בהם רוח של אמונה ותקווה.

בשנת תקל"ז עלה רבינו לכהן פאר על כסא המלוכה בעיר זוועהל למלא מקום אביו הגדול. מיד בהעלותו על כסא אביו התגלה כוחותיו הכבירות של רבינו, ואם אלל זקינו המגיד מזלאטשוב זיע"א ידעו שניתן בכח הנגינה התגלחה כח זה ביתר שאת וביתר עוז אלל נכדו מרן רבינו זיע"א, אשר עבודת הנגינה והריקוד היתה יסוד מוסד בהליכות חייו של רבינו, וזמירות ולחנים מזליקים הק' היו בוקעים מעמקי לבבו הטהור, שהיתה שופעת באש קודש סוערת בריקודים ומחולות מתוך אהבת ה' טהורה, אשר סחפה אחריה את כל קהל עדתו, ובפרט את הפשוטי עם שלטובתם מסר נפשו תמיד, ואותם היה מאיר באור השמחה והקדושה את חייהם הרוחניים והגשמיים גם יחד. וכן מסופר על רבינו שבשבתות היה יכול לרקוד שעות על גבי שעות בלא הפסקה והפוגה כלל.

דימיו של רבינו המשוכה להתקיים האזי חבורתא קדישתא של לדיקי העיר מיסודו של אביו הרה"ק רבי משה"לע זיע"א, שאחרי הסתלקותו המשוכה להתקיים תחת שרביט הנהגתו של רבינו, ולא רק בעניינים נשגבים ונעלים ובתיקוני עליונים היו עסוקים, אלל גם בעניינים שבמעשה, להקל מעל עמך בית ישראל מקושי השעבוד, בכל דרך אפשרית בדרך הטבע, ולמעלה מדרך הטבע. כאשר בין השאר עסקו גם בשיחורר אסירים שנקלעו למאזקה תחת רשותם של הפריצים שהיו בעלי בתים על הכפרים שתחת שליטתם, והרבה סיפורים נמלאו בפייהם של זקני הדור אודות מעשיהם של לדיקים שהיו מופיעים בארמנות הפריצים ובאיומים של עונשים חמורים היו מכריחים את הפריצים לשחרר את האסירים ואף לוותר להם את החובות.

רבינו נסתלק ועלה נשמתו לגנוי מרומים ביום י"ב תשרי שנת תרט"ז, והובא לקבורה בציה"ח בזוועהל.

על מצבתו חרות: הרב החסיד המפורסם בוצ'ינא קדישא חסידא ופרישא נחמד ונעים

מסופר עליו

הניגון והריקוד תפס אצלו מקום נכבד ביותר. בשבתות ומועדים היה רוקד שעות שלימות מפזז ומכרכר בכל עוז, מקום מיוחד : מעין ניגון הניגונים תפס אצלו ניגון של זקנו המגיד מזלאטשוב ז"ע שמרן הבעל שם טוב ז"ע קראו: ניגון התעוררות רחמים רבים. וסיפר שהבעש"ט ז"ע קודם הסתלקותו ביקש שינגנו לפניו ניגון זה. לאחר שניגנו אמר הבעש"ט: "מבטיח אני לדורותיכם, שמת', היכן ומי שינגן את ניגון התעוררות רחמים רבים, אזי בכל היכל שרק אהיה אני אשמע. - ישנם מלאכים שמביאים ידיעות ובשורות לנשמות - ואני גם אנגן ואעורר רחמים רבים על בעלי תשובה שמנגנים.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יב תשרי תקל"ז

רבי אברהם ב"ר דוב בער המלאך בעל חסד לאברהם

רבינו הרה"ק רבי אברהם פריעדמאן המלאך בעל חסד לאברהם זי"ע נולד בשנת תק"א בעיר פאסטוב לבן יחודו לאביו ההח"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת קיילא ע"ה וסיפר בעלה המגיד הגדול אמר עליה: כי בזכותה זכה להמשיך נשמת בנו רבינו המלאך, נשמה שכמה מאות שנים לא ירדה כזו לעולם הזה

הרה"ק ר' יצחק מראדוויץ זי"ע השתוקק פעם כמה שבועות קודם תשעה באב לשבות שבתו בלל רבינו, וכאשר ביקש רשות על זה מאביו הרה"ק המגיד מזלכאטשוב זי"ע הורשה לו אביו הק' לנסוע, אבל רק בחנאי שיאשר גם עד אחר תשעה באב. הר"ר יצחק שמח בתשובת אביו הק' שיזכר לישאר אלל רבינו המלאך זמן ארוך.

הרה"ק ר' יצחק ששה גם אלל רבינו עד תשעה באב, וקיבל ושאב הרבה קדושה, ויהי בהגיע ליל תשעה באב, בא רבינו לבית מדרשו והשתטח על הארץ בפישוט ידים ורגלים, ובכה בכי תמרורים על חורבן בית המקדש ולעזר השכינה הקדושה. וכך שכב על הארץ קרוב למעט לעת ובכה מאין הפוגות עד למחרת לפנות ערב כאשר קם לתפלת מנחה.

אז הבין הר"ר יצחק כוונת אביו הק' כשזוה לו לישאר עד לאחר תשעה באב. כאשר שב לבית אביו הק' סיפר לו את כל המחזה אשר ראה, ולא שכן הר"ר יצחק מעמד נורא זה לעולם. (עבודת עבודה שיחות קודש)

כשנסתלק אביו לגנזי מרומים בי"ט כסלו שנת תקל"ג מילא רבינו את מקומו אחר הפצרות הרבה, ובמחלית השנה האחרונה לחייו התקבל למגיד צעיר פאסטוב

נסתלק לגנזי מרומים י"ב תשרי בשנת תקל"ז צעירו פאסטוב גם מנחותו כבוד

השאייר אחריו שני בנים גדולים, הרה"ק ר' ישראל חיים מלודמיר זי"ע והרה"ק ר' שלום שכנא מפרההיטש זי"ע

וסיפר שבעת הסתלקותו של רבינו היה בניו רך בשנים, אז עלתה זוגתו של רבינו לחונן את עפר ארץ ישראל, ושלחה את בניה היתומים את הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, שהיה מקושר בעבודות אהבה אל בעלה רבינו זי"ע, למען יגדלם ויקדשם על צרכי קדשו.

הרה"ק ר' שלמה זי"ע השגיח מאוד על הילדים לחנכם ולשמרם בקדושה וטהרה, וכמה פעמים אמר להם לישן סמוך לו במטתו, כדי שיקלטו בקרבם קדושה הרבה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

קדושתו של רבינו היה לפלא, ואין לשער ואין לספר עולם פרישותו ודביקותו להבורא יתברך שמו בכל הליכותיו, עד שבני דורו קראוהו בשם המלאך, כי היה כמלאך אלקים. ולדיקי דורו העריצוהו והעידו עליו כי מרוב קדושתו הגיע להתפשטות הגשמיות, אליו נאספו אלפי ישראל ללמוד ממנו קדושה וטהרה.

הרה"ק ר' מנחם מענדל מליובאוויטש בעל אמח לך זי"ע היה אומר על רבינו: שבעה שהתפלל ברכת יואר אור היתה התלהבותו גדולה כל כך שאפשר היה להדליק ממנו קיסם וזו אינה גוזמא! (מגדל עוז)

היה תלמיד מאביו הקדוש זי"ע, אביו קבע שרבינו והרה"ק שניאור זלמן מליאדי בעל התניא זי"ע ילמדו בחברותא. הבעל התניא היה מלמד את רבינו תורת הנגלה, ורבינו היה מלמד הבעל התניא את הנסתר שבתורה.

וסיפר שפעם אחת, לאחר ששלמדו ענין עמוק ביותר בתורת החסידות. מלא רבינו את הבעל התניא כשהוא אוכל כריך עם חמאה (א' בייגל מיט פוטער), ולחמיהתו של רבינו לפשר הדברים (היחן שלאחרי לימוד בענין נעלה כזה מהיישג לאכול דבר גשמי וטעים דוקא) השיב הבעל התניא שבעת לימודם בתורת ההסידות הרגיש שעוד מעט מגיע הוא לכלות הנפש, ולכן הוכרח לאכול בייגל עם חמאה, כדי שגשמתו לא תפחד מגופו בכלות הנפש ממש.

ופעם אחת שלמד עם הבעל התניא התחילו ללמוד מסכת ביצה, והבעל התניא התחיל לפרש המשנה כפשוטה, רבינו האזין אך ביקש לחזור שנית כי אינו מבין, חזר הבעל התניא שנית על ההסבר, ושוב התחנן רבינו שעדיין אינו מבין. אמר לו הבעל התניא: אם כן אמור אהי בעלמך פירוש המשנה. לדעתי ביאר רבינו: ביצה שנולדה ביום טוב הם י"ב אירופי אוי"ה (כ"ת ביצה) הנוולים ביו"ט למעלה מהאכרופים של ימות החול. (זכרון לזכרה)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הדייקת מרת גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' משולם פייביש הארויץ מקרעמניץ בעל משנת חכמים זי"ע הנקרא רבי פייבוש'ל קרעמניצער. בן הרה"ק ר' דוב בעריש הלוי איש הארויץ זי"ע בן הגה"ק רבינו מאיר הלוי האראוויטץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארויץ זי"ע בן הגה"ק רב"ג רבינו פנחס הלוי איש הארוויטץ זי"ע. ולמעלה בקודש זי"ע

וסיפר שפעם אחת נסע רבינו לעיר קרעמניץ לבקר את חותנו, ובאו כל אנשי העיר ובחוסם תלמידי חכמים ונכדים לקבל פני קדשו ולשמע לקח מפיו קדשו. אך רבינו לא פנה אליהם רק עמד ליד החלון והביט על הר גבוה הנשקף מצעד החלון. בין הבאים היה אברך למדן ויחסן מתגאה בתורתו ויחסו ומתנגד לחסידות. פנה הוא לרבינו בשאלה: מה זה מציט כבודו כל כך ההר שהוא רק גוש עפר? ויענהו רבינו: זהו שאני מסתכל ומתפלא: איך גוש עפר פשוט כזה יתגאה כל כך עד שנעשה הר גבוה? הדברים חדרו לתוך לבו של האברך ופעלו את פעלתם. (ימי זכרון)

מתורתו של רבינו

בא אתה וְכַל בַּיְתָךְ אֶל הַתְּבָה. (פרשת נח ז' א') דהיינו שיכנס בתוך התיבה שהוא מדבר עם כל גופו ולבבו ומחשבתו. (חסד לאברהם)

וּמְלִכּוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה (תהלים ק"ג) ומלכותו מדת מלכות של הש"ת, בכל, עם הצדיק, כי צדיק נקרא כל, משלה, היינו שהוא מנהיג מדת מלכות כרצונו. (אורח לחיים - פ' חיי שרה)

יג תשרי תרמ"ה [א]

רבי מנחם מענדל ב"ר יחזקאל זי"ע בעל מעגלי צדק מדענעש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט בעל מעגלי צדק מדענעש זי"ע אחי הרה"ק ר' חיים בצלאל אב"ד טאשנאד בעל שו"ת דרך יבחר זי"ע, הרה"ק ר' יהודה לייביש מטרעצאל זי"ע, הרה"ק ר' יצחק משה מדענעש זי"ע נולד בטערצאל בשנת תקע"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל מקארלסבורג בעל מראה יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסבורג זי"ע ולמעלה בקודש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה העניך מלינסק זי"ע

העגלון, וקראוהו לעלות לתורה, והרה"ק מלאנוז סיים אלכו מות יומת הרואה. הגאון מאינטערדאס היה מפקח לחזור עם בעל העגלה הג"ל. אבל רבינו אמר לו שאינו מכיר לו לרואה, וחזרו עמו. אך המעשה הזו לא יצאה ממוחו של הגה"ק מאינטערדאס.

לאחר איזה זמן שאלה אשת העגלון את רבינו אם עשה איזה פעולה עם בעלה? ענה רבינו שלא עשה עמו כלום, אלא שנסע עמו ושיסם לו צעד הנסיעה. אבל האשה שאלה עוד הפעם: מה עשה הרב עם בעלי? וסיפרה שער עכשוו כל אימת שהיה מגיע לביתו והמאכלים לא היו מוכנים, היה מכה אותה, ועכשוו נעשה כמו שה. (שאינו מכה אותה) שלא רבינו מכתב להגאון מאינטערדאס זי"ע וסיפר לו מה ששמע מאשת העגלון, ופירש הכוונה של הרה"ק מלאנוז כמה שסיים אלכו בחיבות מות יומת הרואה, שהמית בזה את כח הראיאה שהיה בקרב. (שיח זקנים)

רבינו בא בפלפול עם כל גדולי דורו, שנזכר בתשובותיהם. מתחילה היה אב"ד ארישאר עם הסתלקות אביו כ' ניסן בשנת תר"ה מילא רבינו מקומו כראב"ד של מדינת זיבענברגען.

וסיפר שהמסכילים שהשתלטו על הנהגת הקהילה בקארלסבורג הכרו את לעדיו, משום כך החליט רבינו לוותר על נשיאת תואר רב המדינה, ועבר לכהן ברבנות דעעס הסמוכה לקלויזענבורג, שם ייסד את חצרו הגדולה.

עם זאת ראתה בו היהדות הנאמנה את הרב הכולל, והסתייגה מן רבינו מטעם שנבחר בעד זלע כסף ובתמיכת המשכילים. נראה שאף השלטונות הבינו שרבינו הוא מייג היהדות הנאמנה, והזמינו להשתתף כנציג יהודי המחוז בטכס הכרתו של הקיסר פראנץ יוזף בווינה. רבינו הגיע שם במרכבה הדורה הרחומה לארבעה סוסים אכזריים, מרכבה שנשתמרה לאחר מכן בחצרו בדעעס.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת רייזיל ע"ה בת הגביר ר' לייבוש קרויס מאוהעל ז"ל, וסיפר כאשר הגיעו לפניו עם זוגתו הרבנית לא ראה אמו להסכים לאותו שידוך, רבינו בשומעו זאת התחיל לבכות ואמר: שכל ההיתר לראותה כי אסור לאדם שיקדש עד שיראנה, (מסכת קידושין מ"א) אולם באופן זה הסתכלתי על אישה ללא אורח, ועל דא קא צבינה.

וסיפר שרבינו למד בבחרותו אלל הגה"ק ר' משה סופר בעל החתם סופר מפרשבורג זי"ע והיה תלמיד חביב וחזקו אלכו מאוד. פעם כשהיה כבר בחור למעלה מעשרים, חשקה נפשו לנסוע הביטה לבקר את הוריו בשביל קיום מצוות כיבוד הורים, וכשלקח ברכת פרידה מרבו מן החתום, אמר לו רבו בהאי ליגנא: אז דו פארסט אהיים וועט דיר אויסקומען פארצינליפארן נישט ווייט

רבינו היה גאון אמיתי שר התורה, לדיק קדוש עליון, בקי בנגלה ובנסתה, אלפי ישראל הלכו לאורו, חיבר שו"ת שערי צדק, אבני צדק, משפטי צדק על ד' חלקי שו"ע וסוגיות, ספר מעגלי צדק על התורה.

היה תלמיד מאביו הגדול זי"ע וכמו כן בצעירותו למד אלל הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרשבורג זי"ע ובשנת תקל"ז עבר ללמוד את תורת החסידות מהרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע, וכמו כן נסע להסתופף בלל דקדי דורו ובפרט להרה"ק ר' חיים הלברשטאם בעל דברי חיים מלאנוז זי"ע.

משך תקופה מסוימת התגורר רבינו באוהעל עם הסתלקות אל שני נכדיו הגדולים של הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע הלא הם הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מסיגעט בעל יוטב לב זי"ע והרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע. שאלכו מזונות על שולחן זקנים הגדול וריכוז סביבם את טובי הלומדים העירים, וביניהם רבינו אשר כל יומא ויומא היה הולך לשמוע חידושי דורו ודורו מפי קודמם.

וסיפר רבינו כי פעם אחת סיפר רבו בעל ישמח משה זי"ע לתלמידיו מעשה מהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע ובחור אחד מתלמידיו התבטא על סיפור מעשה ההיא בדברי זלזול, וקירור גם את חבריו שלא יאמינו באמיתת הסיפור. כאשר הגיעו הדברים לאזני השמח משה, כואב לו הדבר מאד, שבין תלמידיו נמצא מי שאין אמונתו שלימה בלדיקי הדור תלמיד בעש"ט ה'. והשמח משה המתין לזמן מוכשר לדבר עם אותו הבחור, לשמוע ממנו למה אין אמונתו שלימה, ולהעריך בקרבו אמונת בלדיקים. אבל לבחור זה נודע כי דבריו הגיעו לאזני רבו, ונתיירא מאוד מקפידת רבו, והתחבא שלא לפגוע אותו בפרטות שיוכל להוכיחו על דבריו, ובכל יום נכנס לשמיעת השיעור אחר שהשמח משה כבר התחיל להרלות השיעור לפני תלמידים, והתיישב בסוף שורת התלמידים. אך למעשה עלה בידי השמח משה לפגוע ולדבר עמו, וחקר ממנו מהיכן באו לו מחשבות כאלה, שלא להאמין בלדיקי הדור? עד שהתברר, כי בילדותו למד אלל מלמד שלא האמין בלדיקים תלמידי בעש"ט ה', וממנו דבקה בו השפעה לא טובה זאת, כי השפעת המלמד על התלמידים גדלה מאוד אפילו אחרי שנים רבות. (עבודה עבודה שיחתי)

וסיפר שפעם נסע רבינו ללאנוז על שבת קודש פרשת מסעי, ונסע עמו הגה"ק מאינטערדאס זי"ע עם עוד אנשים. כאשר הגיעו ללאנוז, שאל הרה"ק מלאנוז את רבינו: מי הם האורחים (כדי ליתן להם עליות) אמר רבינו שמות כל מלווי. שאל הרה"ק מלאנוז: ובעל העגלה? ענה רבינו: צבעל העגלה אינו שייך לעלות לתורה. צעת קריאת התורה שלח הרה"ק מלאנוז לשאל מה שמו של

יהיה מחשבתו איך שיהיה. אפילו שלא לשם שמים מכל מקום כולו לטובה הוא, דעל כל פנים העניינה במתנת והחיה את נפשו. (מעגלי צדק)

אמרי חז"ל: כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון קדש שיש בה מתנות עניים שהוא לטובה, (עייני רש"י דברים כ"ו ט"ו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת הרוגז לרחמים, - וברש"י בראשית י"ח ט"ז). רצה לומר דבכל מצות עם נשקיף בטוב בקרב עמוק בלב איש, בודאי אמצא ימצא איזהו מחשבה רעה, היינו מחשבה שלא לשם שמים, אלא יש בה איזה פניה, כמו שפירשו הפסוק כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כלומר בעשייה הטובה המצוה, גם כן יחטא שעושה באיזהו פניה ובכל מצות רע הוא אם עושה שלא לשם שמים, חוץ במתנת עיניים

מתורתו של רבינו

בספר שמחת הרגל מביא ירושלמי דר' יוחנן אזיל ולקט פירורין מסעודת החודש ומבית המדרש ואמר אשרי מי שאכל כאן, יש לומר על דעת ועלה לא יבול כו' אפילו שיחת חולין והיינו הפירורין שאמרו שיחת חולין על השולחן ומכל שכן הדברי תורה ממש שאמרו כשעת אכילה שם. (מעגלי צדק)

יג תשרי תרמ"ה [ב]

רבי מנחם מענדל ב"ר יחזקאל זי"ע בעל מעגלי צדק מדעעש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל פאנעט בעל מעגלי צדק מדעעש זי"ע אחי הרה"ק ר' חיים בצלאל אב"ד טאשנאד בעל שו"ת דרך יבחר זי"ע, הרה"ק ר' יהודה לייביש מטרעצאל זי"ע, הרה"ק ר' יצחק משה מדעעש זי"ע נולד בטערצאל בשנת תקע"ח לאביו הגה"ק ר' יחזקאל מקארלסבורג בעל מראה יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מקארלסבורג זי"ע ולמעלה בקודש. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה העניך מלינסק זי"ע

להתייעץ עם הרה"ק הישמח משה, ואם הוא יסכים יעשה הדבר. הלכו צעה"צ ורבינו אל הרב, והבעל ישמח משה אמר לרבינו שעלנו של הבעה"צ הוא דבר נאה ומתקבל, אך כלום יעשה דבר כזה בלי הוריו, על כן טוב ונכון הוא לכתוב להם הדבר ולבקשם שיגיעו לאוהעל בהקדם האפשרי, כדי לבוא בדברים בעניין הזה, ונראה איך יפול דבר, ואם הוריים יסכימו לשידוך, אז יוכל להגמר הדבר בפי טוב. רבינו עשה כעצת הרה"ק הישמח משה והודיע לאוריו על הדבר, ואמר להם שהוא מחכה לבואם. הרה"ק בעל המראה יחזקאל והרבנית הזכירו והגיעו לאוהעל, נכנסו להרה"ק הישמח משה ושמעו ממנו את כל העניין. בעל הישמח משה הוסיף מליידיה, כי לפי דעתו אין בזה העצה שנתן בעל הבית שום דבר מעוקל או מדה לא נונה, ונכון הוא בכדי להציל על ידי זה את בנם מצעריו הגדול. אמר הרה"ק בעל המראה יחזקאל, שהרבנית שלו מתולוננת איך יעשו שידוך לבנם היחיד המושלם, עם בת ממשפחה לא מיוחסת. וענה על זה הרה"ק בעל הישמח משה, כי העיקר הוא יחוס עממי, ואם הגערה היא הוגנת ומושלמת במעשיה אז היא חשובה הרבה יותר ממייוחסת בלי שלימות המעשים. והרבנית הלכה לראות את הגערה, והתאכזבה עד מאד, כי אף על פי שהיתה חשובה מאד בעשיה וביראת שמים שלה, אבל היא מכוערת בתוארה, וזה שבר את לבבה כי איך תעשה כדבר הזה להסכים לשידוך עם נערה הלזו בשביל בנה המושלם בכל המעלות. למחרת היום, בבוקר אחר התפילה נכנסו עוד פעם אל הרה"ק בעל הישמח משה, הרבנית פרחה בבכי ואמרה בזה"ל: הייליגער רבי וואס קומט מיר אזא עונש, אז דער אויבערשטער האט אונז געגעבען א גערלעטענעם זון ער זאל זיין געזונט, זאל איך יעלט טאן מיט אים א שידוך מיט א מכוערת ורבי קדוש, מדוע מגיע לי עונש כזה, הקד"ה חנן אותנו בן נפלא מושלם ומוללה, ואנו נשדך אותו עם מכוערת כזאת! הרה"ק הישמח משה חוררו פניו ונסתמו

אמרי פיו, כי לא ידע מה להשיב על דבריה, ונכמרו רחמיו עליה ונענה ואמר לרבינו הלא היא אדוקה בדבריה כדרכה של אם נאמנה. כששמע רבינו את הדברים האלה, השתטח על הארץ ופרץ בדכיה נוראה וזעק בהאי ליגנא "אבער וואו וועט זיין מיט'ן קוק ווכפל עוד כשכונתו על - פעם] וואו וועט זיין מיט'ן קוק ואבל מה יהיה עם ההבטה ההבטה הפתאומית שהביט על הגערה]. בשמוע הישמח משה את אלו הדברים, קרא להרה"ק בעל מראה יחזקאל ולנוות ביתו הרבנית לחדר לדלי, וביקש אותם לא להתנגד לשידוך, והבטיח להם בלשונו הטהור "איך בין איך מבטיח לו ענהו שיינע דורות פון דעם שידוך" ואני מבטיחם נאמנה לראות דורות יפים משידוך זה. הרה"ק בעל מראה יחזקאל והרבנית קיבלו עליהם את דברי קדשו, ונגמר השידוך בפי טוב, ונתקיימה ברכת הדליק עליהם, כי לאזאיהם ולאזאיי לאזאיהם היו יפים עד זורי דורות. (עובדא לאהרן)

נסתלק לגנוז מרומים י"ג תשרי בשנת תרמ"ה ומנחתו כבוד צבית החיים צעיר דעעש

בנו הרה"ק ר' משה זי"ע מילא מקומו בדעעש

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

פון די שטאט "אוהעל", איז לפי דעתי כדאי אז דו זאלסט אריינפארן אין אוהעל או קענען דארט דעם הרב אב"ד דקס, ער איז אן אויסנאם אין זיין גלות בתורה וביראת שמים וכשהגך נוסע הביתה, הרי יאל כך לעבור לא רחוק מהעיר אוהעל, לדעתי כדאי כך להכנס שם כדי להכיר את הרב אב"ד דקס, כי הוא מיוחד בגדלות תורתו ויראת שמים]. הכוונה היתה על הרה"ק רבי משה טייטלבוים בעל ישמח משה זי"ע. רבינו כמובן שהשתדל לעשות כעצת רבו ונכנס להעיר אוהעל להתראות עם הרה"ק הישמח משה, ומסובב הדבר שנשטתה שם כמה ימים, בוקר אחד מאותם ימים אחר התפילה, יאל רבינו לשוק לקנות אבטיח, וניגש לאלה אשר הועמד לצורך זה לקנות שם אבטיחים, ועמדה שם בת ישראל שמכרה, ושאל רבינו על אבטיח אחד מה המחיר, ואמרה הנערה את המחיר, והיה זה בעיניו מחיר גבוה, עומד לכת משם לאהעל אחר, הגערה הלזו

הבית הכנסת בעיר דעעש

כשראתה זאת נענתה ואמרה בלשון מליצה "לדיק זה בא לבית מלאנע ויפטור בלי מלאנע" ובשפת הקודש איריג נקרא אבטיח "מלאנע", והנערה התבטחה במליצה נפלאה במאמרם ז"ל המובא ברש"י (פרשת ואלך כ"ח י"ז) כי אם בית אלהים - א"ר אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא הסולם הזה עומד בבאר שבע ואמלע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש שבאר שבע עומד בדדומה של יהודה וירושלים בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין ובית אל היה בצפון של נחלת בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף נמלא סולם שרגליו בבאר שבע וראשו בבית אל מגיע אמלע שיפועו נגד ירושלים וכפלי שאמרו רבותינו שאמר הקד"ה "לדיק זה בא לבית מלוני ויפטור בלא לינה" ועוד אמרו יעקב קראו לירושלים בית אל וזו לז היא ולא ירושלים ומהיכן למדו לומר כן. אמר אני שנעקר הר המוריה ובלא לכאן וזהו היא קפילת

הארץ האמורה בשחיטת חולין, שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל וזהו "ויפגע במקום" וא"ת וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עיכבו שם? איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמים יעבדוהו אותו עד חרן אזל, כדאמרינן בפרק גיד הגשה. וקרא מוכיח "וילך חרנה" כי מלא לחרן אמר: "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו?" יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפלה לו הארץ. רבינו התפעל מהדבר שבת ישראל תוכל לומר חיבק מליצה כזאת, ומגודל התפעלותו הביט וראה את הנערה הזאת בהבטה פתאומית. חיבק אחר זה עזב רבינו את המקום, ושב למקום אכסנייתו בחדר אשר היה לו אצל בעל הבית חשוב, רבינו השתטח לארץ בפישוט ידיים ורגליים, והתחיל לבכות בפי גדול וגורא, הבעל הבית שמע את הבכיה ונכנס אליו ושאל בקול בהלה, לבכיה זו מה עושה, והשיב לו רבינו בקול בכי "איך לא אבכה שעשיתי דבר שלא עשיתי מעולם, שהסתכלתי על בת ישראל מגודל התפעלות על דברי מליצתה, ואיך אנעשה תשובה על זה" והמשיך לבכות בגודל מרידות ליבו. הבעל הבית שהיה לו כער גדול מגודל מרידותו של רבינו אמר אליו יש לי ענה בשבילכם איך לתקן את הדבר, הלא חכמינו ז"ל אמרו שאין לישא אשה עד שיראנה (מסכת קידושין מ"א). והנערה הזו בודאי עומדת להינשא לאיש, ואם אתם תסכימו ליקח אותה לאישה, אז כבר יהיה היתר להסתכלותכם למפרע, והיא בודאי תסכים להינשא כי היא עניה ובת טובים. העלה הזו מלאה חן בעיניו, אך ראה מקודם

בזכות ראשון ולקחתם לכם ביום הראשון, אני בונה לכם ראשון, מרום מראשון מקום מקדשינו. (מסכת פסחים ה') העניין כמו שאמר בגמרא (מסכת יומא) שחורבן בית המקדש היה מחמת שנאת חנם, והנה ד' מינים שבלולב מטרה על אודות כל סוגי ישראל, כמו שאמר במדרש: אתרוג טעם וריח וכו' ולכן על ידי זה ולקחתם לכם ד' מינים, אני בונה לכם ראשון, שתזכו לבנין בית המקדש בב"א

יג תשרי תקצ"ח [א]

רבי עקיבא ב"ר משה הגה"ק בעל רעק"א אב"ד פוזנא

רבינו הגה"ק רבי עקיבא איגר אב"ד פוזנא בעל רעק"א זי"ע נולד א' מרחשוון בשנת תקכ"ב בעיר אייזענשטאדט לאביו הגה"ק ר' משה גינז זי"ע שהיה נכד הגה"ק ר' משה ברודא זי"ע אב"ד וירמייזא זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם ברודא אב"ד פראנקפורט-דמיין בעל אשל אברהם זי"ע, ולאמו הצדיקת מרת גיטל ע"ה בת הגה"ק ר' עקיבא איגר מהאלבערשטאדט בעל משנת דרבי עקיבא זי"ע

הגה"ק ר' שמואל טרוביץ אב"ד ור"ם ראשון לציון בעל מעדני שמואל זי"ע סיפר, שפעם אחת שאלוהו את הגה"ק בעל החפץ חיים זי"ע כמה זכה הגרע"א שנתייחד כל כך בדורו להגיע לדרגות שהגיע, שהוא התקבל לפוסק הכי גדול וחורחו תאוות כל נפש לומדי התורה וכ"ו? ענה החפץ חיים: שכל דור ודור יורד שפע של סייעתא דשמיא לאותו דור לזכות בחלקו בתורה, וכיון שדורו של הגרע"א החלה תנועת ההשכלה לפשוט בעולם, הרי שכל השפע של התורה שירד לאותו דור נשאל עומד ולא מנוצל על ידי רוב הדור, ולכן הגרע"א שהתאמץ כל כך בלימודו, זכה בסייעתא דשמיא של נטילת חלק כולם, שנטל את השפע המיוחד שלא נוכל בדורו. (מאיר עיני ישראל)

סיפר הגה"ק ר' יחזקאל זאב הלוי סולובייצקי הגרי"ז מזריסק זי"ע, כי פעם אחת ישבו הגה"ק ר' עקיבא איגר עם בנו הגה"ק ר' שלמה אב"ד קאליש פוזנא בעל ספר העיקרים זי"ע ולמדו באמצע הלילה, ארוח זמן שהה הרה"ק ר' לייבלע אייגר מזובלין זי"ע בקולק, הוא טייל ביער מלא שלג, כשהוא שקוע מאוד במחשבותיו, ולפתע נפל לתוך בור עמוק ולא יכול ללאת ממנו, על שהיה שרוי בסכנת נפשות תוך כדי הלימוד, יאץ לפתע רבינו החוצה וחזר כעבור עשרים דקות, ובשבו אמר לבנו הרה"ק שלמה: הכלתי זה עתה את לייבלע שלג! ואז סיפר לו שהוא נפל לתוך בור ולא יוכל ללאת ממנו, עד שהוא חילץ אותו מתוכו, רבינו הוסיף ואמר: על הכל אני מוחל לו, אבל על דבר אחד אינני מוכן למחול, על ביטול תורה של עשרים הדקות! הוסיף הגרי"ז מזריסק זי"ע: כי כאשר הרה"ק לייבלע שמע על כך, הוא אם עשרים שבועות כנגד זה. (שאל אביד ויגדך)

בכל יום עשה חשבון הנפש, ונתן מעשר אף מימיו שכל יום עשירי התבודד עצמו מכל וכל והיה כולו לה', כשבידוהו זכה בזכות רבות, כי לא בא לו הכבוד, כל כך שנים רכופים לא היה לו הנאת גרון מאכילתו, כי המעט שאכל לא לעסו אלא בזלעו מיד, וכה סויף עצמו כל ימיו, ואף שהיה חלש בטבע אבל ה' נתן לו כח שיכול לסגף עצמו, והיה ידוע שכל מי שידבר עליו לה"ר, או אמר עליו דבר שחוק או העיז לו במעט דבר, מיד נענש הרבה מן השמים, לכן היה יראים ממנו, כמאש שקף, ואף הגוים ידעו שקדוש הוא לאלקיו. ושנים גדולים משרי המלוכה בקרובו זכיתו לשאל בעצמו, ולתמוה חסידותו וחכמתו, כשמיגיעים הדברים לדבר ה', היה כאש להבה ולא נשא פנים לשום איש, ובדבר רשות היה שפל בך, וכיבד את כל אחד והקדים שלום לכל אחד ואחד.

ומסופר שבשנת תקצ"ח כששלטה החוליה רע ר"ל בכל ארצות אייראפא, נתן רבינו קמיעות ליהודים, וגם הערלים קנו בדמים יקרים קמיעות כאלו, ובכל בעלי מלון ואכסנאים של גוים היה תלויה קמיעה שלו ופרסמו זאת בעלי העמים שיש זכיתם קמיעה מרבינו, כדי להמשיך האורחים לבתיהם, ואז גמל רבינו חסד למעלה מהטבע עם יהודים וערלים צעיר פוזנא, עד שהמלך פרייסן פרייערדיך ווילהעלם כתב אליו מכתב תודה להכיר לו טובה על הטוב והחסד שעשה בימים אלו.

בזמן שיא מפרייסען גזירת הנוואנגסשולע וביטול החרדים, אסף רבינו כל רבני מדינה, ונגמר לשלוח כתב בקשה אל המלך, וחזרו אחר איש שידע בטוב השפה אשכנזית, לכתוב להם כתב בקשה, ואמרו אחדים שישלחו איש אחד מפוזנא שהיה נודע לסופר מהיר בשפת המדינה, ורבינו לא הסכים בו, יען כי איש הגי"ל הוא רחוק מדת ישראל, והיה שמח על גזירת ביטול תינוקות של בית רבן, ואמר שזה שאמר הכתב: אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה. (תהלים קמ"ג ג') ראה לומר: שאין לבטוח להושע על ידי אדם שאין ביטול הגזירה חשוב בעיניו לתשועה, דאף אם נשמע ונראה מה שכתב, מכל מקום לא נוכל לסמוך עליו, כיון שכלבו חושב אחרת מאשר כותב, שאכלו אין תשועה בביטול הגזירה וזה בן אדם שאין "לו" תשועה. מה שרואה לעשות בצביל אחרים. (אהל יצחק)

רבינו היה גאון הגדול כל ימיו היה מסגף עצמו, ולמד תורה בלא אכילה ושינה, ובכל חנות לילה הלך לטבול עצמו למקוה, אפילו בימי החורף, ובמקום גדולתו אתה מואל ענותנותו, מעולם לא יעיר והכעיס אדם, מעולם לא דיבר אפילו עם ילד קטן ותלמידו בלשון נוכח, ומעולם לא כזה לאדם שיסתהו, ומעולם לא הניח לנשק ידיו אפילו מנער קטן ולא מתלמידיו וגם לא קרא אדם בשם תלמידו, ולא הניח לכתוב או לומר על עצמו שום תואר כגאון או לדיק וכיו"ב, גמל חסד עם כל אדם.

ומסופר על רבינו שצא פעם לעיר אחת והתאכנס אלל קרובה עניה, וכשנשאל: הא אין זה לפי כבודו, והיה לו להתאכנס אלל עשירים? השיב: באבידה כתיב (פרשת כי תאל כ"ב א') לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחייך, ודרשו חז"ל (מסכת ברכות י"ט) פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כילד אם היה כהן והיא צבית הקבוצת או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאתו מרובה משל חברו לכך נאמר והתעלמת, אבל בפסוק "ומבשרך אל תתעלם" (ישעיהו נ"ח ז') לא מלאנו שדרשו שפעמים אתה מתעלם, ועל כרחך שאפילו זקן ואינו לפי כבודו אסור להתעלם מקרובו.

פעם אחת בא אלל אורי בר אבון ובר אוריין, גילה לו מזפוני לבו ומיריות רוחו אשר קרה לו זה ימיו מעטים שהוכחב בחולי צדיקה ר"ל והיה אלל רופא, וכן דינו למזור שיכל אלל אומן לעשות לו איזור (בראך גארטעל) לאפוד לו בו על מתניו, ואריך זירוז בזה שלא יבוא לכלל סכנה, ואין ידו משגת לשלם להאומן אחרי שיעלה עשרה ר"ט, ואין מאומה בידו, ועל ידי זה הוא מתרשל לילך להאומן לעשותו, מיד נתן לו רבינו שני ר"ט, ואמר לו שיכל לאכנסניו שלו וישלח מיד לקרוא להאומן לעשות האיזור המעולה ביותר, ולא הלך החוצה עד הגמרו ויאפוד לו בו. לערב הלך רבינו לאיש ההוא לבית מלונו, כבואו נבהל האיש מה לאדוני צבית עבדו במלון? אמר: לראות צבתי אם עושה כאשר הגדתו וישומר עצמו מלכת מביטו החוצה ולהזיירו צבית על זה שלא יבוא ח"ו לסכנה, ונתן לו שני לודאהר להיות לו לשלם להאומן. (תולדות רבינו עקיבא איגר)

פעם נסע בחורף הלילה כולו למצות מוהל, לכת הזאת היה רבוי גשמים, והמים שחוקו צורות וגומות, ועל ידי זה נתקלקלו הדרכים למאה, המשרת שהיה עמו הרגיש שהעגלה נוטות ליפול מיהר לירד מהעגלה והלך על גדה זמים עד ארכובו להחזיקה, כבוא העגלה על כבדת ארץ חזר המשרת לעלות ולישב עליה, אמר לו רבינו: הלך באין ס' רגליך רטובים ונתקרו מהמים, פשוט בתי רגליך, והא לך אחרים להלבישם, לקחם ולבשם ואמר: אדוני החיה את נפש עבדו. התפלא המשרת ההוא מהיכן היו בתי רגלים אחרים לאדוני ליתנם לו? כי התיבה שהיו מונחים בתי רגליהם היתה סגורה, והמפתח היה בידו? והיה צבוקר כאשר ירד רבינו מהעגלה והמשרת סועדו תחת זרועות ידיו, וכהושיט רבינו רגליו להאגם ארצה הרגיש המשרת כי ערומים הם באין בתי רגלים, אז ידע המשרת את אשר עשה לו, כי ערום הערים אדוניו בעודנו הולך בלדי העגלה, פשטם מעל רגליו לתנם לו. שאלו המשרת: מה ראה אדוני לעשות כן? השיב: ולמה לא וכי דינא הכי, רגלי הלך לא נרטבו ואשב אנכי לבוש, ואתה ערום? . (תולדות רבינו עקיבא איגר)

רבינו כתב תשובות לאלפים, קדושתו ופרישתו וענותנותו אין לשער, חתנו הגה"ק רבינו משה סופר בעל חסם סופר מפרעשבורג זי"ע אמר אם יסתכל בדרכיו נוכל לצייר לנו מה נקרא עונה ונוכל להבין בקנה המדה של משה רבינו ע"ה, והגה"ק ר' יעקב משה לורברבוים מליסא בעל חות דעת זי"ע אמר על רבינו: שהוא בתורה גדול כהגה"ק רבינו שצתי כהן בעל הש"ך זי"ע, ולדיק כהרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, ועל עצמו אמר עד שאני בא לפתחו אני חושב שאני למדן, אבל כשאני בחדרו רואה אני שאני בטל כנגדו בלימודי ובידיעתי בש"ס ופוסקים.

יג תשרי תקצ"ח [ב]

רבי עקיבא ב"ר משה הגה"ק בעל רעק"א אב"ד פוזנא

הגה"ק ר' יצחק איזק עטוינגער אב"ד פלעשען בעל דולחא מהרי"א ז"ע, הגה"ק ר' מרדכי מיכאל יפה בעל תשובת מר"ם יפה ז"ע, הגה"ק ר' משה גינזי שלעזינגער ז"ע, הגה"ק ר' משה פיילכנפלד אב"ד רוגוזין ז"ע, הגה"ק ר' עקיבא ישראל ווערטליימער ראב"ד הראשי אלטונא, שלזוויג, הולשטיין ז"ע, הגה"ק ר' שמעון סג"ל לוי אב"ד ור"ס פארלאן וק"ק ראנאזען בעל שער שמעון ז"ע, הגה"ק ר' שמעון שאטין כ"ץ אב"ד שארש פאטאק בעל כהנת עולם מהרשש"ך האחרון ז"ע, ועוד

אחרי פטירת הגה"ק ר' מרדכי בינעט אב"ד ניקלשבורג בעל פרשת מרדכי ז"ע בי"ג מנחם אב שנת תקפ"ט, ראו לקבלו את רבינו לראש מדינה אך לא קיבלו, וכן בשנת תקצ"ז ביקשורו לאב"ד לעיר ווילנא ולא רצה לילך.

עשה חיבורים רבים, ומהם נדפסו שו"ת רע"א על ד' חלקי שו"ע ב' חלקים, דרושי וחידושי רע"א על זרעים ומועד, תוספות רע"א על כל הש"ס, חידושים על כמה מסכתות, הגהות על ד' חלקי שו"ע.

מסופר על הגה"ק ר' שלמה זלמן סנדר כהנא שפירא אב"ד קרינקי ירושלים בעל חידושי הגרש"ם ז"ע בהזדמנות מסויימת הקשה אחד הבהורים קושיא חמורה מאוד, וזן עמו ביישוב הקושיא. לבסוף הגיעו לאיזה ישוב שגראה לו כנכון ואמיתו. בשלב זה גילה לו הבהור כי את הקושיא מקשה רבי עקיבא אייגר ונשאר ב'רריך עיון. אך שמע הגרש"ם את שמו של רבי עקיבא אייגר, נותר ממקומו והכריז: "אם רבי עקיבא אייגר אומר ו'כריך עיון' התירוץ בולחי אינו נכון! ובמשך הדקות הבאות האריך הגרש"ם להוכיח מדוע אי אפשר לומר כתירוץ זה. (היא שיחתו)

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ו שנה בי"ג תשרי שנת תקצ"ח ומנוחתו כבוד בבית החיים פוזנא

כמה שנים לפני פטירתו ביקש רבינו במכתביו לכל ירבו לו תוארים במכתביהם אליו, גם הוא צוה ויעמוד לרשום על הציון אשר על קברו: פ"ג הרב ר' עקיבא אייגר, ולא תואר זולת זה. אלא שחכמי ק"ק פוזנא לגרמייהו עבדי, והתירו לעצמם לחוק במקום אות ר' תבת "רבינו". גם צוה שלא להספידו כי אם במקום קבורתו, וגם שם לא יצבחוהו בשום שבת, כי אם זאת התיר לאמרי: שמיים היותו בן ט"ו שנה עד יום מותו לימד תורה ברכים מתוך יסורים קשים ונפלאים. (תולדות רבינו עקיבא אייגר)

מסופר על הגה"ק ר' יעקב אורנשטיין ז"ע תלמידו המובהק של הגה"ק ר' משה יהושע יהודה לייב דיסקין בעל המהרי"ל דיסקין מצריסק ז"ע, פעם ראתה אשתו בלילה קם משנתו נוטל ידיו ומתחיל לרקוד בשמחה רבה, לתמיהתה? סיפר לה שזה שהתלבט קשות בהבנת איזה ענין בהלכה, ועתה בחלומו הופיע לפניו רבי עקיבא אייגר ז"ע והזיע לו רעיון מאוין להסדרת הדברים, לא יכול להבליג על התרגשותו וביטא שמחתו בריקוד. כיון שאשתו היתה אז לפני לידה, החליט לקרוא לבן שיוולד על שם עקיבא, וכך עשה. (ספר חדושי רבי יעקב אורנשטיין, בהקדמה)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו בילדותו על י"ב שנה נתגלל בבית ובישיבת הגה"ק ר' נתן נטע אב"ד מאטערסדארף ז"ע, והכליח בלימודו והיה לפלא ולמופת, ואז עלה לעיר ברעסלוי לשיבת דודו הגה"ק ר' בנימין וואלף אייגר אב"ד לילך לייפליג ז"ע בן הגה"ק ר' עקיבא אייגר מהאלבערשטאדט בעל משנת דרבי עקיבא ז"ע,

ועוד קודם שנעשה בר משה עשה חיבור על כל מסכת חולין, ושמעו הולך וגדל, וחשק נפש הלדיק הגביר המפורסם ר' יצחק איזק מרגליות מליסא ז"ע לדבק בעלם הקדוש הזה, והיה הכליח לרכו שבקיץ בשנת תק"ם נשא רבינו בחו של הגביר הג"ל הרבנית הלדיקת מרת גליקל ע"ה, וקבע זה רבינו את מגוריו בליסא.

שם בליסא נתקבלו אליו בחורים מרחוק וקרוב, וגדולים מריאים אליו שאלותיהם, מהם הגה"ק ר' יהודה נוימבורג אב"ד ראוויטש ז"ע, וראב"ד של ליסא הגה"ק ר' דוד טעביל ז"ע בן הגה"ק ר' נתן נטע ז"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד ברודי ז"ע, נהג ללרפו לבית דינו בתקופת מגוריו בעיר. ואף שלא היה אז רק כבן י"ח שנה.

בשנת תק"ו כ' סיון ילא שריפה בעיר מושבו ליסא ונסרף כל בתי והון היהודים, ובתוכם גם ביתו והונו, והוכרח לקבל רבנות בעיר פריעדלאנד, ואין לספר עבודתו הנפלאה שם, והיה שמעו גדול מאוד, עד שצחקו רבינו פולין אותו לראש האסיפה בווארשא.

בשנת תקנ"ו י"ב אדר משה אשתו הראשונה ונשארו ממנה שתי בנים ה"ה הגאונים רבי שלמה אב"ד קאליש וממלא מקומו אב"ד פוזנא ז"ע שנוכל בשנת תקמ"ו, והגה"ק ר' אברהם אב"ד ראוויטש ז"ע נולד בשנת תקמ"א. ונשא רבינו להרבנית הלדיקת מרת בריינדל ע"ה בת הגה"ק ר' יהושע הלוי פייבלמאן אב"ד סאטמאר ז"ע שהיה נמי חתן חותנו הראשון.

כל כך שנה רבינו את הרבנות שכתוב במכתבו לדייני ליסא: קנתי בחיי מפני הרבנות, והיה נוה לי יותר להיות שמש או שומר לילה מרב, ואמר לבנו הגה"ק ר' שלמה אב"ד קאליש וממלא מקומו אב"ד פוזנא ז"ע בכל ראש השנה ויום הכיפורים התפלל שה' יליכה מרבנות, ויתן לו פרנסה אחרת.

בשנת תק"ע בחודש אדר קיבלה לאב"ד אייזענשטאדט, ולא הניחיהו גדולי דורו לילך מפריעדלאנד, ובשנת תקע"ד אחר פטירת הגה"ק ר' שמואל ב"ר פנחס בעל בית שמואל האחרון אב"ד פוזנא ז"ע. נתקבל רבינו למלאות מקומו. ופוזנא היה אז הרבנות היותר גדולה במדינת אשכנז, וקהלה ראשית ב' ארצות, ומחמת ענותנותו שאינו ראויה למשרת זו מנע עצמו מליילך, עד שעמדו גדולי דורו והכריחו אותו לילך לפוזנא, עיר מלאה תלמידי חכמים וסופרים.

בפוזנא נתגלל ויציבתו וכמעט כל רב מופלג בפולין ובאשכנז וגם מקלת רוסלאנד היו תלמידיו, ומהם הגה"ק ר' אברהם דוב בער פלאם מלובלין בעל ויען אברהם ז"ע, הגה"ק ר' אהרן פולד בעל בית אהרן ז"ע, הגה"ק ר' יוסף זונדל מסלאנט ז"ע, הגה"ק ר' יוסף יהודה לייב פערדער דייין בק"ק ברעסלויא בעל אומץ יוסף ז"ע, הגה"ק ר' יעקב רבי מעקלנבורג אב"ד קעניגסבערג בעל הכתב והקבלה ז"ע,

מטבע בצורת רבינו

סגולה ליראת שמים
הגה"ק ר' יעקב ישראל קניבסקי הסטייפלער בעל קהלת יעקב ז"ע אמר בשם הגה"ק ר' אברהם ישעיהו קרלין בעל החזון איש ז"ע: שלימוד שו"ת רע"א סימן קס"ה הוא סגולה ליראת שמים, וסתם ולא פירוש למה דווקא סימן זה. (דבר בעת)
מתורתו של רבינו
אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? - למה תוקעין? ורחמנא אמר תקעו! - אלא: למה מריעין? - מריעין? - רחמנא אמר זכרון תרועה! אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן. ופירש"י כיון שיראה שישאל מחבבים את המצות, יירא לשטנם, וצריך ביאור למה בשביל שיראה שישאל מחבבים המצות יירא לשטנם? אך משום שאמרי חז"ל עושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו זכויות, אם כן אם יראה שישאל מחבבים המצות, שעושיין דרך חיבוב ואהבה, יירא להגיד עבירות שלהם, כי אדרבה מכל עבירה שייגד נעשה מיד מצוה, ונתוסף

יד תשרי תר"י

רבי שמעון ב"ר ישראל לייב זי"ע בעל תורת שמעון מיערסלוב

רבינו הרה"ק רבי שמעון אהלבוים מיערסלוב בעל תורת שמעון זי"ע [רבינו אמר פעם שמלת יארסלב היינו יראת לב] נולד בשנת תקי"ח לאביו הגה"ק ר' ישראל לייב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב קאפיל ליקובער בעל קול יעקב זי"ע

סיפר הרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע על רבינו, כי גם כשהגיע לגיל שמונים, התפלל לה' שיתן לו כח וגבורה, ואמר זאת על הפסוק ואם בגבורות שמונים שנה. (תהלים א') שצביל שמונים שה' יתן גבורה, כי אם לאו אין לי מה לעשות בזה העולם. (תורת שמעון)

כמו שסיפר לעיל הבטיחו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אריות ימים, וסיפר בקיץ לפני פטירתו שלח ב"ד לצינו הק' של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע לזכור הבטחתו.

רבינו האריך ימים עד כ"ב שנים וציוס ב' לחג הסוכות ט"ז תשרי שנת תר"י צעת נטילת לולב נשתלק בשיבה טובה לגניז מרומים, ומנחתו כבוד ביערסלוב ועל קברו הוקם אוהל רחב. גם בימי השואה נשמר האוהל ורק לאחר מכן נחרש כל השדה. ואולם, באורח פלא נהגלו קרידים מן האוהל הק", ולאחרונה הוקם על ציונו הקדוש אוהל גדול ונאה.

כתב הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע: שמעתי מפה קדוש אצמו"ר הדרכי תשובה זי"ע: שאומרים בשם הרה"ק ר' שמעון מיערסלוב זי"ע: כי לעתיד לבוא אם יתנו לי עטרה על ראשי בגן עדן בהסבת הדלוקים, אז אומר: כי הכתר אינו שייך לי, רק לרבי ומורי שלמד אתי חכמת יראת ה', כגון רבי הראשון הרה"ק רבי ר' אלימלך לזיענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ויתנו הכתר על ראשו, ויהיה לרבי הנ"ל שני כתרים שלו ושל, וכן יתנו לו כל תלמידיו הקדושים, ומור' הנ"ל יאמר: כי כל אלו הכתרים שהגיעו לו שייכים לרבו הגדול הרה"ק רבי ר' דובער ממעזריטש זי"ע, וכן להלאה למעלה ימסרם עד רבינו הגדול הצעק"ט הק' זי"ע, וכן עוד למעלה בקודש עד כי כל הדלוקים עד למעלה ימסרו את כל כתייהם למשיח לדקונו היושב בראשם עכדה"ק. ובזה אמר ענין נוסח הרחמן: שהדלוקים יושבים ועטרוהו, היינו כל עטרוהו של כל אחד ואחד יתנו בראשיהם, הוא הראש שלהם, משיח לדקונו שנקרא ראש וראשון. (שער ישכר)

רבינו היה הסבא קדישא אחד מיוחדו דורו בעל רוח הקודש אמיתי פועל יצועות ובעל מקובל גדול וגורא, מכל תפואות ישראל נסעו אליו לשמוע ממנו תורה ועבודה, כי היה גדול הדור בנגלה ובנסתר, לבסוף ימיו היה סגוי נהור ר"ל, והיה מתבודד בקדושה וטהרה, ומשברו אז לדיקי דורו כמאור הגולה. הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל יצועות יעקב זי"ע כותב עליו: אהובי ידידי מנוער, ואהבת עולם אהבתו.

כבר בצעירותו נעשה לחסיד על אף התנגדותו הקשה של אביו שהיה הוא ומשפחתו מתנגדים לחסידות. בתחילה הסתופף בזילו של הרה"ק הרבי ר"ל אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, שהבטיח לו אריות ימים, אבל ראה בהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע את רבו המובהק, שהיה בן דודו, כי שאביו של רבינו היה אה לאמו של החוזה זי"ע הרבנית הצלקות מרת מאטיל ע"ה.

וסיפר שאביו של רבינו השאיר לוואה שמתיר לו לומר קדיש אחריו באופן שלא יאמר ויאמח פורקניה, אכן כשנפטר אביו קיים רבינו האוואה ולא אמר, וכשהיה בלובלין הבחין הרה"ק החוזה זי"ע בכך ושאלו מדוע הוא נוהג כך? הציבו רבינו: כךך השאיר לו אביו לוואה, עננה החוזה ואמר: אביך כבר רואה את האמת למעלה ומסכים שהאמר ויאמח פורקניה.

על פי לו רבו החוזה זי"ע, ביקר בהיכלם של יותר ממאתיים וחמשים אלמו"רים בני דורו, ביניהם: הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי מרופשיץ בעל זרע קדש זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש מזודיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע הרה"ק ר' ישראל ממויז זי"ע הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע הרה"ק ר' מאיר מפרמיסלאן זי"ע הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע ולבנו הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ בעל לחם שמנה זי"ע ועוד, אותם ביקר בקביעות. אך לא היה כמעט לדיק בדורו שלא הכירו ושלח הרבני את ראשו לעומתו, ופירוש רבינו על זה הפסוק (פרשת שופטים ט"ז כ') לך לך תדרוך למען תחיה, שעל ידי שדרוך והולך אחרי הדלוקים זוכה לאריות ימים.

וסיפר רבינו היה כבר זקן מופלג ונסע אל הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע אמר רבינו: אם אתחיל להתבונן האם רבי מנשה ראוי להיות מנהיג לעדת ה', חוששני פן יזמינו אותי לעולם העליון כדי להראות לי שם כי הוא ראוי להיות מנהיג ישראל, ולכן אני נוסע אליו, כדי שלא יטררבו להזמין אותי שם. (זכרון יהודה)

פעם אחת שבת רבינו בלל הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע אזי צליל שבת קודש אחר ברכת המזון והיה אזי דוחק גדול אמר בלחש לאזנו של הרה"ק מראפשיץ בדרך לחות: שדוד המלך ע"ה אמר שהוא לא יהיה בניהגס. מחמת שחסידיים אין להם שום שייכות עם גיהנם. ולכל מקום שהאור הולך החסידים רצים אחריו. אזי מחמת זה לא יהיה גם הוא שם. ומחמת זה אמר בזמירותיו הקדושים. (תהלים ט"ז י') כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. (דבש השדה)

קודם שנתמנה כרבי עסק במסחר, גם בזקנותו, כאשר כבר ישב על כס האלמו"רות נסע כחסיד מן המניין אל הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מצעלזא זי"ע אשר ראה בו את החשוב שבתלמידיו.

הרה"ק אשר שלום מצעלזא זי"ע פגש פעם את הרה"ק רבינו ושאלו: בן כמה אתה, אמר לו את גילו בשלש שנים פחות - אמר לו: חוששני שאתה קתה יותר מבוגרים, אמר לו: כן, נכון, אמנם אני אומר תמיד כך לפי שהשלש שנים הראשונות של האדם, הם אינם נחשבים בכלל - החיים מתחילים מאז היותו בן שלש, אז הוא מקבל נשמה חדשה והוא נעשה כקטן שגולד. (אמרי יוסף פרשת משפטים)

בית הכנסת ביערסלוב

- נשאר אחריו בנו 1) הרה"ק ר' בונם מנחם מענדל זי"ע חתן הגה"ק בעל דעת קדושים מבצטשטש זי"ע שמיכל ממקומו, 2) הרה"ק ר' נפתלי צער אב"ד ליטאוויסק בעל אילה שלוהה זי"ע, 3) הרה"ק ר' אליעזר זאב זי"ע, 4) הרה"ק ר' יצחק אב"ד ראפשיץ זי"ע חתן הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע, וחתניו 5) הרה"ק ר' קתה היילפרין מצרעזאהן זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ היילפרין זי"ע [הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מצעלזא זי"ע העיד על הרה"ק ר' קתה זי"ע ואשתו

הרבנית הצדיקה מרת שיינדיל רייזל ע"ה בת רבינו זי"ע שנראים כמו אדם וחיה קודם החטאן שלח נשאר אחריו זש"ק, 6) הרה"ק ר' יהודה לייבוש חעלמער מווארשא זי"ע, 7) הרה"ק ר' יצחק ליינוויטש מווישניאלא זי"ע, 8) הרה"ק ר' יהושע לאס זי"ע, 9) הרה"ק ר' נתן נטע פרנס מיאשניאלא זי"ע, 10) הרה"ק ר' צבי ווארמאן זי"ע, 11) הרה"ק ר' מרדכי הלוי העלער זי"ע, 12) הרה"ק ר' אליהו כבי וועבער זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

בשם רבו החוזה מלובלין זי"ע: משכנס אב מתמטטין שונאי ישראל על ידי שמחה, ולא שיהיו שרוי בעצבות ומרה שחורה כי העצבות רח"ל מבטלת העבודת ה' ח"ו. (תורת שמעון)

פייט ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון הנה יום הדין, ותמה מה יפחדו המלאכים, הלא ביניהם אין קנאה ותחרות ואין יצה"ר שולט בהם- מה חטאו ומה פשעו שיהי' עליהם חוד יום הדין? אלא אלו המלאכים הנבראים ממשעה המצוה שבני אדם עושים, ועל ידי התורה והתפלה של האדם. והנה בבואו יום הדין לשפוט את כל אדם לפי מעשיו אם טוב ואם רע ח"ו, ונפתחו הספרים לעיני בזכות הנבראים על ידי שלמות מעשיהם, אז המלאכים שנבראו מאותן מצות חיל ורעדה יאחזון אולי ימצאו איזה גנם ח"ו במעשה המצוה ויתבטל המלאך הטוב, ואם יצא אדם זכאי במעשיו מלפני ה' אז המלאך הזה שנברא ממעשה המצוה משתדל לשלם לאיש כמעשהו. ופי' בזה שכל מצוה מצוה, (מסכת אבות ב' ד') שהמלאך שנברא על ידי המצוה זה המלאך משתדל לשלם לאיש כמעשהו.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם (מסכת ברכות ס"ד) אם הם שפלים בעיניהם וסוברים שהם תלמידים לחכמים אזי יש ביניהם שלום, מה שאין כן אם כל אחד מחזיק את עצמו לחכם אין שלום.

מתורות של רבינו

תעורר לפני שלחן נגד צרפי, דשנת בשמן ראשי כוסי ר'נה: (תהלים כ"ג ה') דוד המלך ע"ה אמר מרוב ענוותנותו: אם כי לפי מעשי אינני ראוי לעשות לי נס להציל אותי מהקמים עלי, אבל תערוך מעשי לנגד מעשי הצוררים אותי וקמים לנגדי תראה שהניי ראוי להושיעני ולהצילני מידם שלפי ערך רשעתם הנני צדיק ונמלא דשנת בשמן ראשי. (זר זהב)

תעורר לפני שלחן נגד צרפי, דשנת בשמן ראשי כוסי ר'נה: (תהלים כ"ג ה') היינו אתה הש"ת תערוך נא בדתך להבחין לפני שלחן, היינו השלחן שלי נגד שלחן צוררי שהם מלאים טומאה וטנופת וקלות ראש, לא כן אנכי בני ישראל דשנת בשמן ראשי כוסי ר'נה דהנה שמן רומז לחכמה הקדוש, ביארת ה' ועסק תורתו הקדוש כעל השלחן אשר לפני ה'. (חלק צדיק)

סגולת מדת השמחה

יד תשרי תקע"ד

רבי ישראל ב"ר שבתי המגיד הקדוש מקאזניץ בעל עבודת ישראל

רבינו הרה"ק רבי ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע נולד באפטא בשנת תצ"ז לאביו הרה"ק ר' שבתי כורך ספרים זי"ע ולאמו הצדיקת מרת פערל ע"ה

מניקלשבורג זי"ע ובכל הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע ובכל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק בעל טעם אלימלך זי"ע.

היה זקן ויושב בישיבה כחמישים שנה בקאזניץ, ומכל אפסי ארץ נהרו אליו אלפים לשמוע מפיו דברי אלקים חיים, בדורו היה עיני כל ישראל אליו, וגדולי ישראל היו תלמידיו, אשר שחו בצמא את דבריו, וישבו לרגליו, וזיניהם היה בנו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה בעל באר משה זי"ע והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר בעל חדושי הרי"ם מגור זי"ע.

חיבר ספרים גדולים ונוראים, ספר המפורסם עבודת ישראל על התורה, הפטרות, מועדים, הגדה לפסח, חי' על מסכת חולין וסולחן ערוך יורה דעה... ספר נזיר ישראל על הזוה"ק, אור ישראל על תקוני זוהר, נר ישראל כללי הקבלה, בית ישראל שו"ת, תהלות ישראל על תהלים, אבות ישראל על מסכת אבות, בית ישראל על הש"ס, בית ישראל על פרקי אבות, שארית ישראל – פירוש על מדרשים, ועוד שאר ספרים.

נסתלק לגנזי מרומים י"ד תשרי ערב חג הסוכות שנת תקע"ד ומנחתו כבוד בבית החיים בעיר קאזניץ

על מצבתו חרות: עטרת תפארת ישראל, הוא הגבר הוקם על, בימיו נראה פועל קל, דקתה ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, תורת אמת בפיהו ורבים השיב מעוון, עובד ה' מעודו, הארץ האוירה מכבודו, הוא כבוד הגאון החסיד איש האלקים הפורסם מופת הדור איש חי רב פעלים אוהב את המקום אוהב ישראל כמוהו ר' ישראל ב"ר שבתי זלכה"ה. זה זכרו כלור ודור, דליק ומ"מ דקוזניץ, נפטר בערב חג הסוכות שנת גאל ישראל.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ בעל באר משה זי"ע שמיילא מקומו, ובנו ר' מרדכי ז"ל שנפטר בצעירותו, וחתנו הרה"ק ר' יחזקאל הלוי ב"ר יהודה אריה אב"ד זוואלין זי"ע, ובתו הרבנית הצדיקת מרת פערל ע"ה אשת הרה"ק ר' לוי עזרא זעליג שפירא מגרעניץ זי"ע בן הרה"ק ר' משה יצחק שפירא זי"ע נכד בן אחר בן להגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע.

בתו הצדיקת פערל ע"ה הייתה לובשת צניעות ובשעת התפילה טלית וגרמטעל. והרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזנסק זי"ע אמר עליה בילדותה שהשכינה שורה עליה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק איש אלקים בעל מופת ובעל רוח הקודש, תפלתו ועודתו היה פלאי פלאים, שהיה איש חלוש מאוד, והיה בוער באש קודש, וכמלאך ה' כבאות בהתלהבות גדול למד תורה ועבד עבודה.

היה אומר לשואלים אותו כיצד הוא מצליח לסבול את מחלתו: וכי מה יש לי לסבול את הרגע שעבר? כבר עבר. את הרגע שיהיה? עוד לא הגיע, אין לי אלא לסבול את הרגע עכשיו, רגע אחד, אני לא יכול לסבול?

פעם זממו כמה מהמתנגדים מעיר קראלי להכריז חרם נגד תלמידי הבעש"ט זי"ע, והלכו לכוף חתימות מגדולי הדור, ובאו גם להגה"ק ר' יהושע פריינד מקראלי זי"ע שישכים וילךף חתימתו על החרם, והשיב להם: כי באמת אינני מכיר את החסידים ואינני רואה להכירם, אמנם אם כולם הם כמותו אחד שהוא מכיר ה"ה המגיד מקאזניץ זי"ע לא שייך להכריז חרם עליהם. כאשר שאלוהו פשר דבריו ומה ראה אצל המגיד מקאזניץ? סיפר שפעם נזדמן לו להיות בעיר קאזניץ, וקראו לו ליכנס אל המגיד להצטרף למנין, והוא לא הכיר את המגיד מעודו, וכאשר נכנס ראה איש שוכב במטה כחוש ודל בשר ומראה פניו חיוור כסיד וכ"ו, וחשב דעתו שזמן הסתם קראו לו לזיכרון למנין אצל חולה שכב מרע בעת יציאת נשמה וכידוע שהמגיד מקאזניץ היה מטבעו חלוש עד למאוד, והיה כחוש ודל בשר ועורו לפד על עצמותיו (הויט און ביינ) עד שעלם חיותו היה ממש לפלא, ומסיבת חולשתו שכב רוב היום במטה אף כאשר התאספו מנין אנשים השתומם לראות איך שהמגיד קפץ ממטתו כאלה האדם ועמד להתפלל במסירות נפש ובהתלהבות כלפי אש, ולפי שראה מחזה נפלאה זו כמו עיניו לא שייך לו להסכים על הכרזת חרם על אנשים כאלה. (י"ג אורות)

פעם חלה בנו בילדותו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה זי"ע במחלה קשה והיה ממש על סף הגסיסה, רבינו היה שרוי בצער רב, כשהגיע זמן התפילה החליט להסיח דעתו ממחלת בנו כדי שלא יפריעו להתפלל כדרכו בכוונה ובשמחה, ואמר אז באותו זמן למקורביו: נאמר ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. (פרשת וירא כ"א ט"ו) שיה יהא לשון תפלה, (מסכת עבודה זרה ז': רבי אליעזר אומר: שאל אדם לרכו ויחזר כך יתפלל, שנאמר: תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' יספוך שיחו. (תהלים ק"ב א') אין שיחה אלא תפלה, שנאמר (פרשת חיי שרה כ"ד ט"ג) ויאל יצחק לשוח בשדה). אנו מצויים להשליך את הילד אפילו לזרע מילה אחת של תפלה, תחת אחד השיחים, שיהיה כדבני בכוונה טהורה ובשמחה. (בית אהרן)

עוד בנערותו חופף עליו יראת ה' כל היום, ולמד בקדושה וטהרה יומם ולילה בשיבת הגה"ק ר' דוב בעריש הכהן אב"ד אפטא זי"ע והגה"ק ר' מנחם אב"ד טארלא זי"ע והיה מפורסם לעילוי נפלא ולקדוש ישראל.

הסתופף בכל קדושת המגיד הגדול הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, ושם הגיה סידור הארז"ל שהיה להמגיד הגדול ממעזריטש בכתבי ידות במשך י"ב שבעות, ולמד הרבה סתרי תורה ממנו, והעיד על עצמו שלמד כשמונה מאות ספרי קבלה לפני שהתחיל ללמוד אצל המגיד הגדול, וגם הסתופף בכל הרה"ק ר' שמואל שמעלקא

מתורתו של רבינו

ותהי שרי עקרה אין לה ולד. (פרשת נח י"א ל') כתיב (פרשת עקב ז' י"ד) לא יהיה בך עקר ועקרה, ופירש"י שאינו מוליד. ולכאורה קשה מדוע לא פירש רש"י כאן על פסוק "ותהי שרי עקרה" שאינו מולידה, שהוא בתחילת התורה. והנה בהפטר (ישעיה ב"ד א') כתיב רני עקרה לא ילדה. ובגמ' (מסכת ברכות י') שאל צדוקי משום דלא ילדה - רני? ומקשים העולם, אמאי לא פריך משום דעקרה - רני? דמוקדם בפסוק. ונראה לי דגבי "ותהי שרי עקרה" אין שייך זה הפירוש, משום דיש לומר דבאמת האמהות לא היו עקרות רק מחמת שהקב"ה היה מתאוה לתפילתן של צדיקים לא הולידו, אבל אחר שהתפללו, אנאלי למפרע כי היה ראוים להוליד. והוה שפירש"י על "לא יהיה בך עקר" - שאינו מוליד, רצ"ל עקר שאינו מוליד לא יהיה בך, אבל עקר המוליד כגון אמותינו יהיה, שהקב"ה יתאוה לתפלתן. ולכן לא הק' על רני עקרה, משום דעקרה - רני?, כי יש לומר שהיא עקרה מחמת שהקב"ה מתאוה לתפלה, אבל אחר כך יולדת. אבל על לא ילדה מקשה שפיר. (המגיד מקאזניץ זי"ע)

ויצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה ויתיצבו בתחתית ההר (פרשת יתרו י"ט ז') פעם אחת בעת קריאת התורה בחג השבועות כשהגיע להפסוק: ויצא משה את העם לקראת האלקים, צווח בקול: אוי ווי וואס פאר א זייסקייט דאס איז דער הייליגער משה האט אויס געצויגן אידישע נשמות פון די ארציות זאכין צו גאט. (מאמרים טהורים)

לע"נ ריוזל בת משה אהרן נ"י

טו תשרי תרנ"ה

רבי מרדכי ב"ר ישכר בער בעל מאמר מרדכי מנדבורנא

רבינו הרה"ק רבי מרדכי לייפער מנאדבורנא בעל מאמר מרדכי ז"ע, אחי הרה"ק ר' אהרן ארון לייב מנאדבורנא בעל יד אהרן ז"ע הרה"ק ר' יוסף מבארשא ז"ע הרה"ק ר' ישראל ז"ע, נולד בנאדבורנא ביום י"ט אייר בשנת תקפ"ה - י"א תקפ"ג - לאביו הרה"ק ר' ישכר בערטשע מנאדבורנא ז"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש ז"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן ז"ע בן הרה"ק ר' מאיר הגדול ראש שושלת פרעמישלאן ז"ע, ויחוסם למעלה ראש עד רבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים ז"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם לייב בלוך ז"ע בן הרה"ק ר' חיים גבריאל בעל יפה נוף ז"ע בן הרה"ק יוסף מאלסק בעל גנזי יוסף ז"ע

וכיפר רבינו שפעם אחת היה נסע לשבות בלל הרה"ק ר' ישראל מרוזין ז"ע ונחזק כדי עריכת השלחן לכה רבינו לומר דבר להרה"ק מרוזין, רמז לו הרה"ק מרוזין, שיטע עכמו אליו ויחש לו הדבר באזנו, וכן עשה, וסיפר אחר כך רבינו שראה כי אזניו של הרוזינער צערו כאש להבה. וזכה"ל אחר: די אויערן האבן געברענגט ווי א לאקמאטיוו. (עבודת עבודה)

פעם עלתה על דעתו של רבינו לקיים מצות הבאת זבחים על דרך שאמרו חז"ל: כל המביא דרוחן לתלמיד חכם כאליו מקריב זבחים. (מסכת כבודות ק"ה) מה עשה? קנה כבשה וחתם אותה, ואת הבשר חילק לעניים על שבת קודש ומהאמר נתן לאיש חסיד אחד שהיה תמים ומופשט מעניי העולם הזה, שיטווה ממנו כרך אחד של ליצית, ושכר שליו מיוחד, ושלחו בעלמנו שם את כרך הליצית במקום המשחמר בצד העליון של השליח וחיברו שם להבגד ושלחו להביא את כרך הליצית להרה"ק ר' חיים מלאנז בעל דברי חיים ז"ע. השליח עשה שליחותו, ומסר להדברי חיים דברי רבינו: שהוא רואה לקיים מצות זבחים, וכי הביא לו לשם כך כרך ליצית, כבה פניו של הדברי חיים, ונטל בעלמנו את הדרוון ממקום חיבורו אל הבגד בחשיבות גדולה, וסיפר השליח: שגם הגייר שכך רבינו את הליצית לקח הרה"ק מלאנז והטמינו בחשיבות רבה במקום מיוחד. (ספורי חסידים)

סיפר הרה"ק ר' הערשע מליסקא בעל אך פרי תבואה ז"ע פעם אחת שבת הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא בעיר אחת, ואיש אחד משה נסע אלי על שבת, ליה אורו הרב מנדבורנא שידרוש בשמו בשלומי, ויאמר לי בשמו דבר תורה, והוא: המחבר בצולחן ערוך הלכות פסח (סימן תכ"ט) כתב: שואלים ודורשים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, וכתב על זה הרמ"א: והמנהג לקנות חטים לחלקם לעניים ללכרי פסח, וקשה: מה ענין זה לזה? והרי אין דרכו של הרמ"א להוסיף דבר שאין לו שייכות לענין שלפניו, כל שכן כלן שכתב: והמנהג, בוי"ו החיבור, המראה על קשר ושייכות להקודם? אלא כך כונן הרמ"א: מה איכפת לי אם תדרוש או לא תדרוש, העיקר שתקנה חטים לחלקם לעניים... מיד המשך הרה"ק מליסקא: כשהחסיד מסר לי את דברי הרב מנדבורנא, ראיתי שהוא בעל רוח הקודש, כי בכל שבת הגדול הייתי תמיד מתקשה בקושיא זו על הרמ"א, ובא הוא ושלח לי תיורן, והנה קודם שבת הגדול של אותה שנה באה אשה אחת לפני בדכיייה גדולה, שאין לה עוד מצות לפסח. נזכרתי תיכף בדברי הרב מנדבורנא, והיות שכולם היו טרודים אז בעבודתם ללכרי החג, שלחתי את חתני וזנתי וגם אני נלויתי עמם לאפות מצות בצביל האשה. ומי מצעלי הבאים ראו אותנו ויאלים והוא לא ילאז ומיד הניחו כולם את עבודתם וילאו אתנו, ובמשך חצי שעה נשפו לה המצות, ונהגתי הגאה גדולה. (ספורי חסידים)

מנהגו של רבינו היה שהעשבים וענפי אילנות שתלו בחלונות וכותלי הבית בחג השבועות, נשארו תלויים ועומדים על אחר שבת פרשת ואתחנן, והעידו אנשים נאמנים שראו בעיניהם, כי הענפים והעשבים הללו לא נחייבשו ולא נכמשו כלל, אלא עמדו ציופיים ובחוארם כביום שנחלשו מן האילן ממש. (עבודת עבודה דברות)

נסתלק לגנזי מרומים ט"ו תשרי בזיל ראשון של חג הסוכות שנת תרנ"ה ומנוחתו כבוד בבית החיים בעיר בושטינא.

הניח אחריו בניו לדיקים הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוב ז"ע הרה"ק ר' ישכר דוב בערלי מסאטמאר ז"ע הרה"ק ר' מאיר ראזענבוים מקרעטשניף ז"ע הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט ז"ע הרה"ק ר' אהרן משה מלאנז ז"ע הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז ז"ע, וחתנו הרה"ק ר' אברהם יוסף איגרא מזעלין ז"ע נכד בן אחר בן מהגה"ק ר' משולם איגרא מטיסמעניץ ז"ע

רבינו היה מפורסם לאיש מופת ובעל רוח הקודש והיה ענוותן גדול, ובעל דקה גדול, שהכל חלק לאבינו, ולעלמו לא נשאר רק לחיות חיי לער בדחוקות גדול, לדיק גוזר כל מה שהוליא מפיו נעשה, התנהג עלמנו כל ימיו בקדושה ובטהרה בהתבדלות ובסיוגופים, לא חלל רק פעם אחת ביום, ורק ממאכלים הנשארם מסעודת מצוה, ורק באם כבר לא היה ראו' לאכילה לשאר בני אדם, שלא יהנה מטעם המאכל, וטהרתו ונקותו היה צמדה ויתרתה, אלפי ישראל הלכו לאורו.

אנשי דורו תיארוהו וכתבו עליו: שתוארו כמלאך אלקים, פניו האירו תמיד צהור רב שהטיל אימה על כל רואיו, ובשחתותיו שנאמרו בן רב משך אליו רבים. (חכמי גאליציה)

בג' אלו בשנת תקצ"א נסתלק אביו ז"ע בגיל מ"א שנה, היה רבינו עוד לעיר לימים, ונתגדל בבית דודו הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן ז"ע, ונעשה קדוש ישראל פרוש מכל עניי העולם הזה.

דודו ר' מאיר ז"ע כינהו בשם מרדכי היהודי, והעיד עליו שיש לו תואר יוסף הצדיק, והסמיכו להיות בעל רוח הקודש ופועל ישועות לאלפים, כשהגיע לבר מצוה עלה לתורה דפרעמישלאן בבית המדרש של רבי מאיר. שהעלה אותו בעלייה השנייה המכובדת וקרא לו: יעמוד מורנו הרב.

וכיפר פעם בהיותו רבינו עוד אברך לעיר לימים שנה בכל דודו הרה"ק מפרעמישלאן ז"ע, וכאשר נסע משם לביתו, בא הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאט משינאווא בעל דברי יחזקאל ז"ע לבקר את הרה"ק ר' מאיר, אמר לו הרה"ק מפרעמישלאן: חבל על שלא הגעתם לכאן בשעה קרה קודם, שאז הייתם רואים כאן את צורת יוסף הצדיק, וכונתו על רבינו שגרתה על פניו ללם אלקים כמו יוסף הצדיק.

ובכוונה עשה זאת הרה"ק מאיר, לגלות לפני הרה"ק משינאווא גודל מדריגתו וקדושת רבינו, כי ידוע דרכו של רבינו שהיה מחליף הזמנים בעבודתו הק', ושינה זמני התפלה מיום ללילה ומלילה ליום, כדרך הצדיקים הק' שהיה בכחם לשנות בדרי התפלה. והרה"ק משינאווא ידוע דרכו הק' שהיה חושך בדברים כאלו, שהמון העם לא יעשו כמעשי הצדיקים, לומר שגם הם מותר לעבור על זמן תפלה, לכן בכוננה גילה לו הרה"ק מאיר מדריגתו וקדושת רבינו שיש לו צורת יוסף הצדיק, כדי שידע שכל מעשיו ביחודים גבוהים, ויש הכחו וברשותו לשנות סדרי בראשית ולאחר זמן תפלה, כי דרך זה מיוחד לצדיקים וקדושים, מפני שתפלת הצדיקים עולה באופן אחר מתפלת המון בני ישראל.

כמו כן אמר הרה"ק ר' חיים מלאנז בעל דברי חיים ז"ע לבנו הרה"ק משינאווא ז"ע על רבינו, שהוא אינו נזקק למלאך מט"ט המעלה תפלות בני ישראל, או מלאכים אחרים, אלא רבינו הוא עלמנו מעלה כל תפלותיו לפני כסא הכבוד. (עבודת עבודה דברות)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת אגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאם ז"ע בן אגה"ק ר' אהרן משה טויבש בעל שו"ת תועפות ראם וקרני ראם ז"ע בן ר' יעקב ז"ע שהיה ממשפחה מיוחסת לרבינו אגה"ק רבי יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח ז"ע והגה"ק המהרש"ל ז"ע והגה"ק בעל הלבוש ז"ע

פעם בא לרבינו אנשים ב"ד אדר ראשון וראו שם הרבה נירות דולקים, והיה להם זאת חידוש זה, אמר להם רבינו: מה חידוש אללכם בעל שו"ת תועפות ראם פורים קטן, היום יום גדול, שההארה גדולה יש בעולמות עליונים. (אבן ישראל)

פעם אחת שבת איש אחד בלל רבינו קודם ראש השנה, וכבצא אליו להפרד ממנו שאלו אותו רבינו: מדוע אתה נחפז כל כך? והשיב שהוא בעל תפלה ורצין לסדר לו התפלות, ואמר באידיש שרצין "איבער זעקן די מחזור". אמר לו רבינו: המחזור הוא כבשנת אשתקד נלך דין זעה איבער. (ליקוטי מהרי"ח)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולה לפרנסה

סגולה לפרנסה הוא תשובה, כי תחת כסא הכבוד יש אוצר גדול של כסף, דהרי מחצית השקל שהראה השי"ת למשה רבינו ע"ה ואמר לו כזה יתנו הוציאו מתחת כסא הכבוד. כדאיתא בירושלמי: אמר ר' מאיר, כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו, דכיון שמשם נתקשה בו, שהוקשה למשה הענין דמחצית השקל, לכן הראה לו הקב"ה כו'. (מסכת שקלים פרק א' ה"ד) ועל תשובה הרי אמרו חז"ל: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. (אמר רבי לוי: גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר (הושע י"ד ב') שובה ישראל עד ה' אלוהיך (מסכת יומא פ"ו) וממילא כאשר שכבר נמצא אצל הכסא הכבוד יוכל בנקל לקחת גם מהכסף של האוצר הגנוז שם. (מאמר מרדכי)

טז תשרי תר"י

רבי שמעון ב"ר ישראל לייב זי"ע בעל תורת שמעון מיערסלוב

רבינו הרה"ק רבי שמעון אהלבוים מיערסלוב בעל תורת שמעון זי"ע [רבינו אמר פעם שמלת יארסלב היינו יראת לב] נולד בשנת תקי"ח לאביו הגה"ק ר' ישראל לייב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב קאפיל ליקובער בעל קול יעקב זי"ע

סיפר הרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע על רבינו, כי גם כשהגיע לגיל שמונים, התפלל לה' שיתן לו כח וגבורה, ואמר זאת על הפסוק ואם בגבורות שמונים שנה. (תהלים א') כשגיל שמונים שהי' יתן גבורה, כי אם לאו אין לי מה לעשות בזה העולם. (תורת שמעון)

כמו שסיפר לעיל הבטיחו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אריכות ימים, וסיפר בקיץ לפני פטירתו שלח ב"ד לציונו הק' של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע לבטל הבטחתו.

רבינו האריך ימים עד כ"ב שנים וציוס ב' דהג הסוכות ט"ז תשרי שנת תר"י צעת נטילת לולב נסתלק בשיבה טובה לגנזי מרומים, ומנוחתו כבוד ציערסלוב ועל קברו הוקם אהל רחב. גם בימי השואה נשמר האוהל ורק לאחר מכן נחרש כל השדה. ואולם, בצורה פלא נתגלו פרידים מן האוהל הקד, ולאחרונה הוקם על ציונו הקדוש אהל גדול וגאה.

כתב הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע: שמעתי מפה קדוש ארמו"ר הדרכי תשובה זי"ע: שאומרים בשם הרה"ק ר' שמעון מיערסלוב זי"ע: כי לעתיד לבוא אם יתנו לי עטרה על ראשי בגן עדן בהסבת הדלוקים, אז אומר: כי הכתר אינו שייך לי, רק לרבי ומורי שלמד אתי חכמת יראת ה', כגון רבי הראשון הרה"ק רבי ר' אלימלך ליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ויתנו הכתר על ראשו, ויהיה לרבי הג"ל שני כתרים שלו ושל, וכן יתנו לו כל תלמידיו הקדושים, ומור"ר הג"ל יאמר: כי כל אלו הכתרים שהגיעו לו שייכים לרבו הגדול הרה"ק רבי ר' דובער ממזריטש זי"ע, וכן להלכה למעלה ימסרם עד רבינו הגדול הבעש"ט הק' זי"ע, וכן עוד למעלה בקודש עד כי כל הדלוקים עד למעלה ימסרו את כל כתייהם למשיח דלקינו היושב בראשם עכ"ה. וזוה אמר ענין נוסח הרחמן: שהדלוקים יושבים ועטרותיהם, היינו כל עטרותיהם של כל אחד ואחד יתנו בראשיהם, הוא הראש שלהם, משיח דלקינו שנקרא ראש וראשון. (שער ישאכר)

נשאר אחריו בן 1) הרה"ק ר' בונם מנחם מענדל זי"ע חתן הגה"ק בעל דעת קדושים מצאטשטש זי"ע שמיילא ממקומו, 2) הרה"ק ר' נפתלי צער אב"ד ליטאוויסק בעל אילה שלוחה זי"ע, 3) הרה"ק ר' אליעזר אב"ד זי"ע, 4) הרה"ק ר' יצחק אב"ד ראפשיץ זי"ע חתן הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע, וחתניו 5) הרה"ק ר' קהת היילפרין מצעלזא זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ היילפרין זי"ע והרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מצעלזא זי"ע העיד על הרה"ק ר' קהת זי"ע ואשתו הרבנית הדלוקת מרת שיינדיל רייזל ע"ה בת רבינו זי"ע שגראים כמו אדם וחיה קודם החטא) שלא נשאר אחריו ז"ק, 6) הרה"ק ר' יהודה לייבוש חעלמער מווארשע זי"ע, 7) הרה"ק ר' יצחק לייבוש מווישניאל זי"ע, 8) הרה"ק ר' יהושע לזא זי"ע, 9) הרה"ק ר' נתן נטע פרנס מייאשניאל זי"ע, 10) הרה"ק ר' צבי ווארמאן זי"ע, 11) הרה"ק ר' מרדכי הלוי העלער זי"ע, 12) הרה"ק ר' אליהו צבי וועבער זי"ע, 13) הרה"ק ר' בן ציון לויפער זי"ע, 14) הרה"ק ר' דוד טייטלבוים מעטשער זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אהרן מקולבסוף זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה הסבא קדישא אחד מיחידיו דורו בעל רוח הקודש אמיתי פועל ישועות ובעל מקובל גדול וגורא, מכל תפילות ישראל נסעו אליו לשמוע ממנו תורה ועבודה, כי היה גדול הדור בנגלה ובנסתר, לבסוף ימיו היה סגוי נהור ר"ל, והיה מתבודד בקדושה וטהרה, ומשברו אז לדיק דורו כמאור הגולה. הרה"ק ר' יעקב מליסא בעל ישועות יעקב זי"ע כותב עליו: אהובי ידידי מנוער, ואהבת עולם אהבתי.

כבר בצעירותו נעשה לחסיד על אף התנגדותו הקשה של אביו שהיתה הוא ומשפחתו מתנגדים לחסידות. בתחילה הסתופף ביליו של הרה"ק הרבי ר"ל אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, שהבטיח לו אריכות ימים, אבל ראה בהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע את רבו המובהק, שהיה בן דודו, כי אביו של רבינו היה אח לאמו של החוזה זי"ע הרבנית הדלוקת מרת מאטיל ע"ה.

וסיפר אביו של רבינו השאיר לוואה שמתיר לו לומר קדיש אחריו באופן שלא יאמר ויאמח פורקניה, אכן כשנפטר אביו קיים רבינו האוהא ולא אמר, וכשהיה בלובלין הבחין הרה"ק החוזה זי"ע בכך ושאלו מדוע הוא נוהג כך? השיבו רבינו: שכך השאיר לו אביו לוואה, נענה החוזה ואמר: אביך כבר רואה את האמת למעלה ומסכים שהאמר ויאמח פורקניה.

על פי לו רבו החוזה זי"ע, ביקר בהיכלם של יותר ממאתיים וחמישים אדמו"רים בני דורו, ביניהם: הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ בעל זרע קדש זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע הרה"ק ר' ישראל מרזין זי"ע הרה"ק ר' חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע ולבנו הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ בעל לחם שמנה זי"ע ועוד, אותם ביקר בקביעות. אך לא היה כמעט דייק בדורו שלא הכירו ושלא הרכיז את ראשו לעומתו, ופירוש רבינו על זה הפסוק (פרשת שופטים ט"ז כ') לך לך תרדוף למען תחיה, שעל ידי שרדוף והולך אחרי הדלוקים זוכה לאריכות ימים.

וסיפר רבינו היה כבר זקן מופלג ונסע אל הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע אמר רבינו: אם אהחיל להתבונן האם רבי מנשה ראוה להיות מנהיג לעדת ה', חוששני פן יזמינו אותי לעולם העליון כדי להראות לי שם כי הוא ראוה להיות מנהיג ישראל, ולכן אני נוסע אליו, כדי שלא יטרטרו להזמין אותי שם. (זכרון יהודה)

פעם אחת שבת רבינו בלל הרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע אזי בליל שבת קודש אחר ברכת המזון והיה אזי רוקח גדול אמר בלחש לאזנו של הרה"ק מראפשיץ בדרך לחות: שדוד המלך ע"ה אמר שהוא לא יהיה בניהם. מחמת שחסידיים אין להם שום שייכות עם גיהנם. ולכל מקום שהוא הולך החסידים לזים אחריו. אזי מחמת זה לא יהיה גם הוא שם. ומחמת זה אמר בזמירותיו הקדושים. (תהלים ט"ז י') כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. (דבש השקה)

קודם שנתמנה כרבי עסק במסחר, גם בזקנותו, כאשר כבר יסב על כס האדמו"רות נסע כחסיד מן המניין אל הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מצעלזא זי"ע אשר ראה בו את החשוב שבתלמידיו.

הרה"ק השר שלום מצעלזא זי"ע פגש פעם את הרה"ק רבינו ושאלו: בן כמה אתה, אמר לו את גילו בשלש שנים פחות - אמר לו: חוששני שאתה קלת יותר מצוגרים, אמר לו: כן, נכון, אמנם אני אומר תמיד כך לפי שהשלש שנים הראשונות של האדם, הם אינם נחשבים בכלל! - החיים מתחילים מאז היותו בן שלש, אז הוא מקבל נשמה חדשה והוא נעשה כקטן שנולד. (אמרי יוסף פרשת משפטים)

<p>אז המלאכים שנבראו מאותן מצות חיל ורעדה יאחזון אולי ימצאון איזה פגם ח"ו במעשה המצוה ויתבטל המלאך הטוב, ואם יצא אדם זכאי במעשיו מלפני ה' אז המלאך הזה שנברא ממעשה המצוה משתדל לשלם לאיש כמעשהו. ופי' בזה שכן מצוה מצוה, (מסכת אבות ד' ב') שהמלאך שנברא על ידי המצוה זה המלאך משתדל לשלם לאיש כמעשהו.</p> <p>תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם (מסכת ברכות ט"ד) אם הם שפלים בעיניהם וסוברים שהם תלמידים לחכמים אזי יש ביניהם שלום, מה שאין כן אם כל אחד מחזיק את עצמו לחכם אין שלום.</p>	<p>בשם רבו החוזה מלובלין זי"ע: משכנס אב מתמעטין שונאי ישראל על ידי שמחה, ולא שיהיו שרוי בעצבות ומרה שחורה כי העצבות רח"ל מבטלת העבודת ה' ח"ו. (תורת שמעון)</p> <p>פיט ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון הנה יום הדין, ותמה מה יפחדו המלאכים, הלא ביניהם אין קנאה ותחרות ואין יצה"ר שולט בהם- מה חטאו ומה פשעו שיהי' עליהם פחד יום הדין? אלא אלו המלאכים הנבראים ממעשה המצוה שבני אדם עושים, ועל ידי התורה והתפלה של האדם. והנה בבוא יום הדין לשפוט את כל אדם לפי מעשיו אם טוב ואם רע ח"ו, ונפתחו הספרים לעיני בזכות הנבראים על ידי שלימות מעשיהם,</p>	<p>מתורתו של רבינו תערך לפני שלחן יגד צרף, דשנת בשמן ראשי כוסי רנה: (תהלים כ"ג ה') דוד המלך ע"ה אמר מרוב ענוותנותו: אם כי לפי מעשי איני ראוי לעשות לי נס להציל אותי מהקמים עלי, אבל תערוך מעשי לנגד מעשי הצוררים אותי וקמים לנגדי תראה שהנני ראוי להושיעני ולהצילני מידם שלפי ערך רשעתם הנני צדיק וממלא דשנת בשמן ראשי. (זר זהב)</p> <p>סגולת מדת השמחה</p>
--	--	---

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז תשרי תרע"ב

רבי שמואל מסקאהל ב"ר יהושע

רבינו הרה"ק רבי שמואל רוקח מסקאהל ז"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא ז"ע הרה"ק ר' אריה לייבש ממאגרוב ז"ע הרה"ק ר' נפתלי מנאווריא ז"ע הרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר מרעדים בעל פרי צדיק ז"ע. נולד בשנת תר"א לבנו בכורו לאביו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע בן הרה"ק רבי שלום בעל שר שלום מבעלזא ז"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה מרים ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל אשכנזי ז"ע

רבינו היה איש קדוש למד אצל אביו והיה בידידות רב עם מחתנו הרה"ק ר' ברוך הלברשטאט מגרליץ ז"ע.

וסיפר כשהתחתן רבינו עם נכדו של הרה"ק מגרליץ ז"ע הרה"ק ר' אריה לייב מושניא ז"ע בן הרה"ק ר' משה מצארקוב ז"ע, השתתפו בהחתונה הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל ז"ע והרה"ק ר' דוד ראש שושלת קאשנוב ז"ע, בדוקר הביאו לפני הרה"ק מקאשנוב מזונות לטעום, ענה ואמר אינני מוכן כי עדיין לא הנחתי עדיין תפילין לרבינו ת"ס. נענה הרה"ק מגארליץ ואמר: אני כבר הנחתי תפילין דר"ת תנהו לי. ורבינו התפעל מאוד מענותותו של הרה"ק מגארליץ, והבין שהרה"ק מגרליץ משפיל עצמו כוונה כאלוין הוא ח"ו רעבתן, כדי שהבריות לא יחשיבו אותו. (ברוך שאמר)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער ראש שושלת ווישניץ בעל כמה לדיק ז"ע בן הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים ז"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום ז"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד ז"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט ז"ע

נסתלק לגזי מרומים ט"ז תשרי ב' דהג הסוכות בשנת תרע"ב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בית המדרש בסקאהל

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בְּדוֹתָיו אֵת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ. (פרשת נח ו' ט') יש מרבתינו דורשים אותו לשבח: כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. (רש"י) יש לומר על דרך משלעצה היעוצה על איש עני אשר מסבב על פתחי נדיבים לקבץ מעות לנשואי בתו, ובא לעיר לבקש אכסניה אצל איש מהימן מבלי לגנוב ממנו את אשר טרח ויגע זמן רב, ובא לבית אחד ושאל האיך אמצא איש מהימן אוהב מצות לאסף אותי הביתה ואומרים לו על אחד שהוא איש מהימן ומשבחים אותו שהוא אוהב מצות ומתנהג בחסידות. אל תאמין ותלך לשאול על איש הזה לשאר יושבי העיר ההוא. ואם כולם משבחים אותו אז חלילה לך לעמוד אצלו. כי בודאי הוא רע. רק אם ילך לבית אחר לשאול עליו ומגנים אותו, ואחרים משבחים אותו. זה הוא צדיק תמים, זה פירוש רש"י: שכן היה צדיק תמים, על אשר יש דורשין לשבח ויש לגנאי. (בית יעקב)

יז תשרי תרנ"ה

רבי יהושע אלעזר ב"ר משה יוסף דומ"ץ בקאלאמייא

רבינו הרה"ק רבי יהושע אלעזר חודרוב דומ"ץ בקאלאמייא זי"ע נולד להגביר מוה"ר משה יוסף מבארדיטשוב זי"ע בן הרה"ק הגביר ר' יהושע אלעזר הגדול מבארדיטשוב זי"ע. סיפר הרה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל זי"ע ששלחו אליו את אליהו הנביא לנסות אותו במדת הצדקה עד היכן הוא, ובא אליהו והתחפש בבגדי עני וניסה אותו עד מאה פעמים, כנודע. וכשמת, הלכו לקראתו הצדיקים מגן עדן וקראו לפניו: ככה יעשה לאיש שקיים מצות הכנסת אורחים וצדקה וחסד כאברהם אבינו ע"ה, לכן פנו מקום עבורו. ולאמו הרבנית הצדיקת בת הרה"ק ר' מרדכי שפירא משפיטווקא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע פנחס מקאריץ זי"ע

רבינו היה לדיק וקדוש ועניו גדול, לא התנהג כלל בצרנות ולא היה לרנונו לקבל קווטליך, הגם שהיה ראוי לכך. אך היה דיין בקאלימייא בבית דינו של הגה"ק ר' הלל ליכטענשטיין מקאלימייא בעל משכיל אל דל זי"ע (פנקס קאלימייא)

כעבור זמן העתיקו אהלם ועברו לגור בקולומייא

ונאלצה לשוב למקום מולדתה, והיתה זקוקה לדירה זו, הבינו כולם כי רוח ה' התנוססה בהורות חיים זי"ע שראה את אשר כפוי לה. (אבן שתייה)

כסתלק לגנזי מרומים י"ז תשרי יום א' דחווה"מ סוכות, בשנת תרנ"ה, ונבנה אהל על קברו.

זוגתו האריכה ימים, והיו חסידים באים לביתה בזמנא דשבת, לשמוע סיפורי לדיקים מדורות הראשונים, אשר ידעה לספר.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' פנחס אב"ד זעבליא זי"ע והרה"ק ר' שמואל דוב מפעטריווא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כעבור זמן העתיקו אהלם ועברו לגור בקולומייא

וכיפר על אבי רבינו. כי סוחר היה שנפל ממדרגת פרנסתו ורצה לעשות איזה עסק, אבל היה זקוק לכך ארבעת אלפים רובל כסף (סכום רב), אך לא מצא מוצא לכסף. בדלית ברירה שת לו חכמתו בקרבנו, ויעש כתב בנוסח דלהלן: "אבקש להלוות למוכ"ז סך ד' אלפים ר"ב, ועלי לשלם עד כלות שנה מיום דלמטה - וחתם: לי הכסף ולי הזהב נאם ה'". וילך האיג עם הכתב אל הגביר ר' משה יוסף, הגם שידע כי איננו נאמן ובוטח אצלו, מכל מקום קויה, כי מפני כבוד החתימה הזו לא ידחה ואמנם קיבל את הסכום. האיג עשה עסק במסחר והאליה, וקיבץ על יד את הסך הג"ל על מנת לפרעו למלוהו בזמנו, אולם בהגיע יום הפרעון לא היה ר' משה יוסף בביתו. כאשר שב כעבור מספר שבועות, הזדרז הלוה לבית הגביר לפרוע את החוב, אך הוא מאן לקבלו, באמרו: כי לא על שמו ונאמנותו הלווהו כי אם על החתימה, אלא שבבזל זאת יעיין בפנקסו האם נפרע החוב. והנה מצא כתוב שם, כי ביום המיועד לתשלום, הגיעה אליו הכנסה בלתי מתוכננת בסך ארבעת אלפים ר"ב, כלומר, שהחוב נפרע על ידי בעל החתימה... אלא יעשו לעשות לדיקה בכסף הזה. (מכתם לדוד)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הלדיקת מרת שיינא רחל ע"ה בת הרה"ק ר' חיים האגער מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל ראש שושלת קאסוב - ווישניץ בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממזן הבעש"ט זי"ע

וכיפר: צעת שצא בקשר החיתון עם התורת חיים, הבטיח המחותן ר' משה יוסף לתת נדוניה גדולה, אגב כך התבטא: מחותן! אל תלמו בנפשכם כי לכן אני נותן נדוניה גדולה יען כי אתם מיוחסים שנישאל, ובני - איננו; לא ולא! אלא בגלל שהנני א-לקים ויש לי - על כן הרבו עלי מוהר ומתן ואתנה. (אבן שתייה)

אחר חתנתו החייב רבינו בארדיטשוב על יד אביו, ובהיותו גביר אדיר, שררו בביתו תורה וגדולה במקום אחד. אך במשך הימים התגלגל הגלגל ואצד כל העושה, ונאלצו לעקור דירתם מרוסיה לקאסוב, רבינו התגורר בביתו הישן של חתנו התורת חיים. (אבן שתייה)

בהקשר לכך מספרים, כי זמנא טובא לפני כן, צעת שהתורת חיים, כתב את לוואתו, רשם חלק מהבית בתור ירושה לבתו שיינא רחל. והנה לאחר הסתלקותו, צעת ההיא, בהיותה גבירה אדירה ברוסיה, ויתרה על חלקה, כי מה לה חלק בבית קטן בקאסוב, כשארמונות מלך לה בצאריטשוב, ואך למותר נראה בעיניה מה שהוריש לה אביה חלק בבית הקטן, ומחלה את חלקה ליתר היורשים. אבל בצרות הימים, כשירדה מגדולתה

יה תשרי תש"ג

רבי חנה ב"ר מנחם מענדל הי"ד זי"ע בעל דברי חנה מקאלשיץ

רבינו הרה"ק רבי חנה האלבערשטאם מקאלשיץ בעל דברי חנה הי"ד זי"ע נולד ביום ו' תמוז בשנת תרמ"ד לאביו הרה"ק ר' מנחם מענדל אב"ד דוקלא ופריסטיק זי"ע בן הרה"ק ר' אריה לייבוש מדוקלא זי"ע בן הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ביילא ע"ה בת הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

ביום כ' טבת בשנת תרע"ד נמנו וגמרו חסידים ואנשי מעלה ישישים מופלגים אשר עוד הסתופפו בצל לדיקי הדור מקודם, לשימו אלוף לראשם, צעת שהיה רבינו עודנו אצרך צעיר לימים.

סיפר רבינו ששמע מזקינו הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע א שאלר בשם הרה"ק רבי רבי הירש מרימנוב זי"ע א, שכשרואה אדם לדיק בחלוס ידע שזה חלוס אמת, משום שכל הקליפות יכולות להתלבש בכל מיני אורות, אולם בצורתו של האדיק אין ביכולת הקליפה להתלבש כלל וכלל. ואמר רבינו על עצמו, שרואה זאת בחוש ששקשש לו יום מיוחד שיש לו הרעור תשובה מיוחד רואה הוא את אורח זקנו הרה"ק משינאווא בחלוס הליה.

דרכו של רבינו היה שתמיד מדבר לחסידיו את שהיה נחוץ לכל אחד ואחד, ובמה שהיו החסידים משוחחים ביניהם היה הוא מזכיר את הדברים בשלחמו הטעור והיה מדבר אליהם ומוכיחם מענין זה שדיברו עליו. פעם אחת אמר רבינו שכיום אינו בנמצא לדיק שהיה לו רוח הקודש, התפללו חסידיו ואמרו לו: הרי כמה וכמה פעמים ראינו רוח הקודש בתורתו של רבינו כשהוא מזכיר את מה שדיברנו בינינו לבין עצמנו כשקום צריה לא שמע את הדברים זולתינו, ולרבינו גלויים הם וידועים? ענה להם רבינו: שזה אינו נקרא רוח הקודש, אלא שזה הוא כח מיוחד לדיבור הפה שנותנים לו מהשמים את הדברים צפוי, ואני מוסר אותם לשומעיו לקחי כנתינתם מן השמים.

סיפר הרה"ק ר' אליהו גוורלמן מפשעווארסק זי"ע שפעם שבת בצל רבינו בקאלאשיץ זי"ע וכאשר נכנס רבינו ביום השבת אחרי האהריים לבית המדרש והיה מחפש בתוך חביות השטענדערס (טיש קעסלדן) אחרי איזה דבר, ומתפק עולמות בחפישתו עד שלבסוף גילה את מה שהיה מחזר אחריו כל כך, החתיכת קוגעל שהיה מונח בתוך השטענדער אחד, ואמר: הגה מלאתי את המטמון! כבר מזמן שמתני עין על בחור אחד שלל הוטב דרכו בעיני והרגשתי שנופל ויורד מהדרך הישרה, והבנתי שכשחלק לו שיריים מהקוגעל שלי לא יראה לאכול, ורליתי לדעת איפוא הטמינו, ועתה מלאתי.

ביום ח"י תשרי תש"ג צעירומה של מלחמת העולם השנייה. נלכד רבינו בידי האזורים ימ"ש והואילאו אותו להורג ביאסלו על קידוש שמו יתברך יחד עם כל יו"ח הי"ד

נכון לזינו, כי עוד שלשים שנה קודם לכן בחודש אלול בשנת תרע"ד צעירומה של מלחמת העולם הראשונה נסע רבינו להשתטח על ליונו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והשתטח על ליונו הקדוש בפיאטו ידים ורגלים וכה התפלל: רבונו של עולם זכני נא למסור נפשי על קדושת שמך! תפלתו נתקיימה בעוה"ר בימי הזעם היל"ת.

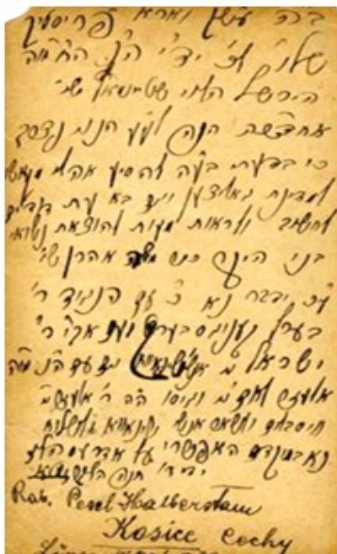
בניו הרה"ק ר' משה אהרן, חתן הרה"ק ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אויהעל בעל בנין דוד הי"ד, הרה"ק ר' דוד אריה לייבוש, חתן דודו הרה"ק ר' אביגדור האלבערשטאם זי"ע, הרה"ק ר' ברוך, חתן הרה"ק ר' חיים ברוך רובין אב"ד ווינשנאל זי"ע, הרה"ק ר' שלום, חתן דודו הרה"ק ר' חיים ברוך אב"ד פריסטיק זי"ע, הבה"ח יקותיאל יהודה, ובתו שרה, ובתו מרים ברכה הי"ד

ארץ אל יכסה דמוס ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יקקף ה' ויראה בצרת עמו ויגאלנו כרחמיו שנית לעיני כל חי צביאת גואל לזק בצ"ח

סיפר עוד קודם לידת רבינו ביקר הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע לבתו כי היא עתידה להביא לעולם בן לדיק. וכן היה כי היה לדיק וקדוש. בהיותו בן שלש ראה בראש השנה שזקנו הרה"ק משינאווא זי"ע לובש קיטעל לתקיעת שופר, הלך רבינו ואמר לאמו: סבא הולך לאכול כרפס. והכיר את הקיטעל מליל הסדרן כשנמסרו הדברים להרה"ק משינאווא אמי: שכיוון לאמת שסוד תקיעת שופר ואכילת כרפס אחד הוא, ואף על פי שהילד לא התכוון לכך, בכל זאת יש לראות בכך שיהיה אדם גדול.

פעם אחת כשהלה הרה"ק משינאווא, קרא לנכדו רבינו ופתח לפניו את סידור האר"י ב"הי רלון" הגספה לברכת רפאלו ואמר לו: התפלל עבורי. חסידים ראו בכך את הכתרתו לאלמו"ר ומאז רבים בקשו את ברכתו.

כתב וחותם רבינו

פעם שאל חכם אחד את רבינו בילדותו, מדוע אין נקודות בספר תורה, השיב לו הילד בחכמה, כדי שיוכלו לדרוש את הפסוקים בנקודות אחרות המסורים לנו. משאלו תשובתו זה לזקנו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע נענה ואמר, שגם הרה"ק רבי ברוך ממעיבוז זי"ע נשאל כך בילדותו, וגם הוא ענה כדברי נכדי רבי חנה, וכששמע זקינו מרן ה' צעל שם טוב' הק' זי"ע את תשובתו אמי: שמע מינה שהוא עתיד להיות אדם גדול (דברי חנה ח"ב)

היה ידוע במיוחד בענין גמילת חסדים ולדקה שכבר מילדותו היה עוסק בזה. ועבודתו היה באש שלהבת ולא נשא פני איש ביראתו ולדקותו, ולחס כלל פשרות על כל מיני התחדשות ומפלגות. וכל גדולי דורו הערילו. וסיפר הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מצעלזא זי"ע העריץ מאוד את רבינו, וסיפר שפעם בא אמו הרבנית מפריסטיק ע"ה לבעלזא והביעה רכונה לראות פני הרה"ק מצעלזא, כששמע זאת הרה"ק מצעלזא זי"ע אמר: היא אימא של הבן שיראת שמים שלו מפורסם בעולם.

עוד בגיל צעיר לימים נתקבל לאב"ד קאלשיץ שעל שמה הוא נקרא, ובימי המלחמה היה דר שבע שנים בק"ק קאשוי, ופעם בתקופת המלחמה נזדמן לרבינו לשבות בצל הקודש של הרה"ק ר' ישעיה"ל מקערעסטיר זי"ע ובעת עריכת השולחן למד הרבי ר' ישעיה"ל בספר נועם אלימלך, ונתפעל רבינו מאוד מזה ואמר: איך האב נאך קיינמאל נישט פארשטאנען דעם שטיקעל נועם אלימלך אזוי ווי איך האב עם לא פארשטאנען! (מופת הדור)

ואחר כן בשנת תרפ"ג שב רבינו לגליצא וקבע מושבו בק"ק רישא, ויסד שם ישיבה בשם זרע קודש. וסיפר שהמנהג בעיר קאשוי היה תלמיד חכם אצל קפדן והיה רגיל לכעוס, פעם אמר רבינו בצחות ובנעימות: למה תעשה כזאת. הלך איתך בספרים שעל ידי כעס אין זוכים לגילוי אליהו ארבעים יום, ואף על פי שבלאו הכי אין לנו גילוי אליהו, הלך אנוסים אנו, אצל על כל פנים אין לגרום זאת בידים.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת פעסיל ע"ה בת הרה"ק ר' משה האלבערשטאם מצארקוויב זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע בן הרה"ק ר' חיים מלאנז בעל דברי חיים זי"ע

גדל ונתחנך על דרכיו זקנו הגדול משינאווא זי"ע ואחר הסתלקותו הסתופף בצל דודו הרה"ק מלישענוב זי"ע וכמו כן מתאבק בעפר לדיקי דורו, עם הסתלקות דודו הרה"ק מלישענוב זי"ע

סגולה לעשירות

מתורתו של רבינו

מיעוט הדיבור מסוגל לעשירות, ואמר שזה פירוש לשון הגמרא (מסכת מנחות פ"ו) וסימנך עשרים מקמצין, היינו בדיבור. (ארא בלבנון)

ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאוד (פרשת לך לך י"ג י"ג) סדם נוטריקין סעודת דוד מלכא, רעים: מלשון ריעות, חטאים: מלשון וחטא את הבית. רצה לומר: אותם האנשים שאוכלים סעודת מלוח מלכה בחבורה ובריעות, אנשי סדם רעים, הם מטהרים את עצמם לה' מאוד, וחטאים לה' מאד.

יה תשרי תקע"א

רבי נחמן ב"ר שמחה בעל ליקוטי מהר"ן ראש שושלת ברעסלב

רבינו הרה"ק רבי נחמן מברעסלב בעל ליקוטי מהר"ן זי"ע נולד במעזוביטש א' ניסן בשנת תקל"ב לאביו הרה"ק ר' שמחה זי"ע בן הרה"ק נחמן מהורדנקה זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מזלקאווא זי"ע שהיה ממשפחה המיוחסת כשישה דורות להגה"ק רבינו יהודה ליווא בן בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי מטולטשין הנקרא דער דייטשעל זי"ע וזוגותו הרבנית הצדקת מרת אדל ע"ה בתו של הרה"ק מרן רבינו הבעש"ט זי"ע כשנכנס לבריתו של אברהם אבינו ע"ה קרא שם נחמן על שם זקנו הרה"ק מהאראדנקה זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים י"ח תשרי ב' לחול המועד סוכות בשנת תקע"א ומנוחתו כבוד בלאומן.

בנו היה היולד שלמה זלמן ע"ה שנפטר כבן שנה.

מסופר כשנסתלק רבינו היה גר הרה"ק ר' משה לבי מסווארן זי"ע בלאומן, וערך שולחנו לחסידיו, ואחד מחסידיו הר"ר פישל ע"ה ששמע שרבינו חולה ענוש, חמק וילא בלאומן העיץ והתגנב לביתו של רבינו לבקש מחילה, ורבינו הפנה אליו ראשו ואמר עליו שמוחל, ואז חזר אותו חסיד לבכו וסיפר לו זה: ואמר לו הרה"ק מסווארן: טוב עשית, וירזו הסעודה ויכרך ברהמ"ז והספיק להגיע ללויה, והספיד את רבינו ואמר בתוך ההספד: דמלאכיים ושרפים פחדו מרבינו. (אוסרי לגפן)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש חלקים נורא, בקי בנגלה ובנסתר, פירש מכל תענוגים, התגלגל בשלב, בלע מאכלו בלי לעיסה, חיבור חיבורים יקרים: ספר ליקוטי מהר"ן, ליקוטי הלכות על ד' חלקי שלחן ערוך על דעת הפרדס, ספר ליקוטי עלוה, ספר המדות שנדפס בד' פירושים, ספר מעשיות, ועוד שאר חיבורים.

הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות בעל מטה אפרים זי"ע העיד עליו לדאס גדול הוא בתורה ובחסידות, איש קדוש, מצין חידות, יודע תעלומות, חכמה וקושרן סודית, מפענח נעלמים, ומגלה רזין במקרא תלמוד ואגדות, אילנא רבבא ותקיפא וכו'.

מסופר שפעם צעת שיצב רבינו בשבת קודש בסעודה שלישית בדביקות נפלאה כדרכו, התחילו פניו להשתנות ולהסמיך ואילו סומקא ואחי חיוורא, כמו שנראה על פני האדם בשעה שמתבייש מאוד מאוד עד שהתכרבל ונשמט מרוב בושא מכסאו על הארץ ממש, וישאלוהו תלמידיו אח"כ על משמעות הדבר, ענה ואמר היות שהתבונן עמוקות בגדולת ה' הגדול והנורא, ושייה ה' לנגדו לפניו ממש, מזה תקפתו היראה והבושה, הפחד והאימה, מלפניו ית' עד כדי כך. (מאורות ירושלים)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדקת מרת שאשיא ע"ה בת הגה"ק ר' אפרים מזלכאווא זי"ע ובזו"ש נשא לבתו של הגה"ק ר' יחזקאל טראכטניבערג זי"ע

סיפר כשנסע רבינו פעם לארץ ישראל וירד מן הספינה ליבשה, לאחר שהלך כמה אמות אחר: אם לא הייתי מתבייש הייתי חוזר מיד, כי כעת כבר השגתי מה שלא הייתי יכול להשיג בכל הזמן שהייתי בחוץ לארץ. (שפע חיים)

פעם ביקר רבינו חולה מסוכן שהיה מוטל על ערש דוי שסבל הרבה שנים יסורים נוראים וכאבים עצומים בכל גופו, פניו היו נפוחות מכאבי השניים שסבל נורא. אמר לו רבינו: שכל היסורים הקשים והמרים שסבל זה כמה שנים, הכל יותר טוב מכויה אחת מגיהנם, כויה אחת שם גרוע בהרבה מזה. (שיחות מהר"ן)

מי שקשה לו למצוא זיווג יאמר בכוונה שירת הים. קידוש לבנה סגולה שימצא אדם את זיווגו, וסימן לדבר לבנה ר"ת בתולה נשאת ליום הרביעי. (ספר המדות אות חיתון)

סגולה למציאת חן

מי שצריך נשיאת חן בכלליות בחברה או בעסקים, או למי שמחפש שידוך, לכתוב על קלף: כסף וזהב חסד ואמת אלוף. (ספר המידות ערך חן)

סגולה לבנים

פעם אמר רבינו בדרך צחות: היום אמרתי שלשה דברים שלא כדברי העולם, העולם אומרם שספורי מעשיות מסוגל לשינה, ואני אמרתי שעל ידי ספורי מעשיות מעוררין בני אדם משינתם! העולם אומרם שספורי דברים אינם באים לידי הריון, פון זאגין ווערט מען ניט טראגין, ואני אמרתי שספורי דברים של הצדיק, שמעורר על ידי זה בני אדם משנתם, על ידי זה בא פקידת עקרות! העולם אומרם כי צדיק האמת המופלג במעלה אין צריך למעות הרבה כי למה לו מעות, ואני אמרתי שיש התבוננות כזה, שצריך לזה כל הון דעלמא. (חיי מהר"ן)

פעם אמר רבינו לענין מה שרצונו היה שיודפסו הספורי מעשיות (שחיבר רבינו) גם בלשון טייטש שאנו מדברים בו, ואמר אז: שיכול להיות בנקל, שאשה שהיא עקרה תקרא בהם איזה מעשה, ועל ידי זה תפקד לטובה ותזכה לבנים. (חיי מהר"ן בהוספת הרב מטשערהרין)

מי שעצוב ובעל לב שבור חייב להאמין ולדעת שהקב"ה הוא הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם (תהלים קמ"ז, ג'). (ליקוטי תפילות)

קודם ביאת המשיח יקשה ליהודי להחזיק באמונה פשוטה ב"ג עקרים כמו לטפס על קיר חלק. (שפע חיים)

כותב רבינו: דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות. ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, זה מעלה אותו באמת לכף זכות ויכול להשיבו בתשובה. (לקוטי מהר"ן)

כמו שיש התעוררות מאדם לחבירו... כמו כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מינה וביה, שמתעורר מתוך דברי עצמו. דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק: וי לי, ומתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו "היכן אני", ומי צועק כך. הלא וי לי — לי ממש. ומתחיל שנית לצעוק: וי לי — לי דייקא. ואף שבתחילה נדמה לו כאילו ג"כ אומר באמת כראוי, עס'כלזה אח"כ רואה ההפרש בין קודם לאחר כך. (לקוטי מהר"ן)

אם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן.

מרוח פיו של השקרן נעשה היצה"ר, וכשיבא משיח אז לא יהי שקר, ובשביל זה לא יהיה יצר הרע בעולם. (ספר המדות אות אמת)

כמה סגולות למצוא זיווג

י"ט תשרי תשס"ח

רבי ישכר דוב בעריש ב"ר שמואל צבי זי"ע מספינקא

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש הורוויץ בעל דברי ישכר האדמו"ר מספינקא בית שמואל זי"ע נולד ו' שבט תש"ח לאביו הרה"ק ר' שמואל צבי מספינקא בעל תפארת צבי זי"ע הנקרא בלשון חיבה רבי הערש'עלע מספינקא בן הרה"ק ר' אברהם אביש מקראלי זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל קדושת נפתלי זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת בתו של הגה"ק ר' ישכר בעריש וויינבערגער מווישווא זי"ע

שנת שירה (פרשת צלח) נכנס רבינו לצריתו של אברהם צבינו ע"ה, וסיפר שאזינו התצטא פעם שהיה לו רגש גדל פעם יחיד בחייו שהיה עושה המילה בעלמו

רבינו היה איש מלא חסד ומלא רגש, חוזק ועודד לב נשכרות, ורבים השיב מעוון, העמיד תלמידים הרבה ויחד תלמוד תורה לעדרים, ועמד כראש המוסדות הסידות ספינקא כמו אז לבנים. וכל חודש שראה שמיטהו אין לו מעות לשכר לימוד לא די שמח החוב רק שלח כסף.

היה מצחי תלמידי הרה"ק מן רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/ויואל משה מסאטמאר זי"ע וכשהגיע לפרקו שידכו רבו מסאטמאר להרבנית הדליקה מרת בלומא שרה ע"ב בתו של הרה"ק ר' אלעזר מייזליץ אב"ד אוהעל בעל דבר אלעזר זי"ע בן הרה"ק ר' דוד דוב בעל בני דוד הי"ד זי"ע, בן הרה"ק ר' מרדכי זאב מטארנא זי"ע מגזע הגה"ק רבי שבתאי ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע. ורבו בעל דברי יואל היה המסדר קידושין.

היה רבינו מוהל מומחה, שלמד מוהלות אצל דודו מווייטצען זי"ע, וסיפר הרבה אנשים שעשו בריתו ואמרו שהגיע להשמחה כל הסעודה בלי לבקש ממנו. וכמו כן שימוש קיבל מהרה"ק אב"ד שארמאש זי"ע

בכ"ט תמוז שנת תשס"ו נפטרה זוגתו ע"ה על ידי אסון.

שאל שבוע לפני הסתלקות איזה ניגון ינגנו בשעת יציאת נשמה אז אמר שהוא רוצה המעליצ ניגון משום שיש לו קשר גדול עם זקינו ממעליץ וגם הדפיס את הספרים ונסתלק לגניז ממומים בשעת הניגון זה. י"ט תשרי ג' דחול המועד סוכות שנת תשס"ח

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה ועושה עדיף, אלא הטעם משום דמגרי היצר הרע בעצמו, וכמו שכתבו התוס' (עבודה זרה ג. ד"ה גדול) ולכן אמרו דגדול המצווה ועושה. ובה מיושב שפיר דברי המדרש, דלכאורה קשה למה הקדימו ישראל עשייה לשמיעה, הרי בזה יקיימו המצוות רק כמי שאינו מצווה ועושה, אלא כיון שבאמרם כן נעקר היצר הרע מלבם, א"כ שוב לא מגרי יצרם הרע בעצמו ולכן המצווה ואינו עושה עדיף. היוצא מכל הנ"ל, דהמזכה את הרבים שמובטח לו ששוב לא יחטא, הרי שאצלו שפיר אמרינן גדול אינו מצווה ועושה ממי שמצווה ועושה, כי הרי אינו מגרי יצרו הרע כנ"ל מדברי התוס'. ולפ"ז מיושב שפיר הדקדוקים. דמה שכתוב ושמרת את המצוה וגו' היום לעשותם, קאי על היחיד העובד את ה' בינו לבין קונו, ואינו מזכה את הבריות לקרבם לעבודת השל"ת, ועליו שפיר אמרו היום לעשותם, ולא היום לקבל שכרם, כי הרי עדיין לא גמר עבודתו בעולם הזה, וכנ"ל. אבל פסוקי לשון רבים, ולהכי שפיר מקבלים שכרם בעולם הזה, כיון דאינם מגרים היצר הרע ומובטח להם שלא יחטאו עוד, ולכן שפיר ושמר ה' אלקיך לך את הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך, ואהבך וברכך והרבך וגו', ויקבלו שכרם בעולם הזה, והבן. (דברי ישכר)

מתורתו של רבינו

ואהבך וברכך והרבך וגו'. והקשה החיד"א (פני דוד בפרשתו) דהרי פרשה הקודמת מסיימת בפסוק, היום לעשותם (שם, יא), ופירש רש"י (ד"ה היום) ולמחר לעולם הבא לטול שכרם. דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:), וא"כ איך יאמר אח"כ והיה עקב תשמעון וגו', שיקבל שכרו בעולם הזה, וקשיא סיפא ארישא. עוד יש לדקדק, דלעיל אמר בלשון יחיד, ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם. ובפרשתן אמר בלשון רבים, ושמרתם ועשיתם אותם וגו', וצ"ע החילוק בזה. וי"ל בהקדם מה שאיתא בסה"ק ישמח משה (פנחס ד"ה פנחס את ב) לבאר מאמרם ז"ל (במדבר רבה כא, א) פנחס בן אלעזר וגו' (במדבר כה יא) אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. דהנה בשעה שזמרי בן סלוא עשה נבלה כזו בפרסום גדול, הרי הוליד ריח רע גדול במחנה העברים, והיו בורחים כל כוחות הקדושה אלולי שבא פנחס ומסר נפשו וקידש שם שמים ברבים וקינא קנאת ה' צבאות, והוליד ריח טוב גדול והעביר הסרחון, כמו שמעשנין הבית בריח טוב להעביר ריח רע, ועל ידי זה ברחו כל כוחות הטומאה, וכוחות הקדושה נשארו וביתר שאת וביתר עוז, ועל כן נשאר השדאש שכירתו ונקרא אלקי ישראל. כי הנה מה שאמרו שר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא מפני שעדיין לא שלים עבודתו בעולם הזה, כי הרי אמרו ז"ל (אבות ב, ד) אל תאמין בעצמך עד יום מותך, ושכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (קידושין מה:). אבל פנחס שזיכה את הרבים, וכל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו (אבות ה, יח), וכיון שמובטח הוא שלא יחטא עוד, א"כ בדין הוא שיטול שכרו. עוד פירש שם (יתרו קסו: ד"ה עוד ביאור) לבאר מאמרם ז"ל (פסיקתא רבתי מא) בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, נעקר יצר הרע מלבם. דהנה אמרו ז"ל (קידושין לט) גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. דהנה הסביר נותנת ההיפך דאינו

יט תשרי תקע"ד

רבי יעקב יצחק ב"ר אשר זי"ע הנקרא דער יוד הקדוש

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק ראבינאוויטש ראש שושלת פרשיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע נולד בעיר פולין בשנת תקכ"ו לאביו הגה"ק ר' אשר מגיד משרים ואב"ד פשעדבורז זי"ע בן הגה"ק ר' אלחנן אב"ד גרינצא זי"ע ולמעלה בקודש ממשפחת רבנים מפוארת אשר יחוסם מגיע עד להגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחיו של הגה"ק ר' דוד הלוי בעל טורי זהב אב"ד לבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע

נכתב לגנזי מזומים היום י"ט תשרי ג' לחול המעוד סוכות שנת תקע"ד ומנחתו כבוד בפשיסחא ותלמידיו הרה"ק ר' שמחה בונם בונהארד בעל קול שמחה מפרשיסחא זי"ע מילא מקומו בפשיסחא זי"ע

וכפי שחסידי רבינו שמו עיניהם על הרה"ק רבי בונם, אך הוא לא קרבו, שלא ראה להיות רבי עד שהלכו חסידי רבינו, על קברו רבינו לקובל על תלמידו שלא ראה להקהיל עדה, ורבינו בא אליו בחלוס וכעס עליו ויטו לקבל תלמידיו וחסידי, ומאז ולהלאה שמע לקול רבו הק.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' ירחמיאל מפשיסחא זי"ע, והרה"ק ר' יואשע אשר מזליחוב ופאריסוב זי"ע, והרה"ק ר' נחמיה יחיאל מבזיחוב זי"ע, וחתניו הקדושים הרה"ק ר' משה בידקמאן מלעבוב בעל תפארת משה זי"ע והרה"ק ר' שמואל רפאל'ס מלובלין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו על כל ישראל אמן

רבינו עוד נער בצעירותו היה למדן ומפורסם לעלוי נפלא וחריף עצום מפרק הרים ומספר סלעים בשכלו החד. היה מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הרוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע לפי אחת המסורות כונה "היהודי" מאוס של תלמידי החוזה לא ראו לקרוא בשמו הפרטי, הזהה לשמו של רבם, ולכן בחרו בכינוי זה. והרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע אמר שנקרא בשם היהודי, שנתעלה בכל יום כמו מאינו יהודי להיות יהודי. (שפת אמת) ויש אומרים לכן נקרא שמו כפי כל היהודי הקדוש שכל פעם שחידש תורה מעטנותו לא ראה לומר דבר שהוא חייש, אמר תמיד שמעתי מיהודי אחד שחידש ואמר. ויודעי חן אמרו עליו שנסמתו מנילון מרדכי היהודי, לכן היה נקרא כן. (מלילי אש) למד בישיבת הגה"ק ר' ארי לייב האלפרין בעל חי' מהר"א אב"ד פשעדבארז ואפטא זי"ע וגם דבק עצמו במילי דחסידותא הרה"ק ר' משה לייב ערבליך מסאסוב זי"ע והרה"ק ר' אברהם יואשע העשיל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע.

כמו כן הסתופף רבינו הרבה בכל הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע, והמגיד הקדוש היה קוראו "דער הייליגער יוד. פעם אחת שאל: המגיד הק: הייליגער יוד, למה ביום טוב שני של גלויות מאיר אור יותר גדול מביום טוב ראשון? והשיב לו רבינו: אז מ'לעקריגט זיך און מ'בעט זיך איבער, איז די אהבה גרעסער. פירוש: כי יום טוב שני הרי אנו עושים מפני שגלינו מ'מאק'נו ו'נתרחקנו מעל א'קמתנו, לכן מאיר בו אור גדול יותר, כי אהבה הבאה מתוך פירוד והתרחקות, גדולה ביותר. (עבודת עבודה שיחות קודש)

ורבינו הולך וגדול עד כי גדל מאדו, ונעשה גאון מובהק שר התורה, קדוש וגורא, בעל רוח הקודש, בקי בנסתר ובנגלה, עד שכל לדיקי דורו רעדו וחרדו לשמו ולזכרו, שמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, והרביץ תורה וקדושה בישראל, ומכל העולם נאספו אליו עדרים עדרים ללמוד ממנו תורה ועבודה, ובין תלמידיו הגדולים המה הרה"ק ר' שמחה בונם בונהארד בעל קול שמחה מפרשיסחא זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מארגענשטערן ראש שושלת קאלק, הנקרא השקר מקאלק זי"ע, הרה"ק ר' שלמה יהודה לייב ראש שושלת לענטשנא זי"ע, הרה"ק ר' לייביש משידלאווא זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יצחק קאליש מוורקא זי"ע, הרה"ק הסבא קדישא רבי ישכר בער מראדיץ זי"ע, הרה"ק ר' יעקב אריה גוטמן הזקן מראדיצמין בעל ביכורי אבי"ב זי"ע, הרה"ק חנוך העניך לוי הכהן מאלכסנדר בעל מחבר ספר חשבה לטובה זי"ע, הרה"ק ר' מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע, ובניו הקדושים זי"ע, ועוד רבים וטובים נאספו אליו, ולמדו ממנו תורה וקדושה, ובמקום גדולתו היה ענותנותו.

החלק של רבינו יוד הקדוש מפשיסחא זי"ע

פרשיסחא

בית המדרש בבית ומהויץ בפרשיסחא שהתפלל בו רבינו זי"ע

הרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע אמר שלספר רבינו זי"ע הוא סגולה גדולה ליראת שמים. (שפת אמת)

רפואה לשיניים

פעם אחת בא לרבינו איש אחד שהיה לו כאב שיניים רח"ל, והזכיר את עצמו לפניו. הבטיח לו רבינו שיתרפא, כי יהיה בזכרונו ביקום פורקן. והיה לפלא דבריו הקדושים, ופירש, כי ב'יתן ארְכָא לְשִׁינְהוּן הוא מכין "ארכא" הוא רפואה, "לשניהון" פירוש לחולי השיניים. (תורות היהודי הקדוש)

בענין הסגולות

וְעַתָּה אִם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרֹתֶם אֶת בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לֹא אֶרְצֶה (פרשת יתרו י"ט ז') הענין סגולה שהוא דבר שאין בו תפיסה מצד השכל, והטעם למה הוא מועיל? רק כן הוא בדרך סגולה, כן היה הבטחת ה' אצלינו, שנהיה דבוקים בו יתברך שמו גם בלי שום שכל וטעם מצדינו. (נפלאות היהודי)

סגולה ליראת שמים

יט תשרי תקנ"ח

הגר"א מווילנא רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליהו הנקרא הגר"א מווילנא זי"ע נולד ט"ו ניסן בשנת ת"ף לאביו הגה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע שהיה חתן הגה"ק ר' פתחיה זי"ע בן הגה"ק ר' משה רבקה בעל באר הגולה זי"ע

תפילין וכלי תורה, צפה אחד העידו עליו גדולי דורו שהוא רבן של כל בני הגולה, בזמנו וכל רז לא אניס ליה, וכבר כתב בעליות אליהו: שצדוק ימיו למד כל ש"ס ופוסקים וכל חכמות מחומש, והגה"ק בעל מהר"ל מפלאק זי"ע בשו"ת משיבת נפש, כתב כי מימות הקדמונים לא קם כהגר"א, להיות כל התורה כולה נגלה ונסתר כשולחן ערוך לפניו.

בספרא דלניעותא כתב הגה"ק ר' שאול קלינעלענבויען בעל מגן שאול זי"ע בהסכמה: הגר"א היה מחזיו ולמטה איש, ומחזיה ולמעלה חלקים. ותלמידו המובהק הגה"ק ר' חיים מוולאזין זי"ע כתב: ליגיעת רבינו הגדול הגר"א לא זכיתי. כי לא יושג ולא יסוער ולא יאומן גדלות רבינו הגדול.

לסוף ימיו ראה ליסע לארץ ישראל, אבל חזר מאמצע הדרך, ואמר כי מן השמים הורוה שלא ליסע.

תלמידיו היו לאלפים, כולם גדולי הדור, ומהם הגה"ק ר' חיים מוולאזין זי"ע ואחיו הגה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע הגה"ק ר' סעדיה מפפת זי"ע הגה"ק ר' יהושע לייטלין משקאלאב בעל עמודי גולה על הסמ"ק זי"ע הגה"ק ר' מאיר מווילנא זי"ע הגה"ק ר' ישראל משקאלאב בעל תקלין חדתין זי"ע הגה"ק ר' בנימין ריבלין אב"ד ווילנא זי"ע הגה"ק ר' הירש חסיד מסימיאטיץ בעל מרגליות התורה זי"ע הגה"ק ר' מנחם מענדל משקלוב בעל מים אדירים זי"ע הגה"ק ר' אברהם דלנציג בעל חיי אדם זי"ע שנעשה גם מחותנו, (אחר שבנו הגה"ק ר' יצחק זי"ע נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה לייב קרעמר זי"ע בנו של הגר"א זי"ע) וגם בנו הגה"ק ר' אברהם זי"ע וחתנו הגה"ק ר' משה מפינסק זי"ע וד' אחיו של הגר"א, הם הגה"ק ר' ישכר דובער בעל אור דבש זי"ע ואחיו הגה"ק ר' אברהם חסיד בעל מעלות התורה זי"ע ואחיו הגה"ק ר' מאיר זי"ע והגה"ק ר' משה זי"ע כולם היו מתלמידיו, בשנת תקנ"ח נחלה רבינו וכשהרגיש שקרוב עתו אחז בליציותיו ובכה חבל להניח עולם זו, שכמעט פרוטות יכול לקנות ליציה, מצוה גדולה ששקולה כנגד כל המצוות, ובעולם הנשמות אי אפשר לעשות כבר מצוה, וביום ג' דחוח"מ סוכות י"ט לחדש תשרי נסתלק לגנוי מרומים.

רבינו היה הארון בה"א הידיעה גאון הגאונים בנגלה ובנסתר, למד ולימד יומם ולילה, והיה דקי בכל מיני חכמות. לא יסן רק צ' שעות במעת לעת, ופרנסתו היה דחוק וצדער גדול. כבן ז' כבר דרש בבית הכנסת הגדולה בווילנא, כשהיה בן ח' למד אלל הגה"ק ר' משה מרגליות בעל פני משה זי"ע, כשהיה בן ט' ידע כל תנ"ך וש"ס בעל פה, לבן ט"ז ידע הד' טורים וד' חלקי שלחן ערוך וכל הראשונים, והתבודד עממו מבני אדם ולמד בהתמדה רבה, ונפתחו לו כל מעיני החכמה ומשנתו היתה ערוכה לו כספר פתוח, כבן כ' קיבל על עצמו גלות עד בן כבן כ"ה, ואז חזר לוויילנא.

וראו כל עמי הארץ כי גם ה' נקרא עליו ויראו ממך (כי תבא כ"ח י') מה פירושה של ברכה זו? אומרת על כך הגמרא (מסכת ברכות ו') תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש. מסופר שצאחד הימים, כאשר רבינו היה שרוי בעירומה של הגלות שערך, התנפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע לעקות נוראות ומיהר ללאת מחדרו, לכבר את פשרו. כשראו השודדים את התפילין, תיקפו ומיד הגיחו לבעל הבית ובחרו בבהלה מרוב פחד. לאחר שנגע, שאל בעל הבית את רבינו: מה הוא הדבר שעשית? איך גרמת להם שיבחרו מרוב פחד? האכסנאי הוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?". אמר לו הארון: "הרי זה מפורש בכתוב זרואו כל עמי הארץ כי גם ה' נקרא עליו ויראו ממך" ... עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריה אותם? השיב לו רבינו: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: אלו תפילין שעל הראש, אלא: אלו תפילין שבראש. הם לא התירו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי, תפילין שבראש כריכים להיות כמו שאומרים בלשם יחוד שלפני האחת תפילין: "ועל הראש נגד המה, שהנשמה שבמחיה עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמחיה כולו משועבד לעבודתו יתברך – עמי הארץ רואים זאת ומתיראים.

חיבור ספרים יקרים על כל מקצועות התורה, ביאורו הגר"א על כל ד' חלקי שו"ע, אדרת אליהו על התורה, וביאורים על תנ"ך תחת שמות שונים, ברכ השחר על שמות נרדפים, אורת הארץ ותבנית הבית על גבולת ארץ ישראל ותבנית בית המקדש, שנות אליהו על משניות סדר זרעים ומועד, אליהו רבה על סדר טהרות, ביאורים והגהות על מסכתות הטנות וספרא ומכילתא ותוספתא, ביאור והגהות על כל התלמוד בבלי וירושלמי, על סדר עולם רבא וזוטא, ביאור אגדות על חכמת הקבלה, ועל ספר היצירה, ועל זרה"ק, על תיקוני הזוהר, ספר מעשה תורה על מאמרי חכמינו ז"ל, ועוד הרבה חיבורים על כל המקצועות, ולספריו אין קץ, וכשהיה בן ל"ה בשנת תקט"ו כבר היה מפורסם לגאון אמיתי וחסיד וקדוש, והשבוהו כיחיד בדורו שאפילו גדולי ישראל שזמנו פנו אליו בכל ספיקותיהם, ואף הגה"ק ר' יונתן אייבשיץ בעל הפלתי זי"ע פנה אליו במשפטו עם הגה"ק ר' יעקב עמדין זי"ע, והגר"א כתב לו ביום ה' סיון תקט"ו לזכותו.

היה נחבא אל הכלים ולא ראה בשום אופן לקבל על עצמו רבנות, והיה למד כל כך בהתמדה עד שכל מכייו תמחו עליו איך אפשר לעשות הדבר כל כך בחשקות, ולא דיבר עם בני אדם בלתי בלימוד, ולא שח מעולם שיחה בטילה. ולא הלך ד' אמות בלא

מתורתו של רבינו

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלקיכם. (פרשת קדושים ו"ט ג') במדרש: מכאן לאמירה לעכו"ם שבות (שאינן לבקש מגוי שיעשה עבורו מלאכה) וצריך להבין כיצד לומדים מכאן איסור אמירה לעכו"ם. ויש לבאר, הדנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור, כמו שאמרו חז"ל: בעשרה מאמרות נברא העולם (מסכת אבות ה' א') אם כן גם שביתתו היה שביתה מדיבור. והנה כאן נאמר "שבתות" פירוש השביתה שלי, מכאן לומדים שהשביתה צריכה להיות מדיבור ולא לומר לעכו"ם.

כ תשרי תרצ"ה

רבי אלימלך ב"ר אלעזר זי"ע האדמו"ר מדעעש שינאווא

רבינו הרה"ק רבי אלימלך בינדיגער משינאווע זי"ע נולד בערך בשנת תר"ך לאביו הרה"ק ר' אלעזר זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זאנוויל מברדיוב זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך אברהם מהאנאשאוויץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת חיה שרה ע"ה בת הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

רבינו היה לדיק מפורסם טמיר ונעלם בזינא קדישא חסידא ופרישא אוהב ישראל וספל ברכ, ואמרו עליו שהיה משמח חלקים ואנשים בתפלתו שהיתה בנעימה קדושה, רבים מישראל נהרו אליו לשמוע לקח מפיו קדשו.

כשהגיע לפרקו נשא לבת ודודו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' משה האלבערשטאם משינאווא זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע.

כשעבר חותנו ללאנו בשנת תרס"ו מילא רבינו את מקומו ברבנות בשינאווא, ואדמו"ר בדעעש

נסתלק לגנוזי מרומים ד' דחול המועד סוכות בעיר ווארסעוועלי בשנת תרל"ה

על מצבתו חריז: ליון הרב הצדיק המפורסם טמיר ונעלם בזינא קדיש א חסידא א אוהב ישראל וספל ברכ ה"ה אדמו"ר רבי אלימלך זלכה"ה האב"ד דק"ק שינאווא בן ה"ה המפורסם רבי אלעזר זי"ע ונכד הגה"ק מלאנו ומשינאווא זאוקלה"ה נתבקש בישיבה של מעלה ד' דחווה"ס תרל"ה לפ"ק תנל"ה

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים אלעזר אב"ד שינאווא זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן ז"ל

כ תשרי תקנ"א [א]

רבי יעקב יוסף זיע"א מאוסטראה בן הרה"ק רבי יהודה לייב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זיע"א נולד בשנת תצ"ח לאביו הרה"ק רבי יהודה לייב זיע"א מגיד מישרים דק"ק אוסטראה בן הגה"צ רבי משה זיע"א

דינקות זכה להסתופף בכל מרן בעל אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א, אשר השאיר עליו רושם כביר למשך כל ימי חייו, רושם כל ימחה.

בהגיע לפרקו נשא את זו' החשובה הרבנית הדקנית, שהיתה מפורסמת ובעלת מדריגה, ומסופר עליה שפעם אחת בעת טאטוא הבית לכבוד שצ"ק, נעלמה באמצע ונענתה קדושה עם המלאכים.

רבינו ישכר ליד אביו צעיר אוסטראה, אמנם מחמת שרבו המתנגדים נגדו הוכרח לברוח משם ושהה משך תקופה ארוכה בבית רבו מרן המגיד הק' ממעזריטש זיע"א, כאשר התעלה שם במעלות רמות ונשגבות.

דימיו האחרונים לימי חייו של אביו של רבינו הרה"ק רבי יהודה לייב ראו שהועיד את בנו שימלא את מקומו, כאשר בחודש ניסן האחרונה לימי חייו של אביו בשנת תקי"ט ביקש הרה"ק מבנו רבינו ישא שיקח את חייטית לבית הרחיים, וכאשר העמים רבינו את השק על שכמו וילך מישרים לבית הטחינה נענה אביו ואמר ער קען שוין זיון מיון ממלא מקום, ואכן עם פטירת אביו ביום כ"ה תשרי תק"כ, איה המגיד הק' ממעזריטש על ראשי הקהלה באוסטראה למנות את רבינו למלא מקום אביו על אף גילו הצעיר, ומעשה שהיה כך היה שאחר פטירת הרה"ק הגיע הרה"ק ממעזריטש לאוסטראה, וראשי הקהלה הכינו לכבודו סעודה גדולה, המגיד הק' אשר נהג בסיגופין כמעט לא נגע בהמלאכים, אמנם רבינו שהי' לרבו בקודש להרבות באכילה (כעבודת רבי יוחנן כהן גדול) כל מה שנתנו לו הוסיף עוד לאכול, כאשר המגיד הק' מביט בכל העת על עבודתו בקודש, כאשר גמרו הסעודה מסרו ראשי הקהלה כחב התמנות לרבנות אוסטראה ליד המגיד הק' החל המגיד לעיין בה ולפתע פנה אל הגבאים וראשי הקהלה הלא יש לכם כאן ממלא מקום, ומדוע כחבסת את שמי כחב התמנות, ענו ראשי הקהלה הלא גם אתם ראיסת את אכילתו וכי לאחר אכילה כזו נמנהו לרב, השיב להם המגיד דזה"ל: לו מותר לאכול והוא יכול לאכול ויודע איך לאכול, כאשר שמעו ראשי הקהלה את דברי המגיד אייתו לדבריו ואכן קיבלוהו בני העיר עליהם לרב ומגיד, ורבינו הנהיג את העיר בכל התוקף מתחלה ועד סוף.

נוהג היה רבינו לעמוד ביום השוק בחוככי השוק ולקבץ מעות ללרכי לדיקה שגזמנו לפניו, פעם אחת ביום השוק עמד גם רבינו במשך כל היום כולו וכמעט שלא עלה בידו ללסוף סכום הגון כמנהגו ועגמה נפשו מאוד, לפנות ערב בטרם הלכו משם, פגע ביהודי אחד איש פשוט מאוד וביקש ממנו רבינו לדיקה, שאל האיש את רבינו כמה כסף זקוק מה, אמר רבינו שצאתו היום עדיין לא אסף כמעט כלום ועל כן זקוק לסכום גדול, תיכף האיצ האיש את הסכום כולו ונתן לו, נתמלא רבינו בשמחה רבה, ובידך את היהודי הזה ואמר בלשון קדשו: הדיים הללו שהושיטו לי את המעות ללדיקה, לא יוכלו מעתה לעבור עבירה חלילה, וכן העינים וכן הרגלים, וכך מנה ופירט את כל אברי הגוף על שהיה להם חלק במאורו זה, שלא יוכלו עוד מעתה ועד עולם לעבור עבירה ח"ו, ואכן כן היה שכל פעם שעמד האיש בפני נסיון לעבור עבירה ח"ו התחילו אבריו לכאוב לו, ולא יכול לעבור אותה עבירה.

על מעשה זה ביאר הרה"ק רבי ישכר דוב מצעלזא זיע"א, אמאי לא ברכו שלא יעלה על מחשבתו ולבדו שום תאוה, אלא מכאן שרבינו ברוב קדושתו לא העלה על דעתו כלל שיתכן הדבר אלא איש יהודי שיתאוה לדבר עבירה ח"ו כלל.

רבינו התבטא פעם ואמר על תפלה באיחור יש לי הרבה ראיות להיתר, אך שורש נשמתו הוא מתפלה באשמורת, אולם על תוספת שבת, אין לי שום ראיות, אך מהראוי

להוסיף בזה מה שאפשר ביותר, וסיים ללעולם היה כל ימות החול לריכה להיות שצ"ק, רק שהספ"א חטפה את ימי השבוע, על כן לריכים לראות להוציא ממנה מה שיותר ככל האפשר, והוא על ידי שיעשו תוספות גדולה לשבת.

בתחילת שנותיו התגוררו גם רבינו וגם ריעו הרה"ק רבי פינחס מקארין צעיר אוסטראה, בהגיע יום הפורים ישכר רבינו שהיה עני מדוכא בבית ריקם מכל, ולא היה לו כלום לסעודת הפורים, והנה נכנס איש אחד לביתו וביקש ממנו לאכול אכלו סעודת היום, אמר לו רבינו בשמחה הייתי מקבל אותכם, אבל אין לי מה לתת לכם כי גם לי לעצמי אין כלום, אמר לו האיש לא אריך כלום כי יש לי כל, רק מקום מושב אני רוצה, וישב שם האיש לאכול סעודת פורים וגם נתן לרבינו ולכל בני ביתו, וזוה נתחזק מוחו הקדוש והגיע לעצמו ונתגדל השמחה צנייהם, ומתוך שמחה רץ האורח בתוך הבית ועשה עם ידו תנועה ואמר הו הא הו הא, ובכל פעם היה הבית מתמלא שמחה, וכל מי שעבר ברחוב ליכך להרה"ק מקארין נכנס לרבינו ונשא שם, עד שכל אנשי הרה"ק מקארין נשארו אצל רבינו, מתוך רוב השמחה ששרתה שם. הרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א ספיפר מעשה זה, אמר שהאיש הזה היה מרדכי הדליק שהוא בעל השמחה של פורים, ובא לשמח את הדליק שרצה לשמוח בשמחתו.

פעם אחת התוועדו יחדיו הגהו תרי לדיקים, רבינו וריעו הרה"ק רבי פינחס מקארין זיע"א, ודברו צנייהם מהו חומר האיסור בדורס שהכי נפרץ וע"ז יש להתחזק ביותר, רבינו אמר שחומר הדבר הוא מה שפרץ הענין מה שמדברים בעת התפלה, והרה"ק מקארין אמר שחומר הענין הוא חוסר הכניעות שהיתה אז אצל הנשים, נמנו וגמרו לפתוח חומש ולבדוק שם עם מי הדלק, ונפתח להם החומש צפ' וישלח בהפסוק 'הכזונה יעשה את אחותו (בראשית לד, לא), הראה הרה"ק מקארין שהוא לודק, אמר לו רבינו הבה נראה מה כותב על זה התרגום יב"ע, וראו שם וז"ל: 'לא יאזי למהוי מתאמר בכנישתיהו דישאל ערלאין סאיבו לברתה דיעקב', וראו שהלדק עם שניהם, ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

אשה אחת שכבר חלפו כמה שנים מנישואיה ועדיין לא נפקדה בז"ק פנתה אל הרה"ק רבי פינחס מקארין שיברכה בישועה וכך הפלירה בו במפגיע כמה וכמה פעמים, עד שקפאה עליה רוגזו של אותו לדיק ואמר לה אני מבטיח לה שלא יהיו לך בנים, בפחי נפש עזבה אותו האשה, ובמר לה פנתה לרבינו וסיפרה לו מה שאמר לה הרה"ק מקארין זיע"א, אמר לה רבינו ואני מבטיח לך שתלדי בן זכר בקרוב, מדברי רבינו לא נפל דבר ארצה ולשנה נפקדה בז"ק, כליל הוואך נאכט התעלפה האשה והתי לדיקה גדולה אמנם תיכף עזר השי"ת והיא התעוררה מעלפונה וביקשה תיכף להניק את בנה, כאשר נרגע המלכ שאלוהו מה עבר עליה, ענתה האשה ואמרה, שבעל פונה הגיעה לבית דין של מעלה והתחילו לדון את דינה, פתאום בא לשם הרה"ק מקארין ואמר, אני אמרתי שלא יתנו לה בן, לכן היא תשאר כאן, ונביא גם את הילד לכאן, דבריו נתקבלו וכתבו פסק דין, והניחו את הכתב על השלחן, לפתע הגיע יהודי זקן חבוש בספאדיק, כשספר תחת זרועו, ושאל אותי למעשי במקום זה, וסיפרתי לו מה אירע, והראתי לו את פסק הדין המונח על השלחן, נטל הזקן את הפסק, וקרע אותו ואמר ברוגזה, איך עורכים פסק דין ללא ידיעתי, ותוך כדי דיבור פנה אלי וצעק, הלא מוטל עליך להניק את הילד מה את עושה כאן, וברגע הזה התעוררתי וצעקתי לכם שתתנו לי את הילד להניק.

חיבה מיוחדת נודעת לרבינו למאזן סוכה כאשר ממנה לא ינא במשך כל ימי החג, ומסופר כי מעולם לא נראו צובים או שאר שקלים בסוכת רבינו אף כשהכתה החמה,

מתורתו של רבינו

ויצא אתו החוצה ויאמר תבט נא השמימה וספר הוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו מה יהיה זרעך. והאמן בה' ויחשבה לו צדקה. (פרשת לך לך ט"ו ה"ו) אברהם אבינו ע"ה בתחילה קיים דע את אלקי אביך על ידי איצטנינות, ואמר לו הקב"ה צא מאצטנינות שלך והיה חשש שמא יפול מאמותו בה, כי כל האמנה בה' בא לו על ידי חקירתו באיצטניניות, ולזאת אמר והאמן בה' כי לא נפל מן האמונה ויחשבה לו צדקה, היינו כי אמונתו זה סדר זרעים, וכתוב: (הושע י' ב') וזרו לכם לצדקה. (שמועות טובות)

כל חותמי ברכות שהיו במקדש, היו אומרים מן העולם. משקללו מינין, ואמרו, אין עולם אלא אחד, התקינו שיהו אומרים, מן העולם ועד העולם. (מסכת ברכות פרק ט' משנה ה') לא שהמינים כיחשו בעולם הבא, רק שהיה אומרים שאין שייכות לשני עולמות יחד, ואין מי שמייעג את עצמו העולם הזה ירוח בעולם הבא עבור זה, ולכן תקנו לומר מן העולם ועד העולם, רבה לומר: מן העולם הזה מגיעין עד עולם הבא. (שמועות טובות)

רבינו נסתלק והחזיר נשמתו הטהורה ליוצרו ביום ו' דחג הסוכות אישפוזא דיוסף דליקא, כ' תשרי שנת תקנ"א ומנוחתו כבוד בעיר אוסטראה.

בהלווייתו של רבינו התרחש מאורע אשר הרעיש את כל העיר בלוחותיה, במרכז העיר עמדה בית תיפלה אשר כל אימת שעברה לוויה של אדם מישראל נהגו לכללל בפעמוניהם בקול מחריש אזניים, דבר שהיווה בזיון המת וליער את המלווים, בהלוויית רבינו המשיכו הם במנהגם הרע, כאשר לפתע פתאום התיישב רבינו על מיטתו וזכה להביא לו ספר מסויים, ועיין בו לרגע אחד, כאשר תיכף חזר לשכב במטתו, לפתע נשמע קול נפץ אדיר ובית התיפלה קרס על יושביו ונתהווה במקום חור עמוק מלאה דערימת שברי לבנים, ועוד שנים רבות הראו תושבי העיר על החור ההוא, ששם הי' מקום הבית התיפלה.

זרעו אחריו בניו: הרה"ק רבי אליקים געל זיע"א, הרה"ק רבי פינחס זיע"א.

מדברי תורתו: ספר רב ייבי עה"ת ותהלים, מורא מקדש על חומר ענין הדיבור בבית הכנסת בשעת התפלה וקריאת התורה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כאשר שמע מזאת ידידו הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א הטריח את עצמו לילך לסוכת רבינו לחזות בפלא, כך ישב עם הרה"ק לערך ב' שעות עד שלפתע נראה זבוב קטן הולך ויורד ממרומי הסכך, נפנה הרה"ק לרבינו בהבעת תמיהה על פניו, נענה רבינו ואמר בחיך של פיוס ראה נא איך שמלככי מרום מטריחים עצמם להביא זבוב במיוחד לכבודכם כדי שלא יגרם לכם עוגמת נפש.

לרבינו לא היה הרבה חסידים בכמות, אבל באיכות היו לו חסידים מיוחדים במינם בעלי דעת ובעלי מח, אחד המיוחדים שבניהם היה הגאון החסיד ר' אלחנן קאסטאנטינער ז"ל, הוא היה נחשב במדינת אוקריינא לאחד מן הפוסקים הגדולים והמיוחדים, עליו מסופר שפעם אחת אחר ששהה כמה שבועות אצל רבינו כמו שהיה נהוג אצל חסידים, פעם אחת נכנס במחשבתו הרהור שהגם שיושב גם אצל רבינו על התורה ועל העבודה, מ"מ ביושבו בביתו עם ספריו בלי שום טירדות וטלטול הדרך אולי היה יכול לעסוק יותר בתורה ותפלה, האם כדאי כל הביטול תורה ותפלה הזאת עבור שהותו בלל הקודש, תוך כדי מחשבתו נפתחה דלתו של רבינו והגבאי מוסר לו שרבינו קורא לו בקו"פ, חיש מהר הזדרז ר' אלחנן ליכנס אל הקודש ורבינו פו"א: מסתמא אתה זוכר את ההלכה המפורשת בשו"ע (יו"ד סי' נ"ז סעיף ה') אם נכנס חיה דורסת לתוך לול של תרנגולים, הרי הוא מטריף הכל מחשך שמה דרם, בכ"ז אם החיה הוא מן בני תרבות שנתגדל בין בני אדם, אזי אין לחוש לדריסה ואין הוא מטריף אותם, המשיך רבינו ואמר, כך הוא גם אצל בני אדם, כי הנה אדם פרא אדם יולד בלי שום תרבות, והוא ממש כמו חיה דורסת, אך אם נעשה בני תרבות שנתגדל במקום שצריך להתגדל, ודבוק במקום שצריך להיות דבוק אז נעשה בני תרבות ויולא מכלל חיה דורסת ע"כ אמר לו רבינו ושאחר אותו לדרך, ביציאתו הבין ר' אלחנן שרבינו ענה לו תשובה על מחשבתו, כי עדיף להיות בלל הדקיה ולהתגדל שמה כדי ללכת מהמידות המגונות וקרעות שהאדם נולד בהם, וליעשות בני תרבות.

פעם באמצע השנה"ט פשטה נהרה על פני רבינו, אחר כמה דקות הסביר פשר הדבר באמרו, שזה ימים לא כביר נפטר איש אחד מתמיד גדול שהי' יושב ולומד כל היום בהתמדה גדולה בלי הפסק ממש, רק בכל יום היה לו שעה אחת שהיה הולך לקבץ נדבות בשביל עניים, אמנם שעה זו הייתה בעיניו ממש כגזילה כי ראה ללמוד גם בשעה ההוא, אמנם עכשיו לקחוהו בבית דין של מעלה, ושקלו מלוחותיו ועוונותיו, והיה עומד צר מאוד שלא הספיק כח תורתו להילולו, ורק כאשר הטיילו על כף המאזניים השעה שהלך בכל יום ללדקה מלוא זה הכריעה את הכף לזכות, והפכה הכל לטובה.

פעם פרצה שריפה בעיר אוסטראה מספר שנים אחר פטירת רבינו, ופרצה בעלה גדולה ורבים באו לכבות את הדליקה, פתאום הגיע מושל העיר ופקד שיביאו אליו הרב דמתא, כאשר בא אליו הרב, שאלו המושל אתה הוא הרב דמתא, השיב לו הרב בחיוב, לקחו המושל והלך עמו בכל המקומות ששם אחזה האש, כאשר גמרו להקיף הלהבות וכיום לא אירע, אמר המושל בזעף אין זה ראוינער, כי לפני כמה שנים כאשר הרב הישן עדיין היה בחיים חיותו פרצה שריפה גדולה, והקיף הרבינער את כל העיר במקומות שאחזה בהם האש, ותיכף שקעה האש.

כא תשרי תקפ"א

רבי משה ב"ר דן זי"ע בעל דברי משה מדאלינא

רבינו הרה"ק רבי משה שהם בעל דברי משה מדאלינא זי"ע נולד בערך בשנת ת"ק לאביו הרה"ק רבי דן מבראד זי"ע ולאמו מרת טילא ע"ה

זכה לזקן ושבע ימים (כלשון הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע) ונסחלק לגזי מרומים כ"א תשרי, האשענא רבה בשנת תקפ"א (יש אומרים תק"ף) ומנחתו כבוד בבית החיים לדלינא

נשאר אחריו רבי שמואל שהם זי"ע לא נשאר אחריו ז"ק, בנו: רבי דן שהם זי"ע, בנו רבי ישראל שהם אב"ד ווערלכאי זי"ע, חתנו בזיווג ראשון הרה"ק רבי יצחק מראדוויל בעל אור יצחק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק קדוש וטהור מפורסם כדורו, שמו הולך לפניו תלמיד חכם מופלג בנגלה ונסתר, כמו שכתב עליו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ראש שושלת אפטא בעל אוהב ישראל זי"ע: והנה ידעתי את האיש משה כי גדול הוא הן הנגלה הן בנסתר ומעולם לא מש מתוך אוהל של תורה, כי ידעתי ששימש גדולי הדור וגם הוא חכם ומבין מדעתו. ואף שהוא גדול מאוד לא מחזיק טובו לנפשי, כמו שכתב עליו הרה"ק ר' יצחק מראדוויל בעל אור יצחק זי"ע: האיש משה עניו מאוד ולא ראה ליקח עטרה לעצמו. ורבים יאותו לאורו.

חיבור ספרים יקרים ספר דברי משה על התורה, ספר שרף פרי עץ חיים, ספר אמרי חידושים על הש"ס (כתובות, קידושין, צבא מציעה) ועוד.

רבינו היה אחד מתלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, ועוד זכה ביום הבר מצוה הניח רבו הקדוש תפילין.

וכתב רבינו שמעתי מפי הקדוש הבעש"ט ז"ל שיחת תלמידי חכמים כריכה לימוד שנאמר (תהלים א' ג') ועלהו לא יבול: (מסכת סוכה כ"א:) כי עיקרו שלמות כל לדיק ולדיק הוא שלא יופסק הדביקות שלו מאתו, אף רגע אחד גם בכל דבוריו כאשר יאמר לדבר עם בני אדם דברים הכריזים לעניני העולם יראה שידבר בענין שלא יפסק הדביקות חלילה ואפילו בעשיות איזה מראה יזהר מאוד בזה כי כאשר הוא חושב בענין העשיה של מראה אז אפשר שיעלום ממנו הדביקות, לזה כריך זריזות מאוד, וזהו כיון מאמרם ז"ל שצריך ללמוד לדבר שיחת חולין המוכרים לדבר שלא יופסק הדביקות. (דברי משה)

אחר הסתלקות הרה"ק רבי אברהם נח הלוי העללער אבד"ק דאלינא בעל זריזותא לדברהם זי"ע ביום י"ח אלול שנת תקמ"ו, מילא רבינו את מקומו בהסתלקות הרה"ק רבי ר' אלימלך בעל נועם אלימלך מליזענסק זי"ע

י"ב ב' והנה יש להבין בלשון רש"י זהו שאומרים אלקי אברהם ולא כתב בפשיטות שיאמרו אלקי אברהם וכן בכולם? אמנם כוונת רש"י ז"ל בפירוש זה שרצה לומר שוודאי לא כיון הש"ת ברוך הוא בברכותו לדברים גוענים, אמנם כוונתו יתברך כאשר יבוא לארץ הקדושה אז יזכה להשגות מוחין של א"ן הנקראים מוחין גדולות, והנה נודע כוונת אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, שהוא להמשכת התחלת מוחין גדולות שהם תב"ד (חכמה בינה דעת) כנודע, וזה מתק לשונו ז"ל: ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים וכו' רצה לומר שתזכה לנמשך עליך המוח זה שאז מכוונים האמירתנו אלקי אברהם וכן כלום. (דברי משה)

סגולה

רבינו הבטיח שמי שידליק נר לע"ג הוא יפעל עבורו בכל מה שייבקש.

על ספרו אמרי שהם כתב הרה"ג ר' יהודא צבי שטעג אב"ד סקאליא זי"ע: ומצוה גדולה שיהא הספר הזה בבית ישראל כי היא שמירה גדולה בבית כי הוא מתלמודי הבעש"ט ז"ל.

מתורתו של רבינו

ואעשך לגוי גדול ואבךך ואגדלך שמך ויהי בך. רש"י: ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלקי אברהם ואבךך זהו שאומרים אלקי יצחק ואגדלך שמך זהו שאומרים אלקי יעקב. (פרשת לך לך)

כא תשרי תקל"א

רבי מנחם מענדל ב"ר אליעזר זי"ע בעל דרכי ישרים מפרימישלאן

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרימישלאן בעל דרכי ישרים זי"ע נולד בערך בשנת תפ"ח לאביו הגה"ק ר' אליעזר זי"ע

ולית מאן דימחי בידיה, בהתפשטות הגשמיות, ובלבד באמת אמת לאמתו, והנה לידע איניש כנפשיה, למה יחפץ הרבה יותר ממה שזכה בהם, ולאי מן הראוי לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ואפילו הכי יהיה שמה מאוד על שזכה להיות ישראל, ובעסק עבודה ובשמחה של מלוא, וממילא יזכה לגדולה מזאת, ואם יאמר הי תורה והי מלוא שאין לו כלום, זה אינו כי פושעי ישראל מלאים מלואות (מסכת עירובין י"ט – מסכת חגיגה כ"ז) וכשישמח במעשיו באחדות ובאהבת ישראל יהיה כבוד השם לעולם. (נוצר חסד)

בשנת תקכ"ד נסע רבינו לארץ ישראל ביחד עם הרה"ק ר' נחמן מהורדנקה זי"ע

וסיפר כי צעת פטירת מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע שהה הרה"ק ר' נחמן מהורדנקה זי"ע במעזיבו, ומוספר כי הוא הלך על קברו של הבעש"ט וכשחזר מבית העלמין שמה שמהה גדולה ואמר שהבעש"ט אינו לו ליסע לארץ הקודש, ועלה לארץ ישראל יחד עם הקבוצה הראשונה של תלמידי בעש"ט זי"ע הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע ורבינו זי"ע וצנו הרה"ק ר' דוד זי"ע ועוד שלש מאות משפחות, והתיישבו בצפת, ואחר כן צעיר טבריא.

וסיפר שלאחר שעלה רבינו לארץ ישראל היה אחיו בחוץ לארץ הרה"ק ר' צבי הנקרא ר' צבי חסיד מזלצטשוב זי"ע שולח לו לארץ ישראל סכומי כסף, ורבינו היה שולח לו קבלות על הכסף, פעם אחת שלח רבינו לאחיו שלח יטרינו עוד לשלוח לו קבלות כי בארץ ישראל אינו יכול לזמאם את מנוחו לזה. (סיפורי מרן הרמ"ח)

נסחלק לגנוי מרומים כ"א תשרי הושענא רבה שנת תקל"א (י"א שנת תקל"ג) ומנחתו כבוד בעיר טבריה, בחלקה הנקראת חלקת תלמידי בעל שם טוב, ושם נגנו גם הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטעפסק בעל פרי עץ זי"ע, וחזירו ועמיתו הרה"ק ר' אברהם הכהן כ"ץ מקאליסק זע"א, והרה"ק ר' יעקב שמשון שפיטובקה זי"ע, והרה"ק ר' זאב וואלף מנטשארני-אוסטרחה זי"ע תלמיד המגיד הקדוש, ועוד כמה מגדולי תלמידי בעל שם טוב והמגיד זי"ע

נשאר אחיו צנו הרה"ק ר' דוד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקים קדוש מנורה הטהורה, בעל מופת חסידא ופרישא, כרכא דכולא ביה, ונהירין ליה כוליהו שצילין דרקייע, ומילוא ליה רשא דמטמקין, וגם מעץ החיים אכל וחי לעולם שכולו טוב (מתוך הסכמת הגה"ק ר' יצחק אייזיק מו"ץ מזיטאמיר זי"ע) ורבים הלכו לאורו, והיה פועל ישעות בקרב הארץ והיה עניו ושפל רוח, היה בעל קומה גבוה ובריח בשר ועם כל זאת לא ראה לקבל עליו שום סיגוף, באמרו שהגוף הוא בריחה מהש"ת ואף אני רשאי לסגפו, אך אם נתחו לו יסורים בגופו היה שמה מאוד, אחרי כי הוא לא פעל לזה ומין השמים זיכרו לכך, ועוד זאת שאם היה עובר עליו איזה תקופה בלי יסורים היה מתפלל ואומר: רבונו של עולם האם כבר שכחת ממני? (ליקוטים יקרים)

ונכון לזיין מה שאמר רבינו פעם: מה זה הענין להתענות ולהחליש כוחו, והאצרים עושים עבירות, אלף בתחילה יתענה באצרים, כגון בעינים שלא יסתכלו שלא לאורך יום אחד, ואחר כך הפסקה, ואחר כן מנצת לשבת, וכן בארץ ופה וכו', ואחר כך כשמתענה אפילו יום אחד הוא יקר מאוד. (אמרי פנחס) ורבינו היה נאה דורש ונאה מקיים. ששנים עשר שנים לא דבר שום דיבור של חול רק על פי כתב. (שבתי הבעש"ט)

רבינו היה תלמיד מובהק ממרן רבינו הבעש"ט זי"ע, ותלמיד חבר של הרה"ק רבי דוד צער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, וחבר ספרי דרכי ישרים הגהגות ישרות ולקוטים מהרבתיו אלו, בהוספת נופך משלו ודבריו מובאים בספרי קדושים הבאים אחריו תלמידי הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

עבודת התפילה היה מיד צבוקר בהשפכות הגשם ובמסירות נפש ובמתקוות נפלא, וסיפר שפעם אחת היה רבינו אצל הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד הקדוש מזלצטשוב זי"ע וכיבדו המגיד להתפלל לפני העמוד, אחר כך שאלו אותו הרי אמר שאת העמוד לא יתן רק למלך המשיח? וענה להם: פאר איהם וואלט משיח אויך אפיגטראטן דעם עמוד. (סיפורי מרן הרמ"ח)

ונכון לזיין מה שכתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמאראנא זי"ע: עיקר התפלה לבוא לבחינת אין באמת בלב שמה מבלי לבקש לעצמו שום מדריגה, ויקשר עצמו עם כל פשוטי המון ישראל בלב אחד ממש כמותו, וזה סגולה גם למחשבות זרות, כמבואר בכתב יד הקדוש מו"ה מענדל מפרימישלאן, וזה לשונו הזהב: תשובה כוללת העסק העבודה, אשר רבים לעוקים על המחשבות זרות, והתאוות הסיבה הוא, הגדלות שבהם, שאינם שומרים בעבודתם, ולא די להם כי אם גדולות ונפלאות, כי לריח להיות שמה בחלקו גם בעסק התורה והמלואות אם מעט ואם הרבה, ויהגו ממנו, מה שאין כן אם אינו נהנה ושמה, והמחשבות זרות הוא מפני שאינו שמה בעבודתו ורוצה בגדלות ממנו, דוחים אותו למחשבת חוץ, שכל מחשבה ומחשבה היכל השם המה, ומי שרוצה ליכנס למקום שאינו ראוי לו מחמת גדלות שלו, שרוצה להיות גדול ומהולל במדליגות, דוחין אותו לחוץ עד שיפיל עצמו האמת כאזוב באחדות אחד עם כל ישראל, מבלי נכות לשום חפץ אלא רצון הבורא, וישתף עם כל צדיה ויהיה כאין ממש, אז ייעול בתריסר צבא,

מתורתו של רבינו
אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמינה. (תהלים לב, ב) אמר: דמי שמצטער על שלא חשב שהוא לפני ה', כמו שאמר הכתוב: שויתיה ה' לנגדי תמיד. (תהלים ט"ז ח') באיזה זמן מועט, ונראה לו כאלו עשה עון, זה חשוב מאוד. וזהו שאמר: 'אשרי אדם לא יחשוב ה' בזמן מועט שלא חשב בה', נראה 'לו עון', זה נאמר בו אשרי. (יוסף תהלות)
יש לפרש הפסוק אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר. תשב אנוש עד דפא ותאמר שובו בני אדם. (תהלים צ' א') ר"ל אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר, שהיינו אנו, היינו נשמתינו, בהש"ת קודם הבריאה, רק תשב אנוש עד דכא ר"ל הש"ת השיב אותנו לדכדוכי שפלות, ואחר כך ותאמר שובו בני אדם, לשוב ולפשוט את עצמו מחומריות, להשיב להש"ת במחשבה כבראשונה. (יושר דברי אמת)
סגולה
לא יחשוב כמה הוצאות צריכין לו בצרכי הבית, כדי שתשרה הברכה בביתו. (דרכי ישרים)
מתורתו של רבינו בדרך צחות

כב תשרי תרל"א

ר' מנחם גרשון ב"ר דוד זי"ע בעל מרגליות טובה אב"ד קערעסטיר

רבינו הגה"ק רבי מנחם גרשון גרינוואלד בעל מרגליות טובה אב"ד קערעסטיר זי"ע נולד בשנת תקע"ח בעיר אונגוואר לאביו הגה"ק ר' דוד זי"ע שהיה תלמיד מהגה"ק בעל מחצית השקל זי"ע וכיהן כאב"ד בעיר סמוך לאונגוואר. ועל פי מסורת המשפחה היתה מצאצאי רבינו יהודה החסיד זי"ע

רבינו היה גאון בתורה, ונתפרסם כבעל מקובל וליק נסתר וגשגג.

פעם היה רבינו צעיר השפועל עם חברו הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע וישבו על ספסל אחד ודברו יחד שיחות של דקיקים, ובאמצע השיחה הגיעה לשם אשה אלמנה אומללה עם ילד חולה כבן שהים עשרה שנה, ואמרה להרה"ק מליסקא זי"ע: רבינו הקדוש, שמעתי לרבי קדשו שאמר לי לבוא לכאן עם הילד והיה לו רפואה שלימה, ועכשיו שבחתי, נא לרחם עלי ועל בני היתום הזה. והשיב לה הרה"ק מליסקא: שתלך לערך חצי שעה ותחזור, כשהלכו סיפר הרה"ק מליסקא לרבינו שהאשה הזאת בזה אלי כבר למעלה משנתיים שאבק רחמים על הילד, היות שהילד סובל ממחלת השיחוק ואינו יכול לדבר וגם לא ללכת והוא כבר בן י"ב שנה ולער גדול על הילד ועל אמו, על כן מבקש ממך שתתפלל בעדו שירפא מחליו, לחוק רבינו ואמר: הלא אני רב ואתה רבי, אז השיב לו הרה"ק מליסקא: הלא אני יודע את הסוד שאתה מן הדלוקים הנסתרים, ואתה מפחד שיתפרסם הדבר, אני מבטיח לך שלא יתפרסם, צינתיים חזרה האשה עם הילד, ולקה הרה"ק מליסקא את הילד ודחפו בין רגלי רבינו, ורבינו הסתכל מלפניו ומאחוריו אם יש מישהו שרואה אותם. ובאותו מעמד היה גם בנו של רבינו ר' מיכל טשאצ'בי זי"ע והבין את העניין וצמחיות עלה על אילן שהיה גם והסתיר את עצמו ויחזה לראות מה יעשה לילד) וכיון שקיים את הפסוק ויפן כה וכה וירא כי אין איש, לקח את הילד ובידיו הקדושות התחיל למשמש בראשו ובאזניו ושאל את הילד פה טאב לך? פה טאב לך? וכן משך בכל אבריו של הילד ודחה אותו ואמר לו חסר לך כלום רק דמיון היה לך, ותיקף ומיד נתהפך הילד לבריא חדשה והתחיל ללכת ולדבר כאחד האדם.

מיד התחילה אמו ללעוק ולהאדות להרה"ק מליסקא על הגם שפעשה לבנה והתחילה לבכות מרוב שמחה, אז גער בה הרה"ק מליסקא ואמר מה את כועקת הלא אסור לפרסם את הדבר, כדי שלא תשלוט ח"ו בילד עיני הרע, ואמר לה הלא אמרתי לך צינתי בליסקא שתבואי עם הילד לכאן כי האויר פה נא, וכשבאתם לכאן בפעם הראשונה שלחתי אתכם לערך חצי שעה כי חשבתי שעדיין לא השפיע האויר הנא על הילד, ועכשיו ברגע זה השפיע האויר הנא על הילד ונתרפא מחליו, ואין כאן שום מופת כלל, ועכשיו קחי את הילד ותסעי לביתך לשלום. (מרגליות טובה הקדמה)

גדולי הדור המלוצו עליו: כי לו נאה כי לו יאה. וסיפר שהרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע ראה להסמיך רבינו לכהן אחריו, אבל רבינו לא רצה לקבל, ומפי זקן אחד מסופר ששמע מהגה"ק ר' דוד גרינוואלד זי"ע בן רבינו: שכשבאו חסידיו אנשי אונגארין להרה"ק ר' חיים האלבערשטראם מאלנז בעל דברי חיים זי"ע אמר להם: מדוע אתם באים אלי והלא יש לכם רבי, ר' מנחם גרשון! חלק מתורתו הוא בספר מרגליות טובה חיידקים על התורה וסוגיות הש"ס.

קיבל תורה מפי הגה"ק ר' משה סופר בעל חסם סופר מפרעשבורג זי"ע ומפי הגה"ק ר' מאיר אי"ש בעל מהר"ם א"ש אב"ד אונגוואר זי"ע, והיה בידירות רב עם הרה"ק ר' צבי הירש פריעדלענדער מליסקא בעל אך פרי תבואה זי"ע. והסתופף תמידיו כסדרן כלל הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע וכן הסתופף הרבה כלל הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, ונשאר שמה חלפני ראש השנה עד תוכה.

וסיפר כאשר נסע רבינו בפעם הראשונה לפרעמישלאן נסע יחד עם הרה"ק ר' הערשע'לע מליסקא לקבל מרות מהרה"ק ר' מאיר'ל זי"ע ונשאר עם לבנת קודש, אבל לא נשא כל כך חן בעיניהם את דרכו, ומיד אחרי שבת חזרו לביתם, אבל מיום שחזר רבינו לביתו לא היה ביכולתו להתפלל וללמוד כדכל פעם, וכשנפגש עם חברו הרה"ק מליסקא וסיפר לו את זה, אמר הרה"ק

מליסקא שגם אחרו קרה כן, והבינו שזה הקפדת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וחזרו לפרעמישלאן, וכשנכנסו להרה"ק פנימה אמר להם בזה לשון קדשו: דער דך העולם איז אז עם געפעלט נישט איין מאהל ווארט מען נאך א שבת, איהר זענט זיך גלייך אוועק, אבער וואס מאיר'ל אז ער דארף די מרגליות טובות, האט ער כונגענאמען א משכון, נאט אייך צוריק דעם משכון, ומאז נשאר אכלו וקיבלו מרותו. (מרגליות טובה הקדמה)

רבינו היה בעל תפילה, ויגון בקול ערב מאור, והיה גם כן בעל תפלה קבוע למוספים בימים הגוראים צבית מדרשו של הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע. פעם אמר הרה"ק מפרעמישלאן על רבינו: דער וואס קען גוט, אז ישי, קען גאנץ חכמת הגנייה.

וסיפר חתן רבינו הגה"ק ר' יעקב פרץ פריעדמאן זי"ע: ששה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע כתב סידור כתיב"ק ונתן את הסידור לרבינו להתפלל בו, ואמר: שהוא מתפלל בו טוב.

כשהגיע לפרקו בשנת תר"ג נשא להרצנית הדליקה מרת לפורה ע"ה בת הרבני הרוני מוה"ר יחיאל שרגא שטארק מכפר ליאוואר ז"ל, וקבע מקום מושבו בעיר אונגוואר.

בשנת תר"ח נתקבל לאב"ד לק"ק קעמעטשע, ובשלהי שנת תר"ט נתקבל לאב"ד קערעסטיר, שגם זכה לשבת בקודש עד ימי האחרון.

נסתלק לגנוי מזומים כ"ב תשרי בשמיני עשרת בשנת תרל"א ומנוחוהו כבוד בקערעסטיר. והגה"ק ר' דוד לייב זילבערשטיין בעל שכלי דוד מילא מקומו

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' יחיאל שרגא הנקרא ר' מיכל טשאצ'בי א"ש צעיר טשאצ'בי והגליל זי"ע, הגה"ק ר' דוד שו"ב בלאגמיץ הנקרא ר' דוד לאגמיצער זי"ע והגה"ק ר' מאיר צבי הערש זי"ע

וסיפר בנו הגה"ק ר' דוד לאגמיצער זי"ע שאחרי הסתלקות אביו בדרך מסעיו הגיע להרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל אייכענשטיין מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע, והציג עצמו לפניו, קם הרה"ק מקאמארנא זי"ע מלא קומתו ואמר לו: אייער טאטע איז געוועהן א דליק הדוק! וכשהתפלל ר' דוד בלחישת איד הרה"ק מקאמארנא יודע מזה, הלא רבינו צביו היה נחבא אל הכלים, הרעים עליו הרה"ק מקאמארנא זי"ע: וואס מיינט איהר די וועלט שלאפט מען ווייס נישט וואס עם טיט זיך?

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

במדרש רבה (פרשת לך לך ב"ב) ונברכו בך, הגשמים בזכותך הטללים בזכותך ה"ד (אסתר ב') ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה וגו'. והנראה לעניות דעתי דהא דהגיד מרדכי לאסתר ולא הגיד למלך עצמו, יש לומר הטעם דהא קי"ל לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם (מסכת עבודה זרה כ') על כן הגיד מרדכי לאסתר כדי שיוטב לאסתר במה שתאמר למלך, א"כ עיקר ההגדה היתה לטובת אסתר ולא לטובת הערל, ואסתר גם היא חששה על לא תחנם, על כן הסבה דבריה לאמר למלך בשם מרדכי כדי שייגיע טובה מזה למרדכי, והנה הקב"ה שומר תורתו מלעבור על לא תחנם, א"כ איך מוריד גשמים לכל העולם והנחיים כל האומות? אך עיקר כוונתו של הקב"ה בשביל ישראל. וא"כ דברי המדרש מבוארין הגשמים בזכותך הטללים בזכותך ה"ד ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה, שכל כוונתם היתה לטובת ישראל.

ולפי זה יתבאר הפסוק (תהלים ד') נתת שמחה בליבי מעת דגנם ותירושם רבו, שכל הברכה והיריבו היה רק בשביל טובות ישראל, וכן (תהלים ק"ז) הללו את ה' כל-גוים שבחוהו כל האומים. כי גבר עלינו, חסדו, ע"כ מוריד גשמים וטללים לכל העולם בזכות ישראל. (מרגליות טובה)

כב תשרי תקפ"ט

רבי אהרן ב"ר משה הלוי זי"ע בעל עבודת הלוי מסטראשילא

רבינו הרה"ק רבי אהרן הלוי הורוויץ מסטראשילא בעל עבודת הלוי זי"ע נולד באסבא בשנת תקכ"ו בערך לאביו הרה"ק ר' משה זי"ע אשר היה דור שביעי בן אחר בן מהגה"ק רבי ישעיהו הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע

ההשפעה. וזהו מכלכל חיים בחדש. אלא שצריך לעשות כלים לקבל זאת, והכלים הם – אהבה ואחווה. ובאותה שנה היה שפע של פרנסה בהרבה.

בשנת ה'תקע"ג, כאשר נסתלק האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע התפלגו חסידיו בעל התניא לשניים, כאשר חלק מהחסידים בקשו להכתיר את רבינו לממלא מקום הבעל התניא בעוד החלק הגוהר ביקשו להושיב את בנו רבי דובער זי"ע

רבו כתב מספר ספרים ביניהם: שער היחוד והאמונה, שערי עבודה, עבודת הלוי, סוד קדושים, בד קודש.

ספריו על דרך החסידות מתאפיינים על דרך הפשט, בבהירות השווה לכל נפש. ספרו שער היחוד והאמונה הינו פירוש על ספר התניא שנכתב ע"י רבו האדמו"ר הזקן, פירושו זה התקבל בשמחה רבה בקרב הלומדים ורבים מגדולי ומחכמי הדור נתנו את הסכמותיהם על ספריו ועל ספר זה בפרט.

בכ"ב תשרי שמיני עשרת שנת ה'תקפ"ט נסתלק רבינו לגנוי מרומים ומנוחתו כבוד בעיירה סטראשילא שבמחוז מוגילוב בצלצרוס.

נשאר אחריו שני בנים: הרה"ק ר' מיכאל דוד זי"ע והרה"ק ר' חיים רפאל מסטראשילא זי"ע אשר המשך את ששלת אביו אך נפטר בצעירותו בטולטשין, לאחר פטירתו פסקה השושלת והחסידים חזרו וחברו חזרה לחסידות חב"ד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וקדוש, הגה"ק ר' יוסף שאול הלוי נאטרהגאון אב"ד לבוב זי"ע כתב עליו: הרב הגדול בזוגית קדישא נהורא נפישא המפורסם, מימי נעוריו מאם בחמודות העולם, וסם בתורת ה' חפצו בשקידה נפלאה.

בהיותו בן י"ג שנה היה רבינו בקי בכל כתבי האריז"ל נוסף על בקיאותו וחכמתו בתורה הנגלית. (שבחי הרב) והיה ידוע כבעל מנגן, שניגוניו מושרים עד היום אלל חסידיו חב"ד.

עבודת התפילה הייתה בהתלהבות והתפעלות עמומה. פעם באמצע תפילתו הגיע לדביקות עמומה, העומדים סביבו חשפו שיגעו לבלות הגפס ורצו בבהלה לרבו הרה"ק הבעל התניא זי"ע, והורה להסיק מעל רבינו את התפילין של ראש, וככה סרה דביקותו וחזרה אליו נשמתו.

רבינו היה מגדולי חסידיו המובהקים של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע אשר קבע לו שיעור יחד עם בנו הרה"ק רבי דובער האדמו"ר האמצעי מחב"ד זי"ע תקופה ארוכה למדו השניים בחברותא והיו ליריבים בלב ונפש. והרה"ק האדמו"ר האמצעי זי"ע היה אומר: כאשר הגני אומר דורשי יחוד כבדת שמרם, הרינו מכוין על רבי אהרן.

כתב רבינו: קרוב לשלושים שנה שנתאבדתי בעפר רגליו (בעל התניא) ושמתתי לפניו ולא עמדתי על שמיעתי עד אחר הרבה יגיעות שיגעתי בכל מילה ומילה ששמעתי מפיו הקדוש. (שערי היחוד והאמונה)

רבו שמש כמספיע ומדריך לאזכרים לעירים מחסידיו חב"ד דאז. בשנת ה'תקנ"ט כאשר הבעל התניא נאסר ע"י שליחי הארז וסכנת מוות ריחפה מעל ראשו, היה זה רבו שפעל לשחרורו ואף אסף סכום של כשישים אלף רובל לפדיון נפשו. זמן קצר לאחר מכן נאסר רבו עצמו יחד עם רבי דובער האדמו"ר האמצעי זי"ע אך הם שוחררו תוך זמן קצר.

בין השנים תקנ"א-נ"ג היה דוחק בפרנסה, ויחידים סגולה מחסידיו בעל התניא זי"ע הם רבינו, ואדמו"ר האמצעי זי"ע, הרה"ח ר' פנחס רייזעס ז"ל נכנסו לבעל התניא זי"ע וביקשוהו לעורר רחמים רבים על זה. ויאמר להם: כשמלמעלה נותנים השפעה צריך לעשות למטה כלים לקבל אותה. והכלים הם – אהבה ואחווה ולא קנאה וריבנות. ולכן כשהנהגים מזכרים את ישראל, מזכרים "אשר קדשנו בזמנותיו ואינו לבדך את עמו ישראל ב'אהבה". שיש בזה צ' פירושים: א) שברכת הכהנים תהיה ב'אהבה. ב) שמזכרים שתהיה אהבה בין בני ישראל. והאהבה היא כלי לכל הברכות מ"יברכה" עד "שלוש". אחר כך יאל הבעל התניא לביח"המדרש ועלה על הבימה, בכדי שכולם יוכלו לראות וכולם יוכלו לשמוע. ואף שידוע שהבעל התניא היה קול אדיר, קול -איוס וקול נעים אעפ"כ עלה על הבימה – ואמר: מכלכל חיים בחדש ולא צבתי תעשיות יי"ש וכי דוחק הפרנסה הי' מלד שהממשלה לקחה לעצמה את המנופול לעשות יין שרף, שעד אז יכלו כולם לעשות יי"ש בעצמם ואחר כך היו מוכרים אותו, ומזה היה פרנסת הרבה מבני ישראל, ומאז נסתם מקור פרנסה זה). חסד שלמעלה אינו דומה לחסד שלמטה, כי החסד שלמטה הוא רק גורם להשפעה בלבד משא"כ החסד שלמעלה הוא בעצמו

מתורתו של רבינו

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (ויקרא כ"ג מ"ב) פירוש האור אין סוף מה שעתיד להזריח בישראל לעתיד לבא, ואי אפשר להיות כעת גלוי כי אם על ידי מקיפין דסוכה. (עבודת הלוי סוכות)

תשובה און מעשים טובים געהען צוזאמען, מעשים טובים אליין און תשובה, האט נישט קיין ערך.

כג תשרי תקס"ד [א]

הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק בן הרה"ק רבי יעקב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק נולד בשנת ת"ק לערך לאביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א אבד"ק לינסק

מתחילה שימש רבינו ברבנות בכמה עיירות, ובשנת תקמ"ב אחר פטירת אביו הק', עלה לכהן בעיר לינסק והגליל, במשך השנים ניהל רבינו את עניני העיר ביד רמה, ונתגלה ונתפרסם ביתר שאת.

כח תורתו של רבינו הייתה מן המפורסמות, ועמד בקשרי מכתבים עם גדולי דורו כמו הגודע ביהודה ועוד.

ברבות השנים דבק רבינו בכל עוז בדרכי החסידות ונסע אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א ועוד, שמו של רבינו נתפרסם בעולם ורבים מלדיקי דורו באו אליו להתבסס מתורתו וקדושתו.

כמו כן הסתופף רבינו בכל רבו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א, אשר התפרסם אז במאור בשפלות רוחו ובגדלות מדרגותיו, ומ"מ התבטל לפניו בביטול גמור והכנעה מרובה כפי שכותב עליו הרה"ק מרן בעל מראה יחזקאל זיע"א (בתשובתו המפורסמת שו"ת מראה יחזקאל סימן קד), וזלה"ק: ובעינינו ראינו כשהיה כבודו בארמנותיו (של הרה"ק ר' מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א) ובעת ההוא היה הגאון האלקי מו"ה מנחם מענדיל ז"ל האבד"ק לינסקא עודנו בחיים חיותו, וגדול ממנו בשנים הרבה, ואעפ"כ הרכין לו ראשו עד שברכו, ועמד לפניו באימה ופחד יותר ממני, לפי שהכיר מעלתו הרמה והגשאה יותר. עכ"ל ה"ק.

בלעירותו של רבינו ביושבו בעיר לעשנוב היה הש"ץ שם הרה"ק ר' מרדכי חזן מזסלוב זיע"א הגודע בשמו 'דער זאסלאווער חזן' שהיה מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זיע"א, באותו עת שמשו הרה"ק דער שפאלאר זיידע זיע"א, וגם הרה"ק ר' מרדכי מנעשכ"ז התגורר באותו עת בלעשנוב בהיותו חתנו של אחד מהבעלי בתים בעיר, ורבינו למד ממנו סודות התורה ביחד עם הנעשכ"ז זיע"א והשפאלאר זיידע זיע"א, פעם אחת ביצבס יחדיו באיזה שמחת נישואין נדחקו רבינו וחבריו לראש השלחן מקום ישיבת החזן לשמוע אמרי פיו, אמנם הראש הקהל שהיה מתנגד לדרך החסידות הרים קולו עליהם היתכן ששני אלו שמקומם מאחורי כל הבעלי בתים בירכתי האולם יושבים כאן ונדחקים בראש השלחן וכך הרבה לבזותם אותם ואת רבם.

הרה"ק מנעשכ"ז אשר קנה את כבוד הליקיים קם והכה את הראש הקהל ולעק עליו, 17 עזות פנים, דרך ארץ זאלסטו האבן, מיינסט ס'איז א הפקר וועלט. הראש הקהל אשר גאוותו נשבתה רחם מזעם והבטיח דער אינגערמאן וועט זיך שוין נישט דרייען דא או לאנג, ובהיותו מקורב להפריץ הלשין על הרה"ק מנעשכ"ז וראה לשלחו לבצא רוסיא על י"ב שנים רח"ל.

בליכה ההוא הטמינו רבינו בתוך האלקער, למחרת הגיע הראש הקהל ביחד עם שני זשארנאדן לחפש את הנעשכ"ז ושאל את רבינו אם הנעשכ"ז נמלא בביתו ולא ראה לענות לו, ע"כ ראו ליכנס לבית רבינו, התחיל רבינו לפייסו וראה לשלם לו דמי פדיון נפשו של הנעשכ"ז, ולא הסכים הראש הקהל עד שאמר לרבינו שמדפים כעת ספר נגד כת החסידים ואם רבינו יכתוב עבורו מכתב הסכמה מסכים הוא לשלח את הזשארנאדן, הסכים רבינו באמרו שאפי' לחלל שבת מותר כדי להאיל את הגפס, ואכן כתב לו הסכמה.

כאשר הגיע ספר זה לאביו של רבינו הרה"ק רבי יעקב זיע"א, שלח מכתב לרבינו בכתבו אליו בזה"ל: אם אמנם איני בקי בכת החסידים ובמנהגיהם, אבל ידוע לי שהם

רבינו נתגל ונתחנך על ברכי אביו הקדוש, כאשר יונק ממנו תורה ויראה טהורה. עוד בבחרותו פקיע שמי' של רבינו כגאון עלום ועילוי, אשר ידיו רב לו בכח התורה.

בגיע לפרקו נשא רבינו את זו' הרבנית האדוקנית מרת ביילא בת הרה"ק ר' יצחק הלוי אי"ש הורוויץ זיע"א (שהתפרסם בשמו רבי איזיקל האמבורגער) אשר רבינו הבעש"ט העיד עליו שרשה"ק שורה עליו. שידוכו של רבינו התקיימו אלל אסיפת וועד ארבע ארצות, כאשר רבינו התלווה עם לאביו הג' זיע"א, וגם חותנו הגיע לשם וזחן את רבינו, וכאשר נהנה מאור תורתו נשתדכו ביניהם כאשר חותן רבינו מבטיח נדן גדול, כאשר התקרבה מועד החתונה נסע רבינו עם הרוזי למקום מגורי חותנו, אמנם כאשר ראתה אמה של מלכות את המיועדת להיות כלתה אשר נקראה בשם 'די שווארלע בילא' לא נשאה חן בעיניה ורצתה להתיר קשר השידוך, אמנם בשמוע זאת אבי הכלה אמר שיש לשאול את החתן בעצמו, וכאשר יפסוק הוא כן יעשו, ורבינו הסכים להשידוך.

כאשר הסכים רבינו להמשיך בקשר השידוכים ביקש אבי רבינו מאבי הכלה שיסלק את הגדן כאשר הבטיח, נענה אבי הכלה ואמר מאין אקה כסום גדול כזה כאשר אינני עשיר, והסכים רבינו ללכת להחופה גם בלי לקבל את הגדן המובטחת, אמנם תיכף

אחר החופה סילק חותן רבינו את מלוא כסום הגדן, לפליאת המחותן אבי רבינו אמאי לא נתנה קודם החופה אמר לו המחותן חז"ל אומרים הגושא אשה לשם גוי או לשם ממון היוין ל'י' בנים שאינם הגונים, וכאשר נוכחתי לראות שהחתן אינו נושא לשם גוי מ"מ ראיתי לבוחנו אם גם אינו נושא לשם ממון, וז"ה שנתחוויר לי שאכן כן הוא הדבר, שנשא אשה רק לש"ש, ובוודאי יזכה לבנים טובים והגונים.

מפורסם היה רבינו במדת 'הכנסת אורחים', ומנהג היה לו לרבינו, שכאשר סעדו אורחים על שולחנו היה תיכף מקדש ובוזע הפת ורק אח"כ אומר 'שלום עליכם', ונימוקו עמו שהאורחים אמאים ואין להרעיבם, משא"כ המלכאים יבולים להמתין קלת.

כג תשרי תקס"ד [ב]

הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק בן הרה"ק רבי יעקב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין זיע"א מלינסק נולד בשנת ת"ק לערך לאביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א אבד"ק לינסק

מסופר שכאשר נפטרה הרבנית הדקנית ע"ה (אחר פטירת בעלה) התבטאה ממש טרם ילידת נשמתה 'מענדיל זאגט נשמת' (כלומר שבעלה הק' רבינו זיע"א בא להקבל פניה ואומר כעת נשמת בעת ילידת נשמתה).

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק רבי נפתלי לבי מראפשיץ זיע"א, הרה"ק יהושע העשיל מיאנוב זיע"א, הרה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד רומן ובאר זיע"א, הרה"ק ר' ישראל יעקב יוקל אב"ד באלחוב זיע"א

חגנו: הרה"ק ר' לבי הי"ד רימלט האגיד מחירוב זיע"א (בעל בתו מרת ביכל ע"ה).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתפללים בזוונה, ואם לא תשלה לי תירוצ מספיק על מה עשית זאת, אהיה מוכרח לדון אותך כדיו המבואר בשו"ע על המזזה תלמיד חכם, עכ"ל. שלא רבינו להשיב לאביו, שהיה ענין של פיקוח נפש וע"כ התיר לעצמו לכתוב לאותו עת, אמנם הוסיף רבינו ואמר, שכתב את כל ההסכמה עם ירופי שמות, כך שתוך י"ב חודש לא ישתיר אפילו הסכמה אחת בעולם. וכך הוה.

בעיר רבנותו לינסק ניהל רבינו את ישיבתו ביד רמה, כאשר צבית מדרשו של רבינו ישנו רק ג' שעות בכל לילה ולא יותר, ורק מי שהיה ניעור כל הלילה היה יכול בלילה שלאחריו ליטון שש שעות, כמו"כ בחר רבינו מפעם לפעם באיזה שיטה בש"ס שבה יעסקו, וכאשר גמרו לעסוק היה מכבד את אחד מצני הישיבה שידרוש ברבים מה שחידש והיה רבינו נשאר להאזין דרשתו ולהגיד חוות דעתו בזה, מגדולי תלמידי רבינו שנתרפסו אח"כ בגדולי עולם נמנים הגאון ר' זאב וואלף פרענקיל בעל שו"ת משיב כהלכה, והרה"ק המראה יחזקאל זיע"א.

פעם הגיע לפני רבינו דין תורה, אשר אחד מהבעלי דינים לא רצה לציית לדיונה, אמר לו רבינו, דע לך שכאשר נתמנתי לאב"ד פה בעיר, הבאתי עמי קופסא שבו הנחתי את הכעס שלי, והנחתי למעלה על גבי הארגז, וכשאני כריך לכעוס אני מטפס על הספסל ולוקח משם קת כעס וכועס, ותדע שאם אקח משם כעס ואכעס עליך, אזי מרה תהיה אחריתך, הלל נתיירא מאוד מדבריו, וציית לו תיכף.

הרבנית הדקנית ע"ה היחה אשה משכלת ומלומדת בלשון לימודים, פעם אחת באחה לפני רבינו וביקשה סכום כסף על הגרדך להוצאות שצ"ק, שאלה רבינו וכמה תצטרך, נקצה הרבנית בסכום גדול אשר רבינו הגיב לה על זה 'אזוי פיהל ס'וועט זיין א רעכטע חילול השם' ואעפ"כ קנתה הרבנית, בליל שצ"ק כאשר הגיע רבינו לאכילת הלעבער צימעס לא שלחה הרבנית את הלעבער, וכאשר שאל רבינו לפשר הדבר, נענתה הרבנית ואמרה 'במקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרבי' (בלשון מושאל מכבד לכבוד).

עבודה הקודש של רבינו זיע"א היחה מן המפורסמות, ובפרט בתפילות שצ"ק כאשר היה משתפך בעת אמיירת נשמת, שבו היה מאריך בהתלהבות והשתפכות הנפש, עד שהרבה פעמים נחלץ מרוב עבודתו הקדושה ונפל חסר אונים בהתעלפות, כאשר ראה זו' הרבנית הדקנית ע"ה את התנהגותו וחשקה מכלל סכנה בגלל חולשתו, ע"כ הכינה עבורו בערש"ק האניג קיכעלעך קטנים פחותים מזוית, והכניסה לכיס הקאפטן של רבינו, וביקשה ממנו שכאשר ירגיש שמגיע לאפיסת הכחות קרוב לכלות הנפש, יחוס על נפשו ויטעוס קת מהם, ורבינו סבר וקיבל את עתה.

כאשר השתדך נכדו הרה"ק רבי אשר ישע"י מראפשיץ זיע"א עם בת בנו הרה"ק ר' נפתלי לבי מראפשיץ זיע"א, הביאו הרה"ק מראפשיץ למקום מגורי אביו בלינסק למען יתחנך שם באשר היה ר' אשר ישע"י יתום מהוריו. ביושבו שם בלינסק ראה מחזה אשר לא הבין פישרה, כי רבינו היה לו מנהג שכאשר היה אוכל פרי היה משאיר מזה השאר, והי' משאירו על שולחנו הטור כאשר אין רשות לאף אחד ליקח השייריים ההם מן השלחן, והרה"ק ר' אשר ישע"י שהיה צעיר לימים וראה כעבור כמה ימים שהפרי עדיין שם והולך ומתייבש ועוד מעט ילך לאיבוד לגמרי, ע"כ לקח את חתיכת הפרי ואכלה בלא לדעת מקפידת רבינו. כאשר חזר רבינו לחדרו וראה שאין חתיכת הפרי על השלחן שאל רבינו מי אכל את הפרי, ענה נכדו ר' אשר ישע"י שהוא אכלה כי ראה שעוד מעט ילך לאיבוד, נענה לו רבינו בחוכמת מוסר, ראה נא והבן המעשה אשר עשית, הלא לא היית כריך עתה להפרי הזה, אלא משום שלא ילך לאיבוד אכלת אותה, וע"כ ירדת להיות משרת להמאכל לשמן מן האיבוד, וכי נאה לו להאדם להיות משרת אל המאכל.

רבינו החזיר נשמתו ליוצרו ביום כ"ג תשרי תקס"ד (שמחת תורה בחו"ל), ומנו"כ בעיר לינסק.

הבית הבנסת בעיר לינסק

כד תשרי תקמ"ב [א]

רבי יעקב יוסף הכהן ב"ר צבי זי"ע בעל תולדות יעקב יוסף מפולנאה

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות מפולנאה זי"ע תלמיד וממשיך דרכו של מרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו (שנת ומקום לידתו אינו ידוע ויש מקדימים אותה עד לשנת ת"ל ולפי"ז האריך ימים יותר ממאה שנה) הגה"ק ר' צבי הכהן שהיה נצר לצדיקי קמאי הגה"ק המקובל האלוקי רבי שמשון מאסטרפאלי הי"ד זי"ע, ולרבינו יום טוב סג"ל ליפמאן העלר בעל תוספות יו"ט זי"ע, ולרבי יוסף כ"ץ בעל היסוד יוסף זי"ע, ועוד גאונים וקדושים זי"ע

על מקומו, וכאשר ראהו רבינו, שאלו מה שאלתו? אמר: כי ר' פינחס'ל מבקש רשות לנסוע לביתו, וזכרו רבינו לשלום.... ונכון לציין כאשר שאלו את הרבי ר' צבי'ל אם אמת הוא, מה שהעולם אומרים עליו שראה פני מלאך ה', היה רגיל לספר עובדה זו, כי אז אכן זכה לראות מלאך ה' בחלמו של בעל התולדות. (עבודת עבודה פתגמי קודש) וכמו כן כתב בספרים הק' שסגולה גדולה לרפואה אם מניחין ספרו של רבינו תולדות יעקב יוסף תחת ראש החולה.

הרה"ק ר' ברוך ממעזיבז זי"ע פעם אמר הראיתם מלאך? אני ראייתו! שכן סמוך הייתם על שולחנו של בעל התולדות מפולנאה זי"ע,

והרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע קילס את ספרו של רבינו ואמר: כי הוא תורה מגן עדן,

ופעם אמר כי כמו שהלימוד בספר אור החיים הק' מסוגל לרומם את נשמת האדם, כן הלימוד בספריו של רבינו כיהן ברבנות במשך רוב שנות חייו, בעירי

ראשקוב שאריגראד ואחר כך בנעמירוב ובסוף ימיו מילא מקום הק' של הרה"ק ר' לייב מוכיח זי"ע בעיר פולנאה-רוסיא שעל שמה הוא נקרא, וחס נהרו אליו תלמידים מכל המדינות לראות עבדתו הגדולה ורמה, ולשמעו מפיו תורת אלקים חיים.

למד כל היום מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין, ולא פסק פומיה מגרסא, ואמרו עליו שמיום שעמד על דעתו לא למד בכל יום פחות מז' דפים גמרא, וגם היה לו ל"ו שיעורים קבועים בכל יום ואחד מהם היה ל"ז דפים בספר הש"ל'ה הק'.

בתחלה סיגף עצמו וקידש עצמו בצומות וסיגופין ועשה שבוע אחד בכל חודש גם הפסקה משבת לשבת עד שרבו הבעש"ט זי"ע גזר עליו שלא להתענות ולא לסגף עצמו, כי מתוך שמחה בקל יכול לבא לבדיקות הבורא ית"ש ורבינו הטוה לו אופן ושמע לעצת רבו זי"ע.

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון עמוס החסיד שבכהונה מקובל האלקי בקי בנגלה ובנסתר, אחד מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט זי"ע שעל פיו ילאו ועל פיו יבאו כל דברי הבעש"ט אל תלמידיו הק' וכל תלמידי הבעש"ט נתנו יקר וגדולה לשמו.

רבינו היה לו קמיע מהגה"ק ר' נפתלי הכהן כ"ץ אב"ד פוזנא ופרענקפורט דמיינ בעל סמיכת חכמים זי"ע, והראה אותו הקמיע לרבו מרן הבעש"ט זי"ע, והכיר הבעש"ט בהקמיע שנכתבה בעמלו במקוה ובהענית. (שבחי הבעש"ט)

והיה הראשון למפיץ תורה וחסידות על לך הבעש"ט זי"ע וחברו ספר הנפלא תולדות יעקב יוסף על התורה שבו הביא מאמרים מרבו הבעש"ט זי"ע למעלה ממאתיים פעמים ומפרש שם דבריו ועליהם בונה חלק גדול מכל חידושו.

הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזיבז זי"ע סיפר תמיד משבח וממדרגות גבוהות של רבינו.

ומקבל מפי חסידים שרבינו היה לו כמה וכמה פעמים גלוי אליהו הנביא ז"ל, ופעם אחת התגלה אליו אברהם אבינו ע"ה, שבה להשתתף בבית מילה מאחד מולאי הל"ז רבינו, שלא היה שם מניין אנשים, ורבינו היה לו עגמת נפש על שלא זכה למול את בנו כנהוג ברב עם, בין האנשים המועטים אשר היו שם, נמלא זקן אחד, וכשנטלו ידיים לסעודת הבית, כיבוד את הזקן שגם הוא יטול ידיו, ענה הזקן: זאל זיין אזוי, כמו שמאווים עלי, אחר כך כיבדוהו לשבת ולכבוד, אמר עוד הפעם: זאל זיין אזוי, וכן אמר על כל דבר שאמרו לו, ואחר ברכת המזון נעלם. הבין רבינו כי הזקן לא היה איש פשוט, והתנעה הרבה תעניות שיגלו לו מן השמים מי היה הזקן, עד שיגלו לו שהזקן היה אברהם אבינו ע"ה, כי היות שחסרון מניין אנשים גרם לרבינו עגמת נפש, לכן שלחו מן השמים את אברהם אבינו שיאמר על כל אשר יאמר: זאל זיין אזוי! ללמדו שאף על דבר שאינו לפי רצונו יהיה שבע רצון, לבטל עצמו לרצונו יתברך, ולהרגיל עצמו לומר על כל דבר, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. (עבודת עבודה שיחות קודש)

ופעם אחת בא הרה"ק ר' פנחס מקאריץ בעל מדרש פנחס זי"ע להסתופף בכל רבינו בשבת קודש, והביא אהו את הרה"ק ר' ברוך ממעזיבז בעל בוצינא דנהורא זי"ע [שנתגלגל אליו בנעוריו] במואלי שבת קודש קיבל הרה"ק מקאריץ ידיעה מביטו, שארץ למהר לחזור הביתה אודות ענין נחוז, וכאשר ראה לקבל ברכת פרידה מרבינו, אמרו לו כי רבינו הסתגר בחדרו להתבודדות, ועל פי רוב זה נמשך מעת לעת שלם או יותר. ולא ידע הרה"ק ר' פינחס'ל לזית ענה בנפשו, כי לא ראה ליסע בלי להיפרד מרבינו. לכן ביקש את הרבי ר' צבי'ל שהוא יכנס אל רבינו בעצורו, וכיון שהוא נכד מרן הבעש"ט הק' לא יקפיד עליו רבינו. אמר הרה"ק ממעזיבז זי"ע כי הוא מתיירא ללכת לבדו, אלא אם יבוא גם הוא עמו. ילך. הלכו שניהם יחד וכאשר נגשו את הפתח, אירע שגפל הדלת ונפתחה הפתח בפניהם, וראו בעיניהם, כי מלאך ה' באו-ת יושב ועוסק בתורה עם רבינו, ר' פנחס'ל ברח משם מרוב פחד, אבל הרה"ק ממעזיבז נשאר עומד

מתורתו של רבינו זי"ע

בשם רבינו זי"ע שאמר על מה שאומרים העולם שהלומדים לערנען יא והחסידים לערנען ניט. שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעיניהם. (דגל מחנה אפרים)

סולם המצרי אין לו חזקה ולצור יש לו חזקה. (מסכת בבא בתרא נ"ח) סולם המצרי שעולה בו לתועבות מצרים, אין לו חזקה, אפילו היה שטוף בתאוות אלו הרבה זמן, אין לו חזקה, ויכול לחזור בתשובה ומקבלין אותו. סולם צורי שעולה בו מעלות עבודת ה' צורי, יש לו חזקה, כיון שעברו רוב שנותיו ולא חטא שוב לא יחטא. (תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים)

כד תשרי תקמ"ב [ב]

רבי יעקב יוסף הכהן ב"ר צבי זי"ע בעל תולדות יעקב יוסף מפולנאה

רבינו הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן הגדול מאחיו כ"ץ בעל התולדות מפולנאה זי"ע תלמיד וממשיך דרכו של מרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו (שנת ומקום לידתו אינו ידוע ויש מקדימים אותה עד לשנת ת"ל ולפי"ז האריך ימים יותר ממאה שנה) הגה"ק ר' צבי הכהן שהיה נצר לצדיקי קמאי הגה"ק המקובל האלוקי רבי שמשון מאסטרפאלי הי"ד זי"ע, ולרבינו יום טוב סג"ל ליפמאן העלר בעל תוספות יו"ט זי"ע, ולרבי יוסף כ"ץ בעל היסוד יוסף זי"ע, ועוד גאונים וקדושים זי"ע

רבינו חזר ד' ספרים ספר בן פורת יוסף ב"ח הח"א ע"ד קבלה והח"ב חידושי תורה על ש"ס ומפורקים ופ"ת, וספר לפנת פנעה דרושים, וספר כחנת פסיס, וספרו המפורסם תולדות יעקב יוסף.

בית החיים פולנאה

נסתלק לגנזי מנומים למחרת שמתח תורה אסרו חג כ"ד תשרי בשנת תקמ"ב ומנוחתו כבוד בפולנאה

וסיפר שבעיר פולנאה היה שם איש חייט פשוט, שקנה לעצמו חלקת קבר בבית החיים, ונהג להתפלל שם אל ה', ולסיים שם בכל יום ספר תהלים, וגם היה מקיף את המקום במטבעות ואחר כך חילקם לזדקה, כאשר בא הרה"ק ר' יהודה אריה לייב מוכיח בעל קול אריה זי"ע לשמש ברבנות בעיר פולנאה, ראה אור גדול מאיר במקום חלקת קבר ההוא, ושאל למי שייך חלקת זו? ואמרו לו לחייט פולני. קרא הוא את החייט, וביקש שרונה להיקבר סמוך לו, אמר שאם כן לא יהיה מקום לו להיקבר, והבטיח לו המוכיח שיהיה מקום לשניהם, ונתן לו על זה כתב כתוב וחתום, והסכים. רבי לייב מוכיח נסתלק ביום כ"א טבת בשנת תק"ל, עוד לפני החייט, והניחוהו במקום ההוא. אחר כך בא רבינו לשמש ברבנות בעיר פולנאה, וגם הוא ראה אור גדול על מקום חלקת קבר ההוא, וגם הוא חקר אחר הדבר וביקש גם הוא מן החייט שיתן לו להיקבר שם, והבטיחו גם הוא כי כל יפקד מקומו בעבור זה, ונתן לו על זה שטר כתוב וחתום, וגם רבינו נסתלק לפני החייט והניחוהו שם. כאשר נסתלק החייט אחרי כמה שנים, לא היה שם מקום לקברו, והביאו את השטרות, וקראו אותן ליד קברות שני הצדיקים, וראו בחוש היאך כותל האוהל מזיז לזדקים, ונעשה מקום חדש לקבורת החייט. ועוד לפני המלחמה האחרונה, ראו כי אותו קיר של האוהל, עומד משופע ממעל לקברות החייט. וגם כהיום אפשר להשתטח על המקום הקדוש הזה, ששלתן טמונים יחד. (עבודת עבודה פתגמי קודש)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בשם רבינו זי"ע שאמר על מה שאומרים העולם שהלומדים לערנען יא והחסידיים לערנען ניט. שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידיים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעיניהם. (דגל מחנה אפרים)

סולם המצרי אין לו חזקה ולצורי יש לו חזקה. (מסכת בבא בתרא נ"ח) סולם המצרי שעולה בו לתועבות מצרים, אין לו חזקה, אפילו היה שטוף בתאוות אלו הרבה זמן, אין לו חזקה, ויכול לחזור בתשובה ומקבלין אותו. סולם צורי שעולה בו מעלות עבודת ה' צורי, יש לו חזקה, כיון שעברו רוב שנותיו ולא חטא שוב לא יחטא. (תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כד תשרי תשנ"ו

הרה"ק מריבניצא רבי חיים זאנוויל ב"ר משה זי"ע

רבינו הרה"ק רבי חיים זאנוויל אבראמאויטש מריבניץ זי"ע נולד בשנת תרנ"ח בעיר באטושאן רומעניע לאביו הרה"ק ר' משה זי"ע מגדולי תלמידי הרה"ק ר' אברהם מתתיה פריעדמאן האדמו"ר משפטפנשט זי"ע ולאמו הצדיקת מרת יוטא צפורה ע"ה

רבינו היה לדיק פלא ואיך קדוש מאוד, ועבד הש"ת במסירת נפש ממש, נהג לטבול בנהר במים קרים וישב בכל יום בהענייה, ועטוף בטלית והפילין עד הלילה, ואמר תיקון חלוצה שעות ארוכות עד הבוקר, והיה תלמיד חכם נפלא,

בגיל 18 ידע ישר והפך כל הש"ס בעל פה, כמו שהעיד פעם על עצמו: ביי די אכאנץ האט מען שוין געהאנט אויסווייניג גאנץ ש"ס מיט אלע ראש"ים, כמו כן היה גדול בגמילות חסדים ובעל מופת נפלא.

בגיל שלשה נתייחס מאביו ורבו משפטפנשט זי"ע שלא היה זש"ק גדלו על צרכיו. ואמר עליו: די ביסט מיין חידוש. בצעירותו למד אלל הגה"ק ר' יהודה לייב זירלסאן אב"ד קיאנאווי"ד זי"ע שהסמיכו להוראה, וחסידי מרבו משפטפנשט זי"ע ומהרה"ק ר' יהודה אריה לייבוש פריענקל האדמו"ר השלישי בשושלת בוטשעטש וראב"ד בוטשאוון רומניא זי"ע. ורבינו אמר על רבו: אוון די צייטען פינעם בעל שם טוב זי"ע וואלט ער אויך געווען א חידוש!.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ד תשרי אסרו חג בשנת תשנ"ו ומנו"כ בעיר מאנסי.

לא נשאר אחריו זש"ק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כשנפגש רבינו לראשונה עם הרה"ק ר' משה האלבערשטאם מטשאקווא בעל דברי משה מחברי בד"ץ עדה החרדית ירושלים זי"ע סיפר רבינו שהכיר את הרה"ק ר' משה מסוליץ זי"ע ושמע ממנו שיש קבלה בידו בשם הרה"ק ר' מאיר מפרעמיסלאן זי"ע: שאם יש חולה בבית ר"ל, ישתה בליל שישי לחיים, ויאמר: זכות ר' ישראל בן פערל דער קאזנילר מגיד זי"ע זאלן אלע קראנקע האבען א רפואה. (זכות אבות)

רבינו זי"ע נהג לשחות לחיים בכל ליל שישי ואח"כ היה מצדד: בזכות פון גרויסן רבי שזום שנא פראהבישטער דעם הייליגן ריזינער'ס פאטער, זאל מען זוכה זיין או א פרייליכע שבת, ער האט געהייסן דערצייילן א סיפור, אוון אז מען ווייסט נישט א סיפור, זאל מען רעדן פון טישן אוון בענק. ואח"כ היה אומר: אין זכות פון רבינו ישראל בן פערל דער קאזנילר מגיד זי"ע זאלן אלע קראנקע האבען א רפואה שלימה. (אוצר השבת)

כה תשרי ת"ר [א]

רבי משה ב"ר שמואל זי"ע בעל חתם סופר מפרעשבורג

רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע נולד בפראנקפורט ז' תשרי בערב שבת קודש ביהש"מ בשנת תקכ"ג לאביו הגה"ק ר' שמואל סופר סתם זי"ע שהיה ממשפחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה. ולאמו הצדיקת מרת רייזיל ע"ה נכדת הגה"ק המהרש"ך זי"ע

לְחֵם דְּמֵעָה וּפְתָקָמוּ דְּמֵעוֹת שְׁלֵשׁ. (תהלים פ' ו') (זכרון למשה סימן ז')

סיפר הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסאד בעל מאור יהושע זי"ע ששמע מפיו של דודו הרה"ק ר' יחזקאל סרגא האלבערשטאט בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע שאמר שהקדושה של החתם סופר זי"ע היה מאיר לתוך כל חדר וחדר שהתגוררו הבחורים בשיבתו, שלא יוכל להגיע לידי עון, וכך גדלו התלמידים לגדולי ישראל כמו המהרי"ם זיק זי"ע וכדומה. שקורם הכניסו בהם קדושה וטהרה שהיו בבחינת ארון וירושלים, ואחר כך היה יכול להיות תלמידי תורה, האירו בהם האור של תורה. (ישראל סנדא)

ועוד סיפר הרה"ק ר' אברהם יהושע פריינד מנאסאד בעל מאור יהושע זי"ע: מוסר שונא ישראל רצה פעם להלשין נגד הישיבה והיתה כל הישיבה בסכנה, ומיהרו אל החתם סופר זי"ע לבקשו לפעול בדבר, החתם סופר זי"ע היה אז בבית במדרש ולמד השיעור ולא הפסיק בדיבור, ובאו אליו בשעת השיעור בבכיות ושחו לפניו את הארה, שאלם החתם סופר זי"ע: נו? היינו מה רואים ממנו? השיבוהו שעל הרוב לפעול בדנון זה, אמר להם החתם סופר זי"ע: אני עושה והמשך בשיעורו, כי מה עליו לעשות מלבד הלימוד, דהתורה פעל כל הדרוש ועל ה' גס מכתוהו. (אמרות לדייקים)

ביום כ"ה תשרי בשנת ת"ר קראו בקול גדול ונראה שמע ישראל ויאלה גשמתו באחד לגנוזי מרומים, וביום קבורתו יותר מתשעים ספרים כתבי ידו הקדושה נשאו תלמידיו לפני ארונו. ובאותו היום קבלו בנו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין בעל כתב סופר זי"ע למלאות מקום אביו הקדוש זי"ע

בנימין ספרי רבינו:

סגולה ליראת שמים

הרה"ק ר' יחזקאל סרגא האלבערשטאט בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע אמר בזה"ל: איך קוק נישט אריין אין קיין היינטיגע ספרים, נאר א שטייגער ווי אריה דבי עילאה, וואס איז מקדש ומטהר אזוי ווי גמרא, און אין חתם סופר איז זייער ב'טעמ'ט. (גדולת יהושע) וכמו כן סיפר הרה"ק ר' שלמה לייב ווינבערגער אב"ד ניר באגאז זי"ע שהרה"ק משינאווא זי"ע אמר: (איני מסתכל בספרי המחברים

דהיום, כי אם באריה דבי עילאה, שלמד תורה לשמה, ובחתם סופר, שכל אות מסוגל ליראת שמים.) איך קוק נישט אין קיין היינטיגע ספרים, נאר אין אריה דבי עילאה (הוא הרה"ק רבי אריה לייבוש ליפשיץ מווישניא זי"ע) ער האט געלערענט תורה לשמה, און איס חתם סופר, וואס יעדעס אות איז מסוגל אריינצוברענגען אין א מענטש יראת ה'. (שיח זקנים)

מטבע חתם סופר

בנת שנוכל רבינו היה ערב שבת קודש בין השמשות והגה"ק ר' אברהם אביש חסיד בעל ברכת אברהם וקנה אברהם זי"ע שהיה אז אב"ד בפראנקפורט, לוח להמתין בקבלת שבת עד אחר הלידה שלא לחלל שבת, כי הבן היולד יאיר עיני חכמים בתורתו. ויושיע את ישראל בתפלתו. וקרא שמו בישראל משה ויגדל הילד ורואו בו סימני חכמה וטהרה, ועוד לא היה בן ד' כשאב הגה"ק ר' אריה לייב גינצבורג בעל שאנת אריה זי"ע לבית אביו, והשתעשע עם הילד משה, ונשקו על ראשו, והבטיח את אביו שלאילנא רביבא יתעבד, ואביו האדיר היה רבו ראשו.

כתב בספר הטעמים: מקובלני מרבתי: שהגה"ק בעל הנודע ביהודה זי"ע והגה"ק בעל החתם סופר זי"ע, נשלחו מן השמים לקבוע הלכות בישראל. כדברים האלה העיד בגדלו הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (סם משמואל בשו"ת מהר"ש ענגיל עמ' קל"ה) לקבוע הלכות בישראל. הליכות והלכות.

וכן שבע למד כבר בבית המדרש של הגה"ק ר' זלמן חסיד זי"ע וכבר היה שגורים בפיו כמה מסכתות, ובהיותו בן ח' ראה הגה"ק בעל פני משה זי"ע ליקח אהו עמו לארץ ישראל, שראה ערך גדול של הנער, אבל אמו לא התרצה בזה, ואח"כ עלה לבית המדרש רבו הגאון חסיד שבעונה רבי נתן אלעזר זי"ע והיה דבוק בו מאד ורבו הנ"ל לקחו לביתו, כי ידע ברוח הקדש שרבו של ישראל יהיה ממנו, וגם למד אצל הגה"ק בעל הפלא"ה זי"ע וגם אצל הגה"ק ר' מייכל (טב"ל) שייאר ראש ישיבה במאנענא זי"ע בשנת תקל"ו, ובעבור ב' שנים חזר לפראנקפורט, ולא אז שוב מרבתי הגאונים, בעל הפלא"ה והר"ר נתן אלעזר בהיותו בן ט"ז גמר כל הש"ס, וכשא"ל רבו ר' נתן אלעזר זי"ע בזה, יחוג יום יום? אמר לו שיתענה הפסקה ג' ימים, וכן עשה, וכל כך היה דבוק ברבו הנ"ל, עד שבשנת תקמ"ב, כשנתקבל רבו הנ"ל לבאסקאוויץ, רץ ברגליו אחר העגלה שנסע בו רבו, עד שנטלו רבו על המרכבה והביאו לבאסקאוויץ וסם שימש את רבו בנגלה ובנסתר ומסר לו סודות התורה.

וסיפר הגה"ק ר' שמואל בנימין סופר מפרעשבורג זי"ע סיפר לי מארי דארעא קדישא רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע כי שמע מרבי משה נאוואמעסטא זי"ע ותלמיד מובהק ובני ביתו מחתם סופר זי"ע) כי פעם אחת בערב תשעה באב אחר חלות היום ראה שהחתם סופר מתבודד בחדר מיוחד, והגה"ק היה חפץ מאוד לדעת מה זה ועל מה זה הלל לעת כזאת אין עוסקים בלימודים או בהלכה? ועלמה בידו להגיץ מנין החרקים, ומה נוראה המחזה אשר ראו עיניו איש אלוקים היה יושב ומקוץ, לפניו מונח ספר אחד ובידו כוס, עיניו היה זוגלות דמעות והקיש את הכוס בכל פעם לקבלם עד שנתמלח על גדוהו, וכאשר אכל את הסעודה המפסקה על הקרקע נטל את הכוס הלזה לקיים מה שנאמר: הַלְלִיכֶם

ותורתו של רבינו הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו (פרשת נצבים כ"ט כ"ח) הנסתרות לה' אף שה' יודע כל הנסתרות ויודע את מחשבותינו, אבל בכל זאת והנגלות לנו, היינו דבר אחד הוא שנסתר מה', פירוש שאין מכריחים את האדם להיות צדיק או רשע, אבל נגלות לנו, שבידנו הוא לעשות את כל דברי התורה הזאת, שהאדם בעצמו הוא המחליט לקבל ע"ע עול מלכותו ית"ש ללכת בדרכיו ולעבודו בלב שלם.

ויער יצחק לה' לנוכח אשתו (פרשת תולדות כ"ה א') ואמרו חכ"ל (מסכת נדרים מ') כל מי שאין מבקר חולים גורם לו שימות, ס"ד, אלא כל מי שאין מבקר חולים אין מבקש עליו רחמים לא שיחי' ולא שימות, וקשה וכי לא יכול להפיל שיחי' אף על פי שאינו מבקר? אלא משום דצריך להזכיר שם אבותיו דוקא ולפעמים יגרום בזה עוד קטרוג, משא"כ כשמבקר ומתפלל עליו סמוך למטתו אין צריך להזכיר שם אביו, וכעין זאת מצינו במרים שהתפלל עליה משה רבינו ואמר אל נא רפא נא לה (פרשת שלח י"ב א'), וכן יש לומר כאן מפי דלא רצה להזכיר שם אבותיהם ברבה בת בתואל דהיה רשע ואולי יגרום בזה עוד קטרוג, על כן בחר לו להתפלל בצדה לנוכח אשתו אז לא היה מוכרח להזכיר שם אבותיה כלל. (זכרון למשה בשם הגה"ק ר' יונתן שטרססער זי"ע)

טעם לעצירת גשמים
אבל הענין כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע מאידים העולים מהארץ והבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא רק הכנה קטנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאחז"ל (סוף פרק דמסכת תענית) שהעבים שואבים ממי אוקינוס וממתקים בעבים על ידי מים העליונים מאת ה' מן השמים, מכל מקום גם זה אמת כי הווי' העבים הוא מהאידים העולים מן הארץ. והיות כן החוש והשכל יעיד כי אם בני אדם וההבל והאידים העולים מהם הוא מהבל פה דובר נבלה ולשון הרע ורכילות, הגשמים המהווים מזה המה מלוכלכים מזהמת קליפת עיונות ופשעים ההמה, והמאכלים המהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהיה הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתקד, ועל ידי זה גשמי שנה הבאה ותואתה רע וגורם טומאה ומרי יותר ומגדל אנשים רעים וחטאים יותר, ושוב יגדלו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית, וכן לעולם חוזר חלילה עד שחי' כל כך מושרשים בחטא וטומאה עד כי אין תרופה למכתם חלילה. ומטובו של אלקי ישראל ית"ש לעצור השמים ולא יהיה מטר רע ולא יולידו פירות רעים עד שיכנע לבבם הערל וישבו אל ה' ויטהרו האויר ויהנו מזיו ה' ותפארתו. (דרשות חת"ס חלק ב' דף שצ"ו טור א' ד"ה אחז"ל)

טעם שנקראים הגוים נוצרים

כה תשרי ת"ר [ב]

רבי משה ב"ר שמואל זי"ע בעל חתם סופר מפרעשבורג

סיפר הרה"ק ר' ברוך האגער בעל מקור ברוך מסערט ווישניץ זי"ע פעס אחת בחודש אלול זא רב מאונגארן לחמיו בזו"ר הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מצעלזא זי"ע, שהרב הוא היה תלמידו של הגה"ק ר' שמונה זונס סופר אב"ד פרעשבורג בעל שבת סופר זי"ע, וביהק ממנו הרה"ק מצעלזא זי"ע שיאמר לפניו דבר תורה מרבו, וכן עשה, אחר כך נתלהב מהרי"ד ואמר: לדיקים האצטן געזאגט אז לערנען דעם חתם סופר'ס ספרים איז א סגולה אויף יראת שמים, און אויך זאג אז בלויז לערנמאנען זיין נאמען איז אויך א סגולה. (ארחות הסופר)

סיפר הגה"ק ר' נתן דוב נטע פריינד מנהיגי הדעת שזיכרושלים זי"ע שהגה"ק ר' יצחק זאב הלוי סאלאוויצקי גאב"ד בריסק זי"ע אמר על תשובת חתם סופר: פון יעדע תשובה גיסט זיך יראת שמים. (סגולת הסופר)

דבוק היה הרה"ק ר' יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע בקשר אמיץ לספרי הגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חת"ס סופר זי"ע את כל כספי הגדוניה שלו מסר כדי להדפיס כתבי יד מהחת"ס. וסיפר הגה"ח ר' יוסף נפתלי שטערן ז"ל מו"ל כתבי החתם סופר, שפעם הביא להר"ר יודאלע כתב יד המיוחס ל'חתם סופר' זי"ע, הביט הוא בו וקרא את הכתב יד, והגיב מיד כי לפי הכרתו בסגנון דברי החת"ס, איז זה מכתביו. ר' יוסף נפתלי התווכח עמו, אך הוא עמד בשלו שהדברים לא ילאו מתחת ידי החת"ס. ולכסוף הוכח באמת כי הצדק היה עמו.

מסופר, שאחר שנים שלא זכה הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע להפקד בזרע של קיימא, פעלו אללו שיקפוד את ליון החת"ס – אשר כה דבוק היה באור תורתו – וביקש לעצמו פקידה. שמע הוא ופקד את האיון הק', הוא עמד שם בדביקות גדולה כמה שעות, אולם כאשר חזר מהאיון הקדוש נזכר שמרוב דביקותו שכה לבקש על עצמו כלל. ולא ראה לחזור, כפי המנהג שאין הולכים לפקוד ליון פעמיים באותו יום...

פעם אמר הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע שהיה לו קבלה מרבותיו זקנו הרה"ק ר' ישראל האגער בעל אהבת ישראל זי"ע ומאחיו הרה"ק ר' חיים מאנטוניא בעל טל חיים זי"ע שספרי החתם סופר ותלמידיו יש בהם סגולת תלמידיו הבעל שם טוב הק' זי"ע, בהיות מרן החתם סופר זי"ע היה תלמיד הגה"ק ר' פנחס הלוי איש הורוביץ בעל הפלאה זי"ע שהיה מגדולי תלמידיו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. (שיחתו של עבדי אבות)

סגולה דוקה ומנוסה לעצירת גשמים

לימוד צוה"א דרש"ת חת"ס (עמוד 749-52) הוא סגולה לעצירת גשמים, פעם אחת היתה עצירת גשמים זמן רב, וביהק ממנו כומר אגס היהודים יתפללו על הגשם והשחיתו לו אמתו עשיו את שלנו, אך הגני מצטייח שציוס ג' יהיה גשם רב, ביום צ' קבצתי יחידי סגולה, ואמרתו לפנייהם כל הדרוש. והשמים התקדו עבים והיה גשם גדול. ופעם אחרת נוספת היה כן, שלאחר שעות אחדות שאמר ברכים את הדרוש הזה ירדו די גשמי ברכה. (שער יוסף בשם הגמרא"א סופר זי"ע)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

על פי כוונה זו יקרא להתוקע, ובאמת לא כן הוא כי מי עמד בסוד ה' ואמרתי אחמה והיא רחוקה ממני, משום הכי תיקנו שיהיה המקרא דוקא הרב שהוא תלמיד חכם ויודע שכל אותן הנוסחאות עם שמות המלאכים רק דברים של מה בכך המה, ועיקר כוונת המצוה הוא רחמנא אמר תקעו, ורק על פי כוונה זו דהיינו הננו מוכן ומזומן לקיים רצון הבורא יתברך שמו שאמר תקעו, הוא מקריא להתוקע והיא הכוונה הנדרש ואין בה משגה. (משכיל אל דל)

איינמאל ווען עס איז געווען אן עת צרה פאר אידן און מען האט פיל יונגעלייט און בחרים אוועקגעשלעפט אין מיליטער, אימיטן שווערע מלחמות, איז דער חתם סופר זי"ע פלוצלינג אריינגעקומען אין בית המדרש, טרויעריג און אנגעווייטאגט זיין הארץ איז געווען צושטורעמט, און ער האט אנגעפאנגען זאגן הויך: איך האלט נישט מער אויס! איך מוז מטיח זיין דברים כלפי מעלה [רעדן אביסל מיט שארפע אויסדרוקן] מה לו לאב שהגלה את בנינו! מה לו לאב, וואס פעלט אים אז ער האט אונז פארטריבן אין גלות, וואויל איז דעם קעניג אפילו ווען עס איז זיין שטוב מען לויבט אים אזוי, און נאך אוודאי וואס ווען די אידן זענען אין גלות מיט פיין און אונטערדרוקונג טוען זיי אים שטענדיג לויבן, אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם! איז אונז וויי, אז מיר זענען אין גלות .. (דרשות חת"ס לוי"כ ל"ג בשער יוסף)

גידון בצואה רותחת. כשמו כן הוא נצ"ר ר"ת נ'ידון צ'ואה ר'ותחת. (ספר הטעמים)

טעם שסכנה למנות ישראל

ענין סכנה במנות ישראל: הוא שליטת עין הרע והוא פ'קידה ס'פירה מ'זין כמו שכתב הרמב"ן [א' ג'] ו'ת: פ'קידה ס'פירה מ'זין וי"ד בתוכו דלא שלטא עינא בזרעא דיוסף. (חת"ס במדבר עמ' ג' ד"ה ענין)

כתב רבינו בענין השפעת הרב בחשק התלמידים: כל מה שמוסיפים התלמידים חשק לקבל יותר, הרב מוסף להשפיע, וכל מה שמוסיף להשפיע יותר יפתחו לו מעיינות החכמה ממעל להריק עליו עד בלי די. (דרשות חת"ס)

טעם בדרך צחות מדוע דוקא האב"ד שבעיר יהיה בעל המקרא

בשם רבינו מודע דוקא הרב שבעיר הוא המקרא, שאם אחד מהמון עם יהיה המקרא ויראה נוסח התפלה הנדפס במחזורים עם שמות המלאכים ידמה בדעתו שרק זה הוא יסוד של מצות שופר, ורק

כה תשרי תקע"א [א]

רבי לוי יצחק ב"ר מאיר זי"ע הסנוגורן של ישראל בעל קדושת לוי מבארדיטשוב

רבינו הסנוגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערבארמדיגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע. נולד בהוסקוב פשמישל בשנת ת"ק לאביו הגה"ק ר' מאיר אב"ד הוסאקאב זי"ע בן הגה"ק ר' משה מזאמושט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה שאשע ע"ה

חלפי ישראל הסתופפו ככל רבינו וביניהם אפילו גדולי הדור כמו הרה"ק ר' ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע ובנו הרה"ק ר' משה מקאזניץ זי"ע והגה"ק ר' אברהם דוד מצוטשטש בעל דעת קדושים זי"ע הרה"ק ר' אברהם מרדכי מפניטשוב זי"ע הרה"ק ר' אהרן מזיטומיר בעל בית אהרן זי"ע והרה"ק ר' יוסף מנעמרוב זי"ע ושאר גדולי הדור זי"ע.

פעם אחת באו לרבינו איש ואשה עשירים ומיוחסים ונפלו לפניו בצניעות עצומות, באשר יש להם בן יחיד והוא היה ירא שמים בתכלית, פתאום נשתנה והתחבר עם חברים לא טובים, וכל מה שמשתדלים להחזיר את בנם למוטב אין הדבר עולה בידם. מיד פקד רבינו לגזור לו תיכף את הבלורית. ההורים היו מוכנים לפנות את הבן בכל מה שהוא רואה, בלבד שיקיים את עלת הצדקה, אבל הבן עמד בתוקף גדול שאת שערותיו לא יגזוז בשום אופן ופנים, ועוד ארצה החל לחרף ולגדף ח"ו את רבינו וגדולי ישראל, למורת רוחם של אביו ואמו. לבסוף אהר רבינו לקשור את הבן בחבלים ולהביאו לביטו ולגזוזו לו שם את שערות ראשו. פקודתו זאת של רבינו עוררה סערה בקרב המשפחה, היו כאלה שאמרו לא מחנכים בצורה כזו, ואין לשמוע לרבינו, והיו כאלה שאמרו מה שרבי דורש כן חייבים לעשות. בקיצור כפתו את הבן והביאו אותו לרבינו ובכח גזו לו את הבלורית, ומרגע שגזו לו את שערותיו נהפך הבן לאדם אחר, והתחיל לבכות תוך חרטה עמוקה על האכזר שגרם להוריו ולרבותיו בעבר, התחיל להתחנן לפני רבינו שיקבלו מעתה בתור תלמיד הגון. במשך הזמן היה לאחד מגדולי תלמידי רבינו. שאלו את רבינו: מה הקשר בין מעשי הבחור לבין השערות שאין העולם מקפיד עליהם כל כך? והשיב רבינו ואמר: הרי זה פסוק מפורש בתהילים: קָדְקֹד שָׁעַר מִתְהַלְּלָהּ, צִלְשָׁמִי (תהלים ס"ח כ"ב) כלומר כל זמן שהקדקוד מלא שערות החטאים והאשמות של האדם מעכבים אותו מלעשות תשובה, ולכן גזיזתו היא טהרתו. (אהבת חיים)

נשתלק לגנזי מרומים ביום כ"ה תשרי בשנת תקע"א ומנוחתו כבוד צעיר ברדיטשוב.

כריקים הקדושים אמרו: שכאשר נסתלק רבינו, נתעלה למדרגה גבוהה מאוד ונעשה אחד מן השרפים, שהוא המדרגה היותר גבוהה שבמלאכים.

נשאר אחריו שני בנים גדולים הבכור הרה"ק ר' מאיר דערבארמדיגער בעל כתר תורה זי"ע והשני הרה"ק ר' ישראל דערבארמדיגער אב"ד פיקעב בעל תולדות יצחק בן לוי זי"ע, ודברי תורתו בספר הקדוש המפורסם ביותר קדושת לוי.

ידוע ומקובל מלדיקי דור ודור אשר ספרו קדושת לוי מסוגלת בכל בית ישראל להמתקת הדינים. (הקדמה קדושת לוי)

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע כתוב: (בהסכמתו לספר קדושת לוי) ובודואי זכות הגאון בעל המחבר זלה"ה וקדושת ספריו הג"ל יהיה למגן ומחסה בכל מקום אשר ימלאו..

כ"ק אדמו"ר מרחמיסטריווקא מירושלים זי"ע סיפר: אשר הוא מכיר יהודי אחד אשר היה מתפלל את תפילותיו בבית המדרש שבבתי ראנד שצירושלים, ושם היה מתפלל גם הגה"ק ר' איסר זלמן מלצר זי"ע, פעם אחת מליבות חנוכה אמר יהודי זה לר' איסר

ביום שירדה נשמתו הטורח לעולם הזה חילק מרן רבינו הבעש"ט זי"ע לחיים לחבראי קדישא במעצו ושה להם בשמחה: היום הזה צאה לעולם נשמה גדולה וקדושה אשר תמליץ טוב ותלמד סגוריה על כנסת ישראל.

הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב בעל גנזי ישראל זי"ע סיפר: חותני הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאליגורה זי"ע סיפר כי הרב הצדיק מבארדיטשוב זי"ע היה נוהג לאכול פירות בראש חודש שבט כמנהג בית שמאי (בְּאֶחָד בְּשָׁבָט, ראש השנה לְאֵילָן, בְּדִקְדֵי בֵּית שְׁמַאי – מבכת ראש השנה פרק א' משנה א') ואמר חותני הטעם: כי מה שהלכה היא כבית הלל, היא מחמת כי בית שמאי הם מעולם המשפחה, ובית הלל מעולם המעשה, על כן הלכה כמותם, וידוע כי הרב הצדיק מבארדיטשוב היה נשמת רבי עקיבא, ורבי עקיבא היה מעולם המשפחה, כדאיתא בגמרא (מסכת מנחות כ"ט ב') אמר הקב"ה כך עלה במחשבה, לכן נהג עמנו כבית שמאי. (חמדת ישראל טשארטקוב)

רבינו היה תלמיד מובהק של הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בימי עלומיו היה אב"ד זעליחאב ואח"כ בריטשוואהל ומשם נבחר לאב"ד פינסק, וכל השנים הללו היה נרדף וסבל יסורים ועגמות נפש נוראים, ולבסוף נתקבל לאב"ד בארדיטשוב שעל שמה הוא נקרא בשנת תקמ"ה ביום מ"ה לספירה.

האווהל החדש של קבר רבינו זי"ע

רבינו היה גאון אמתי ומובהק, כשהיה בן טו"ב שנים כבר היה מלא גודש ב"ש"ם ופוסקים, והיה איש אלקים נורא, בקי בנגלה ובנסתר, כל רז לא אניס ליה, ועבודתו הי' בקול אריה, חיל ורעדה אחז כל שעמדו בחפלתו, שהיה במסירת נפש ממש כמעט עד כלות הנפש, אימת מות נפל על כל מי שהיו קרובים אליו בעת עבודתו, היה מלאך מליץ יוסף תמיד בעד כלל ישראל, קדושתו פרישותו וחסידותו היו עצומות ונוראות, יודעי חן אמרו עליו שהיה בו נשמת התנ"ך האלקי הקדוש ר' עקיבא בן יוסף ע"ה.

נהג להגביה שתי ידיו הקדושות כנגד מעלה בעת התפלה, פעם אמר: שבתפלה הצדיק מרים ידיו באמצע התפלה מגודל דביקותו ואהבה והתלהבות הוא כמו שהיכל היו הכרובים פורשי כנפים למעלה. (פתגמין קדישין)

המגיד הרה"ק ר' ישראל האפשטיין בעל עבודת ישראל מקאזניץ זי"ע העיד על רבינו שהיה כל כך גדול שהיה מעלה כל דיבורי פשוטיו של עמי הארץ לשורש העליון לאחדות הבוית"ש, והיה לו מוחין קדישין, שעשה כל מעשיו בהתקשרות ודביקות הבוית"ש, ולא היה מפסיק מדביקותו ויחבד אפילו כרגע כמימרה.

והרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע אמר שדי בהזכרת שמו של רבינו לעורר רחמי ה' על בני ישראל, והוסיף על זה בנו הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורה זי"ע כי לא רק הזכרת שמו של רבנו אלא אפי' בהזכרת שם העיר "ברדיטשוב" יש בטחו לעורר רחמי ה' על בני ישראל.

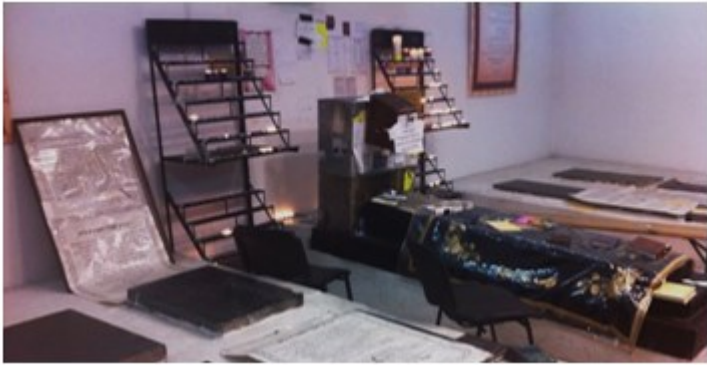
והרה"ק ר' מנחם מנדל שניאורסאן בעל כמה דק מלובאוויטש זי"ע העיד כי מרוב המלצת הטוב של רבינו על עם ישראל נברא בשמים ממעל היכל מיוחד היכל הזכות הנקרא "לוי יצחק בן שרה שאשע" וכאשר יהודי מתפלל ואומר תהלים ומבקש רחמים מה' בזכות "לוי יצחק בן שרה שאשע" נפתח אותו היכל והיהודי נושע מאכרתו.

כה תשרי תקע"א [ב]

רבי לוי יצחק ב"ר מאיר זי"ע הסנגורן של ישראל בעל קדושת לוי מבארדיטשוב

רבינו הסנגורן של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערבארמדיגער בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע. נולד בהוסקוב פשמישל בשנת ת"ק לאביו הגה"ק ר' מאיר אב"ד הוסקאב זי"ע בן הגה"ק ר' משה מזאמושט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה שאשע ע"ה

זלמן: ספר קדושת לוי הוא ספר המאריך בעניני חנוכה, אמר ר' איסר זלמן אם כן צדקה ממך הביא לי את הספר הלז, ואכן היהודי נתן לו ספר קדושת לוי, ור' איסר זלמן לקחו למשך הלילה כולו, צדוקר שלמחרתו הגיע ר' איסר זלמן לתפילת שחרית בזמן מאוחר מן הרגיל ווכנראה שהיה עוסק מאוד בלימוד בספר זה וניגש ליהודי זה ואמר לו: איך האב ביז יעלט נישט געוויסט וואס דאס מיינט חנוכה, שצלי לימוד בספר קדושת לוי על חנוכה אין משיגים את גודל קדושת ימים אלו. (הגה"ק ר' אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א)

נהג הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פארטוגאל מסקולען בעל נועם אליעזר ומייסד חסד לאברהם זי"ע ללמוד דברי קדושת לוי צפרכה יחורו צעת תגלחת השערות לילד בן ג': דה"ה ונמלא לפי דרכיו הג"ל. (נטעי גבריאל)

זכותו הגדול והקדוש של רבינו יגן עלינו וימליץ טוב בעדנו ובעד כל ישראל אמן כן יהי לרנן

ניגון המפורסם מרבינו זי"ע: רבונו של עולם א בייט

איזו לחיים ואיזו למוות?! מפורסם בפי כל על רבינו זי"ע שהיה אומר בימים הנוראים דברי סנווריא על עם ישראל שומרי מצוות הש"ת, וכך פירש את התפילה: בראש השנה יכתבון: אום ראש השנה שרייבן זיי, וביום צום כיפור יחתמו, אום י"ח חתמ'נען זיי, כמה יעברון, ווי פוהל עבירות מאכן זיי, וכמה יבראון, און ווי פוהל ממזרים באשאפן זיי, מי יחיה, ווער דארף צו לעבן, ומי ימות, און וועמען קומט על פי דין זאהל שטארבן?.. (רשומים בשמן) מתורתו של רבינו זי"ע באין מליץ יושר מול מגיד פשע, באין: כאשר האדם מחזיק את עצמו לאין, שיועד ומכיר מך ערכו, הרי זה לו למליץ יושר ביום הדין מול המקטרג המגיד פשע. מי שנותן פרוטה לעני ומשלים לו שיעור חסרונו בזה הפרוטה, אל כן על ידי הפרוטה זו מתעלה האדם הנותן ונחשב לו כאילו הוא נותן כל הסעודות והצטרכות להעני. (קדושת לוי לקוטים) ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר (פרשת משפטים כ"ד י"ז) ומראה כבוד ה': היאך אפשר לאדם לידע אם כבוד ה' מתראה ומתגלה על ידי עבודתו, כאש אוכלת בראש ההר: אם בוער בקרבו אש קודש לה', ולבו מתלהב לעבודתו יתברך, זה סימן שכבוד ה' מתראה על ידי עבודתו.

אותיות סעפ"ץ, הנה אות סמ"ך הוא סגור מכל הצדדים, מה שאין כן בכל הכ"ב אותיות, שאין אות סגורה בהם, והרמז כאשר תסגור עיניך שלא להסתכל ברע ח"ו ותסגור פיך שלא לדבר דבר רע אז תהיה צדיק ותהיה כלי מוכשר לקבל את התורה הקדושה. (קדושת לוי לקוטים) זאת אָשיב אֶל לְבִי עַל כֵּן אוֹחִיל. (מגילת איכה ג' כ"א) דאס אז אידן האפן נאך אויף די גאולה שלימה און פארגעסן נישט דערפון, דאס אליין איז א טרייסט, ווייל מיר ווייסן אז די נאטור פון א מענטש איז אז אויף א פארפאלענע זאך בארוהיגט מען זיך, און אויף א זאך וואס מען האפט נאך דעראויף קען מען נישט אננעמען קיין טרייסט. (קדושת לוי פרשת דברים) סגולה לכל טוב כתב רבינו: אם אדם בטוח בה' שהש"ת יעשה לו כל צרכיו, גם למעלה ממלאין לו כל משאלותיו, אבל אם אדם דואג תמיד על פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אזי גם למעלה יחסר פרנסתו. ולכן אשרי איש שלא ישכחך ושם בטחונו בה', כי אז ה' צילך, כמו שהוא בטוח בה' שיעשה לו כל צרכיו, כן יתן לו ה' כל צרכיו. (קדושת לוי פרשת בשלח ב"ה: והנה ידוע)

כו תשרי תקפ"ה

רבי מנחם מענדל ב"ר אברהם זי"ע השתדלן מפרעשבורג

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל טעבין השתדלן מפרעשבורג זי"ע אחי השר השתדלן הרה"ק ר' יעקב קאפל טעבין מקציני ומנהיגי קהלת פרעשבורג זי"ע נולד לאביו הפרנס הדור הרה"ק ר' אברהם זי"ע

רבינו נתגדל בבית אביו שהיה לדיק וחסיד אמתי טפסר ושר, השתדלן הגדול, שינא ונכנס בחלרות השרים, ועשה טובות גדולות לאחינו בני ישראל, ופירנס תלמידי חכמים ועניים, ופדה שבויים, וידוע היה ממנו שאינו אומר שקר אף אם יהבו ליה כל הללא דעלמא. וכמו כן נהג רבינו שהיה גבר בגוברין עשיר גדול, ושתדלן לכלל ישראל, מכוזב בחלרות השרים ומלכים, והוא בנה בית הכנסת בביתו והחזיק תלמידי חכמים ותופסי תורה, פיזר נתן לאביונים, ועמד תמיד מוכן ומזומן לכל דבר טוב בעניני הכלל, והוא הדפיס על הוצאותיו את ספר הישר לרבינו תם חי' הלכות ותשובות.

ונכון לציין מה שכתב הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע על רבינו אודות הדפסת הספר הישר: שמר תם וראה ישר כי אחרית טוב לאיש תם וישר הלך הוא הנגיד הקצין התורני ירא ה' מרבים כ"ה מענדל ב"ר אברהם טעבין נ"י הנותן לכסף מוצא להדפיס ראשונה ספר הישר לרבינו ת"ס ז"ל אשר נמצא בכתיבת יד כמום באורכו של הקצין הנ"ל והוא גם הוא כבר מאז עזר ממון רב לשכר המעתיק ספר הנ"ל מספר כתב ישן נושן, ויגעתי ומלאתי דאתי לילי בכמה מקומות שהועתקו דברי ספר הישר בקדמוניה ובפרט בהרז"ה ז"ל והן הנה דברים כהווייתן בעינים נמצאים בספר הזה אות באות אשר מכל זה כל מעיין ישפוט בלדק ומישרים כי אלו הדברים מפי רבינו תם נאמרים, אשר עד היום עדיין לא זכינו לאורו לשאוב ממי בארו.

רבינו זכה לחתן גדול הגה"ק ר' יחיאל מיכל קיזע מפרעשבורג בעל שלמי נדבה ב"ר שמואל זי"ע

נסתלק לגזי מרומים כ"ו תשרי שנת תקפ"ב ומנחתו כבוד בבית החיים פרעשבורג

מענותותו אה שעל מצבתו לא יחוק אך ורק פה נטמן מנחם המכונה מענדל בן ר' אברהם ותו לא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריוול בת משה אהרן נ"י

כו תשרי תקע"ז

רבי אהרן ב"ר מרדכי זי"ע בעל תולדות אהרן מציטאמיר

רבינו הרה"ק רבי אהרן מציטאמיר בעל תולדות אהרן זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע

זה הרה"ק ר' ישראל שותק זי"ע, כששמע ר' ישראל כי רבינו זצ"ל לעיר הלך לבקר וסוחחו יחדיו, ובתוך הדברים סיפר רבינו לר' ישראל עובדא ששמע מרבו הרה"ק הקדושת לוי מצארדיטשוב זי"ע, ששמע מפי הרה"ק רבי דוב צער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (כידעו היה רבינו זהיר שלל לספר אלף מה ששמע מרבו ששמע מהרה"ק הרבי ר' צער זי"ע או ראה אלל הבעש"ט זי"ע) וזה תוכן הסיפור: תלמידי הבעש"ט הק' ידעו להכיר באיזה ענין רבס עוסק, על ידי שינוי הגווינן בצורתו הק', ובאחד מהסימנים ידעו שאז מתגלה אליו אחד מהשבעה רועים, פעם בהתאספס לסעודה אלל רבס, ראו אחד אחר נטילת ידיים סימן הג"ל בצורת הבעש"ט הק', אחר הסעודה הרהיבו כמה מן התלמידים עוז בנפסם, ושאלו את פי רבס הק' מי מהשבעה רועים נתגלה אליו, השיב להם הבעש"ט הק': זה היה משה רבינו ע"ה כי בשעת נטילת ידיים להסעודה יתק' איזה יחוד, על כן זצ"ל משה רבינו ע"ה אלל, ואמר לי שיחוד זה יחד גם הוא בסעודה שעשו לכבוד יתרו כשבא אל המדבר, כמו שכתוב ויצא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה, ואמחז"ל ומשה היכן הלך וכו', אלל היה עומד ומשמש לפניו, וכשנטל ידיו לאותה סעודה יחד יחוד זה, ע"כ כשיחדתי יחוד זה נתגלה אלל.

ופעם אמר רבינו ששמתי בשם הבעש"ט זי"ע: יש בני אדם כאלו עוסקים בעבודה זו תפילה הם מנגנים דיבורי התפילה ולא עוד אלל שמכונים לומר כאן בניגון זה וכאן בניגון זה וסוברים שזהו עבודת הקדוש ועל ידי זה יהיה להם התלהבות, ולא זו הדרך האמת, אלל שצריך בשעת עבודה להפשיט עצמו מגשמיות עולם הזה עד שיחשוב בעיניו כאילו איננו בעולם הזה כלום, ויאמר האותיות בקול ודיבור פשוט וידבק ויקשר מחשבתו בהאותיות להבין פירוש המלות ואז פתאום יתלהב שלהבת קודש, וזה הדרך יסכון אור בעבודת קודש פנימה.

נחלק לגנזי מרומים כ"ו תשרי בשנת תקע"ז צעיר זיטמיר זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב מציטאמיר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מצבתו קודש אחר השיפר

האוהל על קברו

רבינו היה איש אלקים חסידא ופרישא אספקלריא המאירי דבוק בה' תמיד, נודע למרחקים למגיד נלהב ודקן ומושפע מאוד בדרכו החסידות, גדול בתורה גאון הגאונים,

תלמיד מובהק של הרה"ק הסגנון של ישראל הרה"ק רבי לוי יצחק דערצארדיגער בעל קדושת לוי מצארדיטשוב זי"ע, ותלמיד מהרה"ק רבי דוב צער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

וסיפר פעם נסע רבינו עם רבו הקדושת לוי זי"ע להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, והרה"ק מצארדיטשוב היה מוכרח לנסוע ורבינו נשאר שם, שאל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע את רבינו: מדוע לא נסעת עם הרב מצארדיטשוב? ענה רבינו: רבי! את מורי ורבי אני מכיר ונשארתו כדי להכיר את רבינו. תפש הרבי ר' אלימלך זי"ע את בגדו וקרא: אהה אומר שהגך מכיר את הרב מצארדיטשוב, תדע שאפילו כפני בגדיו אין אתה מכיר, על אחת כמה את רבך אינך מכיר עדיין!.

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן בפרשת ויקהל וז"ל שמעתי מהרה"ק ר' לוי יצחק מצארדיטשוב זי"ע: כשרואים שמתעורר מלחמה בעולם, צריכים לומר חילוק בגמרא, כי כל מה שיש בעולם הכל הוא בצורה, שהיא חיות כל העולמות, ולכן כשרואים מלחמה בעולם בוודאי כבר נעשה ירופים בתורה, ולכן צריך לומר חילוק ולפלפל בגמרא ולהפך כל זאת. (ועיין שם שזה הכח נתן למשה רבינו)

רבינו נתקבל לאב"ד זיטאמיר בשנת תקנ"ח אחר פטירת הרה"ק רבי זאב וואלף מציטאמיר בעל אור המאיר זי"ע בט"ו אדר, על ידי השתדלות ובהשפעת רבו הרה"ק הקדושת לוי מצארדיטשוב זי"ע

רבים הלכו לאורו וזינייהם הרה"ק ר' אברהם דוב מאווריטש בעל בת עין זי"ע. וסיפר בעת שהרה"ק הבית עין זי"ע עלה לארץ ישראל וקבע דירתו בעיה"ק אפת, נסע להיפך מרבינו, ורבינו הולך אז לרפואה רבה, אמר רבינו להבית עין כי לרפואתו צריך הוא לישתות מים מארץ ישראל, וכיון שאתה עומד לעלות לארץ ישראל, ישתה נא מתוך כוס מים, ואחריו ישתה אני מן אותו הכוס, וכך הוה וזכח זה יתפלא רבינו.

רבינו איקלע פעם אחת לעיר קסיה גר

גוים? ונראה לפי שיש מחכמי האומות שאומרים שמאמינים שיש בורא והוא ברא את השמים והארץ וכל הברואים רק שאינו משגיח על עולם השפל בפרטי פרטות לפי שזה אין כבודו, ומסר אותם תחת המזל, ובאמת שטות גדול הוא כי הבורא משגיח על הכל בפרטי פרטות. וזה שאמר דוד המלך: רם על כל גוים ה': היינו מה שהגוים אומרים שהוא רם ועל השמים כבודו ואינו משגיח על התחתונים ומסר אותם תחת המזל, זה הוא הבל וריק, אבל אנו אומרים: מי כה' אלקינו המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ (ק"ג ה- ו) היינו שרואה ומשגיח בתחתונים בפרטות, (ק"ג ז) מקימי מעפר דל מאשפת ירים אָבִיּוֹן. (קדושת אהרן לקוטים)

בספר שארית ישראל הביא משם רבינו: שזוהר הק' צריך לאומרו בלא ביאור, כי התיבות והדיבור של זוהר הק' עצמו מקשרין את האדם לאין סוף יתברך. רק מי שרוצה ללמוד עם ביאור, יעיין מקודם בהביאור, והזוהר הק' יאמר כסדר בלי ביאור.

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן בפרשת שופטים: וז"ל צריך האדם לקדש א"ע באכילה ושתי' ולא יכוון ח"ו להנאתו ותאוותיו, וגם בבהמ"ז יכוין כראוי לומר מלה במלה כדי שלא יגרום ח"ו פירוד למעלה, והרה"ק ר' דוב בער זי"ע הזהיר ע"ז מאד לכוין בבהמ"ז יותר מתפלה, כי תפלה דרבנן ובהמ"ז דאורייתא

כתב רבינו בספרו תולדות אהרן: "שובבים" הם כמו עשרת ימי תשובה, והוא זמן שמקובל התפלה, בבחינת כמו עשרת ימי תשובה. והנה כלל ענין שובבים הוא לתקן את המדות ולקדש החושים, לשמור עצמו מעצבות וכעס וגאווה.

ועוד בענין מדת הגאווה ועיקר שלא ישכח אפי' רגא אחת מעבודת השם יתברך, ויעשה לעצמו סימנים בביתו שיזכיר לו יראת השם כל אחד ואחד לפי שכלו, וכן שיזכור להנצל מגאווה וכעס ושקר ושאר עבירות ולא יסמוך על עצמו. (ספר שכר ועונש)

רם על כל גוים ה' על השמים כבודו (תהלים ק"ג ד') ולכאורה קשה הלא הבורא הוא רם על כל רמים ומה הוא אומרו על כל

בענין לימוד בספר הזוהר הק'

כז תשרי תרי"ג

רבי פנחס אריה ארי ב"ר צבי הירש זי"ע בעל חשב האפוד אב"ד טורקא

רבינו הגה"ק רבי פנחס אריה ארי בעל חשב האפוד אב"ד טורקא זי"ע נולד בשנת תק"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש מטורקא סוקאלוב בעל אמרת הצרופה זי"ע בן הגה"ק ר' פנחס זי"ע חותנו של הגה"ק ר' משה רוקח זי"ע נכד הגה"ק רבי אלעזר מוורמייזא בעל הרוקח זי"ע

רבינו היה קדוש וטהור, מפורסם בצאור תורתו ועבודתו, עמיתו וחבירו של רבינו היה הרה"ק ר' יהודא כזי מראדזיל זי"ע.

היה אב"ד צעיר דינוב ואחר כן צעיר גלאגוב, ובשנת תקפ"ט עבר ליעיר טורקא בתור אב"ד.

חיבר ספרים נחמדים ה"ה ספר חשב האפוד וספר כפתת האפוד על התורה על דעת פרד"ס. וכמו כן הביא להדפוס ספרי אביו הק' ספר אמרת הצרופה.

כשהגיע לפרקו נשא בת דודו אחי אביו הרה"ק ר' לייבוש אב"ד גלאגוב זי"ע בן הגה"ק ר' פנחס זי"ע

מסופר עליו: פעם חלה נכדו זילדותו והיה על סף הגסיסה פנה רבינו להנמלאים ליד מטתו ושאל: מה פירוש ברוך גוזר ומקיים ברוך עושה בראשית (מתוך תפילת שחרית) ? כשלא ענו אמר רבינו: הפירוש הוא כך, דלכאורה אם הקב"ה גוזר ומקיים איך אפשר להעביר את רוע הגזירה? אלא על ידי תפילת הצדיק הקב"ה עושה בריה חדשה, יש מאין, וזה ההמשך ברוך עושה בראשית. בגמר דבריו התחיל נכדו ללעוק; סבא סבא! והתחיל להזיע וחזר ללחננו הראשון. (ימי זכרון)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ז תשרי בשנת תרי"ג.

רבינו היה אהוב על בני הקהילה, ואחר הסתלקתו נקראו על שמו כל הבנים שנולדו באותה שנה צעירו טורקא.

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' יעקב אורי אב"ד טורקא ברעזוב זי"ע שבזווג שני נשא לבתו של הרה"ק ר' משה שיינפעלד זי"ע שהיה חתן הרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא מדינוב בעל בני יששכר זי"ע, הרה"ק ר' חיים אב"ד סאניק זי"ע, הרה"ק ר' אברהם מרדכי מפלשטיין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

מקץ שבע שנים תעשה שמטה. וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אֶשֶׁר יִשֶׁה בְּרַעְיוֹ לא יִגַּשׁ אֶת רַעְיוֹ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמֹטָה לָהּ. (פרשת ראה ט"ו א-ב) מק"ץ שב"ע נוטריקון צא מדינת קבע שב בדירת עראי, משה ידו: עולה שס"ה שהם כל ימות השנה, ורצה לומר שנמחל על ידי זה כל החטאים והפגמים שעשה בכל ימות השנה. (חשב האפוד)

לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס (פרשת כי תשא כ"ג א') יש לומר בדרך רמז לא תשא שמע שוא לא תאמר פסוק שמע שוא, שלא בכונה, ואל תשת ידך עם רשע היינו הי"ד אותיות ה' אלוקינו ה', אל תשת אותם עם הרשע היצר הרע היינו כשיש לך שבע תועבות בלבך ח"ו, ותגרום להיות עד חמס דבפסוק שמע יש ע' וד' גדולה לרמוז שאנו מעידיים על אחדותו יתברך שמו, ואם האדם אינו משים על לבי לאמר העדות בלב שלם הרי הוא גורם קלנא בשכינתא ח"ו, ומצינו לשון חמס על ענין פחיתת הכבוד כמו שאמרה שרה (פרשת לך לך ט"ז ה') ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרתי כי הרתה ואקל בעיניה ישפט יהוה ביני וביניך. (כתפות האפוד)

כח תשרי תקל"א

רבי אליעזר ליבר ב"ר אברהם זי"ע המגיד מבארדיטשוב

רבינו הרה"ק רבי אליעזר ליבר אשכנזי המגיד הקדוש מבארדיטשוב זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט זי"ע נולד בעיר בוסטריך לאביו הגה"ק הגביר ר' אברהם אשכנזי מבוסטריך זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק המקובל הגדול ר' שמשון מאסטרפאלי זי"ע

רבינו התייתם מהוריו בעודו ילד רך בשנים. ונישא ליתומה כמותו וזכיו נישואיו תחת חופתו, דרך בפני בני עירו דרשה מלהיבה ומעוררת עד אור הבוקר. בהזכירו את זכות אבותיו הרה"ק ר' שמשון מאסטרפאלי זי"ע. ראו בני עירו את מעלתו והכתירוהו להם לרשן ומגיד וכן קראוהו מאז מפי כל: "רבי ליבר הגדול המגיד הקדוש". עדיין לעיר לימים היה, אולם בטחונו הגדול זה' ותפילותיו מעומק ליבו שבו נער וגם זקן ורבים שמו בו מבטחם. כפרט שחיו תמיד בפחד מפני גזירותיו של הפריז המקומי המרושע, הקרוי הדוכס מבוסטריך. ימים רבים נהג רבינו ללכת אל היער הסמוך לעירו ולשאת שם תפילותיו עבור עדה בוסטריך באין מפריע. אפילו הגויים שדר שם יראים היו להפריעו, כי חשו וידעו שהמדובר באיש אלוקים קדוש שנוגע בו לא ינקה. פעם אחת יאח הדוכס לטייל במרכבתו ביער, מלווה בפרשיו ונושאי כלים, ומן השמים זימנו שיעבור בסמוך למקום תפילותו של רבינו, שם עמד רבינו מעטוף בטלית ותפילין ונושא ידיו לשמיים בתפילה לפני קונו. מפחד העומד בתפילה נבהלו הסוסים וכמעט והפכו את העגלה על כל יושביה. אז הבחין הדוכס כי כל זאת בא לו בשל היהודי העומד כאן בתפילה וחמתו בערה בו. במאות הדוכס התנפלו החיילים על רבינו והיכוהו בשוטיהם מכות איומות עד זוב דם, אולם רבינו לא נע ולא זע, רק המשיך בתפילותו. או אז נבהלו המכים וזוכרו בסיפורים המהלכים גם בין הגויים על הגליה המתפלל ביער ועל עונשו של הנוגע בו לרעה. ואכן, מיד כשחזר הדוכס לארמונו נשתתק כל גופו וגם לשונו נאלמה דום ויהי לאילם. שם רופא כמובן לא העלה ארוכה למכתו של הדוכס. החליטו אנשי הדוכס דעתם ללכת אל היער לבקש מחילה מהגליה המוכה. בבוזאס מלאוהו מתבוסס בדמו בשל מכותיהם האכזריות, אולם הם נשאוהו אל בית הדוכס, הבהילו אליו רופאים מומחים ואלו טיפלו במכותיו. למרות זאת, ואף שהתחננו לפניו על חיי הדוכס, לא אבה רבינו למחול לשונא ישראל זה, עד שלבסוף נענה ואמר: אם ישבע לי הדוכס במלכו ובאלוקיו כי יחדל מהיום לעשוק את נתיניו היהודים ולא יפול עליהם פחדו לעולם, ובאותו מקום ביער שם היכוני קלנסיו, יבנה בית כנסת ומעון גדול עבורי, אזי אחחל לו, ואם לא יעשה כדברי, תהיה קללת אלוקים רובצת עליו לעולם. שמע הדוכס את הדברים וסימן לאנשיו שיקבל עליו כל דבר ומלבד שיבירא. ואכן כעבור מספר שבועות קם ממיטת חוליו וגם החל בבניית בית הכנסת כאשר איוה הגליה. אולם רבינו ביקש עוד, יעקור הדוכס את עצי היער ויבנה שם עיר. עיר לאחיו היהודים. בשנת תנ"א נתיישבה העיר החדשה סמוך לבוסטריך בתושבים יהודים ויקרא הדוכס שמה "ליברדיטש"ז", על שם ר' ליבר הגדול אמנם לא אבה הגליה להזכיר שמו על העיר והשמיט ממנה אותיות "לי" באומרו "לא לוי רק לה' הארץ ומלוואה" ומאז שמה על היום הזה "ברדיטש"ז". לעת זיקנותו בשנת תקל"א והוא בן מאה וארבע שנה, התפשט בעול דבר כזב מנשוא והמגיפה הפילה חללים רבים. קרא ר' ליבר לביתו ארבעה אנשים מן החברא קדישא ובפניהם אמר: "הנני מקבל עלי להיות כפרה על כלל ישראל אני אמות בדבר, ומבטיח אני לכם כי העוסקים בקבורתי לא ידבקו במגיפה. ובמותי תישקט הארץ. ואכן חלה בדבר, ובמותו חללה מיד המגיפה. הגה כי כן, במותו כמו בחייו, הגן והגיל את אחיו מכל כרה. (וי"א שנסתלק רבינו כ"ח תשרי זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל. אמן.

סיפר בספר ז"ט וז"ל:

סיפר הרה"ק מהר"י מנשח"ז זי"ע שהיה בבארדיטשוב איש הגון ושמו ר' ליבר ז"ל פ"א בלילה בחורף אחר היריד בא איש אחד לביתו בראותו שעוד נר מאיר בביתו, וקיבלו ר' ליבר כדרך הכנסות אורחים והציע לו בעצמו מטה לשכוב עליה. אמר לו האורח: למה זה מעלתו בעצמו מטיח א"ע להציע לי ? והשיבו ר' ליבר: כסבור אתה שאני מציע לך, אני הנני מציע לי עכ"ל וכונתו היתה שמציע והכין עצמו לעוה"ב.

כט תשרי תרנ"ח

רבי מאיר בן רבי מנחם מענדיל רובין מגלאגוב זיע"א

רבינו הרה"ק רבי מאיר רובין זיע"א אבד"ק גלאגוב נולד ביום ד' מר-חשוון שנת תק"צ בעיר ראפשיץ, לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדיל מגלאגוב זיע"א (בן הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זיע"א בן הרה"ק ר' אליעזר ליפמן זצ"ל, וחתן הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל מלינסק זיע"א), ולאמו הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק רבי מאיר הלוי ראטטענבערג זיע"א אבד"ק אפטא ובעל אור לשמים, (בן הרה"ק רבי שמואל זיע"א). ביום הברית נקרא רבינו בשם 'מאיר' ע"ש זקינו הק' מאפטא זיע"א

הלילה.

כאשר שהה רבינו בעיירות מרפא היו מרבים העם להקבץ אליו יותר מאשר שאר לדיקי הדור ששהו במקומות המרפא הללו, ואמרו שמלכד היותו לדיק גדול, היה אופן עבודתו בסדר מסודר וזמן מדויק, וע"כ אהבו לשהות בכל קדשו ביודעם זמן כניסה ויציאה.

רבינו דיבר פעם עם מחותנו הרה"ק הדברי חיים מלאנז זיע"א, ובתוך השיח אמר לו רבינו, כתוב 'מה תלעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', שהפי' הוא כך, 'מה' וואס ודאי ביסט, זאת 'תלעק אלי' את זה תספר רק לי, אבל 'דבר אל בני ישראל' לבני ישראל תדבר ותאמר 'ויסעו' שימשיכו ליסוע אליך.

סימנים על זמן הסתלקותו מן העולם הקרב ובא ניכר על רבינו, כאשר מסופר, שמליל ב' לשבעות האחרונה לחיי רבינו עלי אדמות, היה רגיל בכל ליל שב"ק בעת אמירת התורה להזכיר איזה דבר בשם מחותנו הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א בעל דעת קדושים, ובפעם האחרון שדיבר רבינו תורה ברבים היה בליל שמחת תורה, והזכיר אז איזה ענין בשם הרה"ק בענין הנחת מציבה על קברו של האדם.

ביום ערש"ק בראשית תרנ"ח כאשר חזר מהמקוה פגש רבינו את בנו הרה"ק רבי שלום ושאלו בזה"ל: ווען איז די יארלייט פון דיין זיידע דער בוטשאטשער רב? ענה רבי שלום שחל ביום כ"ט תשרי, ותיכף אח"כ הרגיש רבינו כאבים נוראים בראשו הק' ונפל למשכב.

בליל שב"ק אחר התפלה כאשר יצב מעוטף בטליתו ולמד את הזוה"ק קודם עריכת השוה"ט תקפוהו יסורים נוראים והורע מצבו, במשך כל השב"ק מיעט בדיבור, ובמושג"ק באו בני ביתו וראוהו שפתיו מרחשות, הטו אוזן ושמעו יולא מפ"ק 'שגר אלפיך ועשהרות לאנך' (מויתן לך).

ביום ב' נח נלחו ארזלים את המצוקים ונסתלק רבינו ביום כ"ט תשרי תרנ"ח ביומא דהילולא קדישא של הרה"ק מבוטשאטש זיע"א. ומנו"כ בריישא, ואוהל בנו על קברו.

מדברי תורתו נדפסו מעט מזעיר בספה"ק 'שארית ברוך' מבנו הרה"ק מצענדלאוויץ זיע"א

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק רבי חיים יחיאל מלימנא דאמבראווא זיע"א, הרה"ק רבי שלום זיע"א, הרה"ק רבי יצחק טובי' זיע"א, והרה"ק רבי ברוך מצענדלאוויטש זיע"א בעל שארית ברוך.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיותו צעיר לימים ושהה צבית זקינו הק' בראפשיץ, והיה קור גדול, התייצב פעם אלל התגור לחמם עצמו, באשר הלטנן מאוד על הדרך, בראות זקינו הק' הרה"ק רבי אשר ישעי' זיע"א איך שרבינו עומד על יד התגור, קם מכסאו ולקחו מעם התגור באמרו שהרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימאנוב זיע"א אמר שלהתחמם עצמו אלל התגור מציא עללות על האדם, אח"כ הרים זקינו הק' את המלבוש העליון שלו ובדק את מנעליו, וכאשר ראה שהולך עם מנעלים ולא מגפיים, הגיב בהנאה, ואמר לו דימיתי שאתה הולך גם בשטייוועל, ואם היית הולך בשטייוועל הייתי מאוד ברוגז עליך, אבל עתה שראית שהיך הולך בנעליים נחה דעתך.

בהגיע לפרקו נשא את זו' הרבנית הלדיקת מרת מירל גאלה ע"ה בת הרה"ק רבי יהוסף מדאמבראווא זיע"א, (בן הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א, בן הרה"ק רבי צבי הירש מדאמבראווא זיע"א וחתן הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ, בן הרה"ק רבי ישראל המגיד מקאזניץ זיע"א, וחתן הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק, בן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, בן הרה"ק רבי אליעזר ליפמאן זיע"א).

רבינו התגורר ליד בית אביו הג' בדאמבראווא זיע"א, אמנם כעבור שנה וחצי מפטירת אביו הגדול, עבר לעיר גלאגוב ומילא את מקומו שם והתיישב על כסא הרבנות ד'גלאגוב.

כאשר נסתלק עליו חותנו הק' נקרא למלא מקום חותנו הק' בדאמבראווא, ואכן עבר לשם וכיהן פאר עד שנת תר"ג, שאז פרצה לדיקה בעירו וכל ביתו היתה למאכולת אש, ע"כ עבר להתגורר בעיר ריישא.

מפורסם היה רבינו לאיש לדיק וקדוש, והיו באים אליו לעצה ותושיה, איש אחד שאל את רבינו פעם ענה להנלל מהרהורי עבירה בעת עסקו במסחרו שמלאכתו עם נשים שעוסק בהכנת בגדים להם, אמר לו רבינו שמיענו שיפזם לעצמו 'תנועה' של רבינו, ובזה ינלל בעזה"ש"ת.

לדיקים גדולים היו שוחרים לפתחו, ושלחו לו פתקאות עם פדיונות, כן נהג גם הרה"ק רבי שלמה לייב מסטוטשין זיע"א, שהיה נוסע לרבינו תמיד בין כסא לעשור, והיה מוסר פתקא ופדיון נפש ביום י"ג מידות, כדי לקבל ברכתו הטובה בהאי יומא מסוגל.

עובדנא ידענא פעם בליל שב"ק כאשר שוחח רבינו עם מחותנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, והשעה היתה אחר שלש בלילה והנרות דעכו והיה נראה שעוד מעט והם נכבים לגמרי, אמר השינאווא רב לרבינו, אלל זקיך הרה"ק מראפשיץ היינו נעורים כל הלילה והנרות היו מאירים, ועתה אנו עומדים רק בשעה שלש והגר כבר דועך ועוד מעט יכבה, אמנם פליאה קרה להם כאשר הנרות האירו להם כל אותו

הרבינו הרה"ק רבי מנחם מענדיל האגער בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע נולד כ"ד אייר בעיר קאסוב בשנת תק"ץ לאביו הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

קרה, אבל התאפק והצליג על אערו, בהפטירו: צביל מה זקוק רפאל לשני חורים בטלית קטן שבו? אחד כרגיל, למען יוכל להכניס דרכו את הראש. והשני, על מנת שרפאל לא יעס.

איתא בספר דברי יחזקאל צ"ס רבינו טעם למה נקראת פרשת בראשית "שבת בראשית" ולמה לא נקרא גם כן פרשת נח או פרשת לך בשם "שבת נח- שבת לך"? לפי דבימים הגוראים הקדושים כל אדם היה לו אז הרהור תשובה וקובל אז על עצמו איז הנהגה טובה כל אחד לפי ערכו ומדריגתו, לכן נקרא שבת בראשית, שמזכירין להאדם שמה שעבר עבר, ומענה מתחיל סדר חדש, וישתדל את עצמו שיהיה מענה טוב עכ"ל.

רבינו אמר על עצמו בערוך ימיו, כרוב ענוותנותו: דומה אני לחוט המחרוזת שעליו שזרות הפנינים והמרגליות. החוט כשלעצמו אינו יקר ערך, ואף על פי כן נדרש להיזהר מאוד ולהשתדל שחוטו יישאר שלם, כי אם ייקרע, יפלו הפנינים והמרגליות ויתפזרו. ואף שניתן לחרוז את הפנינים לתוך מחרוזת אחרת, חדשה, אבל ביני לביני צעת ההשחלה מחדש, ודאי יאבדו כמה פנינים, וחבל עליהן. על כן, סיים רבינו: את משלו ואמר לאנ"ש: התפללו נא, שחוט המחרוזת יישאר קיים.

צנת תרמ"ד חלה רבינו והיה על ידי זה יסורים נוראים, ומגודל הכאב כמעט וניטל ממנו כח הדיבור והיה אומר דבריו בלחישת. כליל שבת קודש פרשת בראשית כ"ט תשרי ערב ראש חודש מרחשון צנת תרמ"ה אחר התפילה והקידוש בעודו עטוף בצנדי שבת נסתלק רבינו לגנזי מרומים ומנו"כ בעיר קאסוב זי"ע.

כתב בספר מעשה יחיאל פרשת וישלח: שמעתי מרב אחד שזכה להיות צנת פטירתו של הרה"ק הלדיק מהרמ"מ מוויזניץ זי"ע ואמר אז רבינו אוי לי כי יאלו בהבל ימי, אמר לו הרב: הרי ה' לכם כח האדקה עד למעלה ראש? והשיב לו גם פה לא עשיתי מאומה משלי, רק לקחתי מזה ונתתי לזה.

הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק בעל לב שמה זי"ע אמר להחסידים בחליו: אני זקן ואין אחס כריכים לזכות, ברם עוד ששה שבועות יסתלק "לדיק הדור נשמת משיח" והולך יען שהדור אינו ראוי עדיין לכך, עליו כריכים לזכות. וכעבור ששה שבועות נסתלק רבינו.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' ברוך האגער בעל אמרי ברוך זי"ע שהדפיס גם את ספרו צ"ס כמה לדיק, ובנו הרה"ק ר' יעקב דוד זי"ע חתן הרה"ק ר' משולם זשא מטשלוואט זי"ע נסתלק בחי"ח בצופן פתאום.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מספר שפעם אחת היה רבינו צמח צדיק ונכנס להתפלל שם צבית המדרש של מרן הבעש"ט זי"ע והתייבב ליד התיבה כשליח ציבור, באמרו: מיר האבען חזקה אויף דעם פלאך ווייל די זיידע הרב ר' קאפיל חסיד זי"ע האט דא געדינט לבעל התפלה פון מרן הבעש"ט זי"ע.

זהויות רבינו בן י"ד צנת תר"ד נשא להרבנית הלדיקת מרת מרים מעניא ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזין זי"ע ובמשך כשבע שנים התעלה במחילת חותנו הגדול וישב שם על התורה ועבודה עד עת פטירת חותנו הגדול בג' מרחשון צנת תרי"א.

רבינו היה מפורסם לחריף גדול גאון מופלג ולקדוש ישראל מכובד, והיה מלא וגדוש בתורה ויראה, וגדולי דורו העריכו מאוד את גדלותו בתורה והעבירו אליו שאלות חמורות בעניני הלכה וכו'. והיה איש מופת ובעל רוח הקודש. צנת תרי"ד נתקבל רבינו לצד"ד ווישניץ לממלא מקומו של הרה"ק ר' יחזקאל ז"ע ווישניץ זי"ע וסם נהרו אליו חסידים רבים וגם גדולי ודאי דורו נסעו אליו וביניהם הרה"ק ר' בני הירש פריעדמאן בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מסעלעט בעל כרוב החיים זי"ע והרה"ק ר' יחזקאל קראג האלבערשטאם משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע, והרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב בעל בני יעקב זי"ע. (1)

ואף שיהיה עוד לעיר לימים היה עבודתו בקדושה וטהרה ובמסירת נפש, וקירב את כל ישראל באהבה רבה, ולא נהנה מעולם הזה רק מעט מזעיר, והכל פיזר נתן לאביונים בפרט למאות הכנסת כלה.

רבינו היה נוהג שכלילה הראשון של חג הסוכות, מיד לאחר התפילה היה מזדד ליכנס לסוכתו לקדש על היין, פעם בערב החג כאשר משמשו גמר לסדר ולהכין את הסוכה נעל את הדלת ואת המפתח לקח אחרו. לפני חוס תפילה ערבית הוא הזדד לבייתו לקדש שיוכל לשב מהר לשמש את רבינו, אך שכן לפתוח לפני כן את דלת הסוכה, או למסור את המפתח למישהו שיפתח אותו למען רבינו. בתום התפילה צבא רבינו אל הסוכה, כשכולו נלהב ומשתוקק לקיים את המצוה מלא אותה נעולה, אזי סיפר רבינו מעשה מהרה"ק ר' רפאל מצערשקיד זי"ע שכל ימיו השתוקק הרה"ק מצערשקיד זי"ע ללבוש טלית קטן ממזר שנטווה ונארג בארץ ישראל. לימים

אחרי עמל רב השיג בד כזה ונתנו לאחר מחסידיו אשר ידע קצת לתפור, והוא קיבל על עצמו שיכין את הטלית קטן, הלה החל בעבודתו וחתך את החור למען הכנסת הראש, אך לפתע התבדר לו כי טעה וקיפל את הבד, כך שבמקום חור אחד נגזרו שני חורים. בהבחינו בטעותו נפל פחד גדול עליו מהשק הקפדת רבו, ונמנע מלגלות את אשר אירע. כחלוף ימים מספר ביקש הרה"ק שיביא לו את הטלית קטן, אזי סיפר לו צנעו גדול כשארבעותיו דא ללא נקשו את אשר קרהו. הרה"ק אמנם הצטער על אשר

(1) פעם נקלע איש עני לקאסוב לקבץ כסף למטרה נחוצה, ובידו מכתב המלצה מאת בעל הבני יששכר זי"ע. בהיכנסו אל הקודש פנימה והראה את המכתב שבידו לרבינו זי"ע. אמר לו רבינו: מה בצע בכתב הזה בגלילות האלה, שאין מכירים את הצדיק הזה. אני אתן לך מכתב משלי, וזה בטח יועיל לך יותר להצלחתך ויניב פרי מרובה יותר במקומות האלה, ואילו המכתב של הרה"ק מדינוב ישאר ביד. הלה הבין כי אמת ונכון הדבר, לכן הסכים לכך ברצון רב, והחלופין יצאו למועל. והנה בכח המכתב הזה, משך רבינו את לבו של הרה"ק מדינוב זי"ע בלי הפוגות, כיסופים עזים תקפוהו וכמיהה רבה החלה לפעם בו להכיר את רבינו, עד כי כיתת רגליו מרחק רב מביתו לבוא לקאסוב. בהגיעו אל רבינו, התחפש כאיש פשוט, בשנותו את טעמו וגם שמו, והעלים את זהותו, ברם רבינו הרגיש ברוב קדושתו וידע מיהו האורח הנכבד, ובפנים שוחקות נתן לו שלום ואמר: הלא שמכס צבי אלימלך? הרב של דינוב? והראה לו את מכתב המלצה אשר באמתחתו, אזי הבין הרה"ק מדינוב, כי בכח המכתב משכו רבינו אליו. והוא נשאר שם לשבות שב"ק בצל רבינו. רבינו כיבדו מאוד, וגם הליכות רבינו מצאו חן בעיניו אך לא רצה להשאיר אצלו להסתפח לנחלתו בתור תלמידו. ויהי ממחרת השבת כאשר בא לקבל ברכת פרידה עובר לנסיעתו לבייתו, ביקשו רבינו שישאר לשבת נוספת, ובזה רמזו על חפצו שיסתופף בצלו, אך הוא לא הסכים, כשמענה בפיו: אתם תרצו ללמוד אתי אל"ף ב"ת מחדש, ואני כבר למדתי דף גמרא, אין בכחי להתחיל כעת מחדש לעבוד את ה' בדרך אחרת. (אבן שתיה)

ל תשרי תרט"ז

רבי צבי הירש ב"ר מאיר זי"ע אב"ד בראדי-זלקובא בעל מהר"ץ

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש המהר"ץ חיות אב"ד בראדי-זלקובא זי"ע נולד בכ"ח מרחשון תקס"ו בעיר בראדי שבגליציה לאביו הגביר הגה"צ ר' מאיר חיות זי"ע בן הגביר מוה"ר מנחם מאניש זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק חיות השלישי מטיסמעניץ זי"ע בן הגביר הגה"צ ר' מאיר חיות מטיסמעניץ זי"ע בן הנשיא הקצין מוה"ר יצחק פרנס דד"א זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר חיות אב"ד פשעווארסק ושטערין זי"ע בן הגה"ק המקובל ר' יצחק חיות השני אב"ד סקאליא בעל זרע יצחק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב חיות זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מאניש מוויילנא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק חיות הראשון אב"ד פראג בעל אפי' רברבי זי"ע ולמעלה בקודש עד מגזע שפטיה בן דוד המלך חי וקיים ע"ה

גזרה עליהם ונסתלק רבינו לגנזי מרומים כבן נ"א שנה בעיר לבוב כל' תשרי א' דראק חודש מרחשון בשנת תרט"ז ומנו"כ סס זי"ע

נשאר אחריו בן גדול שמילא מקומו בזכרתי הגה"ק ר' יצחק חיות הרביעי בעל שיח יצחק על מסכת מלקות ושו"ת שדה יצחק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר חכם הכולל ידע בעל פה תנ"ך בעוד היה ילד קטן בגיל חמש, בשנת תקפ"ח כבן כ"ג היה כשנתקבל לאב"ד זלקווא על ידי השתלכות של הגה"ק ר' יעקב משולם אורענסטיין בעל ישועות יעקב זי"ע, ובשנת תרי"ד נתקבל לאב"ד קאליש,

היה אכלו תורה וגדולה במקום אחד, והיה עשיר גדול מקורב למלכות, ופעל על ידי זה טובות הרבה בעד כלל ישראל אצל שרי המלוכה שהיה כבודו גדול גם בעיניהם, פיזר לדיקה הרבה לענייני וחייבר חיבורים הרבה ומהם ספר תורות נביאים על ספרי הנביאים, תפארת כזי ביאור מקראות ומאמרי חז"ל, עטרת כזי מחקרים על יסודות התורה שבעל פה, התרגומים והמדרשים, הערות על הרמב"ם ועל התלמוד בבלי, דרכי הוראה על סמכות בתי הדין והתקנות, מצוא התלמוד, שו"ת מהר"ץ חיות, מטבע הברכות, ביאור על האבודרהם בעניין ברכת המלוות, עבודת המקדש, קונטרס הון בשאלה של הקרבת קרבן פסח בזמן הזה.

רבתינו היה הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מבראד בעל מטה אפרים זי"ע והגה"ק ר' אברהם אלעזר לאנדא מבראד זי"ע והגה"ק ר' זנוויל מרגליות מפרעמישל זי"ע והגה"ק ר' כזי הירש העללער אב"ד בודאפעסט בעל טיב גיטין זי"ע והגה"ק ר' זאב וואלף פרענקעל זי"ע, ועמד בקשרים עם הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר אב"ד פרעשבורג זי"ע.

וסיפר רבינו שפעם אחת כשהיה אצל רבו בעל מטה אפרים זי"ע, בא לפניו רב אחד מקהלה קטנה והתחיל להציע לפניו איזה חידושים, ומיד כאשר רב הזה כילה לדבר את דבריו רץ רבו בעל מטה אפרים זי"ע לארון הספרים והוליא ספר קובץ פשטים ישנים והראה לו שדבריו נמלאים עם ככתבם וכלשונם, והוסיף אם הייתי יודע דבריו כי העמול באמת בתורה ללמוד גמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים להורות הוראה להלכה אזי כבר יצאת ידי חובתי המוטלת עליך והייתי מוחל לך על אשר התלבשת בטלית של אחרים, אבל עתה בראותי כי עיקרי הדינים נעלמו ממך והעמול בענינים טפלים, הנני מוכרח להראות לך כי מה ששאלך אינו שלך ומה שאין בידך מוכרח הוא לך. (שו"ת בית אפרים)

אנשי ההשכלה המחדשים והחוקרים שזמננו ראו לקרב לרבינו וללמוד אותו להיות בחברותם, אבל רבינו נתן עליהם בקולו, וקרא להם אתם מושגי עון שהרעו לגדע קרן התורה והיראה, וגרש אותם מחבורתו לכל יתקרבו אליו, והשצט סופר מהיר דיבר אתם קשות והוכיח עזותם וסקרותם לפני כל העולם כולו, בספרו מנחת קנאות הכה רבינו על ראש אנשי עון הרבנים המתחדשים, וכארי התנשא לקנאות קנאת ה' צבקות ללחום מלחמת מלואה.

מגפה כולירה עברה בעיר ברודי ופגעה ברבינו ובאשתו, נסעו שניים להתרפא במעיינות מרפא, ואחר כך שבו לעיר זלקווא, מקום שבו גרו ילדיהם, אולם המחלה

בית הכנסת בעיר לבוב

מתורתו של רבינו

אמר דוד המלך ע"ה: שְׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי יִחַד אֲנִי (תהלים פ"ו ב') דוד המלך ביקש מהש"ת שישמור נפשו, שלא יפול במכמורו החטא אחר שבעיניו נידמה לחסיד, שראה מעלתו על שאר מלאכים, ופן יגבה לבו, ובקש מה' שישמור אותו, שלא ידמה בנפשו כי כבר יצא ידי חוב המוטל עליו. (הגהות הגרצ"ה)

אייתא בגמרא (ברכות ה') ואין אמת אלא תורה שנאמר: אֵמֶת קִנְה וְאֵל תִּמְפֵר. (משלי כ"ג כ"ג) לכאורה קשה, כיון שאמר שאל ימכרו האמת, אם כן ממי יקנה? אלא הכונה על דעת שאיתא במדרש (תנחומא פרשת תרומה) כִּי לָקַח טוֹב נִתְחַי לְקַם תּוֹרַתִי אֵל תִּקְזָבוּ. (משלי ד' ב') שבשאר סחורה אם עושה חליפין יש לזה החפץ של זה, מה שאין כן אם למד איש את חברו ענין אחד, למען שילמוד חברו עמו ענין אחר, אל כן לכל אחד שני ענינים בידו, וכן כאן אמר לו שיקנה האמת אשר אין אפשרות למכור דאפילו אם לומד לאחר, נשאר הענין שמו בידו, והיינו תורה דאי אפשר במכירה. (הגהות הגרצ"ה)